

STRATEGIA ZIT MOF KROSNO

W RAMACH PERSPEKTYWY FINANSOWEJ UNII EUROPEJSKIEJ 2021-2027

Opracowanie:

C•point

ul. Pelplińska 8B | 01-683 Warszawa | Polska
www.cdpoint.com

KROSNO 2024

Spis treści

Spis treści.....	3
1. Wprowadzenie	5
1.1. Wykaz skrótów i podstawowych pojęć	7
1.2. Podstawa prawna.....	8
1.3. Cel i założenia dokumentu	10
1.4. Komplementarność z dokumentami wyższego szczebla.....	11
1.5. Kontekst opracowywania Strategii ZIT	12
2. Sposób realizacji prac	25
3. Diagnoza strategiczna obszaru realizacji ZIT	29
3.1. Sfera społeczna	33
3.2. Sfera gospodarcza.....	40
3.3. Sfera środowiskowa.....	59
3.4. Sfera mobilności.....	64
3.5. Identyfikacja potrzeb każdej z gmin	89
3.6. Analiza SWOT.....	94
3.7. Kluczowe problemy, potrzeby i potencjały rozwojowe.....	96
3.8. Analiza porównawcza	99
4. Kierunki obszaru realizacji ZIT	102
4.1. Cele strategiczne obszaru realizacji ZIT wraz z typami projektów	102
4.2. Matryca Strategii ZIT	109
5. Poziom operacyjny.....	116
5.1. Lista projektów podstawowych wybieranych w systemie niekonkurencyjnym....	116
5.2. Lista projektów rezerwowych wybieranych w systemie niekonkurencyjnym.....	134
5.3. Lista projektów podstawowych wybieranych w systemie konkurencyjnym.....	139
5.4. Lista projektów komplementarnych.....	143
6. Warunki i procedury obowiązujące w realizacji Strategii ZIT	148
6.1. System wdrażania Strategii ZIT	148
6.2. System monitoringu Strategii ZIT	151
6.3. System ewaluacji i aktualizacji Strategii ZIT	154
6.4. Ramy finansowe i źródła finansowania Strategii.....	155

7. Opis procesu zaangażowania partnerów społeczno-gospodarczych.....	158
8. Procedura strategicznej oceny oddziaływania na środowisko	161
9. Bibliografia.....	162
10. Spis tabel	165
11. Spis rysunków i wykresów.....	166
12. Spis załączników.....	167

1. Wprowadzenie

Podstawą formalną opracowania Strategii Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Krosno w ramach perspektywy finansowej Unii Europejskiej 2021-2027 (dalej: Strategia ZIT MOF Krosno) jest umowa nr RI.021.5.2023.M z dnia 29 maja 2023 r., pomiędzy Gminą Miasto Krosno, a firmą Cpoint Sp. z o.o.

Strategia ZIT MOF Krosno pełnić będzie rolę strategii terytorialnej, o której mowa w art. 29 Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/1060 z dnia 24 czerwca 2021 r. ustanawiającego wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego Plus, Funduszu Spójności, Funduszu na rzecz Sprawiedliwej Transformacji i Europejskiego Funduszu Morskiego, Rybackiego i Akwakultury, a także przepisy finansowe na potrzeby tych funduszy oraz na potrzeby Funduszu Azylu, Migracji i Integracji, Funduszu Bezpieczeństwa Wewnętrznego i Instrumentu Wsparcia Finansowego na rzecz Zarządzania Granicami i Polityki Wizowej.

Strategia ZIT MOF Krosno jest jednym z dokumentów wdrożeniowych programu „Fundusze Europejskie dla Podkarpacia 2021-2027”. Głównym zadaniem i jednocześnie istotą ZIT jest realizacja projektów zintegrowanych przyczyniających się do rozwiązywania wspólnych problemów i skoordynowanego zaspakajania potrzeb obszaru objętego ZIT. Dokument Strategia ZIT pełni rolę strategii terytorialnej, kierunkuje i umożliwia te działania¹.

Porozumienie międzygminne w sprawie powołania Związku ZIT mającego na celu współpracę jednostek samorządu terytorialnego Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Krosno służącą realizacji Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych, pomiędzy:

1. Gminą Miasto Krosno – Liderem
2. Gminą Chorkówka
3. Gminą Jedlicze
4. Gminą Korczyna
5. Gminą Krościenko Wyżne
6. Gminą Miejsce Piastowe
7. Gminą Wojaszówka

zawarte zostało 3 lutego 2023 r. (Dziennik Urzędowy Województwa Podkarpackiego Poz. 1344, data ogłoszenia 6 marca 2023 r.). Przedmiotem porozumienia jest powołanie Związku ZIT MOF Krosno oraz określenie praw i obowiązków oraz zasad współpracy Stron przy opracowaniu Strategii ZIT MOF Krosno, uzgadnianiu i realizacji wspólnych projektów,

¹ Zgodnie z Artykułem 29 rozporządzenia ogólnego

w celu zrównoważonego rozwoju MOF Krosno w ramach perspektywy finansowej Unii Europejskiej 2021-2027.

1.1. Wykaz skrótów i podstawowych pojęć

Skrót	Rozwinięcie
BDL	Bank Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego
CEPiK	Centralna Ewidencja Pojazdów i Kierowców
FEP	Fundusze Europejskie dla Podkarpacia 2021-2027
EFRR	Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego
EFS+	Europejski Fundusz Społeczny Plus
FST	Fundusz na rzecz Sprawiedliwej Transformacji
GUGiK	Główny Urząd Geodezji i Kartografii
GUS	Główny Urząd Statystyczny
JST	Jednostka Samorządu Terytorialnego
MOF	Miejski obszar funkcjonalny
MOF Krosno	obszar funkcjonalny, w skład którego wchodzi Gmina Miasto Krosno jako ośrodek rdzeniowy oraz Gmina Chorkówka, Gmina Jedlicze, Gmina Korczyna, Gmina Krościenko Wyżne, Gmina Miejsce Piastowe oraz Gmina Wojaszówka, który to obszar został wyznaczony w Strategii Rozwoju Województwa – Podkarpackie 2030 jako obszar strategicznej interwencji
MŚP	małe i średnie przedsiębiorstwa
OSI	Obszary Strategicznej Interwencji
OZE	Odnawialne źródła energii
Porozumienie	Porozumienie międzygminne z dnia 3 lutego 2023 r. w sprawie powołania Związku ZIT mającego na celu współpracę jednostek samorządu terytorialnego Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Krosno służącą realizacji Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych
Strategia ZIT	podstawowy dokument strategiczny opracowywany przez powiązane ze sobą funkcjonalnie jednostki samorządu terytorialnego
UE	Unia Europejska
ZIT	Zintegrowane Inwestycje Terytorialne
Związek ZIT	zinstytucjonalizowana forma partnerstwa między jednostkami samorządu terytorialnego, która służy realizacji wspólnych działań w ramach ZIT

1.2. Podstawa prawna

Strategia ZIT jest podstawowym dokumentem realizacji działań prowadzonych w formule ZIT i pełni funkcję strategii terytorialnej². Dokument kierunkuje i umożliwia realizację projektów zintegrowanych przyczyniających się do rozwiązywania wspólnych problemów i skoordynowanego zaspakajania potrzeb obszaru objętego ZIT.

Fundamentalną podstawą do realizacji instrumentu ZIT, w tym opracowania Strategii ZIT, jest rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/1060 z dnia 24 czerwca 2021 r. ustanawiające wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego Plus, Funduszu Spójności, Funduszu na rzecz Sprawiedliwej Transformacji i Europejskiego Funduszu Morskiego, Rybackiego i Akwakultury, a także przepisy finansowe na potrzeby tych funduszy oraz na potrzeby Funduszu Azylu, Migracji i Integracji, Funduszu Bezpieczeństwa Wewnętrznego i Instrumentu Wsparcia Finansowego na rzecz Zarządzania Granicami i Polityki Wizowej (dalej zwane „rozporządzenie ogólne”). Szczególnie istotne, z punktu widzenia niniejszego dokumentu, są artykuły 28-30.

Rozporządzenie ogólne obliguje każde państwo członkowskie do przygotowania umowy partnerstwa, w której określa strategiczne kierunki programowania i ustalenia dotyczące skutecznego i efektywnego korzystania z EFRR, EFS+, Funduszu Spójności, FST i EFMRA na okres od dnia 1 stycznia 2021 r. do dnia 31 grudnia 2027 r.³ Umowa Partnerstwa dla realizacji polityki spójności 2021-2027 w Polsce z dnia 30 czerwca 2022 r. (dalej zwana „Umową Partnerstwa”) łączy ze sobą wyzwania zidentyfikowane przez Polskę i oczekiwania Komisji Europejskiej, jednocześnie określając cele i zakres interwencji, instytucje odpowiedzialne za zarządzanie funduszami, programy oraz ich finansowanie. Umowa ta realizowana jest poprzez krajowe i regionalne programy, które wraz z nią tworzą spójny system dokumentów programowych polityki spójności w perspektywie 2021-2027 w Polsce.

Dla województwa podkarpackiego przygotowany został program regionalny „Fundusze Europejskie dla Podkarpacia 2021-2027”, przyjęty Uchwałą Nr 445/ 9205 /22 Zarządu Województwa Podkarpackiego w Rzeszowie z dnia 20 grudnia 2022 r. w sprawie przyjęcia programu regionalnego Fundusze Europejskie dla Podkarpacia 2021-2027 wraz z Prognozą oddziaływania na środowisko. Dokument określa 10 Priorytetów oraz odpowiednio dla każdego cele szczegółowe.

Strategia ZIT MOF Krosno została przygotowywana w oparciu i w zgodzie z ustawą z dnia 28 kwietnia 2022 r. o zasadach realizacji zadań finansowanych ze środków europejskich w perspektywie finansowej 2021–2027, ustawą z dnia 8 marca 1990 r.

² Umowa partnerstwa

³ Rozporządzenie ogólne

o samorządzie gminnym oraz ustawą o zasadach prowadzenia polityki rozwoju z dnia 6 grudnia 2006 r.

Zgodnie z zapisami Umowy Partnerstwa inwestycje w zrównoważoną mobilność miejską opierają się na odpowiednim planowaniu mobilności miejskiej, poprzez m. in. przyjęcie odpowiedniego dokumentu z tego zakresu. Z uwagi na powyższe Strategia ZIT MOF Krosno została dostosowana i pełni funkcję dokumentu z zakresu planowania mobilności miejskiej.

1.3. Cel i założenia dokumentu

Celem głównym opracowania Strategii ZIT MOF Krosno jest promocja zintegrowanego podejścia do problemów MOF Krosno oraz określenie jego potencjalnych kierunków rozwoju.

Celami szczegółowymi zaś:

- Wzmocnienie współpracy
- Identyfikacja obszarów wsparcia
- Identyfikacja wspólnych celów rozwojowych
- Stworzenie podstaw merytorycznych do pozyskiwania funduszy zewnętrznych, w tym realizacji Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych

1.4. Komplementarność z dokumentami wyższego szczebla

Zapisy strategii ZIT MOF Krosno są zgodne z dokumentami strategicznymi i planistycznymi jednostek wyższego szczebla, w tym przede wszystkim ze:

- **wspólnotowymi dokumentami strategicznymi i planistycznymi:**
 - Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/1060 z dnia 24 czerwca 2021 r. ustanawiające wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego Plus, Funduszu Spójności, Funduszu na rzecz Sprawiedliwej Transformacji i Europejskiego Funduszu Morskiego, Rybackiego i Akwakultury, a także przepisy finansowe na potrzeby tych funduszy oraz na potrzeby Funduszu Azylu, Migracji i Integracji, Funduszu Bezpieczeństwa Wewnętrznego i Instrumentu Wsparcia Finansowego na rzecz Zarządzania Granicami i Polityki Wizowej
 - Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/1058 z dnia 24 czerwca 2021 r. w sprawie Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego i Funduszu Spójności
 - Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/1057 z dnia 24 czerwca 2021 r. ustanawiające Europejski Fundusz Społeczny Plus (EFS+) oraz uchylające rozporządzenie (UE) nr 1296/2013
 - Strategia „Europa 2020” (Aktualizacja 2019/2020)
 - Agenda Terytorialna 2030
- **krajowymi dokumentami strategicznymi i planistycznymi**
 - Umowa Partnerstwa dla realizacji polityki spójności 2021-2027 w Polsce
 - Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.) (SOR)
 - Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030 (KSRR)
 - Krajowa Polityka Miejska 2030
- **regionalnymi dokumentami strategicznymi i planistycznymi**
 - Fundusze Europejskie dla Podkarpacia 2021-2027
 - Szczegółowy Opis Priorytetów Programu Fundusze Europejskie dla Podkarpacia 2021-2027
 - Strategia rozwoju województwa – Podkarpackie 2030
 - Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podkarpackiego – Perspektywa 2030

1.5. Kontekst opracowywania Strategii ZIT

Kontekst funkcjonowania ZIT

Początek funkcjonowania obszarów zintegrowanych inwestycji terytorialnych (ZIT) w Polsce ściśle związany jest z realizowaną unijną polityką spójności na lata 2014-2020. Pierwotnie odnosiły się one do obszarów dużych miast i otaczających je gmin, w związku z założeniem ich zrównoważonego rozwoju. W okresie programowania 2014-2020 w Polsce wyznaczone zostały 24 obszary realizacji ZIT – 17 obszarów funkcjonalnych miast wojewódzkich (wspólny ZIT dla Bydgoszczy oraz Torunia) oraz 7 obszarów funkcjonalnych miast regionalnych/subregionalnych w województwach: Śląskim (Częstochowa, Rybnik, Bielsko-Biała), Dolnośląskim (Jelenia Góra, Wałbrzych), Wielkopolskim (Kalisz-Ostrów) oraz Zachodniopomorskim (Koszalin-Kołobrzeg-Białogard).

Do najważniejszych celów ZIT w perspektywie 2014-2020 należały⁴:

- promowanie partnerskiego modelu współpracy różnych jednostek administracyjnych na miejskich obszarach funkcjonalnych
- zwiększenie efektywności podejmowanych interwencji poprzez realizację zintegrowanych projektów odpowiadających w sposób kompleksowy na potrzeby i problemy miast i obszarów powiązanych z nimi funkcjonalnie
- realizacja zintegrowanych projektów odpowiadających w sposób kompleksowy na potrzeby i problemy miast i ich obszarów funkcjonalnych
- zwiększenie wpływu miast i obszarów powiązanych z nimi funkcjonalnie na kształt i sposób realizacji działań wspieranych na ich obszarze w ramach polityki spójności

W perspektywie finansowej Unii Europejskiej na lata 2021-2027 założono możliwość rozszerzenia zasięgu realizacji instrumentu ZIT, nie jest on bowiem aktualnie ograniczony do Miejskich Obszarów Funkcjonalnych Ośrodków Wojewódzkich (MOF OW), ale obejmie również pozostałe MOF⁵ wyznaczone przez samorządy wojewódzkie, w szczególności miasta średniej wielkości tracące funkcje społeczno-gospodarcze, które w Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego do 2030 roku (KSRR 2030) są zdefiniowane jako Obszar Strategicznej Interwencji (OSI) o znaczeniu krajowym. Szacuje się, że w nowej perspektywie instrument ZIT obejmuje ponad 80 miejskich obszarów funkcjonalnych⁶.

⁴ <https://www.funduszeuropejskie.gov.pl/strony/o-funduszach/zasady-dzialania-funduszy/zintegrowane-inwestycje-terytorialne/>

⁵ MOF to jest Miejski Obszar Funkcjonalny definiowany jako „spójna pod względem przestrzennym strefa oddziaływania miasta, oznaczająca nie tylko istnienie powiązań funkcjonalnych, ale również zaawansowanie procesów urbanizacyjnych. Miejski obszar funkcjonalny – to nie tylko strefa oddziaływania (w rodzaju dziennego systemu miejskiego), ale ukształtowany w procesie historycznym zespół jednostek terytorialnych, wyróżniający się z otoczenia i upodabniający się pod pewnymi względami do głównego miasta (rdzenia). (Śleszyński P., 2014, *Problematyka delimitacji miejskich obszarów funkcjonalnych w Polsce*, [w:] *Delimitacja obszarów metropolitalnych – zagadnienia metodyczne i praktyczne*)

⁶ <https://www.funduszeuropejskie.gov.pl/strony/o-funduszach/fundusze-2021-2027/aktualnosci/zasady-realizacji-instrumentow-terytorialnych-w-polsce-w-perspektywie-finansowej-ue-na-lata-2021-2027/>

Najistotniejszymi celami realizacji ZIT-ów w Polsce w perspektywie 2021-2027 są⁷:

- sprzyjanie rozwojowi współpracy i integracji na obszarach funkcjonalnych miast (szczególnie miast wojewódzkich)
- promowanie partnerskiego modelu współpracy jednostek administracyjnych na miejskich obszarach funkcjonalnych
- realizacja zintegrowanych projektów odpowiadających w sposób kompleksowy na potrzeby i problemy miast i ich obszarów funkcjonalnych (MOF)
- zwiększanie wpływu miast i ich obszarów funkcjonalnych na kształt i sposób realizacji działań na ich obszarze w ramach polityki spójności

Wśród Obszarów Strategicznej Interwencji wskazanych na poziomie krajowym⁸ wymieniane są:

- obszary zagrożone trwałą marginalizacją
- miasta średnie tracące funkcje społeczno-gospodarcze
- wschodnia Polska
- Śląsk

Na poziomie krajowym MOF wpisuje się w obszar strategicznej interwencji (OSI) Polska Wschodnia. W Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2030 gmina miejska Krosno oznaczona została jako OSI miasto średnie tracące funkcje społeczno-gospodarcze⁹, w odniesieniu do programowania 2021-2027, gmina Chorkówka zaś jako jedna z gmin zagrożonych trwałą marginalizacją¹⁰. Krosno w Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.) określone zostało jako OSI miasto średnie tracące funkcje społeczno-gospodarcze. W 2019 r., w wyniku przeprowadzonej aktualizacji delimitacji¹¹, wyróżnione zostało jako miasto zagrożone marginalizacją.

W perspektywie 2014-2020, instrument ZIT w województwie podkarpackim realizowany był przez Stowarzyszenie Rzeszowski Obszar Funkcjonalny, pozwolił przede wszystkim na uaktywnienie szeregu relacji pomiędzy partnerami JST, które wcześniej nie zachodziły. W odniesieniu do perspektywy finansowej UE 2021-2027 władze samorządowe w strategiach rozwoju województw wskazują miejskie obszary funkcjonalne (MOF) jako Obszary Strategicznej Interwencji o znaczeniu regionalnym, wspierane następnie za pomocą ZIT. Liczba ZIT w województwie podkarpackim, w odniesieniu do perspektywy

⁷ <https://www.funduszeuropejskie.gov.pl/strony/o-funduszach/fundusze-2021-2027/aktualnosci/zasady-realizacji-instrumentow-terytorialnych-w-polsce-w-perspektywie-finansowej-ue-na-lata-2021-2027/>

⁸ Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030

⁹ Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030. Załącznik 2. Imienna lista 139 miast średnich tracących funkcje społeczno-gospodarcze. (Dostęp: luty 2024 r.)

¹⁰ Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030. Załącznik 1. Lista gmin zagrożonych trwałą marginalizacją: programowanie 2021-2027. (Dostęp: luty 2024 r.)

¹¹ Zgodnie z dokumentem „Aktualizacja Delimitacji miast średnich tracących funkcje społeczno-gospodarcze (Powiększających Dystans Rozwojowy)” opracowanym dla potrzeb programowania kolejnej perspektywy finansowej na lata 2021-2027

finansowej UE 2014-2020, uległa zwiększeniu z 1 do 11 – łącznie 11 Miejskich Obszarów Funkcjonalnych, w tym 1 wojewódzki (Rzeszowski). Wsparcie MOF udzielane będzie w taki sposób, aby wykorzystać już osiągnięte efekty i dać szansę na zawiązanie trwałej, wymiernej współpracy w kolejnych obszarach, za sprawą m. in. realizacji projektów zintegrowanych o wysokiej jakości¹². Poprzez Zintegrowane Inwestycje Terytorialne, w ramach zawiązanych partnerstw JST miast i obszarów powiązanych z nimi funkcjonalnie, realizowane będą wspólne przedsięwzięcia łączące działania finansowane z EFRR i EFS+.

Delimitacja MOF Krosno

Delimitacja miejskich obszarów funkcjonalnych miast subregionalnych, zgodnie z zapisami koncepcji Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030, nie jest obowiązkowa, niemniej w ramach prac nad Planem Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podkarpackiego – Perspektywa 2030¹³ została wykonana. Krosno jako byłe miasto wojewódzkie, pełniące ważne funkcje gospodarcze i społeczne, określone zostało jako miasto subregionalne, dla którego wyznacza się obszary funkcjonalne. Delimitacja wszystkich obszarów funkcjonalnych miast subregionalnych w województwie podkarpackim przeprowadzona została wraz z delimitacją obszaru funkcjonalnego ośrodka wojewódzkiego. Składała się ona z trzech etapów i obejmowała:

- metodę badawczą korelacyjno-wagową
- metodę badawczą na podstawie uproszczonego modelu rozwoju gospodarczego układu lokalnego (wg M. Smętkowskiego) zakończoną na badaniu wskaźników mówiących o poziomie i dynamice rozwoju wszystkich gmin województwa
- analizę dojazdów do pracy
- analizę dostępności komunikacyjnej
- analizę powiązań funkcjonalno-przestrzennych,

przy czym w etapie II, w każdej z zastosowanych metod, analizie poddano wszystkie gminy w odległości 30 km od centrum miasta Krosna.

Zgodnie z wykonaną delimitacją, co wskazuje również Rysunek nr 1, w skład MOF Krosno wchodzi:

1. Miasto Krosno – rdzeń MOF
2. Gmina Jedlicze
3. Gmina Chorkówka
4. Gmina Korczyn
5. Gmina Krośnice

¹² Fundusze Europejskie dla Podkarpacia 2021-2027

¹³ Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podkarpackiego – Perspektywa 2030 (przyjęta uchwałą nr LIX/930/18 Sejmiku Województwa Podkarpackiego z dnia 27 sierpnia 2018 r.)

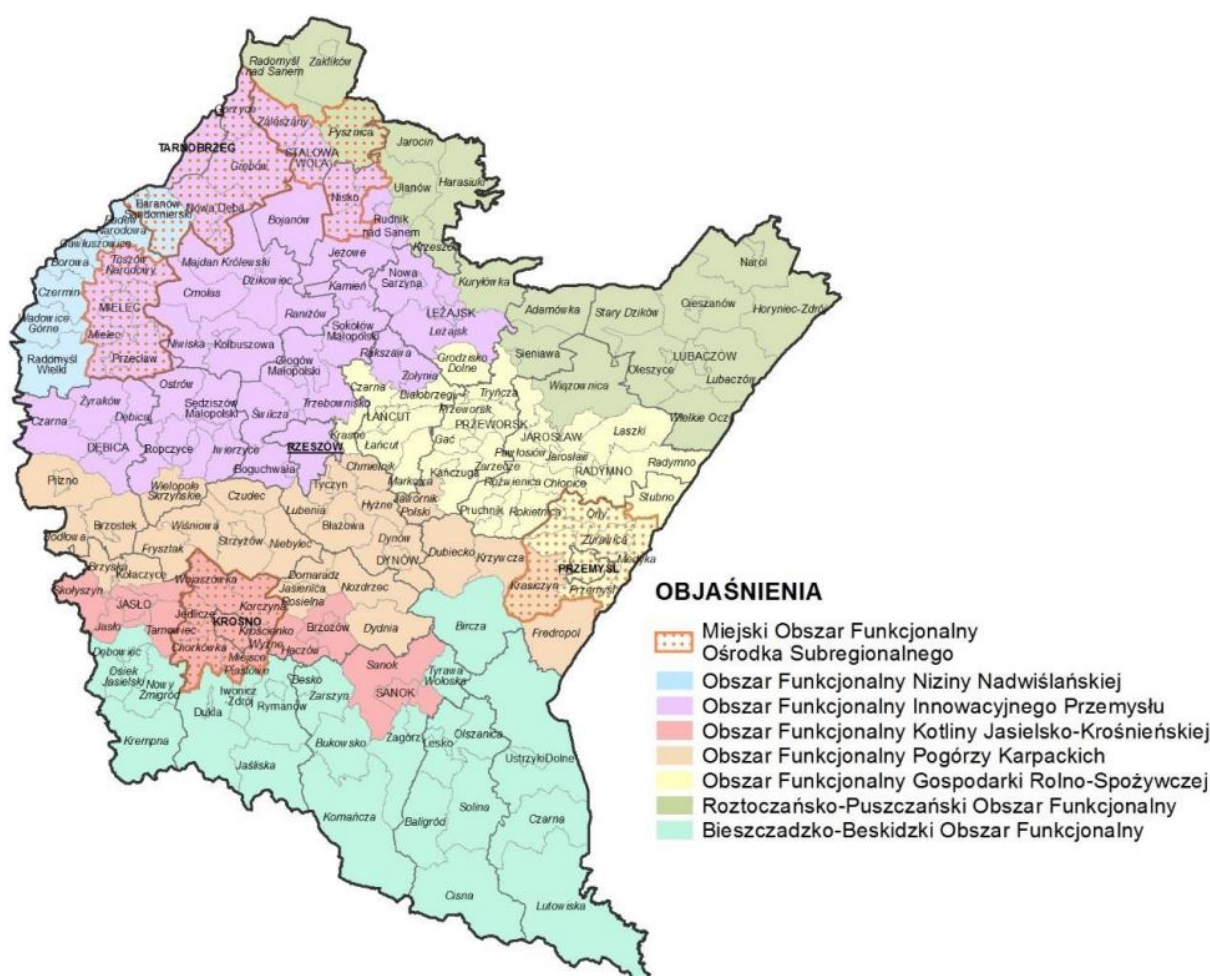
6. Gmina Miejsce Piastowe

7. Gmina Wojszówka

Ponadto zgodnie z Planem Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podkarpackiego – Perspektywa 2030¹⁴ priorytetem rozwojowym Obszaru jest „Integracja ośrodka subregionalnego z jego obszarem funkcjonalnym w celu rozwoju potencjału gospodarczego oraz poprawy warunków życia mieszkańców”, a głównymi funkcjami rozwojowymi:

- Podstawowe – przemysłowa, usługowa
- Towarzyszące – rolnicza i turystyczna

Rysunek nr 1. Obszary funkcjonalne o znaczeniu regionalnym w województwie podkarpackim

Źródło: Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podkarpackiego – Perspektywa 2030

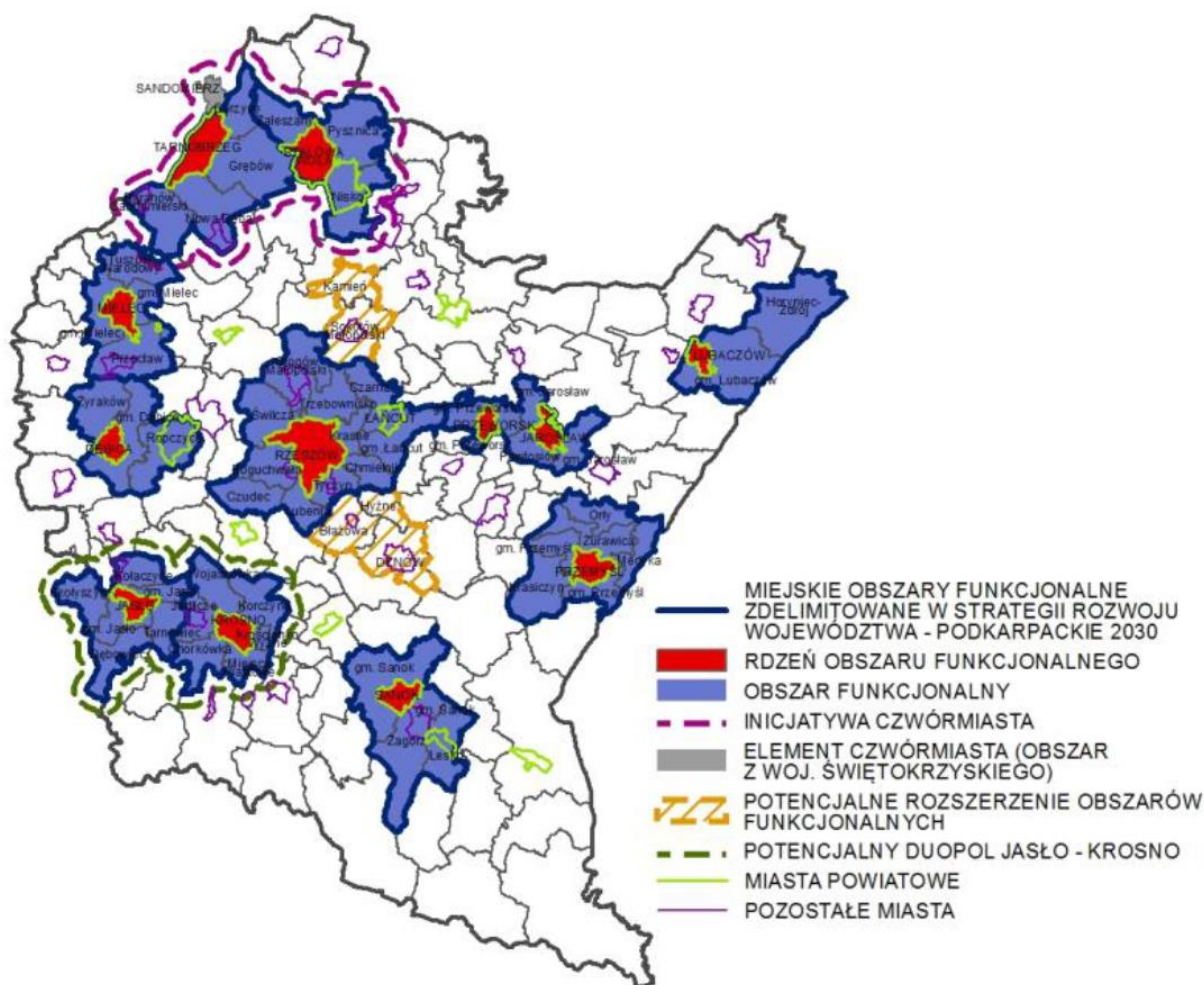
¹⁴ Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podkarpackiego – Perspektywa 2030 (przyjęta uchwałą nr LIX/930/18 Sejmiku Województwa Podkarpackiego z dnia 27 sierpnia 2018 r.)

Strategia rozwoju województwa – Podkarpackie 2030, poza OSI krajowymi, do objęcia specjalnym wsparciem wskazała następujące regionalne obszary strategicznej interwencji:

- subregionalne bieguny wzrostu i miejskie obszary funkcjonalne
- miasta powiatowe i małe
- Rzeszów i Rzeszowski Obszar Funkcjonalny
- obszary wiejskie
- obszary zagrożone trwałą marginalizacją w województwie
- obszar Bieszczad
- obszar gmin „Błękitnego Sanu”

Krosno wraz z jego obszarem funkcjonalnym, to jest 6 gminami, w Strategii rozwoju województwa – Podkarpackie 2030 (Rysunek nr 2) wskazane zostały jako miejski obszar funkcjonalny (MOF Krosno) z rdzeniem w Krośnie. Niniejszy dokument zwraca również uwagę na potencjał stworzenia duopolu Jasło-Krosno. Jedną z gmin MOF Krosno – Chorkówka, również na poziomie regionalnym, została określona jako obszar zagrożony trwałą marginalizacją. Gminy Miejsce Piastowe, Korczyna, Krościenko Wyżne, Chorkówka i Wojaszówka, a także część wiejska gminy Jedlicze w niniejszej Strategii oznaczone zostały jako OSI obszary wiejskie.

Rysunek nr 2. Miejskie Obszary Funkcjonalne w województwie podkarpackim

Źródło: Strategia rozwoju województwa – Podkarpackie 2030

Początek współpracy członków MOF rozpoczął się w dniu 12 września 2013 r., gdy Prezydent Miasta Krosna, Burmistrz Gminy Jedlicze, Wójt Gminy Chorkówka, Wójt Gminy Korczyna, Wójt Gminy Krościenko Wyżne, Wójt Gminy Miejsce Piastowe i Wójt Gminy Wojaszówka podpisali list intencyjny, w którym wyrazili wolę podjęcia aktywnej, długofalowej współpracy w zakresie realizacji Regionalnych Inwestycji Terytorialnych.

Porozumienie międzygminne w sprawie powołania Związku ZIT mającego na celu współpracę jednostek samorządu terytorialnego Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Krosno służącą realizacji Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych, pomiędzy gminami zawarte zostało 3 lutego 2023 r. (Dziennik Urzędowy Województwa Podkarpackiego Poz. 1344, data ogłoszenia 6 marca 2023 r.). Przedmiotem porozumienia jest powołanie Związku ZIT MOF Krosno oraz określenie praw i obowiązków oraz zasad współpracy Stron przy opracowaniu Strategii ZIT MOF Krosno, uzgadnianiu i realizacji wspólnych projektów, w celu zrównoważonego rozwoju MOF Krosno w ramach perspektywy finansowej Unii Europejskiej 2021-2027.

Kontekst realizacji perspektywy finansowej UE na lata 2021-2027

W latach 2021-2027 Polska będzie realizować działania w ramach pięciu celów polityki spójności oraz celu dodatkowego, wynikające z dokumentów unijnych¹⁵, wpisanych do Umowy Partnerstwa:

„EFRR, EFS+, Fundusz Spójności i EFMRA wspierają następujące cele polityki:

- a) bardziej konkurencyjna i inteligentna Europa dzięki wspieraniu innowacyjnej i inteligentnej transformacji gospodarczej oraz regionalnej łączności cyfrowej (CP 1)
- b) bardziej przyjazna dla środowiska, niskoemisyjna i przechodząca w kierunku gospodarki zeroemisyjnej oraz odporna Europa dzięki promowaniu czystej i sprawiedliwej transformacji energetycznej, zielonych i niebieskich inwestycji, gospodarki o obiegu zamkniętym, łagodzenia zmian klimatu i przystosowania się do nich, zapobiegania ryzyku i zarządzania ryzykiem, oraz zrównoważonej mobilności miejskiej (CP 2)
- c) lepiej połączona Europa dzięki zwiększeniu mobilności (CP 3)
- d) Europa o silniejszym wymiarze społecznym, bardziej sprzyjająca włączeniu społecznemu i wdrażająca Europejski filar praw socjalnych (CP 4)
- e) Europa bliższa obywatelom dzięki wspieraniu zrównoważonego i zintegrowanego rozwoju wszystkich rodzajów terytoriów i inicjatyw lokalnych (CP 5)

FST wspiera realizację celu szczegółowego, jakim jest umożliwienie regionom i ludności łagodzenia wpływających na społeczeństwo, zatrudnienie gospodarkę i środowisko skutków transformacji w kierunku osiągnięcia celów Unii na rok 2030 w dziedzinie energii i klimatu oraz w kierunku neutralnej dla klimatu gospodarki Unii do roku 2050 w oparciu o porozumienie paryskie (CP 6).”

Interwencja wdrażana w ramach Strategii ZIT w perspektywie finansowej 2021-2027 powinna mieć charakter zintegrowany i ponadlokalny oraz służyć wzmocnieniu relacji funkcjonalnych, a zakres tematyczny Strategii ZIT ukierunkowany powinien być na¹⁶:

- a. Rozwój zrównoważonego transportu publicznego łączącego miasto i jego obszar funkcjonalny
- b. Poprawę stanu środowiska przyrodniczego na obszarze funkcjonalnym miasta
- c. Zwiększenie efektywności energetycznej w obszarze funkcjonalnym
- d. Przechodzenie w kierunku gospodarki o obiegu zamkniętym
- e. Wsparcie rozwoju kształcenia i szkolenia zawodowego w odpowiedzi na potrzeby i wyzwania rynku pracy w obszarze funkcjonalnym
- f. Wsparcie rozwoju innowacyjności w obszarach miejskich

¹⁵ Art. 5 ust. 1. Rozporządzenia ogólnego

¹⁶ Umowa partnerstwa (s. 245)

Ponadto zgodnie z rekomendacjami, projekty wynikające ze strategii powinny w szczególności realizować jeden lub kilka z następujących celów¹⁷:

- a. Wspierać rozwój gospodarczy
- b. Dążyć do neutralności klimatycznej
- c. Wpływać na zwiększenie dostępności do usług publicznych
- d. Realnie przekładać się na poprawę jakości życia mieszkańców
- e. Opierać się na inteligentnym zarządzaniu

Umowa partnerstwa realizowana jest poprzez krajowe i regionalne programy, które wraz z nią tworzą spójny system dokumentów programowych polityki spójności w perspektywie 2021-2027 w Polsce. Dla województwa podkarpackiego przygotowany został program regionalny „Fundusze Europejskie dla Podkarpacia 2021-2027”, a niniejsza Strategia ZIT MOF Krosno stanowić będzie podstawę do ubiegania się o dofinansowanie w ramach programu.

W ramach wszystkich celów programu „Fundusze Europejskie dla Podkarpacia 2021-2027” przy wyborze projektów preferowane będą te premiujące rozwiązania proekologiczne i ochronę środowiska. Ponadto nacisk kładziony będzie na rozwój zrównoważonej mobilności oraz poprawę odporności systemu transportowego na zmiany klimatu. Program regionalny podkreśla również istotność rozwoju obszarów turystycznych z poszanowaniem lokalnych bogactw i utworzenie oraz promowanie konkurencyjnych produktów turystycznych.

W FEP przewidzianych zostało 10 priorytetów, a w ramach każdego z nich wskazano cele szczegółowe, wynikające z dokumentów unijnych (z celów szczegółowych EFRR i Funduszu Spójności)¹⁸:

Priorytety inne niż pomoc techniczna:

Priorytet 1 – Konkurencyjna i cyfrowa gospodarka

- Cel szczegółowy 1(i) Rozwijanie i wzmacnianie zdolności badawczych i innowacyjnych oraz wykorzystywanie zaawansowanych technologii
- Cel szczegółowy 1(ii) Czerpanie korzyści z cyfryzacji dla obywateli, przedsiębiorstw, organizacji badawczych i instytucji publicznych
- Cel szczegółowy 1(iii) Wzmacnianie trwałego wzrostu i konkurencyjności MŚP oraz tworzenie miejsc pracy w MŚP, w tym poprzez inwestycje produkcyjne
- Cel szczegółowy 1(iv) Rozwijanie umiejętności w zakresie inteligentnej specjalizacji, transformacji przemysłowej i przedsiębiorczości

¹⁷ Zasady realizacji instrumentów terytorialnych w Polsce w perspektywie finansowej UE na lata 2021-2027 (s. 44)

¹⁸ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/1058 z dnia 24 czerwca 2021 r. w sprawie Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego i Funduszu Spójności

Priorytet 2 – Energia i środowisko

- Cel szczegółowy 2(i) Wspieranie efektywności energetycznej i redukcji emisji gazów cieplarnianych
- Cel szczegółowy 2(ii) Wspieranie energii odnawialnej zgodnie z dyrektywą (UE) 2018/2001, w tym określonymi w niej kryteriami zrównoważonego rozwoju
- Cel szczegółowy 2(iv) Wspieranie przystosowania się do zmian klimatu i zapobiegania ryzyku związanemu z klęskami żywiołowymi i katastrofami, a także odporności, z uwzględnieniem podejścia ekosystemowego
- Cel szczegółowy 2(v) Wspieranie dostępu do wody oraz zrównoważonej gospodarki wodnej
- Cel szczegółowy 2(vi) Wspieranie transformacji w kierunku gospodarki o obiegu zamkniętym i gospodarki zasobooszczędnej
- Cel szczegółowy 2(vii) Wzmacnianie ochrony i zachowania przyrody, różnorodności biologicznej oraz zielonej infrastruktury, w tym na obszarach miejskich, oraz ograniczanie wszelkich rodzajów zanieczyszczenia

Priorytet 3 – Mobilność miejska

- Cel szczegółowy 2(viii) Wspieranie zrównoważonej multimodalnej mobilności miejskiej jako elementu transformacji w kierunku gospodarki zeroemisyjnej

Priorytet 4 – Mobilność i łączność

- Cel szczegółowy 3(ii) Rozwój i udoskonalanie zrównoważonej, odpornej na zmiany klimatu, inteligentnej i intermodalnej mobilności na poziomie krajowym, regionalnym i lokalnym, w tym poprawa dostępu do TEN-T oraz mobilności transgranicznej

Priorytet 5 – Przyjazna przestrzeń społeczna

- Cel szczegółowy 4(ii) Poprawa równego dostępu do wysokiej jakości usług sprzyjających włączeniu społecznemu w zakresie kształcenia, szkoleń i uczenia się przez całe życie poprzez rozwój łatwo dostępnej infrastruktury, w tym poprzez wspieranie odporności w zakresie kształcenia i szkolenia na odległość oraz online
- Cel szczegółowy 4(iii) Wspieranie włączenia społeczno-gospodarczego społeczności marginalizowanych, gospodarstw domowych o niskich dochodach oraz grup w niekorzystnej sytuacji, w tym osób o szczególnych potrzebach, dzięki zintegrowanym działaniom obejmującym usługi mieszkaniowe i usługi społeczne
- Cel szczegółowy 4(v) Zapewnianie równego dostępu do opieki zdrowotnej i wspieranie odporności systemów opieki zdrowotnej, w tym podstawowej opieki zdrowotnej, oraz wspieranie przejścia od opieki instytucjonalnej do opieki rodzinnej i środowiskowej
- Cel szczegółowy 4(vi) Wzmacnianie roli kultury i zrównoważonej turystyki w rozwoju gospodarczym, włączeniu społecznym i innowacjach społecznych

Priorytet 6 – Rozwój zrównoważony terytorialnie

- **Cel szczegółowy 5(i) wspieranie zintegrowanego i sprzyjającego włączeniu społecznemu rozwoju społecznego, gospodarczego i środowiskowego, kultury, dziedzictwa naturalnego, zrównoważonej turystyki i bezpieczeństwa na obszarach miejskich**
- Cel szczegółowy 5(ii) wspieranie zintegrowanego i sprzyjającego włączeniu społecznemu rozwoju społecznego, gospodarczego i środowiskowego, na poziomie lokalnym, kultury, dziedzictwa naturalnego, zrównoważonej turystyki i bezpieczeństwa na obszarach innych niż miejskie

Priorytet 7 – Kapitał ludzki gotowy do zmian

- Cel szczegółowy 4(a) (EFS+) poprawa dostępu do zatrudnienia i działań aktywizujących dla wszystkich osób poszukujących pracy, w szczególności osób młodych, zwłaszcza poprzez wdrażanie gwarancji dla młodzieży, długotrwale bezrobotnych oraz grup znajdujących się w niekorzystnej sytuacji na rynku pracy, jak również dla osób biernych zawodowo, a także poprzez promowanie samozatrudnienia i ekonomii społecznej
- Cel szczegółowy 4(b) (EFS+) modernizacja instytucji i służb rynków pracy celem oceny i przewidywania zapotrzebowania na umiejętności oraz zapewnienia terminowej i odpowiednio dopasowanej pomocy i wsparcia na rzecz dostosowania umiejętności i kwalifikacji zawodowych do potrzeb rynku pracy oraz na rzecz przepływów i mobilności na rynku pracy
- Cel szczegółowy 4(d) (EFS+) wspieranie dostosowania pracowników, przedsiębiorstw i przedsiębiorców do zmian, wspieranie aktywnego i zdrowego starzenia się oraz zdrowego i dobrze dostosowanego środowiska pracy, które uwzględnia zagrożenia dla zdrowia
- Cel szczegółowy 4(e) (EFS+) poprawa jakości, poziomu włączenia społecznego i skuteczności systemów kształcenia i szkolenia oraz ich powiązania z rynkiem pracy – w tym przez walidację uczenia się pozaformalnego i nieformalnego, w celu wspierania nabywania kompetencji kluczowych, w tym umiejętności w zakresie przedsiębiorczości i kompetencji cyfrowych, oraz przez wspieranie wprowadzania dualnych systemów szkolenia i przygotowania zawodowego
- Cel szczegółowy 4(f) (EFS+) wspieranie równego dostępu do dobrej jakości, włączającego kształcenia i szkolenia oraz możliwości ich ukończenia, w szczególności w odniesieniu do grup w niekorzystnej sytuacji, od wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem przez ogólne i zawodowe kształcenie i szkolenie, po szkolnictwo wyższe, a także kształcenie i uczenie się dorosłych, w tym ułatwianie mobilności edukacyjnej dla wszystkich i dostępności dla osób z niepełnosprawnościami
- Cel szczegółowy 4(g) (EFS+) wspieranie uczenia się przez całe życie, w szczególności elastycznych możliwości podnoszenia i zmiany kwalifikacji dla wszystkich, z uwzględnieniem umiejętności w zakresie przedsiębiorczości i kompetencji cyfrowych, lepsze przewidywanie zmian i zapotrzebowania na nowe umiejętności

na podstawie potrzeb rynku pracy, ułatwianie zmian ścieżki kariery zawodowej i wspieranie mobilności zawodowej

- Cel szczegółowy 4(h) (EFS+) wspieranie aktywnego włączenia społecznego w celu promowania równości szans, niedyskryminacji i aktywnego uczestnictwa, oraz zwiększanie zdolności do zatrudnienia, w szczególności grup w niekorzystnej sytuacji
- Cel szczegółowy 4(i) (EFS+) wspieranie integracji społeczno-gospodarczej obywateli państw trzecich, w tym migrantów
- Cel szczegółowy 4(k) (EFS+) zwiększanie równego i szybkiego dostępu do dobrej jakości, trwałych i przystępnych cenowo usług, w tym usług, które wspierają dostęp do mieszkań oraz opieki skoncentrowanej na osobie, w tym opieki zdrowotnej; modernizacja systemów ochrony socjalnej, w tym wspieranie dostępu do ochrony socjalnej, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci i grup w niekorzystnej sytuacji; poprawa dostępności, w tym dla osób z niepełnosprawnościami, skuteczności i odporności systemów ochrony zdrowia i usług opieki długoterminowej
- Cel szczegółowy 4(l) (EFS+) wspieranie integracji społecznej osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, w tym osób najbardziej potrzebujących i dzieci

Priorytet 8 – Rozwój lokalny kierowany przez społeczność

- Cel szczegółowy 4(f) (EFS+) wspieranie równego dostępu do dobrej jakości, włączającego kształcenia i szkolenia oraz możliwości ich ukończenia, w szczególności w odniesieniu do grup w niekorzystnej sytuacji, od wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem przez ogólne i zawodowe kształcenie i szkolenie, po szkolnictwo wyższe, a także kształcenie i uczenie się dorosłych, w tym ułatwianie mobilności edukacyjnej dla wszystkich i dostępności dla osób z niepełnosprawnościami
- Cel szczegółowy 4(g) (EFS+) wspieranie uczenia się przez całe życie, w szczególności elastycznych możliwości podnoszenia i zmiany kwalifikacji dla wszystkich, z uwzględnieniem umiejętności w zakresie przedsiębiorczości i kompetencji cyfrowych, lepsze przewidywanie zmian i zapotrzebowania na nowe umiejętności na podstawie potrzeb rynku pracy, ułatwianie zmian ścieżki kariery zawodowej i wspieranie mobilności zawodowej
- Cel szczegółowy 4(k) (EFS+) zwiększanie równego i szybkiego dostępu do dobrej jakości, trwałych i przystępnych cenowo usług, w tym usług, które wspierają dostęp do mieszkań oraz opieki skoncentrowanej na osobie, w tym opieki zdrowotnej; modernizacja systemów ochrony socjalnej, w tym wspieranie dostępu do ochrony socjalnej, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci i grup w niekorzystnej sytuacji; poprawa dostępności, w tym dla osób z niepełnosprawnościami, skuteczności i odporności systemów ochrony zdrowia i usług opieki długoterminowej
- Cel szczegółowy 4(l) (EFS+) wspieranie integracji społecznej osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, w tym osób najbardziej potrzebujących i dzieci

Priorytety dotyczące pomocy technicznej:

Priorytet 9 - Pomoc techniczna (EFRR)

Priorytet 10 - Pomoc techniczna (EFS+)

Realizacja projektów zintegrowanych, wdrażanych za pomocą instrumentu terytorialnego ZIT, przewidziana została w FEP w ramach Priorytetu 6, CS 5(i) oraz w Priorytecie 3, CS 2(viii)¹⁹.

Interwencja w ramach CS 5(i), to jest „Wspieranie zintegrowanego i sprzyjającego włączeniu społecznemu rozwoju społecznego, gospodarczego i środowiskowego, kultury, dziedzictwa naturalnego, zrównoważonej turystyki i bezpieczeństwa na obszarach miejskich” skierowana będzie na realizację zintegrowanych projektów z zakresu zrównoważonego rozwoju MOF, poprzez instrument ZIT w systemie niekonkurencyjnym. Projekty te muszą być zgodne z następującymi rodzajami działań²⁰:

- a. ochrona, rozwój i promowanie publicznych walorów turystycznych i usług turystycznych
- b. ochrona, rozwój i promowanie dziedzictwa kulturowego i usług w dziedzinie kultury
- c. ochrona, rozwój i promowanie dziedzictwa naturalnego i ekoturystyki poza obszarami Natura 2000
- d. fizyczna odnowa i bezpieczeństwo przestrzeni publicznych
- e. uzbrajanie terenów inwestycyjnych

W ramach CS 5(i) nie będą wspierane inwestycje w elementy infrastruktury drogowej (w tym parkingi), chyba, że stanowią one nieodłączny element większego projektu, nie są one dominującym elementem tego projektu, a ich koszt nie przekracza 15% kosztów kwalifikowalnych operacji.

Priorytet 3, CS 2(viii) to jest „Wspieranie zrównoważonej multimodalnej mobilności miejskiej jako elementu transformacji w kierunku gospodarki zeroemisyjnej”, przewiduje zaś wsparcie skierowane dla miast i ich obszarów funkcjonalnych, w których istnieje uzasadniona potrzeba dalszego rozwoju (wzmocnienia) lub budowy systemu transportu zbiorowego. Projekty te muszą być zgodne z następującymi rodzajami działań²¹:

- a. Budowa/rozwój zintegrowanego i efektywnego systemu publicznego transportu zbiorowego na terenie miast i ich obszarów funkcjonalnych, w tym:
 - infrastruktura transportu publicznego, w tym ograniczająca zmotoryzowany ruch indywidualny lub integrująca różne formy transportu oraz działania towarzyszące

¹⁹ Fundusze Europejskie dla Podkarpacia 2021-2027 – Załącznik nr 1

²⁰ Fundusze Europejskie dla Podkarpacia 2021-2027

²¹ Fundusze Europejskie dla Podkarpacia 2021-2027

rozwojowi transportu publicznego

- bezemisyjny lub niskoemisyjny tabor autobusowy
- mikromobilność i aktywne formy mobilności
- infrastruktura dla ruchu niezmotoryzowanego
- rozwój nowych rodzajów transportu zbiorowego
- inne środki transportu publicznego
- infrastruktura paliw alternatywnych
- rozwiązania cyfrowe w transporcie miejskim
- działania na rzecz taryfowej integracji transportu zbiorowego
- działania na rzecz poprawy bezpieczeństwa
- inwestycje drogowe służące poprawie bezpieczeństwa poprzez likwidację miejsc niebezpiecznych lub zmniejszeniu ruchu samochodowego w centrach miast

Projekty w zakresie ZIT, w ramach tego celu realizowane będą w systemie konkurencyjnym.

Podkreślić należy, iż istotą wdrażania ZIT w perspektywie finansowej UE 2021-2027 będzie realizacja projektów zintegrowanych, ponadlokalnych przyczyniających się do rozwiązywania wspólnych problemów i skoordynowanego zaspakajania potrzeb obszaru objętego ZIT przy jednoczesnym wzmacnianiu jego relacji funkcjonalnych.

Za obowiązującymi dokumentami²²:

Projekt zintegrowany to projekt, który wpisuje się w cele rozwoju obszaru funkcjonalnego objętego instrumentem i jest ukierunkowany na rozwiązywanie wspólnych problemów rozwojowych – oznacza to, że projekt ten ma wpływ na więcej niż 1 gminę w MOF oraz jego realizacja jest uzasadniona zarówno w części diagnostycznej, jak i w części kierunkowej strategii.

Projekt zintegrowany powinien spełniać przynajmniej jeden z dwóch warunków:

- być projektem partnerskim w rozumieniu art. 39 ustawy wdrożeniowej
- deklarowany jest wspólny efekt, rezultat lub produkt końcowy projektu, tj. wspólne wykorzystanie stworzonej w jego ramach infrastruktury w przypadku projektów „twardych”, lub objęcie wsparciem w przypadku projektów „miękkich”, mieszkańców co najmniej 2 gmin OF, co powinno znaleźć swoje uzasadnienie zarówno w części diagnostycznej, jak i kierunkowej strategii.

²² Zasady realizacji instrumentów terytorialnych w Polsce w perspektywie finansowej UE na lata 2021-2027

2. Sposób realizacji prac

W przygotowanie Strategii ZIT MOF Krosno, na każdym jego etapie, zaangażowane były wszystkie JST MOF Krosno, a także inni interesariusze zewnętrzni. W praktyce realizowana była idea współpracy, pozyskiwania wiedzy i wymiany doświadczeń.

Szereg metod, stosowanych dla potrzeb pozyskania informacji niezbędnych do odwzorowania w **części diagnostycznej** dokumentu, realizowanej od czerwca 2023 r., prowadził do rzetelnego poznania stanu zastanego. Wśród głównych metod i narzędzi zastosowanych w trakcie realizacji projektu wymienić można:

- Trzykrotne badania ankietowe typu CAWI, promowane niezwykle sprawnie przez każdą z jst, prowadzone w:
 - lipcu 2023 r. badania diagnostyczne dotyczące ogólnego stanu funkcjonowania MOF
 - lipcu 2024 r. analizujące w sposób szczegółowy stan mobilności miejskiej
 - sierpniu 2024 r. weryfikujące sformułowane na podstawie prac diagnostycznych priorytety rozwojowe MOF Krosno wśród mieszkańców wszystkich gmin MOF Krosno, celem zaangażowania ich w proces tworzenia Strategii, promowania idei ponadlokalności z poszanowaniem równości opinii każdego z Nich
- Indywidualne wywiady pogłębione (IDI), prowadzone w lipcu 2023 r. oraz sierpniu 2024 r., z przedstawicielami sektora publicznego i prywatnego działającymi na terenie całego MOF Krosno
- Warsztaty z Zespołem Zadaniowym, na który składali się przedstawiciele każdej z 7 gmin MOF Krosno, oparte na modelu współpracy i otwartości, prowadzące do wspólnego wypracowania drzewa problemów, potrzeb i potencjałów, przy jednoczesnym budowaniu założeń przyszłego współdziałania w skali ponadlokalnej
- Spotkania z Radą Programową

Szczegółowy opis procesu zaangażowania partnerów społeczno-gospodarczych stanowi rozdział 7 niniejszego opracowania.

- Analiza danych wtórnych, która prowadzona była ze szczególną koncentracją na identyfikację oraz scharakteryzowanie istniejących powiązań międzygminnych. Badano:
 - Dane statystyczne
 - Dokumenty strategiczne i planistyczne na poziomie krajowym, wojewódzkim, regionalnym i gminnym
 - Inne dokumenty gminne, regionalne, ponadregionalne, krajowe i europejskie
 - Ogólnodostępne opracowania i ekspertyzy

○ Dane geoprzestrzenne

Diagnoza koncentrowała się na 4 głównych sferach:

- Gospodarczej
- Społecznej
- Środowiskowej
- Mobilnościowej (z uwzględnieniem uwarunkowań przestrzennych)

Diagnozę MOF Krosno prowadzono w sposób rzetelny, z poszanowaniem idei ponadlokalności, zintegrowania i niewykluczania żadnego z interesariuszy, a także ze szczególnym naciskiem na istniejące powiązania międzygminne. Kluczowe jej informacje przedstawia synteza diagnozy obszaru ZIT, opatrzona syntetycznym podsumowaniem najważniejszych wniosków dla każdej ze sfer. Bazując na przeprowadzonych pracach badawczych, płynących z nich wnioskach i obserwacjach, stosując triangulację metod wykonano również analizę SWOT w metodzie klasycznej, a także opracowano drzewa problemów, potrzeb i potencjałów rozwojowych MOF Krosno.

Część kierunkowa niniejszej Strategii zbudowana została w sposób hierarchiczny z zachowaniem logiki przyczynowo skutkowej, co zobrazowane zostało na Rysunku nr 3. Pierwszym jej elementem, jasno wynikającym z wszystkich najważniejszych wniosków diagnostycznych, odnoszącym się do specyfiki i powiązań MOF Krosno, było sformułowanie i opisanie celów strategicznych. Następnie z zachowaniem logiki przyczynowo skutkowej określono typy projektów, odnoszące się do każdego z nich.

Wszystkie z elementów części kierunkowej, przedstawione w niniejszej Strategii ZIT MOF Krosno (Rysunek nr 3) zostały określone z zastosowaniem filtru i zasad SMART²³:

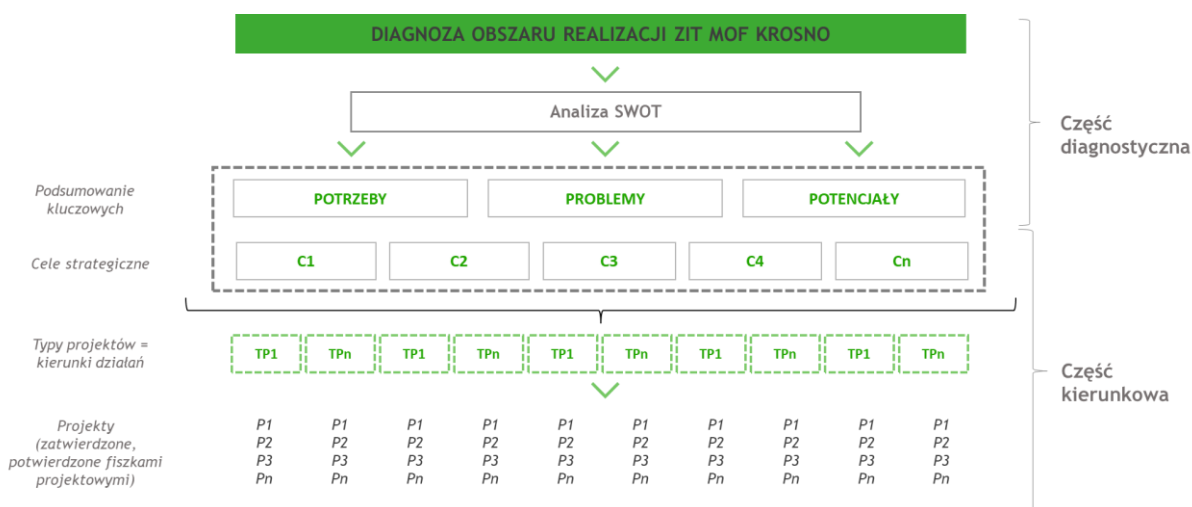
- adekwatności (ang. **s**pecific) – cele są na tyle precyzyjne, aby nie mogły być interpretowane w odmienny sposób
- mierzalności (ang. **m**asurable) – cele są tak formułowane, by można było liczbowo wyrazić stopień ich realizacji
- akceptowalności (ang. **a**ccepted) – cele są zaakceptowane przez podmioty, które będą dążyć do ich osiągnięcia
- realistyczności (ang. **r**ealistic) – cele zostały określone realnie
- terminowości (ang. **t**ime-dependent) – cele są zdefiniowane precyzyjnie w wymiarze czasowym po to, by móc określać poziom ich realizacji i prowadzić monitoring

W odniesieniu do celów strategicznych oraz odpowiadającym im kierunków działań / typów projektów, przy zachowaniu idei współpracy i wewnętrznego zintegrowania, wszyscy członkowie MOF Krosno określili listę projektów, które realizowane będą

²³ Zgodnie z Zasadami realizacji instrumentów terytorialnych w Polsce w perspektywie finansowej UE na lata 2021-2027

w ramach ZIT w perspektywie 2021-2027. Lista projektów przedstawiona została wraz z informacją na temat sposobu ich wyboru oraz powiązania z innymi projektami.

Rysunek nr 3. Układ hierarchiczny celów Strategii ZIT MOF Krosno

Źródło: Opracowanie własne

Opis części wdrożeniowej niniejszej Strategii ZIT składa się z określenia ram i źródeł finansowania oraz opisu warunków, mechanizmów i procedur obowiązujących w realizacji strategii, takich jak system wdrażania strategii, monitoring i ewaluacja.

W ramach prac nad Strategią ZIT MOF Krosno przeprowadzony został modelowy proces partycypacyjny. Został on zainicjowany już na etapie diagnostycznym, opisanym powyżej oraz poprzez powołanie Rady Programowej ds. Strategii ZIT MOF Krosno, stanowiącej ciało doradcze i głos społeczeństwa. Wyłożenie do publicznego wglądu projektu dokumentu wraz z prognozą oddziaływania na środowisko odbywało się dwukrotnie i trwało od 14 marca do 5 kwietnia 2024 r. oraz od 25 września do 16 października 2024 r. Projekty dokumentów zostały udostępnione w wersji papierowej w siedzibach Urzędów gmin MOF Krosno, na stronach internetowych i portalach BIP każdej z gmin. W proces zaangażowani byli mieszkańcy, a ich promocja i przebieg odbywały się z zachowaniem idei zintegrowania i niewykluczania żadnego z interesariuszy. Zgłoszone opinie i propozycje zostały przeanalizowane i uwzględnione przy opracowaniu dokumentu Strategii.

Projekt Strategii ZIT MOF był przedmiotem strategicznej oceny oddziaływania na środowisko. Jej zakres oraz stopień szczegółowości określony został, zgodnie z obowiązującymi przepisami, przez Podkarpackiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego pismem z dnia 25 sierpnia 2023 r. oraz Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Rzeszowie pismem z dnia 6 lutego 2024 r. Dokument Prognoza oddziaływania na środowisko zawiera informacje o oddziaływaniu i wpływie zaplanowanych w strategii przedsięwzięć na środowisko. Prognoza zawiera także charakterystykę działań i rozwiązań, ale także analizę i ocenę aktualnego stanu

środowiska. Dokument został pozytywnie zaopiniowany przez wskazane powyżej organy środowiskowe.

3. Diagnoza strategiczna obszaru realizacji ZIT

Obszarem będącym przedmiotem niniejszej Strategii ZIT, w tym diagnozy jest Miejski Obszar Funkcjonalny złożony z 7 gmin:

1. Miasto Krosno – rdzeń MOF
2. Gmina Jedlicze
3. Gmina Chorkówka
4. Gmina Korczyna
5. Gmina Krościenko Wyżne
6. Gmina Miejsce Piastowe
7. Gmina Wojaszówka

MOF Krosno mieści się w zachodniej części województwa podkarpackiego, w oddaleniu ok. 20 km w linii prostej od granicy państwa ze Słowacją, zajmuje powierzchnię 42 347 ha i jest zamieszkały przez 111 804 osób²⁴. Poglądową lokalizację MOF na tle województwa podkarpackiego wskazuje Rysunek nr 4, a jego strukturę przestrzenną Rysunek nr 5.

Rysunek nr 4. Lokalizacja MOF Krosno w odniesieniu do województwa podkarpackiego

Źródło: Opracowanie własne, na podstawie danych GUGiK

²⁴ BDL GUS, stan na 31 grudnia 2022 r. (data pozyskania danych: 12.06.2023 r.)

Rysunek nr 5. Struktura przestrzenna MOF Krosno

Źródło: Opracowanie własne, na podstawie danych GUGiK, mapa podkładowa BDOO

Przeprowadzona diagnoza koncentruje się na powiązaniach międzygminnych, będących bazą do wskazania i analizy problemów, potrzeb i potencjałów rozwojowych. Ośrodek subregionalny, będący jednocześnie miastem rdzeniem – Krosno, pełniący ważne funkcje gospodarcze i społeczne, otoczony jest gminami, z którymi nie tylko bezpośrednio sąsiaduje, ale także połączony jest funkcjonalnie, identyfikowane są silne relacje przestrzenne. Mają one charakter partnerski, a obszar funkcjonalny, będący przedmiotem niniejszej Strategii ZIT, wewnątrznie powiązany jest m. in.:

- Demograficznie poprzez:
 - migracje wewnętrzne w obrębie MOF
 - zbieżne trendy demograficzne
 - porozumienia w zakresie opieki zdrowotnej
- Gospodarczo poprzez:
 - koncentrację miejsc pracy dla mieszkańców całego MOF w mieście rdzeniu
 - relacje zachodzące pomiędzy podmiotami gospodarczymi

- Funkcjonalnie poprzez:
 - wzajemnie uzupełniające się oferty usługowe, edukacyjne wewnątrz gmin MOF
 - porozumienia w zakresie usług turystycznych i kulturowych m. in. wspólna promocja, przenikanie się uczestników imprez
 - współpracę w zakresie infrastruktury wodno-kanalizacyjnej
 - współpracę w zakresie oświetlenia ulicznego w tym energooszczędnego
 - współpracę w zakresie termomodernizacji budynków użyteczności publicznej
 - współpracę w zakresie rewitalizacji obiektów zielonych
 - współpracę w zakresie gospodarki odpadowej
 - wspólne wyzwania rozwojowe
- Komunikacyjnie poprzez:
 - powiązania drogowe i kolejowe
 - wspólnie realizowany system transportu publicznego
 - codzienne przepływy mieszkańców związane z dojazdem do miejsc pracy i nauki
- Przestrzennie poprzez:
 - wspólny system przyrodniczy
 - uwarunkowania geograficzne

Diagnoza strategiczna wykonana została z uwzględnieniem czterech sfer:

- Społecznej
- Gospodarczej
- Środowiskowej
- Mobilnościowej (z uwzględnieniem komponentu przestrzennego)

które w sposób kompleksowy uwzględniają i opisują pełen wachlarz uwarunkowań rozwojowych MOF Krosno. Zgodnie z krajowymi wytycznymi²⁵ diagnoza obszaru ZIT MOF Krosno nie jest częścią strategii ZIT i nie podlega uchwaleniu, z tego też względu w niniejszym dokumencie zawarto jej kompleksową syntezę wskazującą kluczowe informacje z każdej z analizowanych dziedzin mającej wpływ na obszar. Analiza SWOT jako podsumowanie syntezy diagnostycznej, stanowi zbiór podstawowych jej obserwacji i informacji. W efekcie zastosowania tej metody diagnostycznej zdefiniowano kluczowe

²⁵ Zasady realizacji instrumentów terytorialnych w Polsce w perspektywie finansowej UE na lata 2021-2027

problemy, potrzeby i potencjały rozwojowe MOF Krosno, stanowiące bazę do części kierunkowej Strategii ZIT.

3.1. Sfera społeczna

Stan ludności

W 2022 roku liczba ludności MOF Krosno wynosiła 111 804 osób, co stanowiło około 5,28% populacji województwa podkarpackiego. Wartość ta od 2016 roku spadła o 3 398 osoby, to jest o około 3%. Ponadto jest to spadek większy niż prognozowany²⁶. Największą część mieszkańców MOF Krosno stanowią osoby zamieszkujące miasto rdzeń – Krosno, najmniejszą Gminę Krościenko Wyżne. Spadek liczby ludności obserwowany jest w każdej z gmin wchodzących w skład MOF Krosno, poza Gminą Chorkówka. Średnia gęstość zaludnienia w 2022 roku wynosiła około 264 os/km², z czego najwyższa wartość notowana była w mieście Krośnie - 991,3 os/km², a najniższa w Gminie Wojaszówka – 110,3 os/km². Gęstość zaludnienia MOF Krosno w 2022 roku była ponad dwukrotnie wyższa niż średnia dla województwa podkarpackiego, co wskazuje na możliwości rozwojowe i jego wysoki potencjał ludzki. Zmiany wskazanych parametrów, między rokiem 2016, 2019 i 2022 dla każdej z jst, w odniesieniu do województwa podkarpackiego, obrazuje Tabela nr 1, a gęstość zaludnienia w 2022 roku zaś Rysunek nr 6.

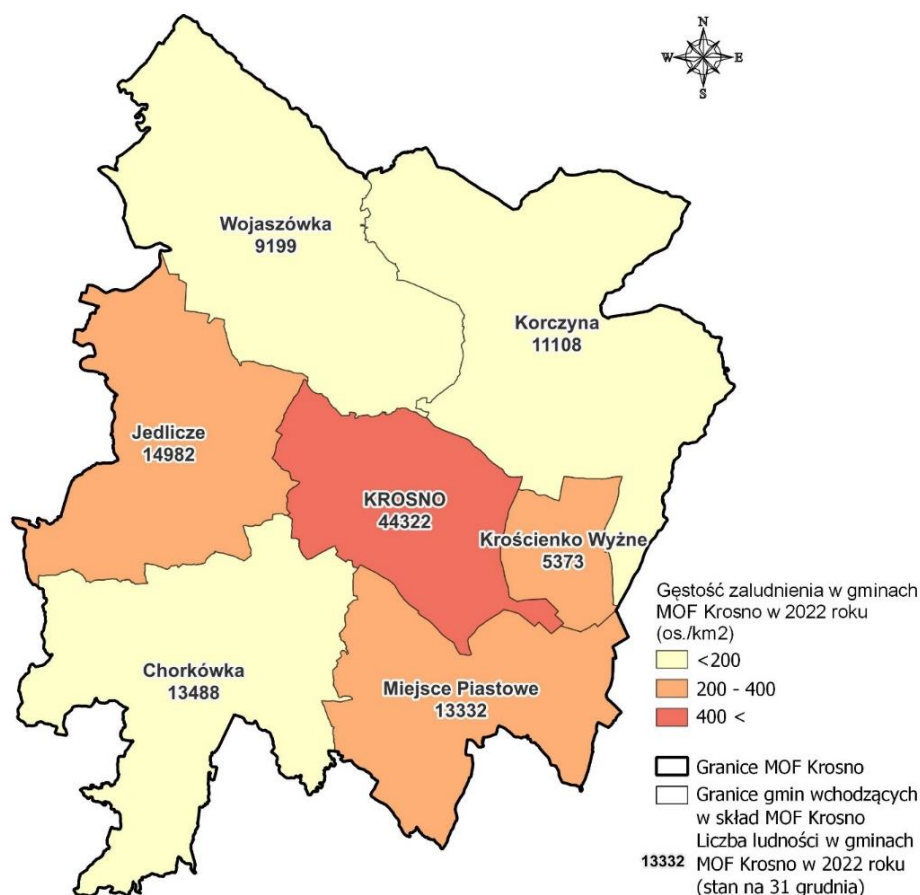
Tabela nr 1. Stan ludności w MOF Krosno i województwie podkarpackim w 2016, 2019 i 2022 roku

Nazwa jst	Liczba ludności (stan na 31 grudnia)			Gęstość zaludnienia (os/1 km ²)		
	2016	2019	2022	2016	2019	2022
Województwo podkarpackie	2 127 656	2 127 164	2 079 098	119,2	119,2	116,5
MOF Krosno	115 202	115 027	111 804	272,0	271,6	264,0
Krosno	46 565	46 291	44 322	1 070,5	1 064,2	991,3
Chorkówka	13 482	13 464	13 488	174,3	174,1	174,4
Jedlicze	15 512	15 432	14 982	264,8	263,5	255,8
Korczyna	11 146	11 207	11 108	119,8	120,4	119,4
Krościenko Wyżne	5 570	5 613	5 373	341,5	344,1	350,3
Miejsce Piastowe	13 664	13 691	13 332	266,3	266,8	261,1
Wojaszówka	9 263	9 329	9 199	111,1	111,9	110,3

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z BDL GUS (data pozyskania danych: 12.06.2023 r.)

²⁶ Zgodnie z dokumentem przygotowanym przez GUS pn. „Prognoza ludności gmin na lata 2017-2030” liczba ludności MOF Krosno w 2022 roku wynosić miała 113 986. Ponadto prognozowany jest dalszy spadek tegoż parametru.

Rysunek nr 6. Stan ludności w gminach MOF Krosno w 2022 roku

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z BDL GUS (data pozyskania danych: 12.06.2023 r.)

W gminach MOF Krosno struktura wieku mieszkańców jest porównywalna, co wskazuje Tabela nr 2. Udział ludności w wieku poprodukcyjnym w każdej z gmin w 2022 roku był wyższy niż udział ludności w wieku przedprodukcyjnym i zgodnie z dostępnymi danymi stale rośnie. Trend ten jest zgodny z występującym w całej Polsce zjawiskiem starzejącego się społeczeństwa i jest zauważalny przez mieszkańców. Najwyższy udział ludności w wieku poprodukcyjnym w % ludności ogółem obserwowany jest w Gminie Miasto Krosno – 27,2%, najniższy zaś w Gminie Chorkówka – 20,2%.

Tabela nr 2. Udział ludności MOF Krosno i województwa podkarpackiego według ekonomicznych grup wieku w % ludności ogółem w latach 2016, 2019, 2022

Nazwa jst	Udział ludności								
	w wieku przedprodukcyjnym (%)			w wieku produkcyjnym (%)			w wieku poprodukcyjnym (%)		
	2016	2019	2022	2016	2019	2022	2016	2019	2022
Województwo podkarpackie	18,4	18,2	18,7	62,9	61,5	59,5	18,8	20,4	21,7
Krosno	16,6	16,4	16,8	60,4	58,2	56,0	23,0	25,4	27,2
Chorkówka	20,1	19,3	19,5	61,9	61,4	60,3	18,0	19,3	20,2
Jedlicze	18,2	18,2	19,3	62,5	60,8	58,4	19,3	21,0	22,3
Korczyna	19,5	19,4	19,9	62,1	60,9	59,3	18,4	19,7	20,8
Krościenko Wyżne	20,2	19,6	19,4	62,5	62,2	60,0	17,3	18,2	20,6
Miejsce Piastowe	18,7	18,2	18,8	62,3	61,5	59,5	19,0	20,4	21,6
Wojaszówka	19,1	18,7	19,2	62,2	61,2	59,8	18,7	20,1	21,0

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z BDL GUS (data pozyskania danych: 12.06.2023 r.)

Ruchy migracyjne

Jak wskazuje Tabela nr 3 przeważającą prawidłowością na terenie MOF Krosno jest ujemne saldo migracji na 1000 ludności, oznacza to, iż od 2016 roku więcej osób decyduje się na wyjazd z większości gmin MOF Krosno niż na przyjazd do nich. Gminami, w których obserwowane jest ujemne saldo migracji na 1000 ludności we wszystkich analizowanych latach (2016, 2019, 2022) są Krościenko Wyżne i Krosno, natomiast dodatni wskaźnik obserwuje się w gminach Chorkówka i Wojaszówka. Tendencja ta związana może być z występującą wewnątrz MOF Krosno suburbanizacją, polegającą na odpływie mieszkańców na tereny o charakterze wiejskim. Jest to kompromis między życiem w sąsiedztwie natury a dostępem do lepszego zatrudnienia czy wyższej jakości życia co związane jest z bliskością miasta. Wewnętrzne przepływy mieszkańców świadczą o silnych powiązaniach MOF Krosno.

Zdecydowana większość ruchów migracyjnych miejsce miała w obrębie kraju, saldo migracji zagranicznych w żadnej z gmin w analizowanych latach nie był niższy niż -15, ani wyższy niż 5. Emigracja z MOF Krosno umotywowana jest głównie poszukiwaniem miejsc

pracy, w szczególności tych wysokopłatnych i różnorodnych, przez osoby młode, na co wskazują badania diagnostyczne przeprowadzone na potrzeby Strategii ZIT.

Tabela nr 3. Saldo migracji w MOF Krosno i województwie podkarpackim w latach 2016, 2019, 2022

Nazwa jst	Saldo migracji								
	ogółem na 1000 ludności			wewnętrznych			zagranicznych		
	2016	2019	2022	2016	2019	2022	2016	2019	2022
Województwo podkarpackie	-0,77	-1,39	-1,00	-2 047	-3 462	-2 228	408	512	139
Krosno	-2,48	-1,62	-2,40	-102	-86	-107	-14	11	0
Chorkówka	1,34	0,74	1,56	18	22	19	0	-12	2
Jedlicze	bd.	-1,56	1,07	1	-26	11	-1	2	5
Korczyna	1,35	-2,59	0,72	14	-35	8	1	6	0
Krościenko Wyżne	-3,04	-3,55	-5,39	-17	-22	-27	0	2	-2
Miejsce Piastowe	2,85	-2,20	-1,28	25	-31	-21	14	1	4
Wojaszówka	0,97	0,86	2,27	12	11	24	-3	-3	-3

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z BDL GUS (data pozyskania danych: 07.07.2023 r.)

Wychowanie przedszkolne i szkolnictwo

Krosno jest głównym ośrodkiem edukacyjnym o rozwiniętej bazie oświatowej na każdym etapie kształcenia. Korzystają z niej mieszkańcy z całego MOF, co świadczy o silnych wewnętrznych relacjach jst. Edukacja przedszkolna prowadzona jest w każdej z gmin współtworzących MOF Krosno, najwięcej placówek świadczących usługi tego typu w 2022 roku mieściło się w Krośnie (18) oraz Gminie Chorkówka (16), najmniej zaś w Krościenku Wyżnym (3). Łączna liczba przedszkoli oraz pozostałych obiektów udzielających wychowanie przedszkolne od 2016 roku jest niemal niezmienna. Najwięcej dzieci w wieku 3-5 lat przypadających na jedną placówkę wychowania przedszkolnego, co bezpośrednio związane może być z niskim do nich dostępem, w 2022 roku zamieszkiwało Gminę Korczyna (132,67). Odsetek dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym w każdej gminie MOF Krosno w 2022 roku był wyższy niż 70%. Co istotne w Gminie Miasto Krosno odsetek ten przekroczył 100%, co świadczy o tym, że w krośnieńskich przedszkolach wychowanie otrzymywały dzieci niezamieszkujące miasto, najpewniej mieszkające na terenie gmin współtworzących MOF. Jest to bezpośrednie wskazanie na codzienne przepływy ludności,

które świadczą o silnym wewnętrznym powiązaniu funkcjonalnym. Sytuację w zakresie wychowania przedszkolnego w MOF i województwie podkarpackim obrazuje Tabela nr 4.

Tabela nr 4. Wychowanie przedszkolne w gminach MOF Krosno oraz województwie podkarpackim w latach, 2016, 2019, 2022

Nazwa jst	Przedszkola, przedszkola specjalne, zespoły wychowania przedszkolnego oraz punkty przedszkolne [ob.]			Dzieci w wieku 3-5 lat przypadające na jedną placówkę wychowania przedszkolnego			Odsetek dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym [%]		
	2016	2019	2022	2016	2019	2022	2016	2019	2022
Województwo podkarpackie	1 506	1 534	1 503	84,18	73,73	81,93	77,3	86,2	89,6
Krosno	18	18	18	79,69	76,06	78,06	101,5	108,6	110,5
Chorkówka	15	16	16	103,50	75,00	78,40	70,3	75,2	78,8
Jedlicze	11	11	11	92,60	86,20	96,20	56,4	65,9	71,1
Korczyna	9	8	7	118,00	110,33	132,67	73,4	76,7	81,4
Krościenko Wyżne	3	3	3	89,50	81,00	82,50	77,1	85,8	90,9
Miejsce Piastowe	9	11	11	131,67	92,75	106,75	82,5	87,9	86,9
Wojaszówka	1	1	8	280,00	260,00	60,60	72,5	78,5	84,8

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z BDL GUS (data pozyskania danych: 13.07.2024 r.)

Na terenie MOF Krosno funkcjonuje łącznie 54 szkół podstawowych, a liczba ta jest niemal niezmienna od 2016 roku. Najwięcej placówek o tym typie mieści się w Krośnie (14) i Gminie Chorkówka (11), najmniej w Gminie Krościenko Wyżne (1). Najwięcej uczniów w 2022 roku przypadało na 1 oddział w szkołach podstawowych w gminie Krościenko Wyżne (20), najmniej w Gminie Chorkówka (12). Współczynniki skolaryzacji brutto dla szkół podstawowych w badanych latach wewnątrz MOF Krosno były zróżnicowane. Najniższy wskaźnik w 2022 roku odnotowany został w Gminie Krościenko Wyżne (ok. 70,40%), najwyższy zaś w mieście rdzeniu Krośnie (ok. 111,79%). Współczynnik skolaryzacji na poziomie powyżej 100% wynika z silnych powiązań funkcjonalnych między gminami, a w szczególności z pobierania nauki przez dzieci z gmin MOF w mieście rdzeniu. Sytuację w zakresie edukacji podstawowej w MOF i województwie podkarpackim obrazuje Tabela nr 5.

Tabela nr 5. Szkoły podstawowe w MOF Krosno i województwie podkarpackim w latach 2016, 2019, 2022

Nazwa jst	Liczba szkół podstawowych [ob.]			Uczniowie przypadający na 1 oddział w szkołach podstawowych			Współczynnik skolaryzacji brutto – szkoły podstawowe [%]		
	2016	2019	2022	2016	2019	2022	2016	2019	2022
Województwo podkarpackie	-	-	-	16	15	15	92,92	93,22	90,63
Krosno	13	14	14	20	19	18	109,52	110,80	111,79
Chorkówka	12	12	11	14	12	12	91,67	86,09	81,77
Jedlicze	9	9	9	15	15	14	83,83	79,79	76,08
Korczyna	7	6	5	13	15	15	87,93	88,32	79,81
Krościenko Wyżne	1	1	1	19	18	20	71,72	68,87	70,40
Miejsce Piastowe	8	8	8	16	15	16	90,68	90,79	82,21
Wojaszówka	5	6	6	14	13	14	85,35	83,33	80,62

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z BDL GUS (data pozyskania danych: 12.06.2024 r.)

W 2022 roku²⁷ na obszarze MOF Krosno funkcjonowało 9 liceów ogólnokształcących, z czego 7 mieściło się w Krośnie, 1 w Gminie Jedlicze, 1 w Gminie Miejsce Piastowe. Liczba techników dla młodzieży w 2022 roku wynosiła 12, 7 znajdowało się w Krośnie, 4 w Gminie Miejsce Piastowe, 1 zaś w Gminie Jedlicze. Oferta edukacyjna w technikach MOF jest zróżnicowana, a kształcenie odbywa się między innymi w zawodach technik ekonomista, technik usług fryzjerskich, technik pojazdów samochodowych, technik górnictwa, technik informatyk czy też technik obsługi turystycznej. Dodatkowo w Krośnie działało łącznie 6 zasadniczych szkół zawodowych, szkół branżowych I i II stopnia i szkół przysposabiających do pracy zawodowej. Oferta w niniejszych placówkach również jest rozbudowana i odbywa się poprzez kształcenie w wielu zawodach między innymi operator urządzeń przemysłu szklarskiego, kucharz, mechanik, górnik eksploatacji otworowej czy ślusarz. Oznacza to, iż młodzież w wieku ponadpodstawowym, mieszkająca na terenie MOF Krosno, swoją edukację średnią w większości prowadzi w mieście rdzeniu. W roku szkolnym 2023/2024 największa liczba absolwentów według zawodów szkolnictwa zawodowego w regionie ukończyła edukację w zawodzie technik informatyk, technik

²⁷ Na podstawie danych z BDL GUS (data pozyskania danych: 12.06.2023 r.)

pojazdów samochodowych oraz technik mechatronik²⁸. Uczniowie MOF Krosno wskazują jednak, iż nie są wspierani w wyborze ścieżki kariery zawodowej, zarówno w przypadku wyboru szkoły ponadpodstawowej jak i wyższej²⁹. Zaś w obszarze analizowanym zdiagnozowano niedostateczną współpracę lokalnych przedsiębiorców z sektorem edukacji, poprzez między innymi praktyki, programy stażowe, organizację i realizację wizyt studyjnych czy spotkań branżowych. Co równie istotnie mieszkańcy MOF Krosno edukację w zakresie przedsiębiorczości oceniają jako istotną z punktu widzenia rozwoju gospodarczego obszaru³⁰.

W Krośnie mieści się 1 szkoła wyższa, to jest Państwowa Akademia Nauk Stosowanych, która oferuje nauczanie na poziomie licencjackim, inżynierskim, magisterskim, a także prowadzi studia podyplomowe. Pozwala na studiowanie w systemie dualnym (na przykład na kierunkach takich jak mechanika i budowa maszyn oraz automatyka i robotyka), co umożliwia studentom równoczesne zdobywanie wiedzy teoretycznej na uczelni oraz praktycznych umiejętności u pracodawcy, w rzeczywistym środowisku pracy. Uczelnia świadczy usługi z zakresu doradztwa zawodowego skierowane do swoich studentów i absolwentów. Łącznie naukę w placówce otrzymuje około 2 tysięcy studentów. Na terenie Gminy Miasto Krosno funkcjonuje Krośnieński Uniwersytet Trzeciego Wieku. W Krośnie funkcjonuje Centrum Informacji i Planowania Kariery Zawodowej.

NAJWAŻNIEJSZE WNIOSKI / PODSUMOWANIE

- Systematyczny spadek liczby ludności MOF Krosno
- Niekorzystna struktura wieku ludności i zwiększający się udział ludności w wieku poprodukcyjnym w każdej z gmin
- Występujące zjawisko migracji wewnątrz MOF, z tendencją do wyprowadzki z miasta rdzenia na rzecz gmin ościennych
- Występująca migracja zewnętrzna, związana w głównej mierze z poszukiwaniem różnorodnych i wysokopłatnych miejsc pracy wśród młodych ludzi
- Niedostateczna współpraca szkół i uczelni z lokalnymi przedsiębiorcami
- Niewystarczające wsparcie młodych w wyborze ścieżki kariery
- Dobry dostęp do usług oświatowych, wskazujący jednocześnie na silne powiązania gmin MOF z miastem rdzeniem
- Obserwowany spadek liczby uczniów przypadających na 1 oddział w szkołach podstawowych świadczący o starzejącym się społeczeństwie

²⁸ <https://dane.gov.pl/pl/dataset/1617,uczniowie-wedlug-zawodow/resource/57336/table> (data pozyskania danych: 02.08.2024 r.)

²⁹ Program Rozwoju Przedsiębiorczości Miasta Krosna na lata 2023-2030

³⁰ Badanie ankietowe wśród mieszkańców MOF Krosno, przeprowadzone w sierpniu 2024 r.

3.2. Sfera gospodarcza

Infrastruktura techniczna

Regionalny i lokalny system infrastruktury technicznej jest jednym z najważniejszych w skali jednostki (MOF Krosno), zapewnia jej sprawne działanie, godne warunki życia mieszkańców oraz rozwój. Na terenie MOF Krosno dostęp do infrastruktury wodociągowej jest zróżnicowany, jednak średnio niższy niż w województwie podkarpackim. Woda dostarczana jest do każdej z gmin spójnym systemem, przez Wodociągi Krośnieńskie, funkcjonujące w ramach Krośnieńskiego Holdingu Komunalnego. Odsetek ludności korzystającej z sieci wodociągowej w 2021 roku był niższy niż 50% w 3 gminach, to jest Gminie Jedlicze (32,4%), Korczyna (45,6%) oraz Wojaszówka (28,2%). Najwyższa wartość tegoż wskaźnika notowana była w Gminie Miasto Krosno (94,6%). W analizowanych (Tabela nr 6) latach wskaźnik korzystających z instalacji wodociągowej był stały.

Poziom dostępności w zakresie infrastruktury kanalizacyjnej na terenie MOF Krosno ocenić należy jako wysoki. W większości gmin odsetek ludności korzystającej z sieci kanalizacyjnej (zgodnie z danymi na 2021 rok) był wyższy niż 70%. Najwyższa wartość tego wskaźnika notowana była w Gminie Krościenko Wyżne (98,6%) i Krośnie (90,8%), najniższa zaś w Gminie Korczyna (55,7%) i Wojaszówka (60,7%). Co istotne w każdej z gmin MOF Krosno odsetek korzystających z instalacji kanalizacyjnej od 2016 roku nieznacznie rośnie. Oczyszczalnie ścieków na terenie MOF znajdują się na terenie Gminy Wojaszówka (oczyszczalnia biologiczna), a oczyszczalnie z podwyższonym poziomem usuwania biogenów także w Wojaszówce, w Jedliczu oraz w Krośnie³¹.

Miejski Obszar Funkcjonalny Krosno cechuje się bardzo dobrze rozwiniętą siecią gazową, a stopień wykorzystania gazu sieciowego w poszczególnych gminach jest wysoki. Odsetek korzystających z instalacji gazowej wśród ogółu mieszkańców w każdej gminie MOF jest wyższy niż 80% oraz wyższy niż wskaźnik wojewódzki.

Dostęp do infrastruktury technicznej w gminach tworzących MOF oceniany jest jako bardzo dobry, w każdej z zastosowanej na etapie diagnostycznej metodzie.

³¹ Plan gospodarki niskoemisyjnej dla obszaru obejmującego Miasto Krosno oraz Gminy: Jedlicze, Miejsce Piastowe, Chorkówka, Korczyna, Wojaszówka i Krościenko Wyżne – Aktualizacja 2019

Tabela nr 6. Korzystający z instalacji w % ogółu ludności na terenie MOF Krosno oraz w województwie podkarpackim w latach 2016, 2019 i 2021³²

Nazwa jst	Korzystający z instalacji w % ogółu ludności								
	Wodociągowej			Kanalizacyjnej			Gazowej		
	[%]			[%]			[%]		
	2016	2019	2021	2016	2019	2021	2016	2019	2021
Województwo podkarpackie	80,6	81,2	81,4	69,7	71,1	72,4	72,2	72,7	74,8
Krosno	94,4	94,5	94,6	90,3	90,6	90,8	97,3	97,3	94,2
Chorkówka	67,6	68,3	68,7	68,3	71,7	76,4	91,3	90,6	92,0
Jedlicze	32,1	32,0	32,4	68,7	69,2	70,3	97,4	97,3	97,6
Korczyna	44,4	44,9	45,6	54,1	55,0	55,7	83,8	83,3	84,8
Krościenko Wyżne	80,2	80,7	81,1	98,5	98,6	98,6	93,8	94,6	96,4
Miejsce Piastowe	52,4	54,7	55,5	95,0	95,2	95,3	95,5	95,0	96,7
Wojaszówka	28,7	28,6	28,2	59,0	60,1	60,7	82,7	82,5	85,2

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z BDL GUS (data pozyskania danych: 12.06.2023 r.)

Gospodarka odpadami na terenie MOF Krosno bazuje na wspólnych dla wszystkich gmin rozwiązaniach. Funkcjonujący Zakład Unieszkodliwiania Odpadów w Krośnie, posiadający status Regionalnej Instalacji Przetwarzania Odpadów Komunalnych (RIPOK), umożliwia nowoczesną, skuteczną i bardziej ekologiczną niż przed laty gospodarkę odpadową całego regionu. Jest obiektem przetwarzającym odpady komunalne dostarczane z każdej z jst MOF Krosno, co świadczy o ich funkcjonalnym zintegrowaniu, a łącznie z jej usług docelowo skorzystać ma 28 gmin. Ponadto na obszarze analizowanym funkcjonuje łącznie 7 Punktów Selektywnego Zbierania Odpadów Komunalnych (PSZOK). Zgodnie z Planem Gospodarki Odpadami dla Województwa Podkarpackiego na lata 2020 – 2026 z perspektywą do 2032 roku na terenie miasta rdzenia realizowana jest inwestycja polegająca na budowie bloku energetycznego opalanego paliwem wytworzonym na bazie pozostałości z sortowania odpadów komunalnych, który produkować będzie energię ciepłą oraz elektryczną.

³² Najnowsze dostępne do pobrania dane na dzień 13.07.2023 r.

Gospodarka

Zdecydowana większość miejsc pracy wykonywanej w obszarze objętym analizą skumulowana jest w Krośnie. Miasto to jest ważnym centrum gospodarczym w skali całego województwa, licznie przyciąga pracowników oraz konsumentów z całego MOF oraz okolic.

W 2022 roku średnia wysokość dochodów budżetów gmin MOF Krosno na 1 mieszkańca wynosiła ok. 6 705 zł, wydatków zaś 6 788 zł. Oznacza to, że zarówno dochody jak i wydatki były zbliżone do średniej dla województwa podkarpackiego. Warto zaznaczyć jednak wpływ na te wskaźniki wartości dla miasta rdzenia – Krosna, które znacznie różnią się od pozostałych gmin. Zauważyć należy, że zarówno dochody jak i wydatki w każdej jst rosły w analizowanych latach.

Warto zaznaczyć jednak, że mimo, iż dochody budżetów jst na 1 mieszkańca średnio od 2016 roku rosły, z powodu zmian w systemie podatkowym w 2019 r. wpływy z podatku PIT do budżetów gmin zmniejszyły się³³, co skutkuje pogorszoną sytuacją finansową samorządów. Wyżej wskazane charakterystyki obrazuje Tabela nr 7.

Tabela nr 7. Dochody i wydatki z budżetów gmin na 1 mieszkańca w MOF Krosno i województwie podkarpackim w latach 2016, 2019 i 2022

Nazwa jst	Dochody budżetów gmin na 1 mieszkańca [zł]			Wydatki budżetów gmin na 1 mieszkańca [zł]		
	2016	2019	2022	2016	2019	2022
Województwo podkarpackie	4 012,29	5 500,32	6 766,98	3 884,83	5 533,90	7 006,35
Krosno	6 267,82	8 993,61	10 134,59	5 886,24	8 364,68	10 612,58
Chorkówka	3 727,86	5 111,97	6 309,68	3 539,95	5 793,08	6 055,88
Jedlicze	3 334,50	4 398,78	5 501,11	3 123,00	4 237,65	5 761,85
Korczyna	3 616,49	4 751,11	6 014,12	3 593,47	4 688,00	6 054,15
Krościenko Wyżne	3 372,78	4 151,81	6 094,85	3 249,99	4 147,20	6 202,49
Miejsce Piastowe	3 358,53	5 000,62	6 024,17	3 210,48	5 222,27	6 201,54
Wojaszówka	3 519,02	5 350,99	6 854,83	3 281,67	5 251,54	6 624,63

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z BDL GUS (data pozyskania danych: 12.06.2024 r.)

³³ <https://www.doradcasamorządu.pl/135-sas3-2021/5319-skutki-zmian-w-pit-dla-bud%C5%BCet%C3%B3w-gmin,-miast,-powiat%C3%B3w-i-wojew%C3%B3dztw.html>

Jednym ze zjawisk obrazujących sytuację gospodarczą jest bezrobocie (Tabela nr 8). Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w 2022 roku we wszystkich gminach MOF Krosno był niższy niż w województwie podkarpackim i znacznie niższy niż w 2016 roku. Najniższy wskaźnik notowany był w Gminie Korczyna (2,6%), najwyższy zaś w Gminie Chorkówka (3,6%). Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym między 2019 a 2022 rokiem nieznacznie wzrósł średnio na terenie MOF Krosno, co spowodowane być może ogólnokrajową sytuacją gospodarczą (np. kryzys związany z pandemią COVID-19). W 2022 roku łączna liczba osób bezrobotnych zarejestrowanych wynosiła w MOF Krosno 1 941. W Krośnie największy odsetek wśród bezrobotnych zarejestrowanych w 2022 r. stanowiły osoby z wykształceniem wyższym (28%) i średnim zawodowym (28%), w powiecie krośnieńskim zaś osoby z wykształceniem zawodowym / branżowym (30%).

Tabela nr 8. Zjawisko bezrobocia w MOF Krosno i województwie podkarpackim w latach 2016, 2019 i 2022

Nazwa jst	Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym [%]			Bezrobotni zarejestrowani [os.]		
	2016	2019	2022	2016	2019	2022
Województwo podkarpackie	8,0	5,8	5,6	107 567	75 455	69 046
Krosno	5,0	2,6	2,9	1 415	695	720
Chorkówka	6,4	3,6	3,6	537	294	294
Jedlicze	4,8	2,7	3,1	468	257	268
Korczyna	4,7	2,6	2,6	325	179	172
Krościenko Wyżne	5,3	2,2	3,0	183	77	96
Miejsce Piastowe	5,0	2,3	2,8	430	196	222
Wojaszówka	5,3	2,6	3,1	307	147	169

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z BDL GUS (data pozyskania danych: 12.06.2023 r.)

Przeciętne miesięczne wynagrodzenia brutto w 2022 r. w Krośnie wynosiło 5 421 zł, zaś w powiecie krośnieńskim 4 841 zł, co w relacji do średniej krajowej (= 100) wynosi odpowiednio 80,8 i 72,2.

Badanie poziomu przedsiębiorczości wykonane zostało m. in. w oparciu o wskaźniki dotyczące wpisów do rejestru REGON i w sposób skrótowy przedstawione w Tabeli nr 9.

MOF Krosno cechował się w 2022 roku średnio wyższą liczbą podmiotów wpisanych do rejestru REGON na 10 tys. ludności niż w województwie podkarpackim. Najwyższy wskaźnik notowany był w Krośnie (1 356), najniższy zaś w Gminie Chorkówka (731). Liczba podmiotów wpisanych do rejestru REGON w 2022 roku w MOF Krosno wynosiła 11 678 i co istotne od 2016 roku wzrosła o ponad 1 tys. W strukturze zauważalnie przeważają podmioty zatrudniające do 9 pracowników (łącznie 11 264), a jedynie w Gminie Miasto Krosno zarejestrowane są podmioty zatrudniające powyżej 250 pracowników.

Tabela nr 9. Podmioty wpisane do rejestru REGON w MOF Krosno i województwie podkarpackim w latach 2016, 2019 i 2022

Nazwa jst	Podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tys. ludności			Podmioty gospodarki narodowej wpisane do rejestru REGON		
	2016	2019	2022	2016	2019	2022
Województwo podkarpackie	788	851	977	167 749	181 107	203 190
MOF Krosno	-	-	-	10 304	10 724	11 678
Krosno	1 206	1 217	1 356	5 615	5 634	6 011
Chorkówka	580	650	731	782	875	986
Jedlicze	616	658	755	956	1 016	1 131
Korczyna	747	788	916	833	883	1 018
Krościenko Wyżne	898	998	1 135	500	560	610
Miejsce Piastowe	722	777	869	986	1 064	1 158
Wojaszówka	682	742	831	632	692	764

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z BDL GUS (data pozyskania danych: 12.06.2023 r.)

Istotnym, z punktu widzenia gospodarczego jest, iż na terenie MOF Krosno, w Gminie Jedlicze, prężnie funkcjonuje Targowisko „Mój Rynek”, które pełni funkcje czynnika wzmacniającego przedsiębiorczość i rolnictwo, a także integruje społeczność MOF oraz Targ Krosno, znajdujący się w mieście Krosno.

Kluczowymi branżami MOF Krosno są³⁴:

- przemysł szklarski jako jeden z najważniejszych i najbardziej kojarzonych z obszarem
- przemysł naftowo-gazowniczy, o silnych powiązaniach historycznych z regionem

³⁴ Na podstawie: <https://investinkrosno.pl/> oraz Strategii Rozwoju Gmin wchodzących w skład MOF Krosno

- motoryzacja
- lotnictwo
- przetwórstwo tworzyw sztucznych
- przemysł meblarski
- branża budowlana

Niemniej wnioski płynące z wykonanych na potrzeby niniejszej Strategii badań wskazują, iż rynek pracy cechuje się małym zróżnicowaniem oraz deficytem wysokopłatnych posad. Etos i jakość pracy jednak oceniane są jako wysokie.

Na terenie MOF Krosno od 2021 r. funkcjonuje Inkubator Przedsiębiorczości, którego celem jest zwiększenie poziomu przedsiębiorczości i samozatrudnienia na obszarze MOF Krosno oraz wspieranie rozwoju gospodarczego, w tym działalności innowacyjnej.

Co istotne jako jedne z kluczowych tendencji w krośnieńskiej gospodarce wymieniane są wysoki poziom przedsiębiorczości, wysoki potencjał przedsiębiorczy młodych oraz niewystarczająca dostępność wykwalifikowanej kadry pracowniczej. Ponadto jako duże ograniczenie we wzroście poziomu gospodarki w MOF wskazywane są niewystarczające dostosowanie programów nauczania do potrzeb lokalnej gospodarki oraz drenaż mózgów, objawiający się intensywnym odpływem osób młodych do innych, większych ośrodków miejskich. Opracowanie pn. Program Rozwoju Przedsiębiorczości Miasta Krosna na lata 2023-2030 identyfikuje również, iż w mieście rdzeniu potencjał młodych osób do rozwoju lokalnej gospodarki jest niewykorzystywany w pełni³⁵.

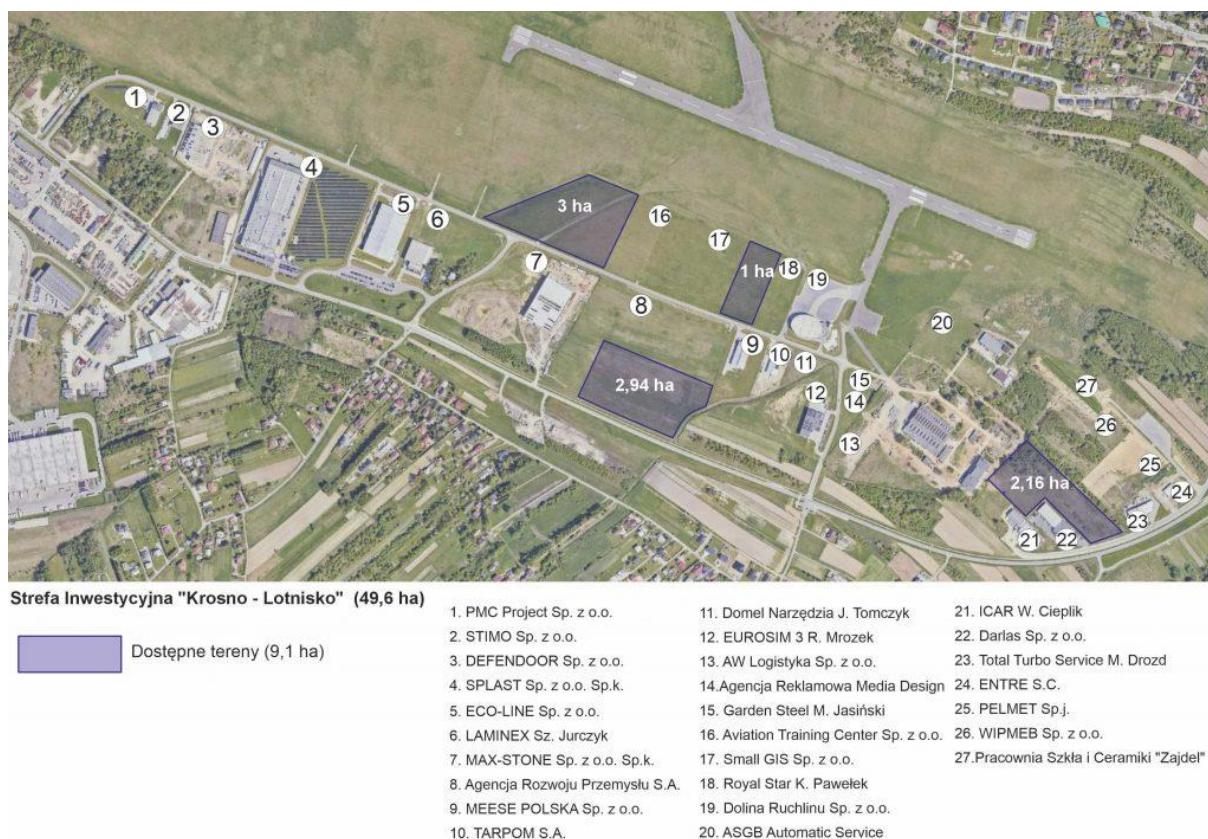
Tereny inwestycyjne

Gminy wchodzące w skład MOF Krosno posiadają w swoim portfelu ofertę inwestycyjną. W południowej części Gminy Miasto Krosno mieści się strefa inwestycyjna „Krosno – Lotnisko” (Rysunek nr 7), w której skład wchodzi nieruchomości kompleksowo uzbrojone i objęte miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego. Strefa zajmuje ogólną powierzchnię 49,5923 ha, z czego 40,4995 ha (82%) jest udostępnione inwestorom i skupia 27 podmiotów, aktualnie powierzchnia dostępnych terenów wynosi 9,1 ha³⁶.

³⁵ Program Rozwoju Przedsiębiorczości Miasta Krosna na lata 2023-2030

³⁶ <https://investinkrosno.pl/oferty-inwestycyjne/> (dostęp: 28.06.2024 r.)

Rysunek nr 7. Strefa Inwestycyjna „Krosno – Lotnisko” wraz z wykazem inwestorów

Źródło: <https://investinkrosno.pl/oferty-inwestycyjne/> (dostęp: 28.08.2024 r.)

Kolejną strefą inwestycyjną mieszczącą się w MOF Krosno, na terenie miasta Krosno w bezpośrednim sąsiedztwie Gminy Krościenko Wyżne i Miejsce Piastowe, jest Strefa Inwestycyjna „Krosno 2” o powierzchni łącznej 111,6 ha, cechująca się bardzo dobrą lokalizacją w pobliżu ważnych ciągów komunikacyjnych - drogi krajowej nr 19, najbliższa stacja kolejowa oddalona jest zaś o ok. 500 m. Teren jest obecnie (stan na sierpień 2024 r.) nieużytkowany, trwają prace nad sporządzeniem dla niego miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego³⁷. Strefa Inwestycyjna „Krosno 2” cechuje się brakiem pełnego uzbrojenia, koniecznego do przyciągania inwestorów i rozwoju gospodarczego miasta. Jej aktualne zagospodarowanie przedstawia Rysunek 8.

³⁷ Uchwała Nr L/ 1426 /22 Rady Miasta Krosna z dnia 31 sierpnia 2022 r. w sprawie przystąpienia do sporządzenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego miasta Krosna „Strefa inwestycyjna - Krosno 2”

Rysunek nr 8. Strefa Inwestycyjna „Krosno 2”

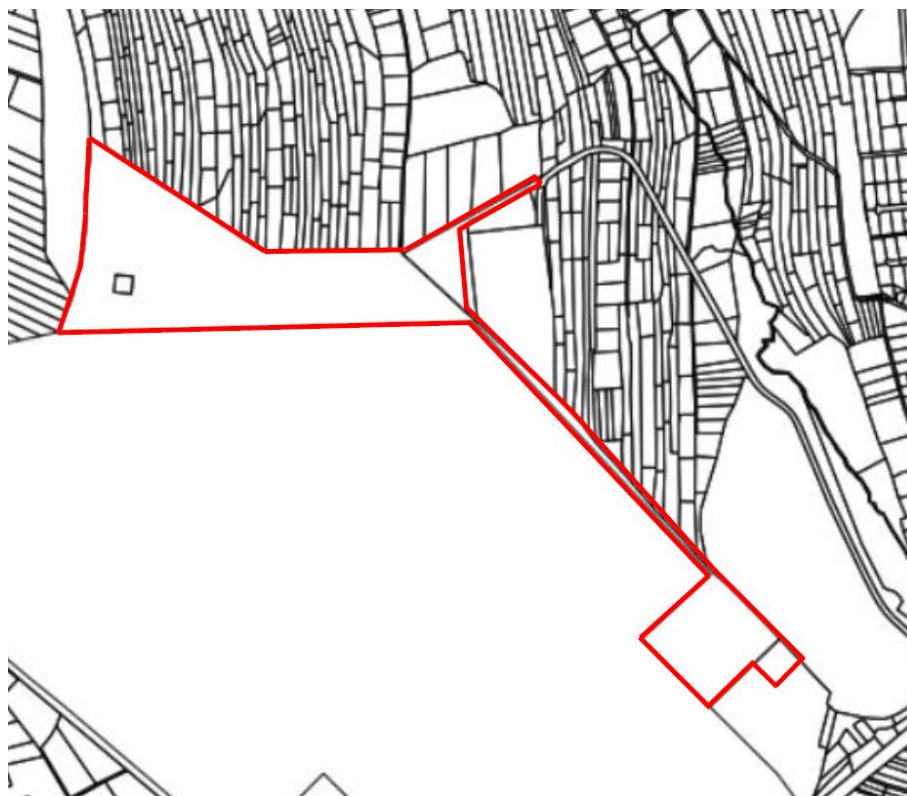
Źródło: <https://investinkrosno.pl/> (dostęp: 12.07.2023 r.)

W bezpośrednim sąsiedztwie Strefy Inwestycyjnej „Krosno 2”, w pobliżu byłego lotniska „Iwonicz”, w granicach administracyjnych Gminy Krościenko-Wyżne, zlokalizowane są nieruchomości przeznaczone pod tereny inwestycyjne. Ich planowana powierzchnia wynosi ok. 16 ha, a skomunikowanie drogowe zapewnione jest przez drogę dojazdową, która umożliwi dojazd od drogi krajowej nr 19. Strefa inwestycyjna cechuje się brakiem uzbrojenia, umożliwiającą efektywne pozyskiwanie inwestorów i rozwój nowych inwestycji. Zgodnie z dokumentami planistycznymi gminy³⁸ obszary te oznaczone są jako tereny zabudowy produkcyjnej, przemysłowej, składów i infrastruktury oraz tereny zabudowy produkcyjno-usługowej. Według stanu na czerwiec 2024 r., Gmina przystąpiła do sporządzania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego obejmujących niniejszy obszar³⁹.

³⁸ Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Krościenko Wyżne (Uchwała nr LI/344/2023 Rady Gminy Krościenko Wyżne z dnia 30 listopada 2023 r.)

³⁹ Uchwała NR LV/401/2024 Rady Gminy Krościenko Wyżne z dnia 26 kwietnia 2024 r. w sprawie przystąpienia do sporządzenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla części obrębu geodezyjnego Krościenko Wyżne, położonej w rejonie ul. Spacerowej, Uchwała Nr LV/400/2024 Rady Gminy Krościenko Wyżne z dnia 26 kwietnia 2024 r. w sprawie przystąpienia do sporządzenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla części obrębu geodezyjnego Krościenko Wyżne, położonej przy południowej granicy gminy

Rysunek nr 9. Nieruchomości przeznaczone pod tereny inwestycyjne w gminie Krościenko Wyżne

Źródło: UG Krościenko-Wyżne

Czwartym znaczącym terenem inwestycyjnym, o powierzchni ok. 20 ha, jest Strefa Inwestycyjna Innowacyjnych Technologii Szczepańcowa – Lotnisko, mieszcząca się w Gminie Chorkówka. Jej stopień wykorzystania wynosi ok. 90%, posiada ona dostęp do dróg publicznych, cechuje się rozwiniętą infrastrukturą komunikacyjną, a zgodnie z dokumentami planistycznymi przeznaczona jest na cele produkcyjne, usługowe, handlowe, składowe i magazynowe. Strefa posiada następujące instalacje sieci urządzeń infrastrukturalnych:

- możliwość podłączenia do sieci energetycznej - 2 stacje trafo,
- sieć wodociągowa (miejska),
- sieć kanalizacji burzowej i sanitarnej,
- możliwość podłączenia do światłowodu,
- możliwość podłączenia do sieci gazowej.

Tabela nr 10. Analiza wykorzystania i stopnia przygotowania terenów inwestycyjnych w MOF Krosno

Nazwa terenu inwestycyjnego	Powierzchnia (ha)	Powierzchnia dostępna (ha)	Powierzchnia wykorzystywana (ha)	Stopień wykorzystania	Stopień uzbrojenia
Krosno – Lotnisko	49,5923	9,1	40,4923	Ok. 82%	100%
Strefa Inwestycyjna "Krosno 2"	111,60	111,60	0,00	0%	10%
Tereny w gminie Krościenko Wyżne	16,00	16,00	0,00	0%	0%
Strefa Inwestycyjna Innowacyjnych Technologii Szczepańcowa – Lotnisko	20,00	2,00	18,00	90%	100%
MOF Krosno	197,1923	138,7	58,4923	Ok. 30%	Nd.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie ogólnodostępnych danych oraz danych UG i UM

Mimo, iż strefy inwestycyjne w MOF Krosno mają charakter obszarowy i położone są w czterech gminach, mają niebagatelne znaczenie dla całego analizowanego obszaru. Zajmują łączną powierzchnię około 197,1923 ha, w większości jednak nie są dotychczas wykorzystywane. Powodem tego stanu jest niedostateczny stopień uzbrojenia, a co za tym idzie nie są one dość atrakcyjne dla potencjalnych inwestorów. Z powyższych analiz wynika więc, iż dozbrajanie terenów inwestycyjnych jest konieczne i powinno być jednym z kluczowych działań podejmowanych przez gminy MOF w najbliższych latach. Również mieszkańcy postrzegają tę potrzebę za istotną dla rozwoju gospodarczego obszaru, aż ok. 20% ankietowanych wskazało, iż uzbrajanie i dostosowywanie do potrzeb przedsiębiorców istniejących terenów inwestycyjnych jest kluczowe⁴⁰.

Zgodnie z badaniami ankietowymi, przeprowadzonymi w ramach prac diagnostycznych, dążenie do atrakcyjności gospodarczej regionu i jego rynku pracy to najważniejszy w oczach mieszkańców cel strategiczny, do którego dążyć powinien MOF Krosno. Aż 67%

⁴⁰ Badanie ankietowe wśród mieszkańców MOF Krosno, realizowane w sierpniu 2024 r.

ankietowanych wskazuje, iż brak perspektyw dla osób młodych to jedno z najważniejszych problemów w MOF. Uczestnicy jako poważny problem wskazują również brak różnorodnych miejsc pracy. Odpowiedzią na wskazywane przez mieszkańców i pozostałych interesariuszy problemy jest rozwój stref inwestycyjnych w MOF Krosno, który odbywać powinien się w pierwszej kolejności przez ich dozbrajanie. Zaktywizowane strefy inwestycyjne, cechujące się rozwiniętymi powiązaniem komunikacyjnymi oraz uzbrojeniem, staną się bowiem ośrodkiem gospodarczym MOF i okolic, przyciągającym nowych inwestorów ze świata i kraju, będącym biegunem wzrostu technologicznego i koncentrującym nowe, liczne miejsca pracy. Ich występowanie i dalszy rozwój są szansą poprawy jakości pracy, a docelowo życia mieszkańców całego obszaru. Działania MOF w sferze gospodarczej, w tym rozwój wspólnej oferty inwestycyjnej, wskazywane są jako priorytetowe w przyszłym jego rozwoju.

Kultura

W ramach prac nad Strategią ZIT wykonana została pogłębiona analiza bazy i oferty instytucji kultury funkcjonujących w MOF Krosno, która świadczy o niewykorzystywanych i wymagających działań rozwojowych walorach kulturowych.

Głównymi ośrodkami kultury funkcjonującymi na terenie MOF Krosno są domy kultury, takie jak:

- Regionalne Centrum Kultur Pogranicza funkcjonujące w Krośnie, prowadzące działania z zakresu upowszechniania kultury i edukacji wśród każdej z grup wiekowych oraz realizujące zadania skierowane na kraje pogranicza, w celu prezentacji i rozwoju kultury narodów pogranicza oraz budowania międzykulturowego dialogu. Instytucja organizuje około 200 różnego rodzaju wydarzeń kulturalnych rocznie.
- Gminny Ośrodek Kultury w Jedliczu prowadzący liczne formy działalności kulturalnej.
- Gminny Ośrodek Kultury w Korczynie
- Gminne Centrum Kultury i Biblioteka w Miejscu Piastowym
- Gminne Centrum Kultury, Czytelnictwa i Sportu w Chorkówce
- Gminny Ośrodek Kultury i Rekreacji w Wojaszówce

Poza ośrodkami kultury w MOF Krosno, funkcję kulturalno-edukacyjną pełnią centra edukacyjne, między innymi Centrum Aktywności Młodzieży w Krośnie czy Centrum Edukacji Przyrodniczej w Pietruszej Woli, w gminie Wojaszówka. Drugi z obiektów umożliwia korzystanie z edukacji ekologicznej wielu osobom jednocześnie, z wykorzystaniem nowoczesnych narzędzi multimedialnych i specjalistycznych pomocy naukowych. Mimo, iż centrum prężnie prowadzi swoją działalność i dobrze prosperuje, identyfikowana jest potrzeba jego rozwoju poprzez na przykład adaptację piętra budynku, w którym się znajduje. Zgodnie z przeprowadzoną analizą ilość centr edukacyjno-

kulturalnych i rekreacyjnych, służących zarówno mieszkańcom jak i turystom, w MOF jest niewystarczająca, a jakość i stan istniejących wymagają działań modernizacyjnych.

Na terenie MOF Krosno funkcjonuje 9 muzeów⁴¹, z czego najważniejszymi są⁴²:

- Muzeum Przemysłu Naftowego i Gazowniczego im. Ignacego Łukasiewicza w Bóbrce (Gmina Chorkówka) – stanowiące najlepiej rozpoznawalną markę turystyczną w całym MOF Krosno⁴³
- Centrum Dziedzictwa Szkła – będące drugą najlepiej rozpoznawaną marką turystyczną MOF Krosno w ogólnopolskich badaniach wizerunku turystycznego województwa podkarpackiego
- Etnocentrum Ziemi Krośnieńskiej
- Muzeum Rzemiosła w Krośnie
- Muzeum Podkarpackie w Krośnie
- Muzeum Marii Konopnickiej w Żarnowcu

Izby muzealne aktywnie funkcjonują na terenie MOF Krosno, jednak nie wszystkie w pełni wykorzystują swój potencjał i nie docierają do wszystkich możliwych odbiorców. Ograniczenia związane są między innymi z niewystarczającym dostosowaniem obiektów kulturowych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami, brakiem podjazdu lub wind. Dodatkowo nie wszystkie sale muzealne są wyposażone w nowoczesną, dostosowaną do współczesnych standardów aparaturę techniczną do wystaw multimedialnych. Wprowadzenie udogodnień infrastrukturalnych i modernizacja, dostosowanie do współczesnych trendów są potrzebne, aby placówki mogły zyskać konkurencyjność w regionie. Mieszkańcy MOF Krosno w badaniu ankietowym wskazują, iż w sektorze kultury najważniejszymi działaniami są modernizacja i remonty istniejących zabytków i obiektów kultury, a także zwiększenie atrakcyjności poszczególnych ich elementów⁴⁴.

Organizacja imprez kulturalnych najczęściej ma miejsce w Krośnie (215), najrzadziej zaś w Gminie Korczyna (19)⁴⁵. Wydarzenia kulturalne, mimo iż mają miejsce w konkretnych gminach swoim zasięgiem i uczestnictwem obejmują mieszkańców z całego MOF Krosno, najpopularniejszymi z nich są m. in.:

- Dożynki Gminne
- Biesiada Karpacka w Chorkówce
- Festiwal Kultur Pogranicza - Karpackie Klimaty

⁴¹ Na podstawie danych z BDL GUS na 2022 rok (data pozyskania danych: 12.06.2023 r.)

⁴² <https://visitkrosno.pl/>

⁴³ 13 pozycja w rankingu rozpoznawalności wybranych marek turystycznych województwa podkarpackiego z 22,8% deklaracji znajomości tego obiektu (źródło: Szpara K., Gierczak-Korzeniowska B., Stopa M., Raport z ilościowych badań wizerunku turystycznego województwa podkarpackiego 2024, Podkarpacka Regionalna Organizacja Turystyczna, Rzeszów 2024)

⁴⁴ Badanie ankietowe wśród mieszkańców MOF Krosno, przeprowadzone w sierpniu 2024 r.

⁴⁵ Na podstawie danych z BDL GUS na rok 2021 (data pozyskania danych: 12.06.2023 r.)

- Impreza Balony nad Krosnem (w tym Międzynarodowe Górskie Zawody Balonowe)
- Young Arts Festival Krosno
- Ogólnopolski Rajd Rowerowy
- Dni Jedlicza

Na terenie obszaru funkcjonują 3 kina, mieszczące się w mieście rdzeniu⁴⁶. Działalność kulturalna prowadzona jest również przez Biblioteki publiczne. Na terenie MOF Krosno w 2022 roku funkcjonowało łącznie 35 bibliotek publicznych wraz z filiami, z czego najwięcej mieściło się w Gminie Chorkówka (9) i Krosno (8), najmniej zaś w Gminie Korczyna (2) i Krościenko Wyżne (2). Najwięcej bibliotek publicznych przypadających na 10 tys. ludności znajdowało się w Gminie Chorkówka (6,7). Na jedną placówkę biblioteczną zaś największa liczba ludności przypadała w Gminie Korczyna (5 554). Zauważalną tendencją, w każdej z gmin MOF Krosno, jest spadek liczby czytelników bibliotek publicznych. Wskaźnikiem świadczącym o zaangażowaniu mieszkańców w działalność kulturalną jest liczba wszystkich kół, klubów i sekcji zainteresowań. Wyraźną pozycję lidera piastuje Krosno, gdzie w 2022 r. działało 49 takich form, pozostałe działały też w gminach Jedlicze i Miejsce Piastowe.

Niewątpliwie słabą stroną obecnej oferty kulturalno-rozrywkowej jest niewystarczające dostosowanie oferty do oczekiwań młodych osób⁴⁷. Mieszkańcy MOF wskazują, iż udział w wydarzeniach i imprezach kulturalnych stanowi metodę spędzania wolnego czasu cechującą się niską atrakcyjnością i potrzebą zmian, ze względu między innymi na ich niską częstotliwość i dostępność⁴⁸. Przekłada się to na utrzymującą się, stosunkowo niską liczbę uczestników życia kulturalnego MOF. Zgodnie z danymi BDL GUS wydatki budżetów gmin MOF Krosno w dziale 921 tj. kultura i ochrona dziedzictwa narodowego w 2022 r. stanowiły ok. 18% wydatków z budżetów ogółem, natomiast w 2016 r. było to ok. 22%. Oznacza to, iż obszar ten jest słabiej dofinansowywany, a zasadnym okazać może się czerpanie w tym zakresie finansowania ze źródeł zewnętrznych.

Większość instytucji kultury funkcjonujących na terenie MOF oraz wydarzeń kulturalnych ma charakter lokalny i koncentruje się na zaspokajaniu potrzeb i zaangażowaniu mieszkańców poszczególnych gmin. W MOF nie funkcjonuje placówka kultury o zasięgu ponadlokalnym, szerzej rozpoznawalna w skali całego regionu. Dodatkowo w regionie brakuje jednoznacznie zidentyfikowanego szlaku kulturowego, który spajał i integrowałby potencjał 7 gmin MOF Krosno.

⁴⁶ Na podstawie danych z BDL GUS (data pozyskania danych: 12.06.2023 r.)

⁴⁷ Strategia Rozwoju Miasta Krosna na lata 2023-2030 (przyjęta Uchwałą Nr LXIII/1773/23 Rady Miasta Krosna z dnia 28 września 2023 r.)

⁴⁸ Badanie ankietowe wśród mieszkańców MOF Krosno, przeprowadzone w sierpniu 2024 r.

Turystyka

Sektor turystyki stanowi dla MOF Krosno niezwykle ważny potencjał i bodziec rozwojowy. Rejon jest bogaty w atrakcje turystyczne, zarówno te o charakterze naturalnym, wynikające z bogatych walorów środowiskowych, jak i te stworzone przez człowieka. Tenże obraz MOF odnajduje bardzo silne odzwierciedlenie w badaniach, m. in. wśród jego mieszkańców, przeprowadzonych w ramach prac strategicznych, bowiem aż 50% ankietowanych wskazało, iż możliwość rozwoju turystyki opartej na unikalnych atrakcjach regionalnych to potencjał rozwojowy MOF Krosno.

Niemniej, mimo wysokich walorów, obszar nie jest w skali kraju postrzegany jako pierwszego wyboru destynacja wakacyjna lub weekendowa, a atrakcje turystyczne nie są powszechnie rozpoznawalne. Zgodnie z badaniami ruchu turystycznego w województwie podkarpackim⁴⁹ wśród odwiedzających region dominują rodziny z dziećmi oraz seniorzy i kuracjusze pobliskich miejscowości uzdrowiskowych. Zarówno w przypadku pierwszej jak i drugiej grupy interesariuszy pobyt na terenie MOF Krosno w większości przypadków jest krótszy niż 2 dni (1 nocleg). Ponadto zgodnie ze wskazanym opracowaniem turyści pochodzą głównie z województwa podkarpackiego i sąsiednich.

Najważniejsze atrakcje turystyczne regionu przypisać można do następujących kategorii:

1. muzea
2. pałace i dwory
3. obiekty sakralne
4. formy ochrony przyrody i inne obiekty o wysokich walorach środowiskowych
5. szlaki oraz ścieżki turystyczne lub spacerowe, wieże widokowe
6. podmioty gastronomiczne

Umożliwiają one sformułowanie bogatej i ciekawej oferty o charakterze kulturowym oraz krajoznawczym, z ważnym komponentem turystyki aktywnej (głównie rowerowej, pieszej i kajakowej) zarówno dla turystów (rodzin z dziećmi) przyjeżdżających na kilka dni do gmin MOF Krosno, jak i dla kuracjuszy przebywających w sąsiednich miejscowościach uzdrowiskowych.

Niezwykle istotne, dla całego MOF Krosno, jest jego dziedzictwo historyczne związane z przemysłem naftowym. Bowiem na terenie MOF, w Gminie Chorkówka, w miejscowości Bóbrka, w II połowie XIX w. uruchomiona została pierwsza na świecie kopalnia ropy naftowej. W regionie otwarto także destylarnie i rafinerie, tym samym stał on się kolebką wydobycia tego surowca, ponadto założona została tu pierwsza na świecie spółka naftowa. Co unikatowe w skali świata, wieś Bóbrka łączy dziewiętnastowieczne tradycje

⁴⁹ Szpara K., Gierczak-Korzeniowska B., Stopa M., *Raport z badań ruchu turystycznego w województwie podkarpackim 2023*, Podkarpacka Regionalna Organizacja Turystyczna, Rzeszów 2023

wydobywcze z wymaganiami współczesnego górnictwa naftowego. Na terenie historycznej kopalni, pochodzącej sprzed 160 lat, do dziś działa przedsiębiorstwo naftowe, które eksploatuje ropę dla celów przemysłowych zarówno z nowych, jak i z pierwotnych odwiertów⁵⁰, a także Muzeum Przemysłu Naftowego i Gazowniczego im. Ignacego Łukasiewicza. MOF Krosno posiada także niezwykle bogate tradycje hutnicze oparte na przemyśle szklarskim, kształtowane od niemal 100 lat. Krosno i okolice nazywane są szklanym zagłębiem – jest tutaj największe w Polsce zagęszczenie hut szkła i pracowni artystycznych związanych ze szkłem. Obiektem promującym wiedzę w tym zakresie jest Centrum Dziedzictwa Szkła w Krośnie. Zaznaczyć należy więc, iż przemysłowe dziedzictwo historyczne MOF jest bodźcem rozwojowym zarówno w sferze turystycznej jak i gospodarczej.

Najważniejszymi atrakcjami turystycznymi regionu są ponadto m. in.:

- Zamek Kamieniec w gminie Korczyna
- Zabytkowy rynek w Krośnie z renesansowym ratuszem, domem wójtowskim oraz zabytkowymi kamienicami
- Miejscowość Kopytowa w Gminie Chorkówka
- Wieża widokowa w Korczynie-Czarnorzekach
- Zespół dworski w miejscowości Jaszczew (na który składają się Dwór Stojowskich, Oficyna dworska, Park podworski)
- Liczne zabytkowe kościoły i cerkwie
- Zabytkowe pałace i dwory

Na terenie MOF Krosno do rejestru zabytków nieruchomych wpisanych jest 264 obiektów. 124 zabytków znajduje się w mieście Krosno, 37 w gminie Chorkówka, 28 w gminie Jedlicze, 24 w gminie Miejsce Piastowe i 24 w gminie Wojaszówka, 19 w gminie Korczyna i 8 w gminie Krościenko Wyżne⁵¹.

Najważniejszymi obiektami wpisanymi do rejestru zabytków województwa podkarpackiego obszaru MOF są:

- Historyczny układ urbanistyczny starego miasta Krosna
- Historyczny układ urbanistyczny części miasta Krosna, w rejonie ulic: Kościuszki – Paderewskiego – Łukasiewicza,
- Zespół kościoła farnego w Krośnie:
 - kościół par. pw. Świętej Trójcy
 - dzwonnica
 - plebania

⁵⁰ <https://zabytek.pl/pl/obiekty/bobrza-najstarsza-kopalnia-ropy-naftowej>

⁵¹ <https://dane.gov.pl/pl/dataset/1130,rejestr-zabytkow-nieruchomych> (data pozyskania danych: 12.07.2024 r.)

- ogrodzenie z bramką
- Kościół fil. pw. św. Wojciecha w Krośnie
- Zespół klasztorny franciszkanów w Krośnie
- Kościół par. pw. Najświętszego Serca Jezusa w gminie Chorkówka
- Dawna kopalnia ropy naftowej w gminie Chorkówka
- Zespół dworski w gminie Jedlicze, miejscowości Jaszczew
- Kościół pw. św. Antoniego w gminie Jedlicze
- Kościół par. pw. św. Marcina w gminie Krościenko Wyżne
- Kościół par. pw. Nawiedzenia NMP w gminie Miejsce Piastowe
- Zespół dworski Starowieyskich w gminie Wojaszówka

Ponadto na terenie MOF, w jego rdzeniu, wyznaczony został Park Kulturowy Wzgórze Staromiejskie⁵². Wszystkie wyżej wskazane obiekty zabytkowe udostępniane są zarówno mieszkańcom jak i turystom MOF. Kościoły nieprzerwanie od lat pełnią funkcję przede wszystkim sakralną, a zespoły dworskie i dawna kopalnia w gminie Chorkówka to cenione atrakcje turystyczne i kulturalne. Dla przykładu na terenie dawnej kopalni działa obecnie Muzeum Przemysłu Naftowego i Gazowniczego im. Ignacego Łukasiewicza, a w Dworze Stojowskich w gminie Jedlicze mieści się filia Gminnego Ośrodka Kultury.

Przez obszar objęty diagnozą przebiegają liczne szlaki turystyczne oraz trasy rowerowe, stanowiące potencjalny bodziec spajający MOF, spośród których wymienić można m. in.:

- Międzynarodowy Szlak Turystyczny - Śladami Aleksandra Fredry
- Szlak Architektury Drewnianej
- Szlak Naftowy
- Transgraniczny Szlak Rowerowy „Beskidzkie Muzea”
- „Trasy kiwonów”

Szlaki te nie są jednak, w niektórych przypadkach, odpowiednio oznaczone i połączone ze sobą.

Potencjał turystyczny regionu opiera się również na jego walorach środowiskowych, w tym na sąsiedztwie licznych form ochrony przyrody, opisanych w Rozdziale 3.3. Sfera środowiskowa. Atraktory środowiskowe, w tym ciekі wodne, sprzyjają kształtowaniu turystyki aktywnej, opartej na między innymi pieszych wędrówkach, rowerowych wycieczkach czy kajakowych spływach. Przyrodniczy potencjał MOF nie jest jednak wykorzystywany w wystarczającym stopniu, co zostało ukazane w badaniu ankietowym.

⁵² Uchwała Nr IV/111/2019 Rady Miasta Krosna z dnia 25 stycznia 2019 r. w sprawie utworzenia Parku Kulturowego Wzgórze Staromiejskie w Krośnie

Ponadto badani wskazują, iż rozwój turystyki aktywnej to jedno z priorytetowych dla sektora działań⁵³.

Liczba turystycznych obiektów noclegowych w MOF w 2022 roku wynosiła 20, natomiast liczba miejsc noclegowych była równa 767, z czego w samym mieście rdzeniu było ich 549⁵⁴. Na uwagę zasługuje, iż obiektów oferujących noclegi na terenie MOF Krosno zarejestrowanych na popularnym portalu internetowym jest ponad 30⁵⁵. Niemniej jednak zauważyć należy współzależność gmin MOF w tym zakresie, bowiem lokalizacja miejsc noclegowych nie przekłada się bezpośrednio na obszar zwiedzania. Turyści korzystający z noclegów w obszarze swój czas wolny dzielą pośród wszystkiej st. Liczba turystów odwiedzających MOF Krosno znacznie zmalała na przestrzeni 2020 i 2021 roku z powodu pandemii COVID-19. Aktualnie wskaźnik ten wzrasta, nie osiągnął jednak jeszcze poziomu sprzed wspomnianego kryzysu.

Na terenie MOF prowadzona jest promocja sektora, a sprawny przegląd atrakcji turystycznych możliwy jest dzięki m. in. Systemowi Informacji Przestrzennej Powiatu Krośnieńskiego – Portal turystyczny oraz platformie Visit Krosno. Platforma Visit Krosno integruje wydarzenia kulturalne i atrakcje turystyczne na terenie MOF oraz w okolicy. Niezwykle istotnym elementem spójności w zakresie rozwoju tej gałęzi gospodarki w MOF Krosno jest wprowadzona w 2022 roku Krośnieńska Karta Turysty, która pozwala na korzystanie w ramach jednego biletu z atrakcji turystycznych zarówno Krosna, jak i okolic. Mimo iż turystyczna promocja MOF ma miejsce, wnioskiem nasuwającym się z przeprowadzonych badań jest jego niewystarczająca skala, niedocierająca do dostatecznej liczby odbiorców i brak dostatecznego zintegrowania oferty turystycznej w spójny produkt turystyczny.

MOF Krosno, współtworzony przez 7 gmin, jak wskazano powyżej nie dysponuje spójną i spakietyzowaną ofertą turystyczną, która definiowana mogłaby być jako kompleksowy produkt turystyczny zarządzany i rozwijany przez jedną organizację, powiązany i kojarzony z atrakcyjną identyfikacją wizualną. Poszczególne atrakcje turystyczne funkcjonują samodzielnie, nie cechują się ogólnopolską i międzynarodową rozpoznawalnością, a w regionie działa niewielu komercyjnych organizatorów turystyki i inwestorów, którzy dzięki swoim nakładom finansowym rozwijałby sektor. Potencjał oferty turystycznej w MOF Krosno jest jednak ogromny, region dysponuje różnicowanymi atrakcjami, wysokimi walorami środowiskowymi i historycznymi, muzeami i szlakami, zabytkami i obiektami sakralnymi, lokalnymi producentami, twórcami, rękodzielnikami oraz rozwijającym się przemysłem winiarskim, a także dobrą informacją turystyczną, przewodnikami, mapami. Atrakcje te nie są jednak zintegrowane, działają samodzielnie,

⁵³ Około 30% ankietowanych wskazało, iż rozwój turystyki aktywnej to działanie, które powinno być podejmowane w sektorze turystyki w MOF Krosno. (źródło: Badanie ankietowe wśród mieszkańców MOF Krosno, przeprowadzone w sierpniu 2024 r.)

⁵⁴ Na podstawie danych z BDL GUS na 2022 rok (data pozyskania danych: 12.06.2023 r.)

⁵⁵ <https://www.booking.com/>

bez wspólnej koordynacji. To wszystko stanowi o wysokim potencjale i uzasadnia potrzebę utworzenia zintegrowanego w skali 7 gmin produktu turystycznego, bazującego na współczesnych trendach i uwarunkowaniach, stanowiącego silny wyróżnik w całym województwie i kraju, który zwiększy ruch turystyczny i wzmocni branżę w regionie. Potrzeba ta zauważalna jest również przez mieszkańców MOF Krosno, widzących dalekosiężne i kompleksowe korzyści w zintegrowanym działaniu w sektorze⁵⁶.

MOF Krosno, opierając się na wnioskach z badań diagnostycznych wykonanych w ramach niniejszej Strategii ZIT, opracował dokument stanowiący koncepcję sieciowego produktu turystycznego dla MOF Krosno. Zgodnie z nim podstawowym celem sieciowego projektu turystycznego „Karpackie Skarby Nafty i Szkła” jest zbudowanie spójnej i spakietyzowanej oferty turystycznej uwzględniającej kluczowe produkty i usługi turystyczne zlokalizowane w gminach. Produkt w założeniach wykorzystuje współczesne trendy w turystyce z uwzględnieniem specyfiki ruchu turystycznego w województwie podkarpackim oraz wizerunek Beskidu Niskiego jako subregionu turystycznego. Oferta „Karpackich Skarbów Nafty i Szkła” skierowana jest do turystów weekendowych, planujących pobyty maksymalnie 2-3 dniowe. Tym samym, projektowany pobyt w MOF Krosno nie realizuje głównego wyjazdu wypoczynkowego w skali roku, a jest raczej uzupełnieniem dla niego w skali roku. W ramach oferty pobytu weekendowego nacisk położony jest na turystykę kulturową i krajoznawczą, które przy sprzyjających warunkach pogodowych realizowane są aktywnie pod postacią turystyki rowerowej, pieszej oraz kajakowej⁵⁷. Projekty zdefiniowane w Strategii ZIT MOF Krosno powinny wpisywać się w niniejszą koncepcję i przyczyniać się do utworzenia i promowania zintegrowanego produktu turystycznego.

⁵⁶ Około 22% ankietowanych wskazało, iż stworzenie kompleksowej i spójnej, w skali 7 gmin MOF, oferty turystycznej to działanie, które powinno być podejmowane w sektorze turystyki w MOF Krosno. (źródło: Badanie ankietowe wśród mieszkańców MOF Krosno, przeprowadzone w sierpniu 2024 r.)

⁵⁷ Koncepcja sieciowego produktu turystycznego dla Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Krosno „Karpackie Skarby Nafty i Szkła”

NAJWAŻNIEJSZE WNIOSKI / PODSUMOWANIE

- Wewnętrzne zróżnicowanie pod względem rozwoju gospodarczego, dysproporcja między Krosnem a pozostałymi gminami
- Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym MOF Krosno niski, w tym niższy niż średni w województwie podkarpackim
- Niezróżnicowany rynek pracy oraz brak oferty wysokopłatnych miejsc pracy
- Spadek liczby osób bezrobotnych od 2016 r. w każdej gminie MOF Krosno
- Duża powierzchnia terenów inwestycyjnych, w większości jednak nieuźbrojonych i nieprzygotowanych pod lokalizację nowych przedsięwzięć
- Brak dostosowanych terenów inwestycyjnych ogranicza możliwości inwestycyjne, a co za tym idzie rozwój gospodarczy MOF
- Niewystarczająca dostępność wykwalifikowanej kadry pracowniczej
- Bogata, dość dobrze zinwentaryzowana, oferta turystyczna, oparta w głównej mierze o walory środowiskowe i historyczne
- Brak spójnego dla całego MOF pakietu spajającego ofertę i atrakcje turystyczne, promującego region
- Brak wspólnego w MOF zarządzania ofertą turystyczną
- Walory historyczne związane z przemysłem szklarskim i naftą, które stanowić mogą podstawę do rozwoju turystyki oraz gospodarki
- Potrzeba rozwoju sieci szlaków rowerowych umożliwiających lepszy dostęp do atrakcji turystycznych
- Konieczność modernizacji i niewystarczające dostosowanie obiektów kulturalnych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami
- Brak placówki kultury cechującej się ponadlokalnym zasięgiem, spajającym cały MOF
- Niedostateczne dostosowanie oferty kulturalnej do młodych osób
- Wyposażenie i ekspozycje obiektów kultury nie w pełni dostosowane do współczesnych trendów, standardów i oczekiwań odbiorców

3.3. Sfera środowiskowa

MOF Krosno mieści się w mezoregionie Kotliny Jasielsko-Krośnieńska, Pogórze Jasielskie, Pogórze Strzyżowskie, Pogórze Bukowskie oraz Pogórze Dynowskie. Lokalizacja ta zapewnia mu wyjątkową atrakcyjność przyrodniczą oraz sąsiedztwo bogatych zasobów.

Łączna powierzchnia gruntów leśnych na terenie MOF Krosno wynosi ok. 7 944 ha, co daje wskaźnik lesistości na poziomie ok. 21%, stanowiący wartość niższą niż ta dla województwa podkarpackiego (38,3%). Gminą o najniższym wskaźniku lesistości jest Krosno (0,5%), o najwyższym zaś Korczyna (35,4%)⁵⁸. Wartości dla jst od 2016 roku są niemal niezmiennie.

Na terenie MOF Krosno, głównie w jego północnej części, licznie występują formy ochrony przyrody, wskazane za pomocą Rysunku 10, wśród których wymienić można:

- Rezerwat przyrody Prządky im. prof. Henryka Świdzińskiego
- Czarnorzecko-Strzyżowski Park Krajobrazowy wraz z otuliną
- Obszary Chronionego Krajobrazu:
 - Czarnorzecki Obszar Chronionego Krajobrazu
 - Obszar Chronionego Krajobrazu Beskidu Niskiego
- Obszary Natura 2000 Specjalne Obszary Ochrony:
 - Jasiołka
 - Łąki nad Wojkówką
 - Łąki w Komborni
 - Ostoja Czarnorzecka
 - Wisłok Środkowy z Dopływami
 - Wisłoka z dopływami
- Punktowe pomniki przyrody
- Stanowiska dokumentacyjne:
 - Sztolnie w Węglówce
 - Sztolnie w Czarnorzekach
- Użytki ekologiczne

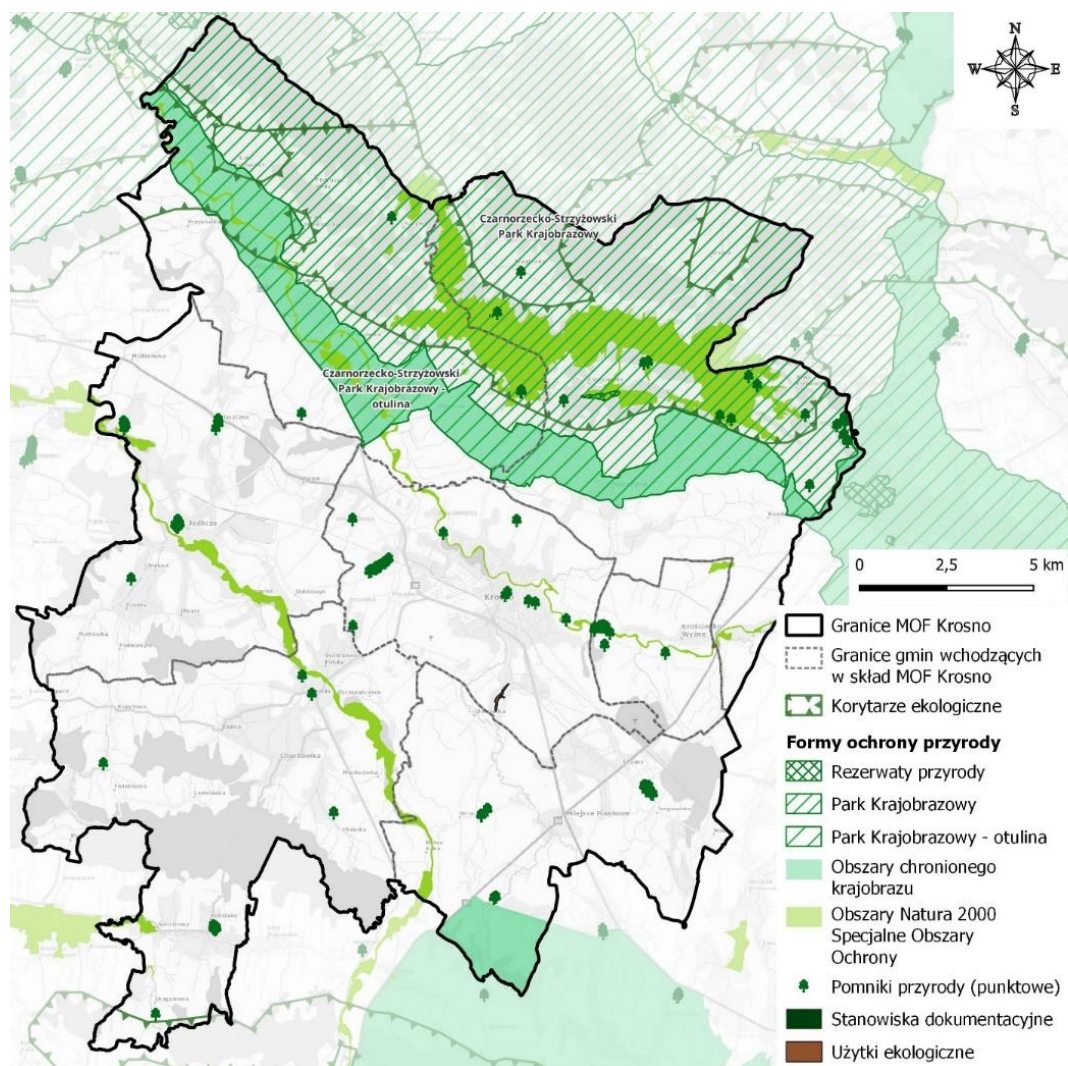
Ponadto przez północną część MOF Krosno przebiegają korytarze ekologiczne.

Walory środowiskowe, a wśród nich te wymienione powyżej, stanowią bardzo ważny dla MOF Krosno atraktor turystyczny, odgrywający jednocześnie rolę ochronną, ekologiczną i krajobrazową. Atut ten dostrzegany jest również przez mieszkańców i określany jako zarówno mocna strona jak i potencjał regionu. Dodatkowo konieczność zachowania ich

⁵⁸ BDL GUS, stan na 2022 r. (data pozyskania danych: 07.07.2023 r.)

ciągłości i jakości, a także ochrona systemu przyrodniczego jest czynnikiem warunkującym powiązania wewnątrz MOF.

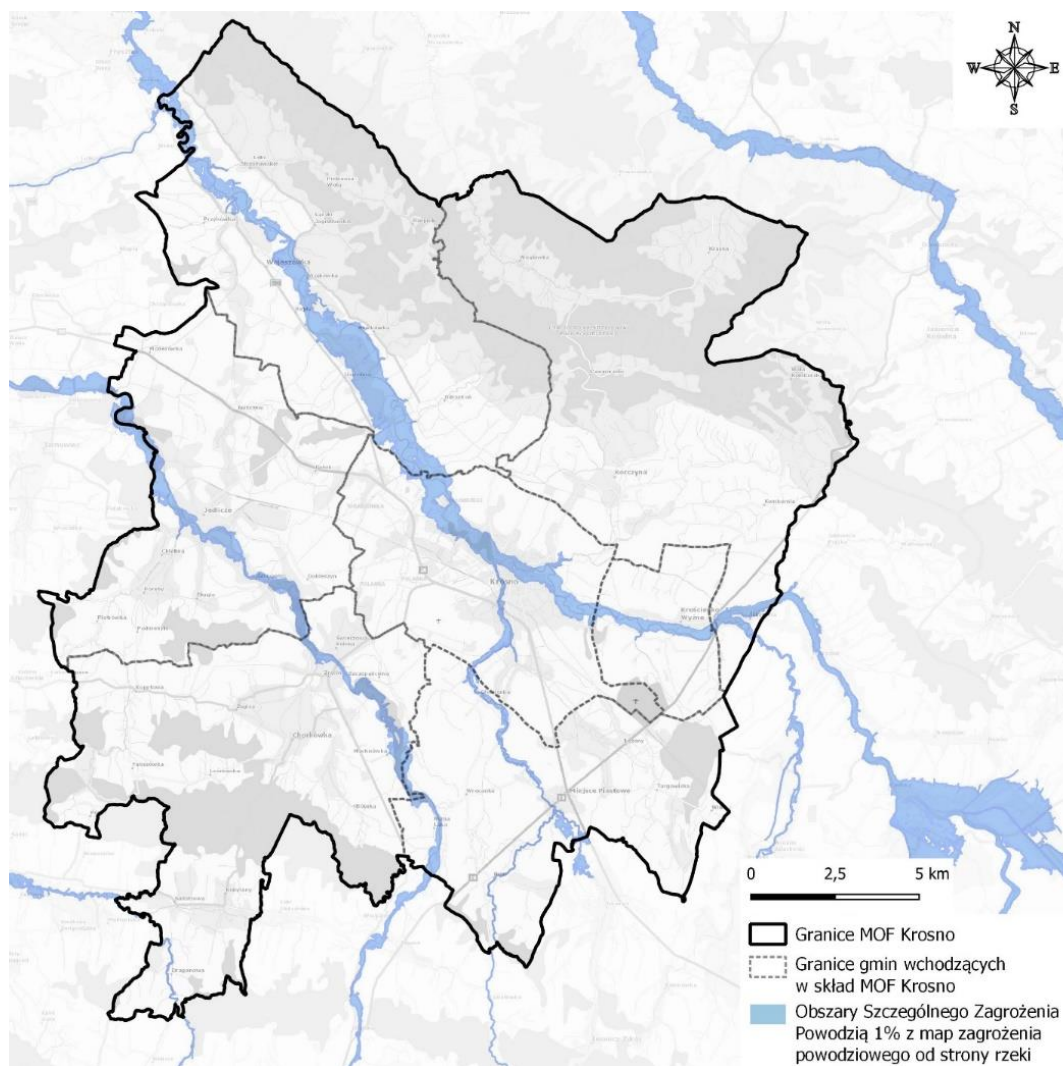
Rysunek nr 10. Formy ochrony przyrody na terenie MOF Krosno

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Główniej Dyrekcji Ochrony Środowiska

Na terenie każdej z gmin współtworzącej MOF Krosno występują Obszary Szczególnego Zagrożenia Powodzią 1% z map zagrożenia powodziowego od strony rzek (Rysunek nr 11). Każda z głównych rzek przepływających stwarza potencjalne zagrożenie, z czego najrozsleglejsze określone zostało dla Wisłoka. Najpoważniejszym ryzykiem, mogącym jednocześnie powodować konflikty przestrzenne oraz bezpośrednie niebezpieczeństwo dla mieszkańców, jest występowanie Obszarów Szczególnego Zagrożenia Powodzią 1% na terenach zabudowanych, w tym zabudową mieszkaniową.

Rysunek nr 11. Obszary Szczególnego Zagrożenia Powodzią 1% z map zagrożenia powodziowego od strony rzeki na terenie MOF Krosno

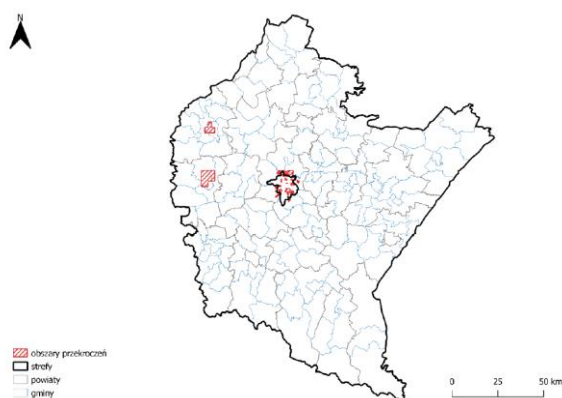

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie

MOF Krosno cechuje się, w skali Polski, dobrą jakością powietrza. Zgodnie z dokumentem pn. „Roczna Ocena Jakości Powietrza w Województwie Podkarpackim – Raport Wojewódzki za rok 2021” w 2021 r. żadna z jst nie zakwalifikowana została jako obszar przekroczeń dobowego poziomu dopuszczalnego pyłu zawieszonego PM₁₀ określonego ze względu na ochronę zdrowia, co wskazuje Rysunek nr 12.

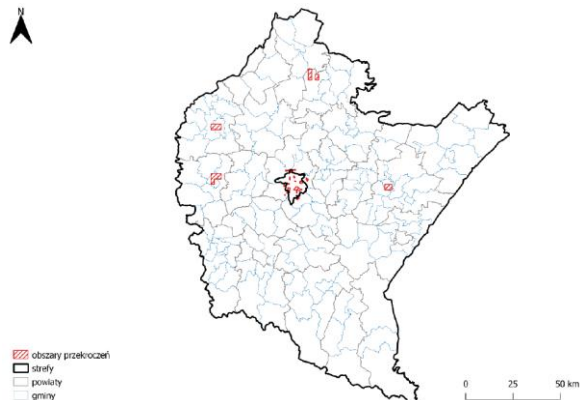
Żadna z gmin MOF Krosno nie zakwalifikowana została jako obszar przekroczeń średniorocznego poziomu dopuszczalnego pyłu zawieszonego PM_{2,5} fazy II określonego ze względu na ochronę zdrowia, co obrazuje Rysunek nr 13.

Rysunek nr 12. Zasięg obszarów przekroczeń dobowego poziomu dopuszczalnego pyłu zawieszonego PM₁₀ określonego ze względu na ochronę zdrowia w województwie podkarpackim w 2021 roku

Źródło: Roczna Ocena Jakości Powietrza w Województwie Podkarpackim – Raport Wojewódzki za rok 2021

Rysunek nr 13. Zasięg obszarów przekroczeń średniorocznego poziomu dopuszczalnego pyłu zawieszonego PM_{2,5} fazy II określonego ze względu na ochronę zdrowia w województwie podkarpackim w 2021 roku

Źródło: Roczna Ocena Jakości Powietrza w Województwie Podkarpackim – Raport Wojewódzki za rok 2021

Na terenie MOF Krosno potencjalnymi emitentami bardzo dużych ilości zanieczyszczeń może być działalność gospodarcza, która zajmuje się przetwórstwem lub składowaniem materiałów wydzielających przy spalaniu szkodliwe substancje. Dodatkowo wpływ na jakość powietrza ma natężenie ruchu kołowego oraz niska emisja związana z indywidualnymi źródłami ciepła⁵⁹.

Klimat akustyczny zarówno MOF Krosno, jak i całego województwa podkarpackiego, kształtowany jest w głównej mierze przez hałas komunikacyjny. Największe zagrożenie jego wystąpieniem występuje wzdłuż dróg krajowych nr 28 i 19 oraz wojewódzkich.

W MOF mieści się łącznie 7 parków spacerowo-wypoczynkowych, o łącznej powierzchni 10,53 ha⁶⁰, a najważniejszymi terenami zieleni pełniącymi funkcje rekreacyjne są:

- Park Jordanowski przy ul. Grodzkiej w Krośnie
- Park Miejski im. Rotmistrza Witolda Pileckiego przy ul. Okrzei w Krośnie
- Park sensoryczny przy ul. Chopina w Krośnie
- Park Leśny Dębina w Krościenku Wyżnym
- Siłownie plenerowe

Mimo, iż walory środowiskowe Obszaru są wysokie, zgodnie z dostępnymi opracowaniami oraz głosem mieszkańców, stwierdzić można deficyt terenów zieleni urządzonej, w tym parków, skwerów i zieleńców, zagospodarowanych z pomocą ścieżek spacerowych, wież

⁵⁹ Plan gospodarki niskoemisyjnej dla obszaru obejmującego Miasto Krosno oraz Gminy: Jedlicze, Miejsce Piastowe, Chorkówka, Korczyna, Wojaszówka i Krościenko Wyżne – Aktualizacja 2019

⁶⁰ BDL GUS, stan na 2022 r. (data pozyskania danych: 07.07.2024 r.)

widokowych, placów zabaw, stref rekreacji i sportu czy innych form małej architektury, oraz innych miejsc pełniących funkcje rekreacyjne dla mieszkańców. Spędzanie czasu wolnego w gminnych i miejskich przestrzeniach publicznych, według ankietowanych aktualnie cechuje się niską atrakcyjnością⁶¹. Szczególnie dostrzegalny jest niewykorzystany potencjał terenów nadwodnych i nadrzecznych rzeki Wisłok, które dzięki swoim naturalnym potencjałom pełnić mogłyby funkcję rekreacyjną dla mieszkańców całego MOF, z jednoczesnym poszanowaniem środowiska przyrodniczego. Identyfikowany jest brak nadrzecznych alejek spacerowych, obiektów małej infrastruktury czy też infrastruktury związanej z kajakarstwem.

Istotnym zjawiskiem, w kontekście uwarunkowań środowiskowych MOF Krosno, są nasilające się zmiany klimatyczne i coraz częściej pojawiające się związane z nimi zjawiska ekstremalne – takie jak opady nawałne, gwałtowne burze, gradobicia, trąby powietrzne, powodzie i podtopienia czy fale upałów. Procesy te generują wyzwania, z jakimi muszą mierzyć się władze samorządowe, a także mieszkańcy. W związku z czym, zarówno w całej Polsce jak i na terenie Obszaru analizowanego, istnieje konieczność adaptacji do zmian klimatu oraz przywracanie integracji ekologicznej szczególnie wewnątrz struktur zurbanizowanych. Działaniami diagnozowanymi jako konieczne do podjęcia są rozwiązania z zakresu błękitno-zielonej infrastruktury m. in. budowa ogrodów deszczowych, zazielenianie obszarów czy łąki kwietne.

NAJWAŻNIEJSZE WNIOSKI / PODSUMOWANIE

- Bogate walory środowiskowe, głównie skoncentrowane w północnej części MOF
- Licznie występujące formy ochrony przyrody
- Wysoka jakość środowiska naturalnego
- Wysoka jakość powietrza
- Szacunek i świadomość mieszkańców w zakresie wartości walorów środowiskowych MOF Krosno
- Znaczny deficyt terenów zieleni zorganizowanej
- Braki w zakresie infrastruktury spędzania czasu wolnego, np. poprzez sport
- Niewykorzystane walory terenów nadrzecznych
- Deficyt rozwiązań wspomagających MOF w adaptacji i przeciwdziałaniu zmianom klimatycznym

⁶¹ Badanie ankietowe wśród mieszkańców MOF Krosno, przeprowadzone w sierpniu 2024 r.

3.4. Sfera mobilności

Zgodnie z Umową Partnerstwa inwestycje w zrównoważoną mobilność miejską będą opierać się na odpowiednim planowaniu mobilności miejskiej, co w praktyce oznacza przyjęcie przez Obszar Funkcjonalny dokumentu z tegoż zakresu. Strategia ZIT MOF Krosno pełni funkcję dokumentu z zakresu planowania transportu, obejmuje kwestie transportu i mobilności w zakresie diagnozy, celów i listy projektów w tym obszarze. Na podstawie zidentyfikowanych przesłanek w ramach diagnozy strategicznej wyodrębniono osobny obszar — sferę mobilności, skoncentrowaną na kwestiach transportowych i mobilności w MOF Krosno.

Proces planowania zrównoważonej mobilności skupia się na wyzwaniach w ujęciu funkcjonalnym. Oznacza to, że obejmuje problemy wykraczające poza granice gmin, a celem strategii ZIT jest ich wspólne rozwiązanie.

Zdiagnozowane w tej części wyzwania obszaru oparte są analizę źródeł oraz ankietę, którą przeprowadzono w lipcu 2024 r. na próbie 372 osób oraz badaniach IDI.

Okiem mieszkańców

65% badanych mieszkańców obszaru w odniesieniu do mobilności miejskiej oczekuje w pierwszej kolejności większej dostępności liczby kursów transportu publicznego, poprawy jakości taboru i infrastruktury pasażerskiej w wymiarze wykraczającym poza granice miasta Krosna.

Ogólna charakterystyka systemu

Krosno znajduje się na szlaku Via Carpathia łączącym Litwę, Polskę, Słowację, Węgry, Rumunię, Bułgarię i Grecję. Z tego względu miasto w najbliższych latach będzie zyskiwało stopniowo coraz lepsze połączenie drogowe z miastami takimi jak Lublin, Rzeszów oraz ośrodkami położonymi na obszarze Słowacji i Węgier.

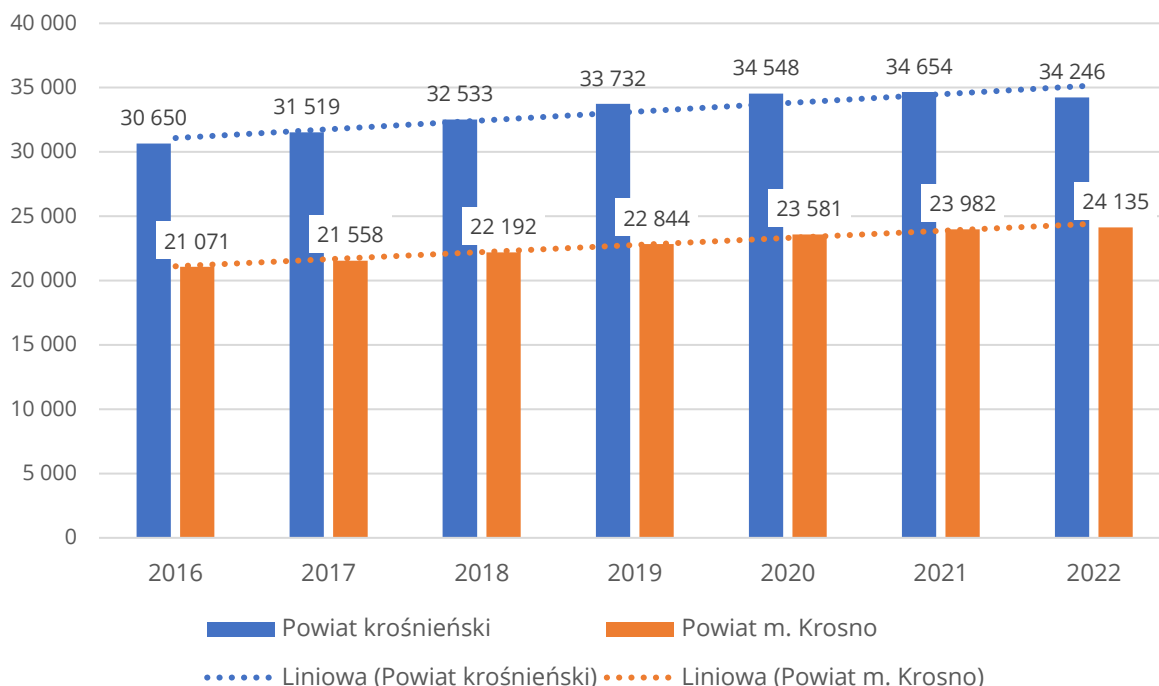
System lokalnych powiązań w ramach obszaru MOF Krosna opiera się przede wszystkim na połączeniach indywidualnym transportem drogowym, rola transportu autobusowego ogranicza się przede wszystkim do obsługi rdzenia aglomeracji.

Okiem mieszkańców

Mieszkańcy wskazywali na problemy z transportem pomiędzy Rogami i Krosnem czy problem braku organizacji transportu publicznego na poziomie powiatowo-gminnym.

W obliczu braku skutecznych i atrakcyjnych alternatyw wobec indywidualnej motoryzacji, w obszarze rośnie znaczenie samochodów. Pomimo spadającej liczby mieszkańców w latach 2015-2022 liczba samochodów w Krośnie wzrosła z 20 436 do 24 135, zaś w otaczającym miasto powiecie z 29 104 do 34 246.

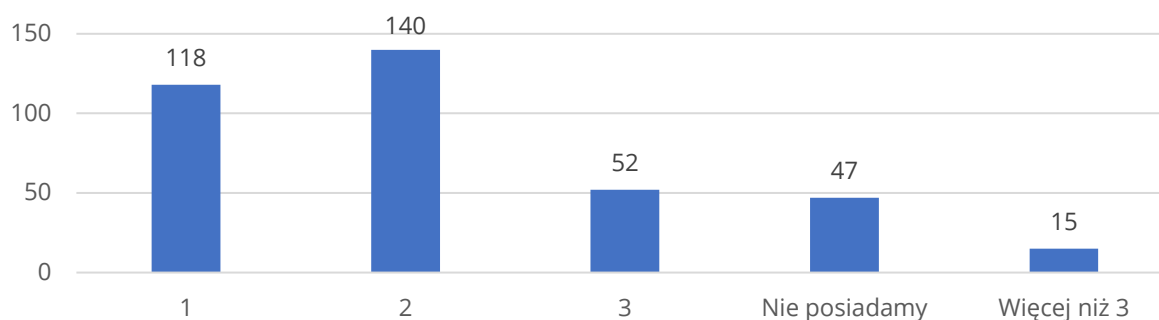
Wykres nr 1. Liczba samochodów osobowych zarejestrowanych na obszarze m. Krosna i powiatu krośnieńskiego, do którego należą pozostałe gminy MOF Krosno (bez kategorii 31 lat i starsze ze względu na brak aktualizacji bazy CEPIK) wraz z linią wskazującą trend zmian

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z BDL GUS (data pozyskania danych: 12.07.2024 r.)

Spośród 372 badanych gospodarstw, w aż 207 były do dyspozycji 2 samochody lub więcej. Zaledwie 47 funkcjonowało bez samochodu. Co istotne, byli to respondenci z miejscowości słabo obsługiwanych transportem publicznym, głównie gminy Miejsce Piastowe.

Wykres nr 2. Liczba samochodów w badanych gospodarstwach domowych na obszarze ZIT MOF Krosno

Źródło: opracowanie własne

Pomimo bardzo wyraźnej przewagi znaczenia samochodów nad transportem publicznym i aktywną mobilnością, mieszkańcy nie opowiadają się wyłącznie za konserwacją stanu obecnego. 64% badanych uznało, że zbyt duża liczba samochodów w ruchu to zjawisko

negatywne. Zwiększenie liczby pojazdów jako za coś pozytywnego uznało jedynie 17% badanych. 70% badanych uważa, że transport publiczny jest bardziej przyjazny dla środowiska niż korzystanie z prywatnego samochodu, a 86%, że dbałość o środowisko jest ważnym zadaniem samorządu. 61% mieszkańców uznało, że zmiany klimatyczne są zjawiskiem wywołanym przez człowieka i należy im przeciwdziałać, 22% nie ma w tej sprawie wyraźnego zdania. 17% nie zgodziło się z tym zdaniem. 81% uważa, że można pogodzić ochronę klimatu z poprawą jakości życia, tylko 6% jest zdania odmiennego.

38% mieszkańców zgadza się z tezą, że należy promować ruch pieszzy i rowerowy kosztem wprowadzania ograniczeń w ruchu samochodowym, zaś 24% nie ma w tej sprawie wyraźnego zdania. Zdecydowanych przeciwników ułatwień dla rowerzystów i pieszych jest tylko 12%.

Proekologiczną rolę zmian w transporcie publicznym za istotny priorytet uznała prawie połowa respondentów. 46% zgodziło się z tezą, że „Ograniczanie emisji zanieczyszczeń i hałasu związanego z transportem to ważne dla mnie sprawy”, 25% nie ma w tej sprawie wyraźnego zdania, zaś tylko 6% wyraźnie uważa kwestie ochrony środowiska w transporcie za zupełnie nieistotne. 39% respondentów uznało, że ich działania mogą mieć większy wpływ na środowisko i zmiany klimatu, przeciwnego zdania było 38%. Warto także wskazać, że tylko 21% respondentów zgodziło się z tezą, że dostępność miejsc postojowych jest ważniejsza od terenów zieleni czy estetyki miejsca. Aż 57% było zdania przeciwnego.

Podsumowując badania ankietowe, choć samochody w MOF Krosno wciąż odgrywają znaczącą rolę w transporcie, to mieszkańcy coraz bardziej dostrzegają potrzebę zmiany w kierunku zrównoważonego rozwoju i ochrony środowiska. Większość badanych uznaje, że transport publiczny oraz aktywna mobilność, takie jak piesze i rowerowe formy przemieszczania się, mogą być korzystniejsze dla środowiska, a także są gotowi do zaakceptowania ograniczeń w ruchu samochodowym w imię ekologii. Wyraźnie widać, że społeczeństwo jest świadome zagrożeń związanych z nadmierną liczbą samochodów i zanieczyszczeniem środowiska, co przekłada się na poparcie dla działań na rzecz ochrony klimatu i poprawy jakości życia. Ponadto mieszkańcy MOF silnie wskazują, iż transport publiczny nie spełnia ich potrzeb i nie jest wystarczająco rozwinięty, co nie pozwala na swobodne, codzienne z niego korzystanie.

Planowanie przestrzenne a mobilność

Jakość planowania przestrzennego bezpośrednio determinuje potencjał obszaru w zakresie zrównoważonej mobilności. Zwarta zabudowa sprzyja efektywnej organizacji i funkcjonowaniu transportu publicznego, ale także bliskości podróży pieszych i rowerowych. Takim układem urbanistycznym charakteryzuje się, w rdzeniu MOF, bezpośrednie sąsiedztwo dwóch głównych przystanków kolejowych Krosno (co przekłada się także na dobrą dostępność węzła przesiadkowego) i Krosno Miasto, co jest

pozytywnym aspektem obecnego systemu w zakresie powiązań między mobilnością a zagospodarowaniem przestrzennym. Dobrze skomunikowany jest również obszar dzielnicy Śródmieście Krosna z gęstą zabudową historyczną i zwartym, staromiejskim układem urbanistycznym. Pozytywnymi uwarunkowaniami dla mobilności charakteryzuje się także zachodnia część miasta, cechująca się wysoką intensywnością zabudowy przemysłowej, pomiędzy przystankami kolejowymi Krosno a Krosno Polanka. Umożliwia to sprawną obsługę zakładów przemysłowych transportem kolejowym.

Słabą stroną dla rozwoju mobilności jest duży udział rozproszonej zabudowy jednorodzinnej w MOF. Osiedla o niskiej intensywności zabudowy znajdują się pomiędzy historycznym centrum miasta a blokami mieszkalnymi. Strefy funkcjonalno-przestrzenne są rozproszone, przez co najważniejsze funkcje miasta są od siebie oddalone. Dla stworzenia optymalnych warunków przestrzennych dla transportu publicznego konieczne jest podejmowanie działań planistycznych, takich jak dogęszczanie zabudowy, kształtowanie zwartych struktur urbanistycznych oraz wzrost intensywności zabudowy. W gminach okalających Krosno dominuje rozproszona zabudowa jednorodzinna, co powoduje, że liczba pasażerów obsługiwanych przez przystanek jest wyraźnie niższa niż w Krośnie. Ponadto na terenach wiejskich MOF występuje zabudowa zagrodowa. Dodatkowym utrudnieniem dla rozwoju zrównoważonej mobilności jest brak wyraźnych granic stref funkcjonalno-przestrzennych o różnym przeznaczeniu. Zacieranie się granic tych stref na skutek intensywnie zachodzących procesów urbanistycznych wpływa na stosunkowo niski udział transportu publicznego w podróżach na terenie MOF. Na analizowanym obszarze charakterystyczne jest rozproszenie stref zabudowy i występujący poza Krosnem układ miejscowości o umiarkowanej i niskiej intensywności zabudowy, która ogranicza efektywność ekonomiczną obsługi obszaru transportem publicznym.

Ok. 62,7% powierzchni miasta Krosna jest pokryte miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego. Na efektywność transportu publicznego o zasięgu aglomeracyjnym – całego obszaru MOF Krosno, istotny wpływ ma również spójność ustaleń dokumentów planistycznych pomiędzy sąsiednimi gminami, które świadczą o integracji gmin, również w kwestiach mobilnościowych. Wśród gmin MOF Krosno cała gmina Krościenko Wyżne jest pokryta planami miejscowymi, ale w pozostałych gminach udział terenów objętych mpzp w powierzchni gmin, w tym przy granicach, jest niewystarczający (gmina Miejsce Piastowe 31,5%, Korczyna 25,3%, Jedlicze 7,3%, Chorkówka 6,0%, Wojaszówka 0%⁶²).

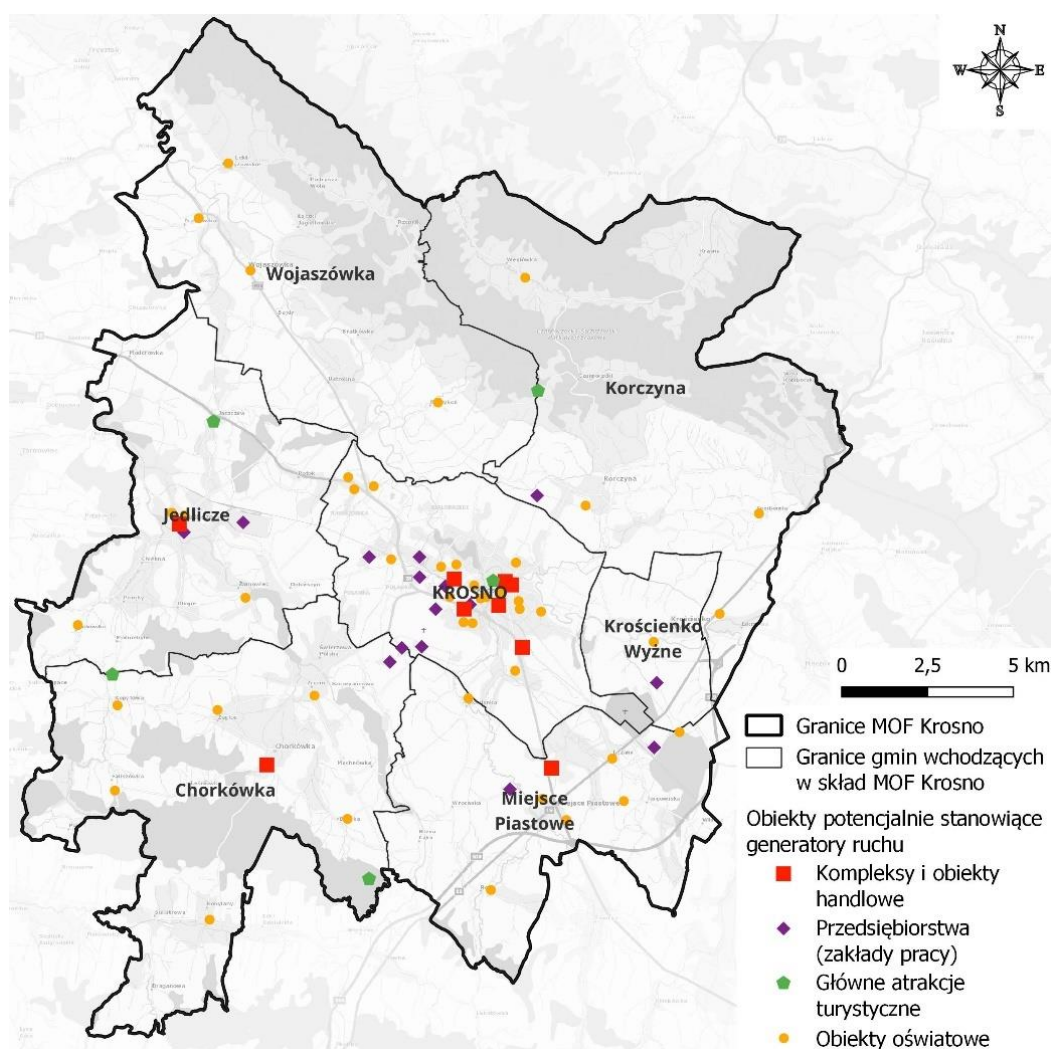
Skuteczność i spójność planowania mogą zostać osiągnięte poprzez zapewnienie dostępności transportowej dla nowo powstających jednostek urbanistycznych w duchu zrównoważonej mobilności. Rozlew zabudowy stanowi wyzwanie dla zapewnienia

⁶² Planowanie przestrzenne, Ranking pokrycia miejscowymi planami zagospodarowania, Pismo Samorządu Terytorialnego „Wspólnota”, 2022

mieszkańcom dostępności komunikacyjnej na wysokim poziomie. Przykładem planowanego osiedla na niezagospodarowanym terenie, który będzie zlokalizowanym na obszarze oddalonym i niewystarczająco obsługiwanym transportem publicznym, jest osiedle w dzielnicy Suchodół, planowane między ulicami Sikorskiego i Polną. W skład osiedla wejdzie blisko 3000 mieszkań głównie w zabudowie mieszkaniowej wielorodzinnej i usługowej⁶³. Obecnie ten rozległy obszar jest obsługiwany przez linie 2 i 24, kursujące jedynie 4 – 5 razy dziennie.

Generatory ruchu to punkty będące miejscem rozpoczęcia lub zakończenia podróży, generujące ruch komunikacyjny⁶⁴. Najbardziej istotnymi generatorami ruchu w skali MOF Krosno są najważniejsze atrakcje turystyczne, największe zakłady pracy, obiekty oświatowe oraz kompleksy handlowo-usługowe, w tym bazy i targowiska. Głównym ich skupiskiem jest zaś miasto rdzeń, Krosno (Rysunek nr 14).

Rysunek nr 14. Obiekty potencjalnie stanowiące generatory ruchu w MOF Krosno

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDOT10k

⁶³ <https://krosno24.pl/informacje/nowe-osiedle-w-krosnie-takie-plany-ma-miasto-i720>

⁶⁴ Plan mobilności lubelskiego obszaru funkcjonalnego na lata 2017-2025

Infrastruktura drogowa

Przez MOF Krosno przebiegają droga krajowa nr 19 klasy GP⁶⁵, łącząca trzy aglomeracje we wschodniej Polsce: białostocką, lubelską oraz rzeszowską oraz droga krajowa nr 28 klasy GP przebiegająca przez województwa podkarpackie i małopolskie. Ponadto przez obszar przebiega droga wojewódzka nr 990 oraz droga wojewódzka nr 991. Odległość do najbliższej autostrady (A4) wynosi około 70 km. Połączenia komunikacyjne, zarówno te wewnątrz MOF jak i z miastem wojewódzkim oraz innymi regionami Polski, ocenione zostały w toku badań jako zdecydowanie słaba strona regionu, wymagająca nowych inwestycji z tego zakresu.

Ważną dla zewnętrznego skomunikowania MOF inwestycją infrastrukturalną, będącą w realizacji, jest droga ekspresowa S19, której zakończenie robót na odcinku przebiegającym przez MOF Krosno przypada na 2025 - 2026 rok⁶⁶. Ciąg jest elementem międzynarodowego szlaku Via Carpatia, łączącego Europę Północną i Południową, a w Polsce jego długość wynosić będzie ok. 700 km i łączyć 5 województw. Jej realizacja to wielka szansa dla całego regionu Podkarpacia, w tym dla MOF Krosno. Droga ekspresowa S19 m. in. przyczyni się do poprawy dostępności obszaru, a co za tym idzie rozwoju gospodarczego i turystycznego, skróci czas podróży do ważnych ośrodków regionalnych i ponadregionalnych, a także poprawi bezpieczeństwo drogowe.

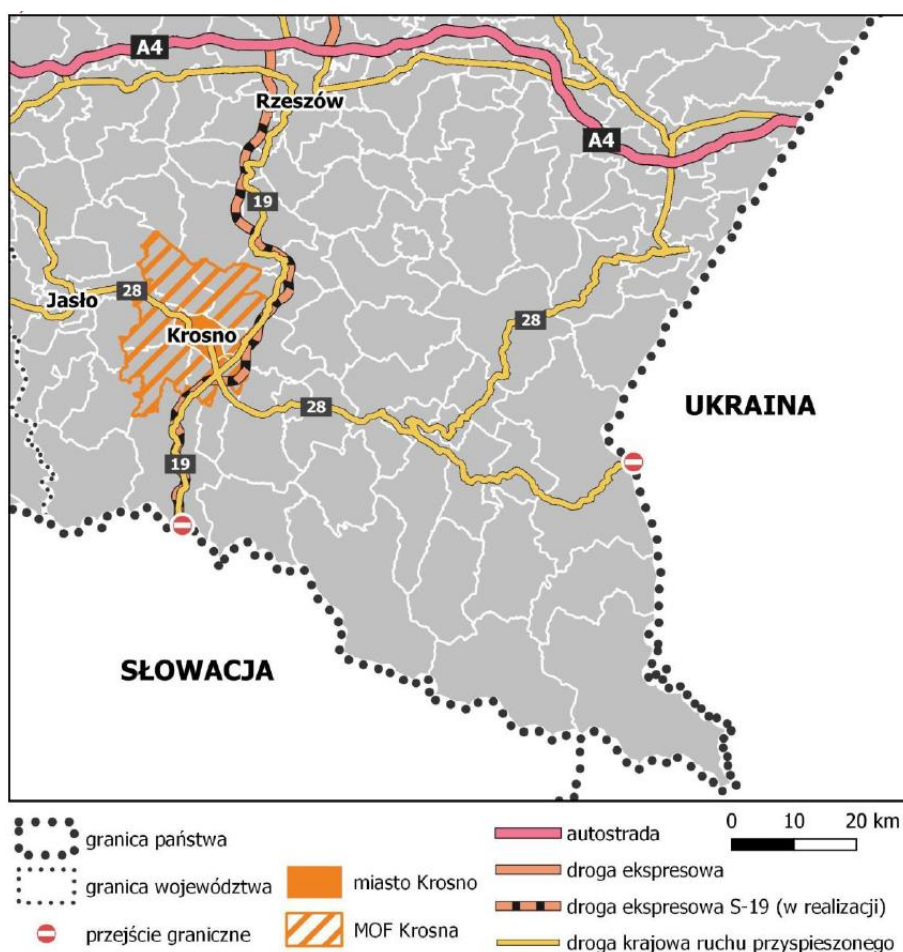
Kolejnym istotnym zamierzeniem drogowym jest budowa drogi, która połączy drogę krajową nr 28 w miejscowości Potok, z drogą powiatową nr 1947R w miejscowości Jedlicze. Zapewniać ona będzie bezpośrednie połączenie miasta Jedlicze, w tym zakładu Orlen Południe, z budowaną S19, czyli Via Carpatią.

Gminy współtworzące MOF Krosno cechują się silnymi powiązaniami komunikacyjnymi o czym świadczy ukształtowanie sieci drogowej oraz dostępność dystansowa i czasowa do ośrodków lokalnych każdej z gmin. Odległość między Urzędem Miasta Krosno, a Urzędami każdej z Gmin MOF wynosi od ok. 8 do 15 km. Dodatkowo na obszarze analizowanym stałym zjawiskiem są migracje wahałkowe, polegające na codziennych dojazdach do pracy i szkół mieszkańców pomiędzy gminami MOF, głównie do jego rdzenia Krosna.

⁶⁵ droga główna ruchu przyspieszonego

⁶⁶ <https://www.gov.pl/web/gddkia/mapa-stanu-budowy-drog3> (Data dostępu: 13.07.2023)

Rysunek nr 17. Uwarunkowania komunikacyjne MOF Krosno i okolic

Źródło: Strategia Rozwoju Miasta Krosna na lata 2023-2030 (przyjęta Uchwałą Nr LXIII/1773/23 Rady Miasta Krosna z dnia 28 września 2023 r.)

Ruch drogowy, polityka parkingowa i elektromobilność

Jak wynika z Ewidencji Infrastruktury Paliw Alternatywnych na obszarze znajduje się 6 ogólnodostępnych stacji ładowania pojazdów elektrycznych – 5 w Krośnie i 1 na obszarze gminy Miejsce Piastowe.

Najczęściej wybieranym i najwygodniejszym, w kontekście aktualnych uwarunkowań i niedostatecznego rozwoju transportu zbiorowego, środkiem transportu na terenie MOF Krosno jest samochód osobowy. Wskaźnik liczby samochodów osobowych przypadających na 1000 ludności zarówno dla powiatu krośnieńskiego, jak i dla powiatu m. Krosno od 2016 do 2021 roku wzrósł o około 20%⁶⁷.

W ramach Generalnego Pomiaru Ruchu 2020/2021 dokonano pomiaru ruchu drogowego na drogach krajowych i wojewódzkich. Na terenie MOF Krosno zmierzono ruch w 4 miejscach. Na DK28 między miejscowościami Iskrzynia a Miejsce Piastowe w Targowiskach na ul. Krośnieńskiej Średni Dobowy Ruch Roczny zmierzono na poziomie

⁶⁷ BDL GUS, stan na 2021 r. (data pozyskania danych: 07.07.2023 r.)

9 004 pojazdów na dobę. W miejscowości Miejsce Piastowe na ul. Dukielskiej na odcinku w stronę granicy miasta Krosno pomiar SDRR wskazał najwyższą wartość na terenie MOF Krosno, która wyniosła 18 223 pojazdów na dobę. Na odcinku DW988 Twierdza – Krosno w miejscowości Wojaszówka SDRR wyniósł 6658 pojazdów na dobę. Na odcinku DW989 Lutcza – Krosno w miejscowości Czarnorzeki w gminie Korczyna zmierzono mniejszy SDRR, wynoszący 4 353 pojazdów na dobę⁶⁸. Oznacza to, iż ruch pojazdów kołowych w regionie jest duży.

Na terenie MOF bezpieczeństwo ruchu drogowego w 2021 r. uległo poprawie w porównaniu do 2016 r., liczba wypadków spadła z 49 do 35, liczba ofiar śmiertelnych z 4 do 1 oraz liczba rannych z 64 do 42⁶⁹.

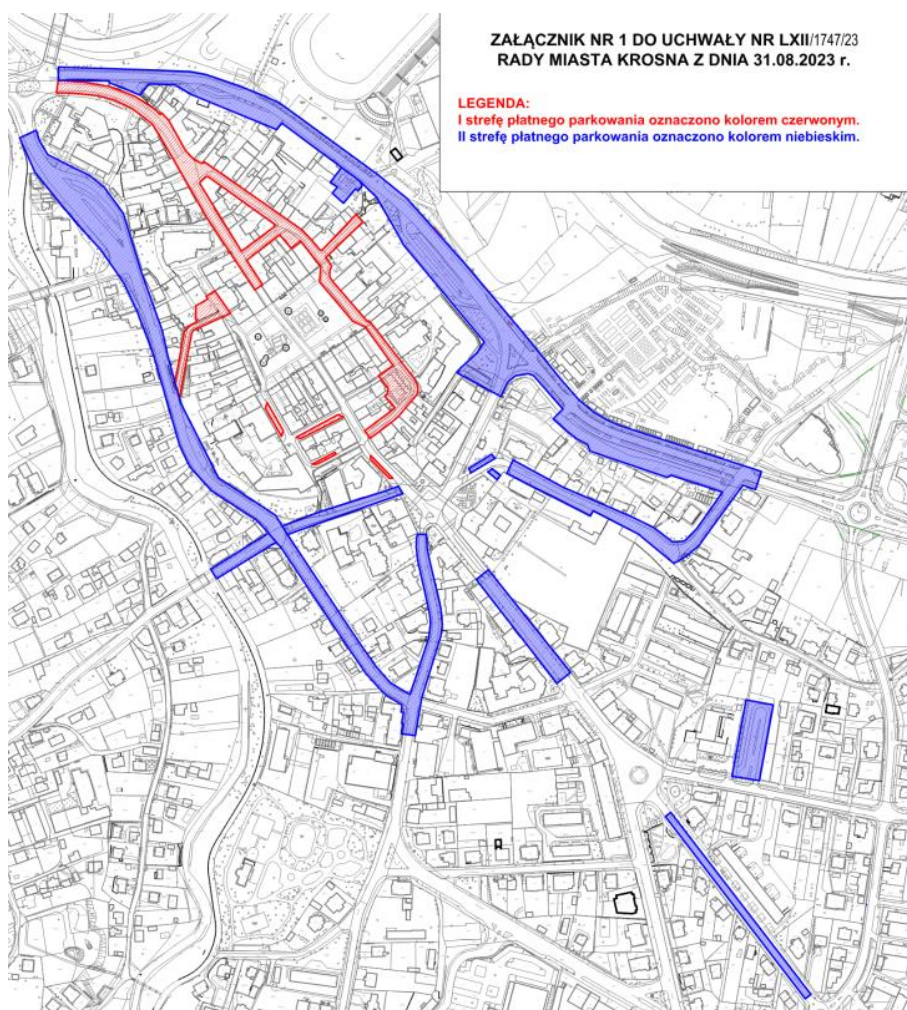
Strefa Płatnego Parkowania w Krośnie obejmuje 3 strefy płatnego parkowania, obowiązującego w dni robocze w godzinach 8-16, cena miesięcznego abonamentu zwykłego wynosi 180 zł wysokość w I strefie, 90 zł w II strefie i 60 zł w III strefie⁷⁰. Niższe ceny, wnoszące odpowiednio 15, 10 i 10 zł, obowiązują mieszkańców stref płatnego parkowania i przedsiębiorców z branży gastronomicznej. Mniejsza zniżka na abonament oferowana jest pozostałym przedsiębiorcom.

⁶⁸ <https://www.gov.pl/web/gddkia/generalny-pomiar-ruchu-20202021>

⁶⁹ https://obserwatoriumbrd.pl/app/?lang=pl#!#informacje_container (data pozyskania danych: 04.07.2024 r.)

⁷⁰ <https://www.krosno.pl/dla-mieszkanow/informacje-praktyczne/parkingi-i-parkometry>

Rysunek nr 15. Strefy płatnego parkowania w mieście rdzeniu

Źródło: Uchwała Nr LXII/1747/23 Rady Miasta Krosna z dnia 31 sierpnia 2023 r. zmieniająca uchwałę w sprawie ustalenia strefy płatnego parkowania, ustalenia wysokości stawek opłaty za parkowanie pojazdów samochodowych na drogach publicznych w mieście Krośnie w strefie płatnego parkowania oraz określenia sposobu pobierania opłaty

Infrastruktura kolejowa i przesiadki multimodalne

Przez MOF Krosno biegnie niezelektryfikowana linia kolejowa nr 108 relacji Stróże – Krościenko oraz linia kolejowa nr 106 Rzeszów Główny – Jasło, a stacje kolejowe mieszczą się w gminach Jedlicze, Krosno, Wojaszówka oraz Miejsce Piastowe. Istotność połączeń kolejowych w codziennych dojazdach mieszkańców jest obecnie śladowa ze względu na mało atrakcyjne rozkład jazdy. Planowana jest budowa łącznicy między liniami kolejowymi nr 106 (łączącej Rzeszów z Jasłem) a nr 108 (łączącej Stróże, Jasło, Krosno, Nowy Zagórz, Ustrzyki Dolne i Krościenko). Inwestycja ta sprawi, że sieć kolejowa na terenie MOF Krosno, stanie się bardziej spójna, atrakcyjna i stworzy możliwość wprowadzenia lepszej oferty

przewozowej przez organizatorów przewozów, a dojazd do stolicy województwa stanie się krótszy (80 minut). Inwestycjami kolejowymi planowanymi na obszarze MOF są⁷¹:

- Rewitalizacja linii kolejowej I-108 Jasło –Zagórz (Projekt PKP PLK S.A)
- Budowa łącznicy Jedlicze-Szebnie (Projekt PKP PLK S.A, w styczniu 2024 r. rozstrzygnięto przetarg na prace budowlane)
- Przebudowa układu komunikacyjnego na terenie miasta Krosno poprzez budowę wiaduktów oraz zmianę niwelety toru/ likwidacja przejazdów kolejowo-drogowych w poziomie szyn (Projekt Gminy Miasto Krosno oraz PKP PLK S.A)

Okiem mieszkańców

Jaka inwestycja związana z transportem w Twojej gminie powinna zostać zrealizowana w pierwszej kolejności?

Pierwszą inwestycją powinna być budowa łącznicy kolejowej, która umożliwi bezpośredni dojazd koleją do Rzeszowa. Kolejnym ważnym przedsięwzięciem byłaby modernizacja taboru kolejowego, polegająca na zastąpieniu obecnego pojazdu kursującego na trasie Kraków-Zagórz nowoczesnym szynobusem.

Główny dworzec kolejowy w Krośnie znajduje się w lokalizacji obsługującej duże skupiska ludności, jednak wymaga modernizacji. W 2020 r. otwarto tam centrum przesiadkowe, które zapewnia możliwość wygodnej przesiadki pomiędzy komunikacją miejską, regionalną i koleją. Multimodalny potencjał inwestycji jest jednak niewielki przez ograniczoną ofertę pociągów. W 2023 r. średnia dzienna liczba zatrzymań pociągów wyniosła zaledwie 7, co przełożyło się zaledwie na 100-149 pasażerów, co daje od 15 do 20 na jeden pociąg. W pozostałych lokalizacjach liczba pasażerów była jeszcze mniejsza, na przystanku Krosno Miasto wynosiła od 50 do 99 osób dziennie.

Dla porównania, na stacji Dzierżoniów Śląski (miejscowości o liczbie mieszkańców ok. 31 000) w województwie dolnośląskim, gdzie liczba zatrzymań pociągów wynosi 39 (ale sama stacja nie jest położona na żadnej z kluczowych dla województwa czy kraju linii), liczba pasażerów na niezelektryfikowanej linii jest przeszło pięciokrotnie wyższa.

Na istotny potencjał wzrostu znaczenia kolei w wypadku poprawy rozkładu jazdy i organizacji systemu autobusów dowozowych wskazuje także lokalizacja pozostałych przystanków kolejowych oraz dobre położenie dworców w największych miejscowościach w pobliżu MOF, Jaśle i Sanoku.

⁷¹ PKP Polskie Linie Kolejowe S.A. – zamierzenia inwestycyjne na lata 2021 – 2030 z perspektywą do 2040 roku, <https://www.plk-sa.pl/informacje/rozwój/zamierzenia-inwestycyjne>, dostęp: 17.07.2024 r.

Infrastruktura lotnicza

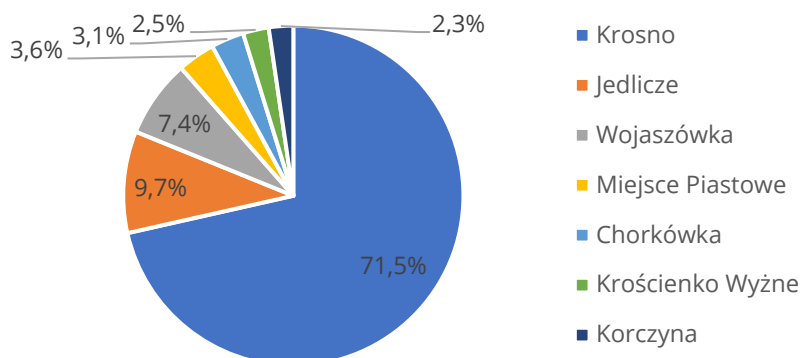
Mieszczące się na terenie miasta rdzenia lotnisko cywilne służy w głównej mierze jako baza dla ośrodków szkolenia lotniczego, centrum sportów lotniczych, infrastruktura niezbędna dla producentów branży lotniczej oraz baza dla małej komunikacji pasażerskiej i usług transportu lotniczego towarów⁷².

System publicznego transportu zbiorowego

Podstawą dla funkcjonowania systemu jest plan zrównoważonego rozwoju publicznego transportu zbiorowego dla Gmin: Chorkówka, Jedlicze, Miejsce Piastowe, Korczyna, Krościenko Wyżne, Krosno i Wojaszówka na lata 2021-2030. Funkcję organizatora transportu pełni Miasto Krosno. System transportowy oparty jest o komunikację autobusową, a zasięg przestrzenny systemu obejmuje wszystkie gminy współtworzące MOF Krosno, na mocy porozumienia w sprawie wspólnej polityki transportowej, co wskazuje na silne powiązanie komunikacyjne obszaru. Wewnętrzne powiązania obszaru transportem publicznym jednak pozostają na niezadowalającym poziomie.

Operatorem systemu transportu publicznego jest MKS Sp. z o. o. Krosno⁷³. Wykonywane przewozy mają charakter komunikacji miejskiej, ponieważ realizowane są w granicach administracyjnych miasta i gmin sąsiadujących, które zawarły porozumienia w zakresie realizacji usług publicznego transportu zbiorowego. Na wszystkich liniach komunikacyjnych autobusy spółki MKS Krosno wykonały w 2023 r. 1 680 078 wozokilometrów. Największa wykonana praca eksploatacyjna autobusów notowana była w Krośnie, stanowiła 71,5% całości przewozów w MOF. Komunikacja o charakterze użyteczności publicznej uzupełniana jest przewozami komercyjnymi – lokalnymi i dalekobieżnymi.

Wykres nr 3. Procentowy udział gmin w liczbie wozokilometrów wykonanych przez MKS Krosno na liniach komunikacyjnych w 2023 r.

Źródło: Dane MKS Krosno Sp. z o. o. pozyskane od Zamawiającego (data pozyskania danych 22.07.2024)

⁷² <http://lotniskokrosno.com/> (dostęp: 13.07.2024 r.)

⁷³ Miejska Komunikacja Samochodowa Sp. z o.o. Krosno

Z transportu publicznego na terenie MOF Krosno skorzystało w 2023 roku 2 305 107 osób. Najwięcej pasażerów było w Krośnie (1 868 096) oraz gminie Jedlicze (155 385), a najmniej w gminach Korczyna (48 744) oraz Krościenko Wyżne (43 275) – kursują tu jedynie 3 linie. Dane pochodzą z bramek zliczających pasażerów⁷⁴.

Wśród najważniejszych obszarów MOF Krosno, do których dojazd autobusem obsługiwany przez MKS Krosno Sp. z o. o. jest niemożliwy, tj. obszarów zagrożonych wykluczeniem komunikacyjnym, wymienić należy miejscowości:

- Rogi, Niżna Łąka i Wrocanka (południowo-zachodnia część gminy Miejsce Piastowe);
- Bóbrka, Kobylany, Dragonowa, Poraj, Faliszówka, Leśniówka, Kopytowa (południowa i zachodnia część gminy Chorkówka);
- Chlebna, Poręby, Podniebyle, Moderówka (południowo-zachodnia i północna część gminy Jedlicze);
- Pietrusza Wola, Rzepnik (północno-wschodnia część gminy Wojaszówka);
- Węglówka, Krasna, Czarnorzeki, Wola Komborska, Kombornia (północna i wschodnia część gminy Korczyna)⁷⁵.

Tabor spółki MKS Krosno składa się z 46 autobusów, z czego część z nich stanowią pojazdy hybrydowe. W 2019 roku w ramach rozwoju transportu niskoemisyjnego na obszarze MOF Krosno zrealizowano inwestycję w rozwój transportu zbiorowego. Wydatki dotyczyły m.in. w 2019 roku zakupu 8 autobusów marki Autosan (w 2018 r. zakupiono 11 hybrydowych autobusów marki VOLVO oraz 2 autobusy marki IVECO), przebudowano 3 zatoki autobusowe (2 przy ul. Wojska Polskiego i 1 przy ul. Żwirki i Wigury), zakupiono biletomaty, zbudowano przystanek do obsługi MKS na dworcu przy ul. Kolejowej/Naftowej oraz zakupiono i zamontowano ponad 50 wiat przystankowych, 11 tablic dynamicznej informacji pasażerskiej⁷⁶.

Sieć komunikacji zbiorowej tworzy 19 linii, z czego 5 kursuje wyłącznie w obrębie miasta rdzenia w ramach strefy miejskiej, pozostałe obsługują połączenia w 4 strefach podmiejskich. W celu wygodnego planowania podróży na terenie MOF Krosno funkcjonuje aplikacja mobilna „MyBus”, która oprócz tradycyjnego rozkładu jazdy, wyświetla najbliższe odjazdy w formie tzw. tablicy najbliższych odjazdów, na podstawie danych uzyskanych ze śledzenia pojazdów przez system GPS⁷⁷.

⁷⁴ dane MKS Krosno Sp. z o. o. pozyskane od Zamawiającego (data pozyskania danych 22.07.2024)

⁷⁵ <http://rozklad.mks-krosno.pl/>

⁷⁶ Plan zrównoważonego rozwoju publicznego transportu zbiorowego dla Gmin: Chorkówka, Jedlicze, Miejsce Piastowe, Korczyna, Krościenko Wyżne, Krosno i Wojaszówka na lata 2021-2030

⁷⁷ <http://mks-krosno.pl/>

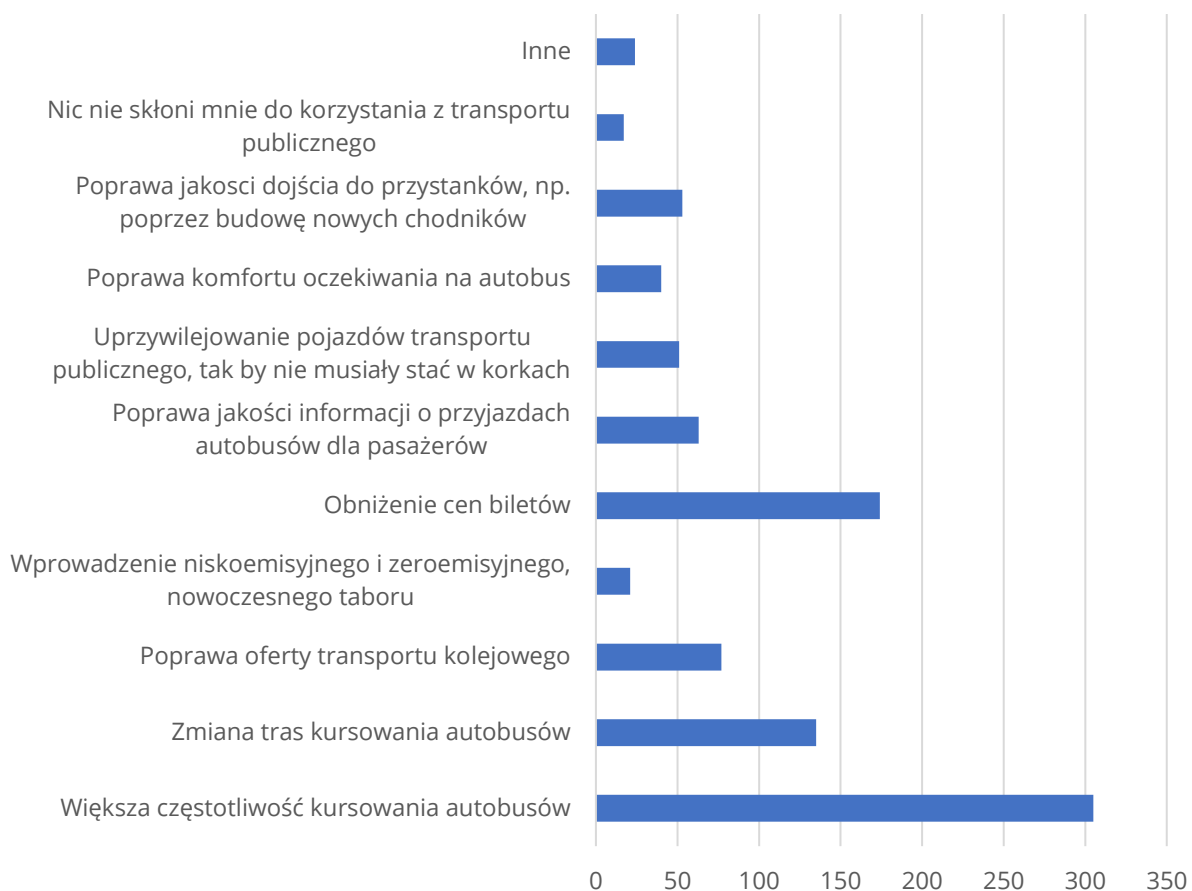
Okiem mieszkańców

Priorytetem powinna być modernizacja komunikacji MKS, na wzór rozwiązań z większych miast, takich jak Rzeszów. Wprowadzenie aplikacji ułatwiającej szybkie wyszukiwanie połączeń oraz biletomatów do szybkiego zakupu biletów poprawiłoby dostępność transportu publicznego w Krośnie. Ważnym krokiem byłoby także stworzenie lepszych połączeń komunikacyjnych z Rogami oraz innymi miejscowościami, takimi jak Widacz, Targowiska, Wrocanka czy Głowienka, które obecnie nie mają odpowiedniego dostępu do transportu miejskiego.

Efektywny transport publiczny powinien spełniać potrzeby ich codziennych i potencjalnych użytkowników, którymi są mieszkańcy. W badaniu ankietowym wskazano, że problematyczną kwestią obecnego systemu transportu publicznego jest częstotliwość kursowania autobusów miejskich. Najczęściej wskazywaną trasą, na której brakuje kursów było Krosno - Krościenko Wyżne. Większość linii autobusowych, poza Krosnem, nie kursuje po godzinie 18, co powoduje wykluczenie społeczne z uczestnictwa w wydarzeniach kulturalnych dla osób, które nie jeżdżą autem lub pracują w godzinach wieczornych i nocnych. W dni powszednie po godzinie 18 kursują autobusy po Krośnie oraz w kierunku miejscowości Jedlicze, Łęczany, Targowiska i Głowienka.

Niepokojącym zjawiskiem jest również uboga oferta przejazdów odbywających się w weekendy i święta, jest to jedynie połowa linii. Ich zasięg jest niewystarczający i ogranicza się do miasta Krosno i sąsiednich miejscowości - Zręcin, Korczyna, Miejsce Piastowe, większość z nich kursuje 1-5 razy dziennie. Wyjątki stanowią linie A, E, G, które kursują w weekendy co najmniej 8 razy na terenie Krosna, Głowienki i Dobieszyna. Linia E przewiozła najwięcej pasażerów w 2023 r. – 449 560. Wyniki badań wyraźnie wskazują, że to właśnie zwiększenie częstotliwości kursowania transportu publicznego jest czynnikiem, który ma największy wpływ (32%) na gotowość mieszkańców obszaru do wyboru autobusów czy pociągów. 18% mieszkańców twierdziło z kolei, że kluczowe w tym obszarze są dla nich ceny biletów. Na kolejnych miejscach wskazywano zmiany tras kursowania autobusów (14%) oraz poprawę oferty transportu kolejowego (8%).

Wykres nr 4. Czynniki, które mogą skłonić mieszkańców obszaru wdrażania Strategii do częstszego korzystania z transportu publicznego

Źródło: Opracowanie własne

Dalszy rozwój systemu wymaga inwestycji w tabor. Zakup taboru transportu publicznego wraz z budową niezbędnej infrastruktury ma szansę poprawić nie tylko standard przewozów, ale może też umożliwić rozwój siatki połączeń. Gminy MOF są gotowe dopłacać do przewozów, jednak MKS nie posiada taboru do obsługi dodatkowych połączeń. Według danych z 2019 r. tabor gminny emitował 59,13 Mg/rok CO₂, tabor publiczny 375,24 Mg/rok CO₂⁷⁸. Konieczna jest modernizacja floty, tak, by wartości te stopniowo spadały.

Przy obecnych uwarunkowaniach prawnych brak jest możliwości realizacji przewozów w ramach Funduszu Rozwoju Przewozów Autobusowych chyba, że powołany zostałby związek powiatowo-gminny. Obecnie nie ma jednak w planach kompleksowej obsługi całego obszaru. Modernizacja parku taborowego skupia się na potrzebach MOF Krosno, a zakup autobusów dla MKS służyć ma potrzebom linii w pozostałych gminach. Komunikacja o charakterze użyteczności publicznej uzupełniana jest przewozami

⁷⁸ Plan gospodarki niskoemisyjnej dla obszaru obejmującego Miasto Krosno oraz Gminy: Jedlicze, Miejsce Piastowe, Chorkówka, Korczyn, Wojaszówka i Krościenko Wyżne – Aktualizacja 2019

komercyjnymi – lokalnymi i dalekobieżnymi.

Ponadto obowiązkiem każdej gminy w Polsce jest zapewnianie bezpłatnego transportu i opieki w czasie przewozu dziecka albo zwrot kosztów przejazdu dziecka i opiekuna środkami komunikacji publicznej, jeżeli dowożenie zapewniają rodzice, w przypadku gdy droga dziecka do publicznego przedszkola, oddziału przedszkolnego w publicznej szkole podstawowej, publicznej innej formy wychowania przedszkolnego, niepublicznego przedszkola, oddziału przedszkolnego w niepublicznej szkole podstawowej, wychowania przedszkolnego przekracza 3 km.

Droga dziecka z domu do szkoły podstawowej nie może przekraczać:

- 1) 3 km – w przypadku uczniów klas I–IV szkół podstawowych
- 2) 4 km – w przypadku uczniów klas V–VIII szkół podstawowych

Przystanki autobusowe występują w każdej z gmin MOF, niemniej ich największe zagęszczenie występuje w centralnej części miasta Krosna. W gminach otaczających rdzeń przystanki są rozlokowane głównie wzdłuż głównych dróg. Węzły przesiadkowe umożliwiają skorzystanie pasażerom z transportu multimodalnego i usprawniają przesiadki między różnymi środkami transportu indywidualnego i zbiorowego. Najważniejszy węzeł na terenie MOF jest zlokalizowany przy skrzyżowaniu ul. Mielczarskiego i Kolejowej. Znajduje się tu dworzec kolejowy Krosno z peronem dwukrawędziowym, na który prowadzi kładka piesza. W bezpośrednim sąsiedztwie zlokalizowany jest dworzec autobusowy, który składa się z 12 zadaszonych stanowisk, wyposażonych w wyświetlacze informacji pasażerskiej z rozbudowaną infrastrukturą dla obsługi pasażerów. Na dworcu autobusowym funkcjonuje również przystanek komunikacji miejskiej, z którego odjeżdżają niemal wszystkie linie autobusowe obsługiwane przez MKS Krosno, a przy parkingu znajduje się przystanek Mielczarskiego Dworzec. Wyzwaniem jest ograniczona przepustowość zespołu przystanków i brak drugiego peronu dla komunikacji miejskiej. Parking przesiadkowy liczy ponad 60 miejsc parkingowych dla samochodów osobowych oraz miejsca dla osób z niepełnosprawnościami. Przed budynkiem dworca PKP Krosno znajduje się postój taksówek.

Drugim ważnym węzłem przesiadkowym jest jednotorowy przystanek kolejowy Krosno Miasto. Położony jest przy DW991 i 600 m od DK28. Przed dworcem znajduje się parking na kilkanaście miejsc, możliwe jest również parkowanie równoległe przed obiektem. Przesiadkę do jednej z czterech linii komunikacji miejskiej umożliwia przystanek Boh. Westerplatte.

Poza Krosnem funkcję węzła komunikacyjnego pełni przystanek kolejowy Targowiska, położony na terenie gminy Miejsce Piastowe. Przed budynkiem dworca znajduje się ok. 15 miejsc parkingowych. Poza funkcją pasażerską planowana jest tu, z inicjatywy firmy

Cargotor, budowa punktu przeładunku towarów z wagonów do samochodów ciężarowych i miejsca składowania kruszyw.

Powiązania zewnętrzne obszaru

Zewnętrzne powiązania obszaru transportem publicznym pozostają na niezadowalającym poziomie. Brakuje organizowanych przez sektor publiczny powiązań z okolicznymi obszarami funkcjonalnymi tj. systemem MKS Jasło Sp. z o.o. oraz MKS Sanok Sp. z o.o. Relacje te obsługiwane są przez prywatne podmioty, jednak jakość oferty i obsługi pozostaje na nieakceptowalnym poziomie.

Wyzwaniem w zakresie powiązań zewnętrznych jest słabe połączenie kolejowe z Rzeszowem, wymagającej przesiadki w Jaśle. Obecnie podróż w tej relacji kolejami regionalnymi trwa ok. 2,5 - 3 h. Zdecydowanie krótszy jest czas dojazdu samochodem do stolicy województwa podkarpackiego, odległego o 63 km, który wynosi 1 h 10 min. Dojazd busem zajmuje ok. 1,5 h.

Krosno jest źle skomunikowane również z miastem wojewódzkim Lublinem, dojazd koleją wymaga dwóch przesiadek w Jaśle (TLK) i Rzeszowie (kolejami regionalnymi). Czas przejazdu, wliczając przesiadki, wynosi ok. 6 h. Czas dojazdu samochodem wynosi 2 h 52 min, a odległość przez DK19 i S19 jest równa to 245 km. Czas dojazdu busem wynosi 6 h 40 min przy uwzględnieniu przesiadek w Sanoku i Rzeszowie.

Dojazd do Krakowa samochodem zajmuje 2h 20 min autostradą A4 przez Dębicę – 180 km, a przez Tarnów 160 km. Bezpośredni dojazd do Krakowa jest możliwy koleją. Linia TLK 30110 kursuje dwa razy dziennie i przebiega, m.in. przez Jasło, Tarnów i Bochnię, czas przejazdu ze stacji Krosno do stacji Kraków Główny wynosi 3h 11 min lub 3h 26 min. Czas dojazdu autobusem wynosi 2h 55 min z przystankami w Jaśle i Tarnowie.

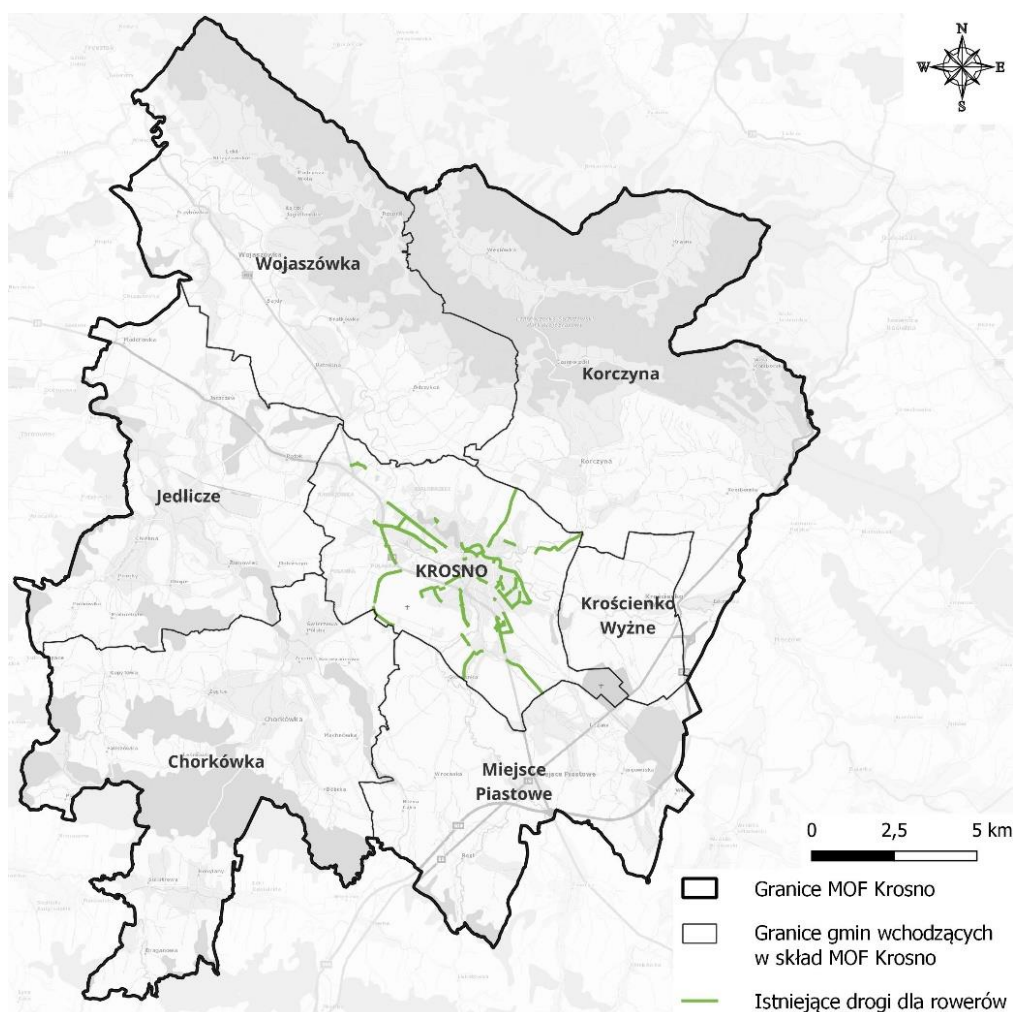
Czas dojazdu do Katowic wynosi 4 h 24 min, z przesiadką na stacji Kraków Główny. Dojazd samochodem (przez Tarnów odległość 240 km) zajmuje 3 h 10 min, a autobusem 4 h 25 min.

Ruch rowerowy i mobilność aktywna

Jako słabe strony oraz problemy w Strategiach Rozwoju większości gmin MOF Krosno wskazywana jest niewystarczająco rozwinięta i spójna infrastruktura ścieżek rowerowych, skutkująca brakiem możliwości wygodnego poruszania się w Obszarze korzystając z roweru. Potrzeba ta silnie zauważalna jest również wśród Władz i mieszkańców.

Stan infrastruktury rowerowej na obszarze MOF Krosna nie pozwala na zaspokajanie potrzeb w obszarze mobilności dla wszystkich grup mieszkańców. Choć rośnie długość sieci dróg dla rowerów, nie tworzy ona spójnych powiązań, co sprawia, że rower nie jest atrakcyjnym wyborem na całej trasie. Jak wskazuje Rysunek nr 16 drogi dla rowerów na obszarze MOF Krosno występują tylko w mieście rdzeniu – Krośnie. Łączna długość tego typu infrastruktury w 2023 roku wynosiła 26,0 km⁷⁹. Słabo rozwinięta infrastruktura wpływa na większą liczbę wypadków, ponieważ dojazdy rowerami do miasta rdzenia z gmin ościennych muszą odbywać się jezdnią.

Rysunek nr 16. Schemat dróg dla rowerów w MOF Krosno

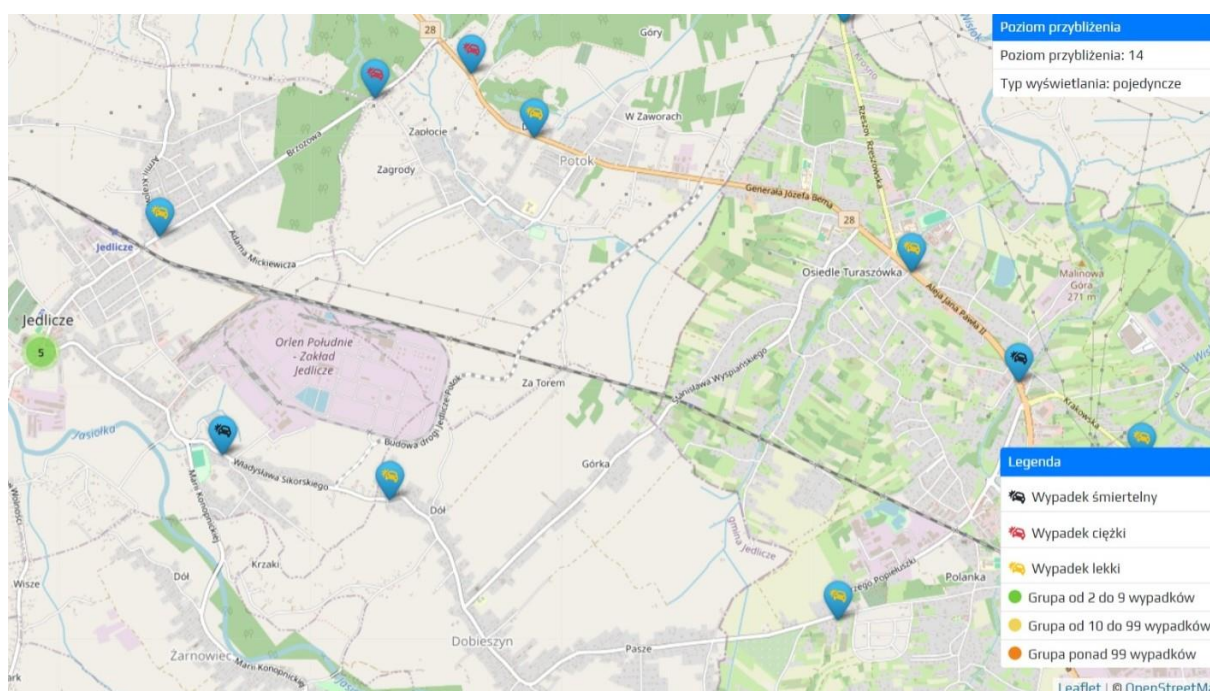

Źródło: Opracowanie własne

⁷⁹ BDL GUS, stan na 2021 r. (data pozyskania danych: 07.10.2024 r.)

Dojazd rowerem z Jedlicza do Krosna prowadzi przez miejscowości Potok wąskim poboczem DK28. Druga możliwa trasa łącząca Jedlicze i Krosno prowadzi koło rafinerii Orlen przez Dobieszyn. Z uwagi na duże natężenie ruchu drogowego przejazdu rowerem są niebezpieczne. O dużym ryzyku wypadków świadczą statystyki drogowe z lat 2020-2022. Na trasie do Krosna przez DK28 doszło do 4 wypadków, szczególnie niebezpieczne jest skrzyżowanie DK28 z ul. Brzozową, gdzie doszło do 2 wypadków ciężkich, a na trasie przez Dobieszyn spowodowano 2 wypadki, w tym śmiertelny. Również na terenie miasta Jedlicze doszło do 5 wypadków drogowych oraz do 1 na terenie Krosna przy granicy z gminą Jedlicze na skrzyżowaniu ul. Baczyńskiego i Popiełuszki, gdzie też nie ma wydzielonej drogi dla rowerów⁸⁰.

Rysunek nr 19. Wypadki drogowe na drogach dojazdowych na trasie Jedlicze–Krosno w latach 2020-2022

Źródło: Polskie Obserwatorium Bezpieczeństwa Ruchu Drogowego, Mapa wypadków, https://obserwatoriumbrd.pl/app/?lang=pl#!#map_container (data dostępu 22.07.2024)

Podobnie niebezpieczny jest dojazd rowerem do Krosna z południa z Miejsca Piastowego. Do skrzyżowania DK28 z ul. Polną i Reymonta nie ma wydzielonej drogi dla rowerów, a poza terenem zabudowanym nie ma również chodnika, ruch rowerzystów odbywa się po asfaltowym poboczu.

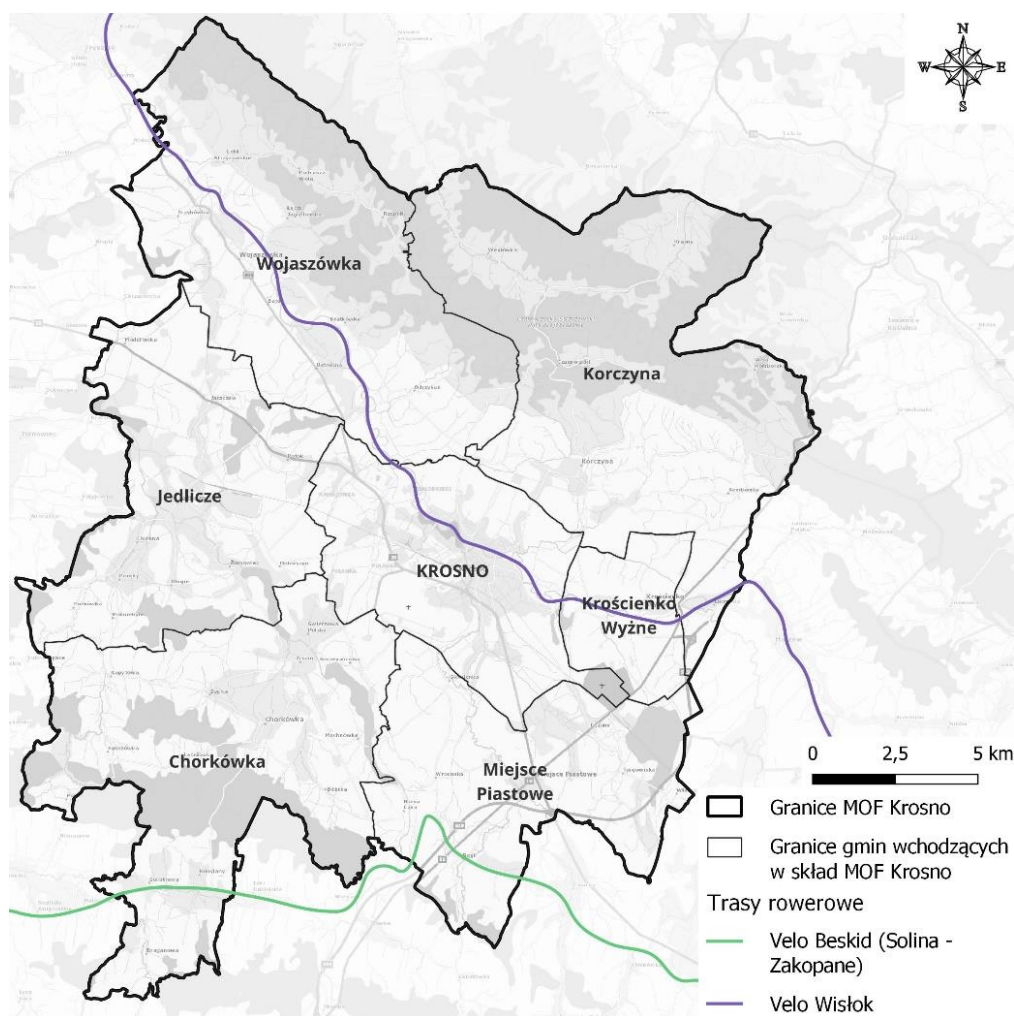
⁸⁰ https://obserwatoriumbrd.pl/app/?lang=pl#!#informacje_container (data pozyskania danych: 04.07.2024 r.)

Okiem mieszkańców

Jaka inwestycja związana z transportem w Twojej gminie powinna zostać zrealizowana w pierwszej kolejności?

Jednym z kluczowych problemów są ścieżki rowerowe, które krzyżują się z chodnikami dla pieszych, co prowadzi do chaosu. Powinny one być oddzielone, aby uniknąć takich sytuacji. Kolejnym ważnym zadaniem jest budowa chodników w rejonach o dużym natężeniu ruchu, zwłaszcza wzdłuż dróg krajowych, gdzie bezpieczeństwo pieszych jest szczególnie istotne.

Rysunek nr 17. Trasy rowerowe przebiegające przez MOF Krosno

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Regionalnej Polityki Rowerowej Województwa Podkarpackiego (przyjętej przez Zarząd Województwa Podkarpackiego Uchwałą nr 487/10171/23 z dnia 16 maja 2023 r.)

Turystyczne trasy rowerowe na terenie MOF Krosno są o zróżnicowanych długościach i stopniach trudności. Przez MOF Krosno przebiegają dwie trasy rowerowe wytyczone w Regionalnej Polityce Rowerowej Województwa Podkarpackiego, stanowiącej nadrzędny dokument w tymże zakresie. Są to Velo Beskid oraz Velo Wisłok.

Cztery główne proponowane przez UM Krosno turystyczne trasy rowerowe po Krośnie łączą Rynek z innymi częściami miasta, tworząc pętle. Każda z nich liczy ok. 15 km, czas przejazdu wynosi ok. 1h. Pierwsza z nich przebiega przez dzielnice Białobrzegi i Polanka. Druga trasa przebiega wokół lotniska Krosno. Trzecia trasa łączy dzielnice Suchodół i Krościenko Niżne. Czwarta łączy dzielnice Zawodzie i Krościenko Niżne, prowadzi do granicy z gminą Korczyna.

Trasy rowerowe poza miastem są bardziej wymagające i szczególnie atrakcyjne widokowo. Prowadzi po Pogórze, przez Czarnorzecko-Strzyżowski Park Krajobrazowy, przeznaczona jest dla średnio zawansowanych, rekomendowane jest pokonanie tej trasy rowerami górskimi lub trekkingowymi. Przejazd trwa ok. 2h i prowadzi przez atrakcje MOF Krosno, takie jak ruiny Zamku Kamieniec i wieżę widokową w Czarnorzekach⁸¹. Bardzo mocno rozwijającą się gałęzią branży rowerowej w Polsce jest turystyka MTB (Mountain Bike – rower górski). W MOF Krosno pomimo wielu atrakcyjnych terenów górzystych brakuje infrastruktury dla rowerzystów górskich. Na terenach MOF Krosno znajduje się tylko jeden bike park, pump truck i trzy trudne trasy zjazdowe typu downhill/enduro o łącznej długości ok. 4 km. Na terenie MOF Krosno istnieje duży potencjał do rozwoju górskiej turystyki rowerowej poprzez tworzenie bike parków i tras zjazdowych dla rowerów górskich o różnym poziomie trudności.

W obszarze MOF funkcjonuje rynek współdzielonej mikromobilności, w 2024 r. w Krośnie hulajnogi można wypożyczyć u operatora Quick. Rynek ten jednak nie jest stabilny i ogranicza się wyłącznie do miasta Krosna. Rośnie jednak popularność korzystania z urządzeń transportu osobistego przez prywatnych użytkowników. Wymaga to uwzględnienia ich potrzeb przy projektowaniu infrastruktury rowerowej oraz przestrzeni publicznych.

W Krośnie działał miejski system wypożyczalni rowerów Systemu Wypożyczalni Rowerów Miejskich Krosno Rental Bike. Program pilotażowy nie odniósł sukcesu, działał tylko w drugiej połowie 2019 r. Skorzystało z niego 400 użytkowników, którzy wypożyczyli rowery więcej niż 1300 razy. Funkcjonowało 7 stacji wypożyczania, liczących po 12 rowerów każda, w tym 2 elektryczne, dostępne były też 40 rowerów IV generacji z nadajnikiem GPS, które nie potrzebowały stacji dokujących. Rowery udostępniała firma Arkus&Romet za pośrednictwem aplikacji mobilnej⁸².

Analizując sytuację w zakresie zrównoważonej mobilności nie można zapomnieć o pieszych. Ruch pieszcy stanowi domyślną formę przemieszczania się ludności. Nie każdy porusza się samochodem, transportem publicznym czy rowerem, każdy jednak jest pieszym. Do grona pieszych zaliczy można osoby, które wybierają tę formę przemieszczania, a także osoby prowadzące rowery, wózki dziecięce, poruszające się na

⁸¹ https://visitkrosno.pl/pl/miejsca/trasy_rowerowe_po_bogatych_w_atrakcje_okolicach_krosna

⁸² <https://krosno24.pl/informacje/czy-to-koniec-rowerow-miejskich-wypożyczalnie-znikaja-z-miasta-i6033>

wózku inwalidzkim czy z wózkami zakupowymi. Drogi dla pieszych muszą uwzględniać potrzeby wszystkich tych osób. W MOF Krosno, w wielu miejscach dziś jednak jest inaczej, a projektowanie infrastruktury dla pieszych nie jest traktowane jako pełnoprawna dziedzina inżynierii ruchu. Mieszkańcy identyfikują, iż w obszarze występuje znaczny niedobór chodników, a oni sami nie czują się bezpiecznie poruszając się pieszo. Szczególnie zła sytuacja w tym zakresie występuje na terenach wiejskich, gdzie mieszkańcy zmuszeni są do poruszania się w miejscach do tego nieprzystosowanych, np. poboczem. Zagospodarowanie przestrzeni przekłada się na decyzję o uprzywilejowaniu określonej grupy użytkowników kosztem innej. W obszarze zdarza się pomijanie skrajni chodników czy budowanie skrzyżowań o geometrii dróg tranzytowych zamiast miejskich w celu poprawienia warunków prowadzenia ruchu drogowego. Poza nielicznymi wyjątkami nie stosuje się rozwiązań przeciwnych – np. uspokajania ruchu czy stosowania odcinków o zwężonej jezdni w celu zapewnienia szerokości chodników. Bardziej zrównoważona polityka mobilności na obszarze ZIT MOF Krosno powinna w większym stopniu uwzględniać potrzeby pieszych.

Okiem mieszkańców

Jaka inwestycja związana z transportem w Twojej gminie powinna zostać zrealizowana w pierwszej kolejności?

W gminie priorytetowa powinna być budowa oraz rozbudowa chodników, co poprawiłoby bezpieczeństwo pieszych, szczególnie dzieci i osób korzystających z transportu publicznego. W niektórych miejscowościach, takich jak wsie, brak chodników stwarza zagrożenie, a ich budowa pozwoliłaby na bezpieczne poruszanie się bez konieczności korzystania z samochodu. Ponadto, konieczne jest zwiększenie liczby przejść dla pieszych oraz rozwój infrastruktury rowerowej, aby ułatwić przemieszczanie się i poprawić jakość istniejących tras.

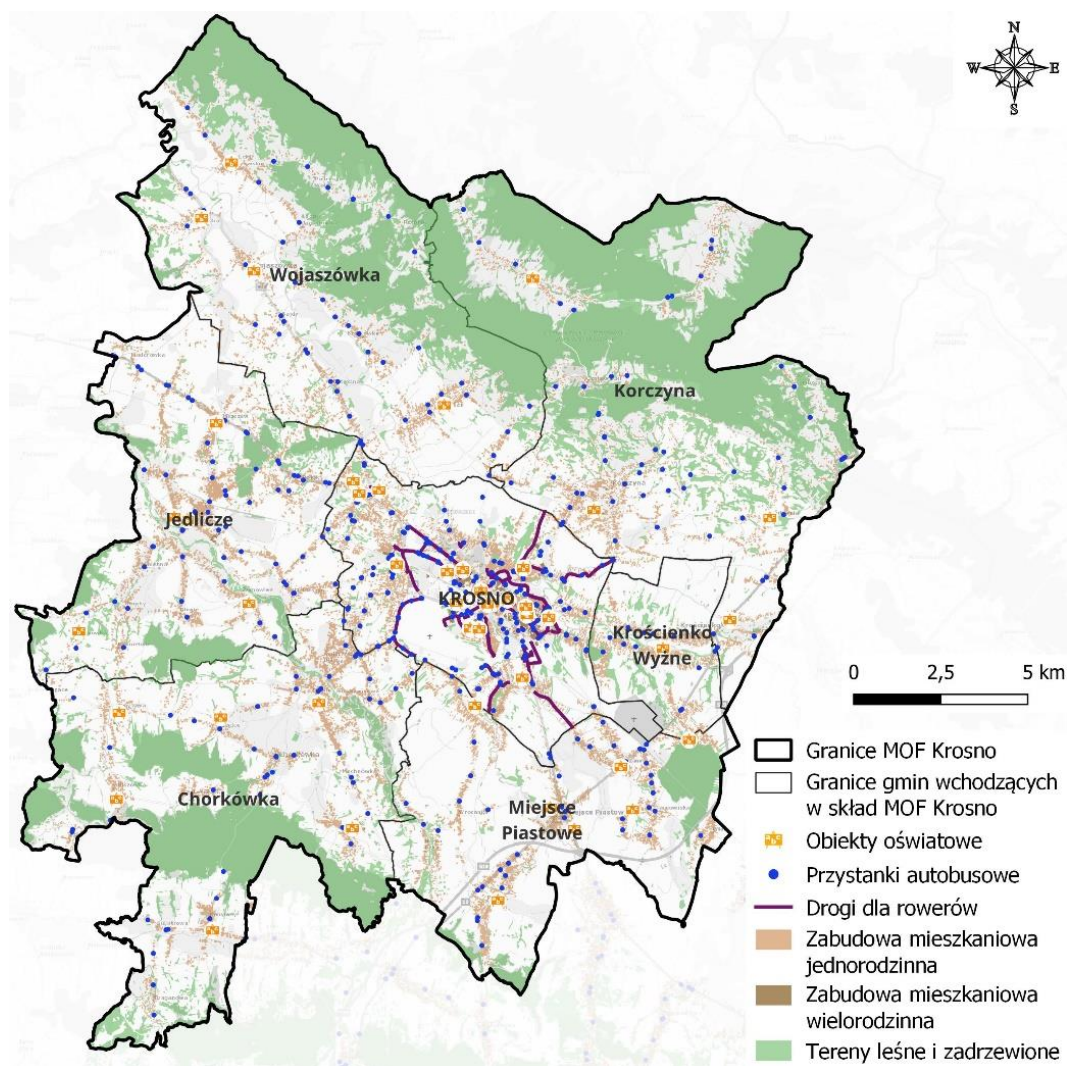
Dostęp do najważniejszych usług publicznych

Dostęp transportu publicznego i pieszo- rowerowy do obiektów oświatowych w MOF Krosno jest różnorodny, zależny od jednostki. Przystanki autobusowe rozmieszczone są w różnych częściach MOF, z największym ich zagęszczeniem w centrum Krosna. Dzięki temu lokalizacja ta, która jednocześnie skupia się wiele obiektów oświatowych, jest dobrze skomunikowana z innymi częściami obszaru. Sieć przystanków w pozostałych gminach MOF cechuje się mniejszym zagęszczeniem, przy jednocześnie mniejszej liczbie kursów, z tego też względu dostęp do szkół z pomocą transportu zbiorowego może być ograniczony.

Drogi dla rowerów są skoncentrowane w obrębie Krosna. Tworzą sieć, która łączy centrum miasta z innymi dzielnicami, umożliwiając względnie bezpieczny dojazd do szkół oraz innych obiektów oświatowych. W gminach poza rdzeniem brak przystosowanej infrastruktury rowerowej może utrudniać dojazd rowerem do obiektów oświatowych dla mieszkańców MOF Krosno. Powoduje to szereg niebezpieczeństw, gdyż w takim

przypadku rowerzyści (dzieci i ich opiekunowie) muszą często korzystać z dróg publicznych, tj. niewydzielonej i odpowiednio oznakowanej przestrzeni. Mimo, iż stan chodników jest niejednakowy w skali ośrodka dostęp pieszy do obiektów oświatowych zapewniony jest w każdej z gmin MOF Krosno.

Rysunek nr 18. Schemat obrazujący dostęp do obiektów oświatowych w MOF Krosno

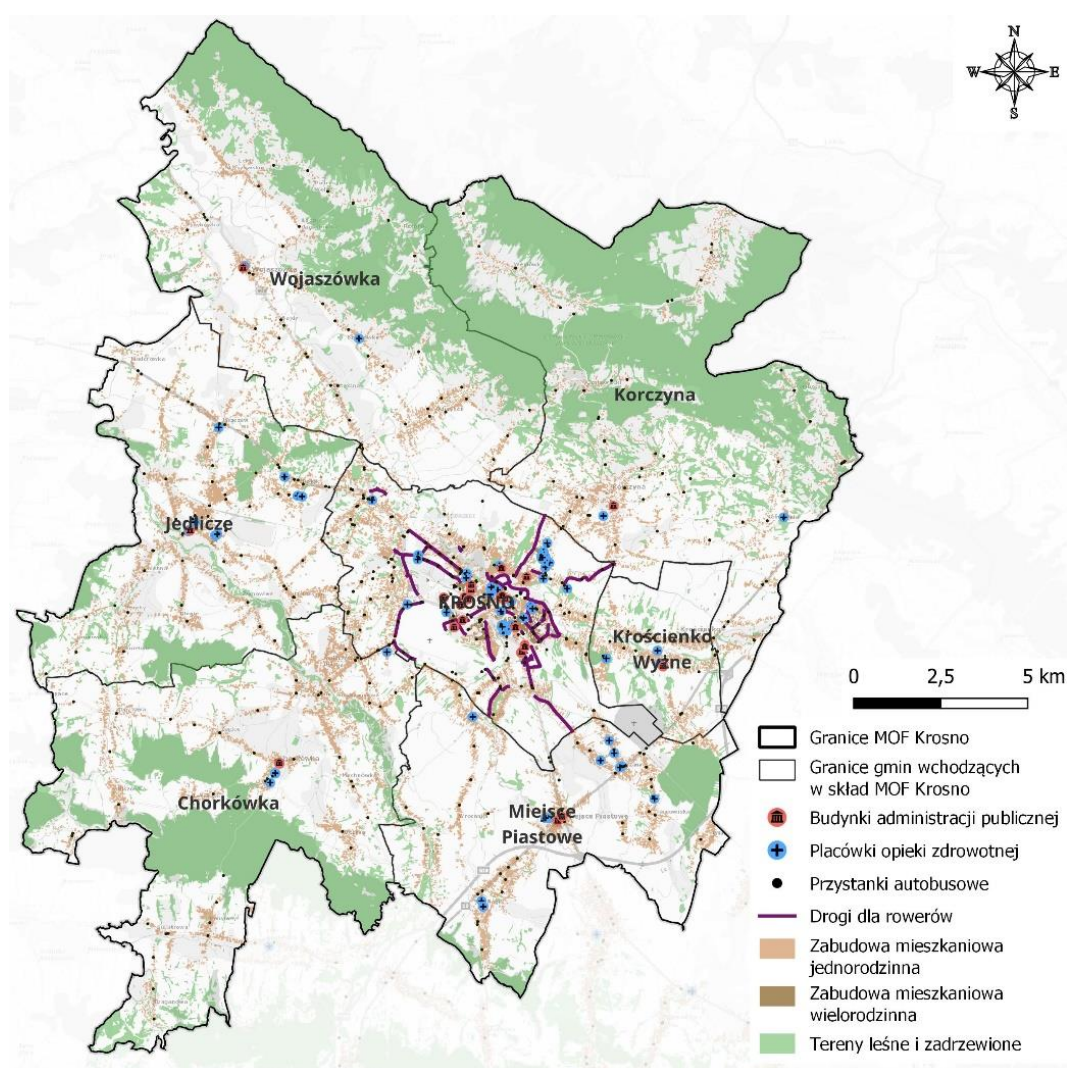

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDOT10k

Jak wspomniano powyżej przystanki autobusowe najgęściej skoncentrowane są w centrum Krosna, jednocześnie mieszczą się tam najważniejsze budynki administracji publicznej i placówki opieki zdrowotnej. Oznacza to, iż dostęp do tychże usług z wykorzystaniem transportu publicznego jest dobry. W gminach otaczających rdzeń przystanki są rozmieszczone w przeważającej części wzdłuż głównych dróg, co umożliwia mieszkańcom tych obszarów stosunkowo wygodny dojazd do Krosna. Jednakże, ze względu na większe odległości, rzadszą liczbę przystanków oraz niejednokrotnie niewielką liczbę kursów, dostęp do budynków administracji publicznej i obiektów ochrony zdrowia może okazać się utrudniony.

Infrastruktura rowerowa jest skoncentrowana w obrębie Krosna. Tworzy sieć, która łączy centrum miasta z innymi dzielnicami, umożliwiając względnie bezpieczny dojazd do budynków administracji publicznej i obiektów ochrony zdrowia. W gminach poza rdzeniem występuje brak dróg dla rowerów, co może utrudniać dojazd rowerem do analizowanych usług. Jednocześnie wskazać należy, iż liczba budynków administracji publicznej i obiektów ochrony zdrowia w gminach poza rdzeniem jest stosunkowo niewielka, a ich mieszkańcy korzystają z usług zlokalizowanych w Krośnie.

Rysunek nr 19. Schemat obrazujący dostęp do budynków administracji publicznej i obiektów ochrony zdrowia w MOF Krosno

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDOT10k

Dostęp komunikacją publiczną oraz pieszo-rowerową do najważniejszych atrakcji turystycznych w MOF Krosno jest różnorodny, zależny w głównej mierze od lokalizacji. Rynek w Krośnie, w tym wszelkie obiekty turystyczne które zawiera, jest dobrze skomunikowany liniami autobusowymi. Dla przykładu z sąsiedniego przystanku „Podwale” odjeżdża ok. 15 linii autobusowych. Ponadto w obrębie Rynku ukształtowany jest dogodny system infrastruktury pieszej i rowerowej.

Dla kontrastu warto wskazać, iż dostęp transportem publicznym lub rowerem do atrakcji turystycznych poza Krosnem, takich jak Zamek Kamieniec, Muzeum Przemysłu Naftowego i Gazowniczego im. Ignacego Łukasiewicza, Zespół dworski w miejscowości Jaszczew, Miejscowość Kopytowa w Gminie Chorkówka czy wieża widokowa w Korczyni-Czarnorzekach, jest bardzo utrudniony, czasami wręcz niemożliwy z uwagi na braki infrastrukturalne typu przystanki, drogi dla rowerów. Analizując rozkłady jazdy linii MKS Krosno, stwierdzić należy, iż zwiedzanie głównych atrakcji turystycznych w MOF z użyciem pojazdów transportu zbiorowego jest wysoce utrudnione, z uwagi na rzadką sieć przystankową poza rdzeniem oraz niewielką liczbę realizowanych kursów⁸³.

NAJWAŻNIEJSZE WNIOSKI / PODSUMOWANIE

Nadmierne i wciąż wzrastające wykorzystanie transportu drogowego, słabnąca miejscami jakość połączeń autobusowych, marginalna oferta kolei oraz zbyt powolny rozwój transportu rowerowego: wszystkie te czynniki sprawiają, że w przededniu objęcia transportu drogowego opłatami za emisje w ramach europejskiego systemu ETS 2, konkurencyjność regionu może spadać. Wyzwaniem dla transportu, zarówno w skali obszaru ZIT, jak i całej Polski jest fakt, że pomimo realizowania wielu inwestycji proekologicznych w tym sektorze oraz rozwoju technologicznego przyczyniającego się do poprawy parametrów pojazdów, nieprzerwanie wzrasta presja transportu na środowisko i klimat. Część obszaru MOF Krosna ma trudniejsze warunki dla rozwoju mobilności pieszej czy rowerowej ze względu na ukształtowanie terenu. Przekłada się to na spadek poziomu bezpieczeństwa ruchu drogowego (w tym pieszego i rowerowego) ze względu na ograniczoną widoczność, większe pochyłości nawierzchni, występowanie osuwisk, podmywanie gruntu oraz pojawianie się niebezpiecznych zanieczyszczeń na drogach (np. gałęzi, kamieni).

Mając na uwadze opisane powyżej kwestie, wśród priorytetowych wyzwań MOF Krosna w obszarze usług i infrastruktury mobilności należy wymienić:

- Brak rozwiniętego i wygodnego dla użytkowników, zapewniającego dostęp do podstawowych usług publicznych, systemu transportu publicznego w skali całego MOF
- Niedogodne wewnętrzne i zewnętrzne połączenia komunikacyjne samochodowe i kolejowe w MOF Krosno
- Marginalna istotność i wykorzystanie komunikacji kolejowej na co dzień przez mieszkańców MOF
- Niewystarczająco rozwinięta i spójna infrastruktura ścieżek/tras rowerowych, niezapewniająca dostępu do podstawowych usług publicznych

Choć samorządy nie są w stanie samodzielnie rozwiązać wszystkich wyzwań związanych

⁸³ <http://rozklad.mks-krosno.pl/>

z dostępnością transportową, mają znaczny wpływ na obszary takie jak:

- Kształtowanie przestrzeni ulic i charakterystyka układu drogowego, rowerowego i pieszego
- Inwestycje w transport zbiorowy
- Kwestie promocji i edukacja na temat zrównoważonej mobilności
- Planowanie przestrzenne, które często jest kluczowe dla utworzenia obszaru przyjaznego zrównoważonym formom przemieszczania się
- Tworzenie strategii, polityk, raportów, rekomendacji itd., mających bezpośredni wpływ na rozwój regionu i politykę władz województwa

W tym obszarach niezbędna jest daleko idącą interwencja publiczna z wykorzystaniem funduszy UE i innych źródeł finansowania.

3.5. Identyfikacja potrzeb każdej z gmin

Każda z gmin współtworzących MOF Krosno posiada obowiązujący lub opracowywany aktualnie dokument „Strategia Rozwoju Gminy”. Składa się on z części diagnostycznej, będącej kompendium wiedzy o obecnym stanie jednostki i kierunkowej, wskazującej kluczowe jej przyszłe potrzeby oraz cele, które chce osiągnąć. Na bazie analizy Strategii Rozwoju Gmin wchodzących w skład MOF wskazano poniżej ich kierunki rozwoju społecznego, gospodarczego i przestrzennego. Cele strategiczne formułowane w niniejszych dokumentach odnoszą się głównie do dziedzin jakimi są m. in.: turystyka i kultura, jakość życia mieszkańców, przedsiębiorczość, środowisko. Podobieństwo i porównywalność celów rozwojowych świadczą o powiązaniu gmin MOF, a także dają podstawę do założenia, iż osiągnięcie niektórych z nich będzie łatwiejsze dzięki zawartemu Porozumieniu w sprawie powołania Związku ZIT. Podejmowane w ramach Instrumentu ZIT inwestycje realizowane będą poprzez projekty zintegrowane, które wpisują się w cele rozwoju MOF Krosno i są ukierunkowane na rozwiązywanie wspólnych problemów rozwojowych, dzięki temu będą oddziaływać na obszar całego Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Krosno. Projekty zintegrowane realizowane będą w formule projektów partnerskich, jak również projektów pojedynczych gmin, które oddziaływać będą na obszar całego MOF, poprzez wspólne wykorzystanie stworzonej w jego ramach infrastruktury.

KROSNO	
Charakterystyka	Miasto na prawach powiatu, jednocześnie jedyna gmina miejska w MOF Krosno, cechująca się największą liczbą mieszkańców, stanowiąca jego rdzeń. Gmina stanowi ośrodek gospodarczy, handlowo-usługowy i administracyjny, posiada ofertę edukacyjną na wszystkich poziomach kształcenia. Na terenie miasta znajdują się liczne zabytki, ponadto Krosno posiada bogatą ofertę kulturalną.
Kluczowe problemy strategiczne ⁸⁴	Obszar problemowy nr 1. Niewystarczający poziom rozwoju gospodarki innowacyjnej Obszar problemowy nr 2. Utrata funkcji przez miasto Obszar problemowy nr 3. Utrwalenie postaw promigracyjnych Obszar problemowy nr 4. Ograniczone zasoby pracowników na rynku pracy

⁸⁴ Strategia Rozwoju Miasta Krosna na lata 2023-2030 (przyjęta Uchwałą Nr LXIII/1773/23 Rady Miasta Krosna z dnia 28 września 2023 r.)

Cele strategiczne ⁸⁵	Cel strategiczny 1. Rozwój kapitału ludzkiego Cel strategiczny 2. Tworzenie warunków dla rozwoju przedsiębiorczości Cel strategiczny 3. Rozwój gospodarki turystycznej Cel strategiczny 4. Kreowanie atrakcyjnych warunków do życia i zamieszkania w Krośnie Cel strategiczny 5. Poprawa przestrzennych i środowiskowych komponentów rozwoju zrównoważonego
---------------------------------	--

CHORKÓWKA	
Charakterystyka	Gmina wiejska, składająca się z 14 wsi, zajmująca łącznie powierzchnię 7 735 ha. Mieszczą się w niej zabytki kultury i historii oraz atrakcje turystyczne, w tym unikalne w skali światowej muzeum – Skansen Przemysłu Naftowego i Gazowniczego w Bóbrce. Gmina silnie związana z przemysłowym dziedzictwem historycznym w zakresie przemysłu naftowego.
Cele strategiczne ⁸⁶	<u>Sfera społeczna:</u> 1. Poprawa warunków i jakości życia mieszkańców <u>Sfera potencjałów i zasobów gminy:</u> 2. Zwiększenie dostępności nowoczesnej infrastruktury technicznej i społecznej w zakresie dostosowanym do potrzeb mieszkańców, przedsiębiorców oraz gości 3. Poprawa funkcjonalności i zagospodarowania przestrzeni gminy 4. Poprawa stanu zachowania dziedzictwa kulturowego gminy 5. Poprawa stanu czystości środowiska naturalnego i przygotowania do zmian klimatu

⁸⁵ Strategia Rozwoju Miasta Krosna na lata 2023-2030 (przyjęta Uchwałą Nr LXIII/1773/23 Rady Miasta Krosna z dnia 28 września 2023 r.)

⁸⁶ Strategia Rozwoju Gminy Chorkówka do roku 2030 (przyjęta Uchwałą Nr LXX/523/2023 Rady Gminy Chorkówka z dnia 14 września 2023 r.)

	6. Aktywizacja mieszkańców - wzmocnienie kapitału ludzkiego <u>Sfera gospodarcza i promocji gminy:</u> 7. Poprawa atrakcyjności lokalnej gospodarki
--	--

JEDLICZE	
Charakterystyka	Gmina miejsko-wiejska, z siedzibą w mieście Jedlicze, składająca się ponadto z 10 miejscowości wiejskich. Mieści w sobie szereg zabytków nieruchomych oraz archeologicznych. Gmina cechuje się dostępnością do linii kolejowej oraz dogodnym położeniem między ważnymi ośrodkami miejskimi – Krosnem a Jasłem.
Cele strategiczne ⁸⁷	Cel strategiczny 1: Zrównoważony ład przestrzenny oraz nowoczesny rozwój Cel strategiczny 2: Rozwój społecznie wrażliwy oparty na integracji i dialogu Cel strategiczny 3: Poprawa konkurencyjności gminy

KORCZYNA	
Charakterystyka	Gmina wiejska, będąca największą gminą wchodzącą w skład MOF Krosno. Cechuje się wysokimi walorami środowiskowymi i turystycznymi, na jej terenie mieści się Park Krajobrazowy, rezerwat przyrody, szlaki turystyczne i ścieżki przyrodnicze oraz zabytki.
Cele strategiczne ⁸⁸	<u>Obszar: Zaspokojenie potrzeb mieszkańców</u> 1. Poprawa poziomu i jakości życia mieszkańców <u>Obszar: Potencjały i zasoby Gminy</u> 2. Zasoby techniczne zapewniające podniesienie poziomu życia mieszkańców i umożliwiające zrównoważony rozwój

⁸⁷ Strategia Rozwoju Gminy Jedlicze na lata 2021 – 2030

⁸⁸ Strategia Rozwoju Gminy Korczyna do roku 2025 (przyjęta Uchwałą Nr IX/82/15 Rady Gminy Korczyna z dnia 20 października 2015 r.)

	3. Zrównoważony ład przestrzenny 4. Poprawa stanu środowiska naturalnego 5. Zachowane i wykorzystane zasoby dziedzictwa kulturowego 6. Rozwinięty kapitał ludzki i społeczny <u>Obszar: Gospodarka i promocja Gminy</u> 7. Wzrost potencjału gospodarczego Gminy
--	--

KROŚCIENKO WYŻNE	
Charakterystyka	Jednostka administracyjna o statusie gminy wiejskiej, utworzona w 1995 roku, najmniejsza i najmniej ludna z gmin MOF Krosno, charakteryzująca się jednak drugim (po Krośnie) najgęstszym zaludnieniem.
Cele strategiczne ⁸⁹	<u>Obszar: Zaspokojenie potrzeb mieszkańców</u> Poprawa warunków i jakości życia mieszkańców gminy <u>Obszar: Zasoby i potencjały gminy</u> Poprawa stanu rozwoju zasobów technicznych gminy Uporządkowana gospodarka przestrzenna gminy Zachowany i wykorzystany potencjał kulturowy gminy Poprawa stanu środowiska naturalnego gminy Poprawa poziomu rozwoju kapitału ludzkiego i społecznego gminy <u>Obszar: Gospodarka i promocja gminy</u> Wzrost potencjału gospodarczego gminy

MIEJSCE PIASTOWE

⁸⁹ Strategia Rozwoju Gminy Krościenko Wyżne do roku 2025 (przyjęta Uchwałą Nr XIII/93/2016 Rady Gminy Krościenko Wyżne z dnia 27 stycznia 2016 r.)

Charakterystyka	Gmina wiejska, składająca się z 9 sołectw, posiadająca bardzo dobre warunki komunikacyjne. Charakteryzuje się bogactwem terenów zieleni i wysokimi walorami naturalnymi oraz występowaniem obiektów zabytkowych o ponadregionalnych wartościach i chętnie odwiedzanego miejsca pielgrzymkowego.
Cele strategiczne ⁹⁰	Cel strategiczny I: Konkurencyjna gospodarka lokalna oparta o działalność sektora MŚP oraz innowacyjne gospodarstwa rolne, powiązana z rozwojem infrastruktury technicznej Cel strategiczny II: Wysoka jakość usług społeczno-edukacyjnych dostosowana do potrzeb mieszkańców Cel strategiczny III: Zrównoważone zarządzanie rozwojem przestrzennym Gminy Miejsce Piastowe Cel strategiczny IV: Wysoka atrakcyjność turystyczna i rekreacyjna Gminy oparta na dziedzictwie kulturowym i przyrodniczym oraz poprawa ochrony środowiska naturalnego

WOJASZÓWKA

Charakterystyka	Gmina wiejska, druga co do wielkości w MOF Krosno. Cechuje się bogactwem terenów zielonych, a na jej obszarze znajdują się zachowane ruiny gotyckiego XIV-wiecznego Zamku Kamieniec.
Cele strategiczne ⁹¹	Cel strategiczny I: Rozwój gminnej przestrzeni publicznej w zgodzie z zasadami ochrony środowiska Cel strategiczny II: Wzrost gospodarczy Gminy dzięki rozwiniętej przedsiębiorczości, nowoczesnemu rolnictwu i bogatej ofercie wypoczynkowej Cel strategiczny III: Kompleksowa oferta społeczna gwarantująca wysoką jakość życia mieszkańców

⁹⁰ Strategia Rozwoju Gminy Miejsce Piastowe na lata 2012-2027 (przyjęta Uchwałą Nr LXXV/446/2023 Rady Gminy Miejsce Piastowe z dnia 31 stycznia 2023 r.)

⁹¹ Strategia Rozwoju Gminy Wojaszówka na lata 2022 – 2030 (przyjęta uchwałą nr XLIII/337/2022 Rady Gminy Wojaszówka z dnia 28 listopada 2022 r.)

3.6. Analiza SWOT

Bazując na wszystkich przeprowadzonych pracach badawczych i obserwacjach, stosując triangulację metod, wykonano analizę SWOT w metodzie klasycznej (Tabela nr 11). Jest ona zestawieniem porządkującym kluczowe wnioski, przedstawionym w podziale na mocne i słabe strony, a także szanse i zagrożenia MOF Krosno. Mocne i słabe strony to te odnoszące się do czynników wewnętrznych, szanse i zagrożenia zaś do zewnętrznych.

Tabela nr 11. Analiza SWOT

MOCNE STRONY (S)	SŁABE STRONY (W)
Niski udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym, przy jednocześnie wysokim etosie pracy	Brak różnorodnego rynku pracy, oferującego wysokopłatne miejsca pracy oraz niska atrakcyjność regionu dla młodych mieszkańców, w tym w zakresie kształcenia i doradztwa zawodowego
Występowanie terenów inwestycyjnych	Brak spójnej dla całego MOF oferty turystycznej opartej na wspólnych potencjałach
Bogata oferta i wysokie walory turystyczne i kulturowe	Niewystarczające działania promocyjne atraktorów turystycznych MOF Krosno
Dobry dostęp i wysoka jakość oferty edukacyjnej	Występujące problemy demograficzne związane ze zjawiskiem starzejącego się społeczeństwa i ogólnym spadkiem liczby ludności
Dobry dostęp do przedszkoli i żłobków	Niedostatecznie rozwinięta oferta i niska dostępność systemu transportu publicznego
Dobry dostęp do infrastruktury technicznej	Brak spójnej i bezpiecznej sieci ścieżek rowerowych i infrastruktury rowerowej
Szacunek i świadomość wysokich walorów środowiskowych	Słabe połączenia komunikacyjne obszaru (zewnętrzne i wewnętrzne)
Dziedzictwo związane z przemysłem naftowym i szklarskim	Brak połączenia kolejowego w większości gmin
Powiązania gmin współtworzących MOF w licznych dziedzinach oraz ich zbieżne cele strategiczne gmin	Niewystarczający stopień dopasowania do współczesnych standardów i oczekiwań obiektów kulturalnych w MOF

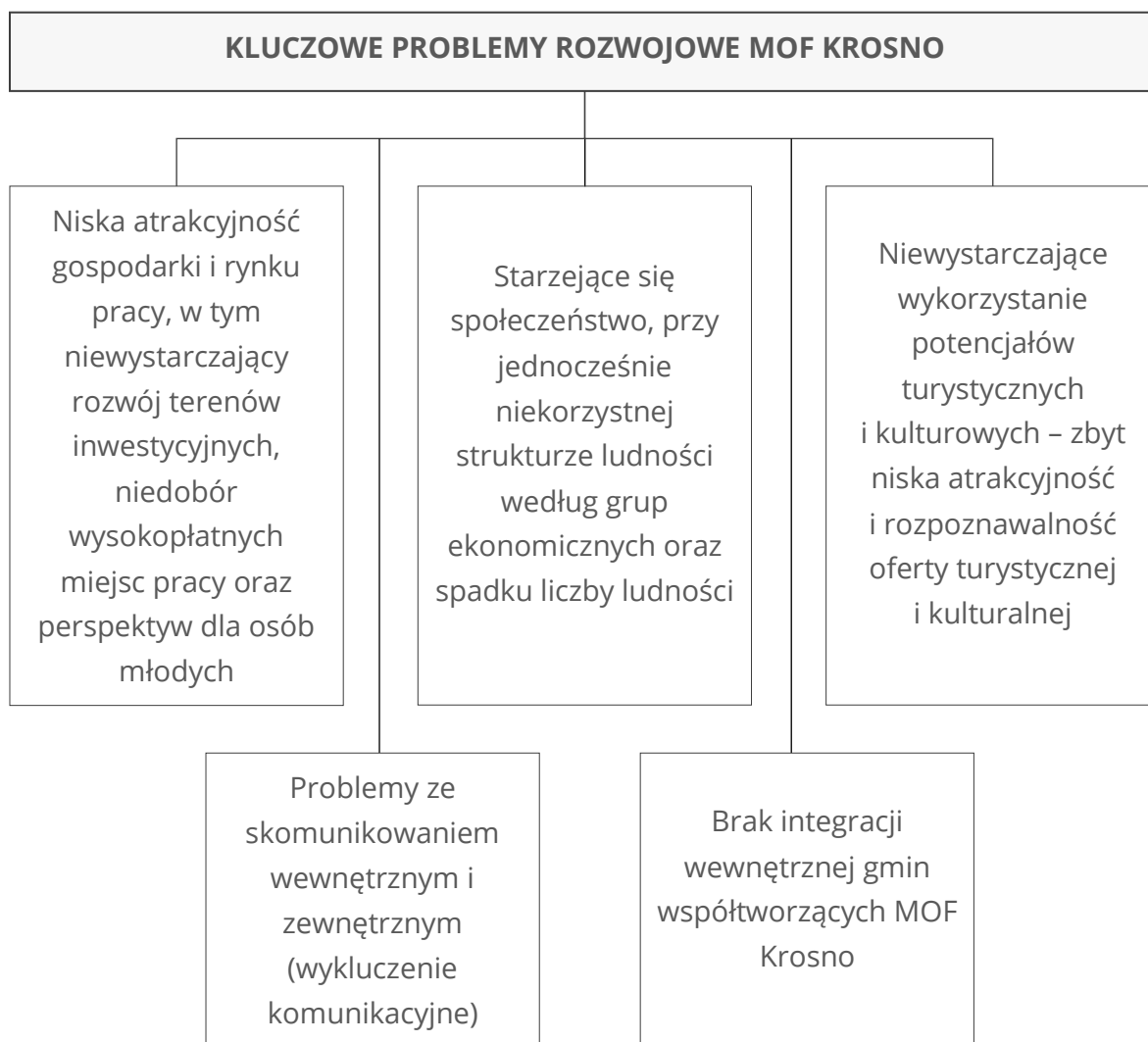
Chęć współpracy i zrównoważonego, zintegrowanego rozwoju w obrębie MOF	Deficyt terenów zieleni pełniących funkcje rekreacyjne i elementów małej architektury
SZANSE (O)	ZAGROŻENIA (T)
Strategiczne położenie w skali Polski	Wystąpienie niespodziewanych kryzysów (np. kryzys energetyczny, katastrofy naturalne, epidemie)
Bliskość miasta wojewódzkiego	Wzrost kosztów realizacji inwestycji w każdej z dziedzin funkcjonowania jst
Droga ekspresowa S19 będąca w realizacji	Wzrost kosztów życia mieszkańców
Rosnąca świadomość ekologiczna mieszkańców oraz chęć w zakresie wsparcia rozwoju OZE i zrównoważonej mobilności	Zmiany klimatyczne, w tym konieczność dostosowania się do regulacji wyższego szczebla, im przeciwdziałających
Wzrost świadomości samorządowej i obywatelskiej mieszkańców, rozwój i upowszechnianie instrumentów partycypacji społecznej oraz dialogu społecznego	Dynamicznie zmieniająca się sytuacja geopolityczna (w szczególności związana z konfliktem zbrojnym w Ukrainie)
Wysokie walory środowiska przyrodniczego oraz jego jakość	Wystąpienie wahań cen rynkowych materiałów i problemy z płynnością realizacji inwestycji infrastrukturalnych

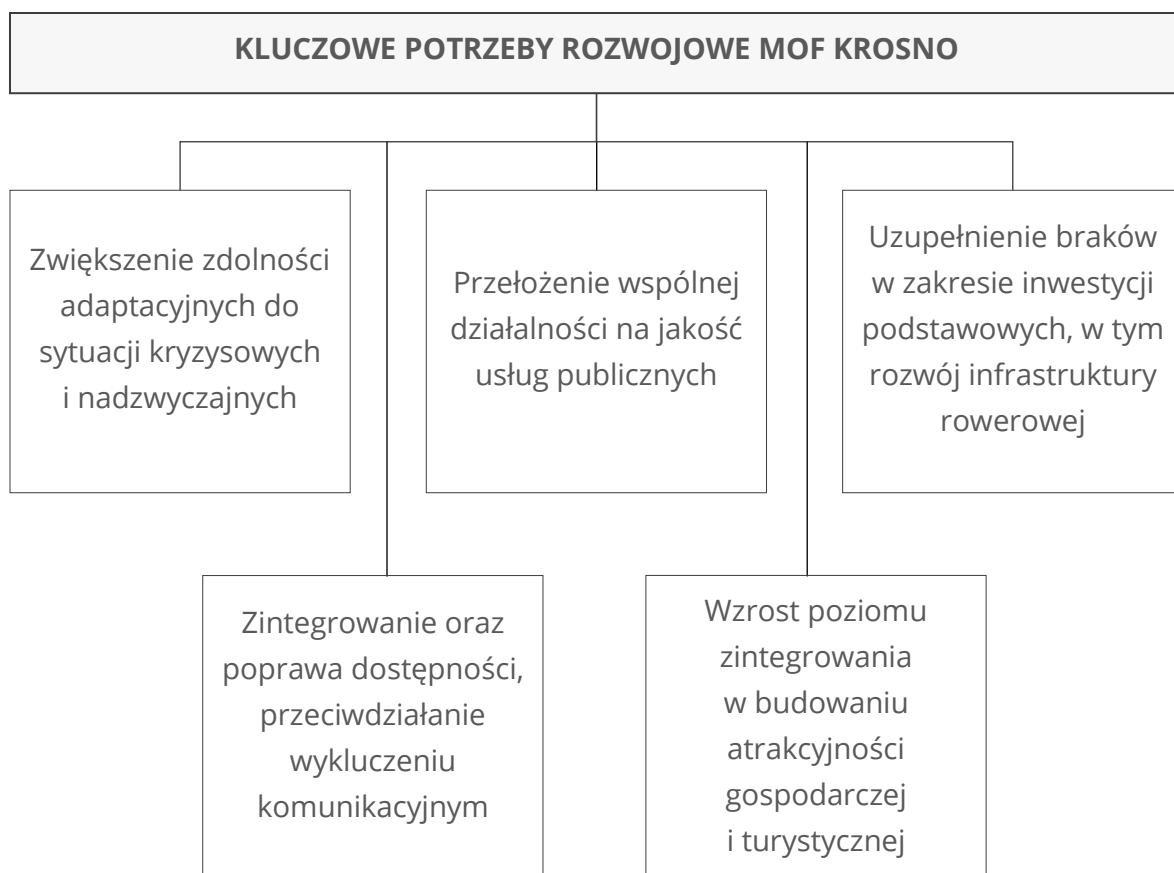
Źródło: Opracowanie własne

3.7. Kluczowe problemy, potrzeby i potencjały rozwojowe

Powiązanie wewnętrzne MOF Krosno, poza przytoczonymi wprost przykładami, silnie widoczne jest na polu ścieżek rozwojowych, bowiem gminy związane są poprzez wspólne i zbieżne problemy, potrzeby i potencjały w sferze gospodarczej, społecznej, środowiskowej i infrastrukturalnej. Z tego też względu postawione przed nimi wyzwania, a także chęć ich rozwiązywania w sposób jak najbardziej efektywny, integrują Obszar.

Na bazie kompleksowej analizy diagnostycznej, bazując na wnioskach, charakterystykach i obserwacjach, zidentyfikowano najbardziej istotne problemy, potrzeby i potencjały rozwojowe MOF Krosno, przedstawione poniżej:

3.8. Analiza porównawcza

Aspekt historyczny kształtowania obszarów zintegrowanych inwestycji terytorialnych (ZIT) w Polsce opisany został w Rozdziale 1.5. W perspektywie finansowej Unii Europejskiej na lata 2021-2027 instrument ZIT obejmuje Miejskie Obszary Funkcjonalne Ośrodków Wojewódzkich (MOF OW) oraz pozostałe MOF wyznaczone przez samorządy wojewódzkie. Szacuje się, że łącznie w Polsce funkcjonować ich będzie ponad 80⁹², zaś w samym województwie podkarpackim 11.

Aktualnie większość Miejskich Obszarów Funkcjonalnych w Polsce zawarło umocowane prawnie Porozumienia Międzygminne w sprawie powołania Związków ZIT. Przeważająca część z nich jest w trakcie opracowywania lub przyjęła strategię ZIT lub strategię rozwoju ponadlokalnego zawierającą elementy strategii ZIT.

Główne założenia dotyczące architektury strategii, ogólnych priorytetów rozwojowych MOF oraz kierunków działań projektowych zdefiniowane zostały na poziomie krajowym. W konsekwencji tego charakter inwestycji dla każdego związku ZIT w Polsce powinien nosić znamiona podobieństwa. Niemniej jednak na uwagę należy mieć, iż szczegółowe wytyczne i konkretny zakres wsparcia w ramach ZIT określane są na poziomie regionalnym, to jest dla każdego z 16 województw. Z tego też względu treść Strategii ZIT dla poszczególnych Obszarów Funkcjonalnych, a także kierunek i koncentracja celów strategicznych oraz w efekcie projektów będzie różnorodny w zależności od województwa. Ponadto kształt tegoż dokumentu może się różnić w zależności od wykonawcy, z uwagi na brak sztywno określonej jego budowy, ram dla zakresu tematycznego diagnozy czy też rozwiązań metodologicznych w przypadku formułowania celów. Brak spójności w tym zakresie wynikać będzie również z przyjętego przez poszczególne MOF schematu działań, za obowiązującymi przepisami: „Związek ZIT powinien dokonać wyboru dokumentu strategicznego, na podstawie którego będzie wdrażany instrument ZIT i mogą to być następujące schematy:

- 1) strategia ZIT,
- 2) strategia rozwoju ponadlokalnego pełniąca funkcję strategii ZIT,
- 3) strategia ZIT oraz spójna z nią strategia rozwoju ponadlokalnego.”

Na potrzeby Strategii ZIT MOF Krosno wykonano przekrojową analizę porównawczą wskazującą koncentrację tematyczną w innych Miejskich Obszarach Funkcjonalnych wyznaczonych w Polsce. Wśród najczęściej definiowanych celów strategicznych wyróżnić należy:

⁹² <https://www.funduszeuropejskie.gov.pl/strony/o-funduszach/fundusze-2021-2027/aktualnosci/zasady-realizacji-instrumentow-terytorialnych-w-polsce-w-perspektywie-finansowej-ue-na-lata-2021-2027/>

Strategia ZIT dla Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Mielca na lata 2022-2027:

Cel strategiczny ZIT 1. Rozwój społeczno-gospodarczy obszaru MOF wraz z podniesieniem jakości życia mieszkańców MOF

Kierunek działania 1.1. Rozwój usług publicznych

Kierunek działania 1.2. Wzmocnienie funkcji gospodarczych obszaru MOF

Cel strategiczny ZIT 2. Rozwój infrastruktury i ochrona środowiska w MOF wraz z kompleksowym zagospodarowaniem przestrzeni publicznych

Kierunek działania 2.1. Poprawa zintegrowania obszaru poprzez rozbudowę infrastruktury i rozwój mobilności

Kierunek działania 2.2. Ochrona różnorodności biologicznej wraz z podniesieniem jakości przestrzeni publicznych

Strategia rozwoju ponadlokalnego Obszaru Funkcjonalnego Miasta Gniezna (pełniąca funkcję strategii ZIT partnerstwa Powiatu Gnieźnieńskiego, Miasta Gniezna, Miasta i Gminy Czarniejewo, Gminy Gniezno, Gminy Kiszewo, Miasta i Gminy Kłecko, Gminy Łubowo, Gminy Mieleszyn, Gminy Niechanowo, Gminy Trzemeszno, Gminy i Miasta Witkowo, tworzących Stowarzyszenie ZIT Gniezno):

C1. Poprawa dostępności transportowej na obszarze funkcjonalnym

C2. Poprawa jakości usług publicznych

C3. Zapewnienie wysokiej jakości środowiska

C4. Rozwój współpracy na obszarze Partnerstwa

Strategia ZIT Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Chrzanowa 2021-2027:

C1. Zwiększenie atrakcyjności osiedleńczej obszaru poprzez optymalizację jakości i poprawę dostępności usług publicznych

C2. Wykreowanie MOF jako istotnego ośrodka gospodarczego o terytorialnym i ponadregionalnym charakterze

C3. Integracja przestrzenna obszaru wraz z ochroną istniejących zasobów i wzmacnianiem odporności klimatycznej

Strategia terytorialna ZIT Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Kwidzyna 2030+ - cele strategiczne:

C1. Bezpieczna przestrzeń

C2. Aktywne społeczeństwo

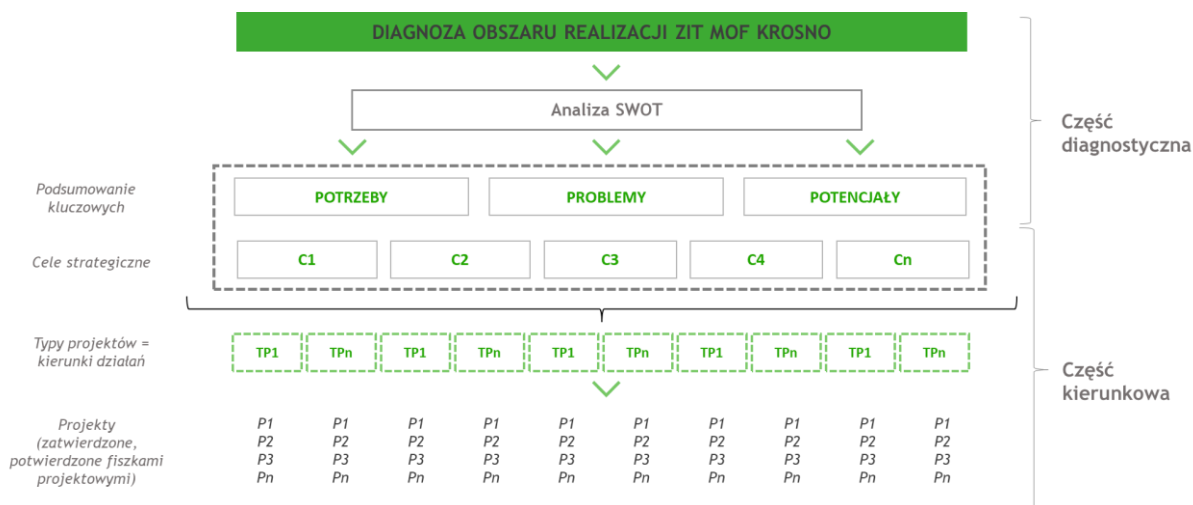
C3. Stabilna gospodarka

Cele strategiczne są kompleksowe oraz długofalowe, koncentrują się na szerokim wachlarzu sfer Miejskich Obszarów Funkcjonalnych, uwzględniających ich specyfikę.

Niemniej zauważalną tendencją jest podkreślenie znaczenia integracji obszarów, a także chęć ich rozwoju gospodarczego, poszanowania środowiska przyrodniczego, bardziej zrównoważonego transportu i podniesienia jakości życia ludzi.

4. Kierunki obszaru realizacji ZIT

Rysunek nr 20. Układ hierarchiczny celów Strategii ZIT MOF Krosno

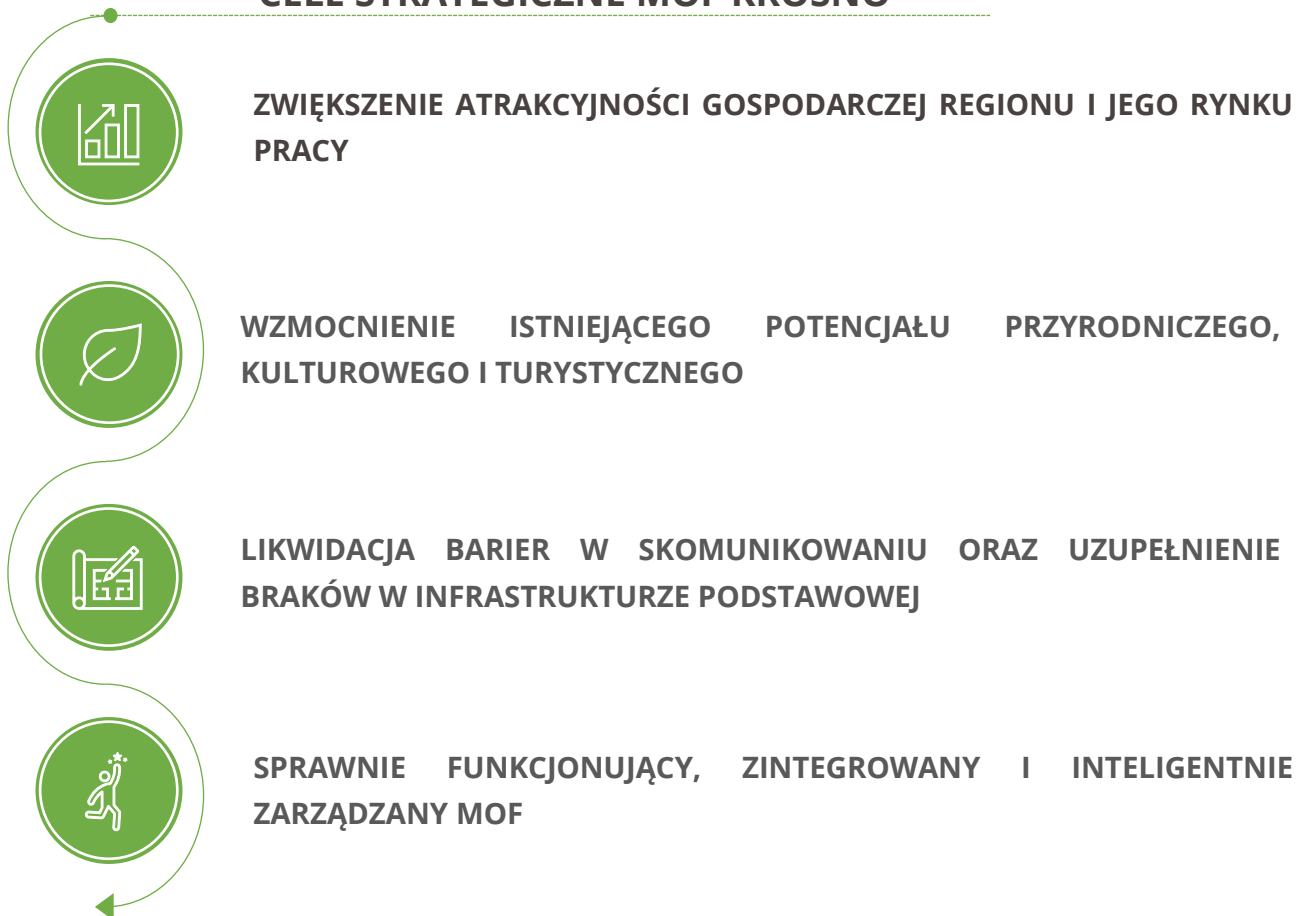

Źródło: Opracowanie własne

4.1. Cele strategiczne obszaru realizacji ZIT wraz z typami projektów

Zintegrowany, spójny i kompleksowy rozwój MOF Krosno odbywać będzie się w oparciu o zapisy niniejszej Strategii ZIT, w szczególności o propozycje projektowe w niej zapisane, a także w duchu sformułowanych celów strategicznych. Określone zostały one z zapewnieniem ciągu przyczynowo skutkowego, w oparciu o kompleksowo wykonaną analizę diagnostyczną w sferze gospodarczej, demograficznej, środowiskowej i infrastrukturalnej, ze szczególnym wskazaniem na chęć rozwiązywania kluczowych problemów, wykorzystanie jego kluczowych potencjałów oraz zaspokojenie potrzeb. Na opracowany materiał nałożono filtr odnoszący się do modelowej idei Związku ZIT oraz kierunków działań określonych w regionalnym programie FEP. 4 zdefiniowane cele strategiczne są pierwszym stopniem w hierarchii strategicznej i w najbardziej ogólny sposób przedstawiają założenia Strategii ZIT MOF Krosno.

CELE STRATEGICZNE MOF KROSNO

Źródło: Opracowanie własne

Dla każdego ze zdefiniowanych celów strategicznych określono typy projektów, które realizowane będą w jego ramach i pełnić będą funkcję jego uszczegółowienia i dodefiniowania. Nie różnicują one działań o charakterze miękkim lub twardym, inwestycyjnym lub nieinwestycyjnym, przygotowawczym lub wykonawczym.

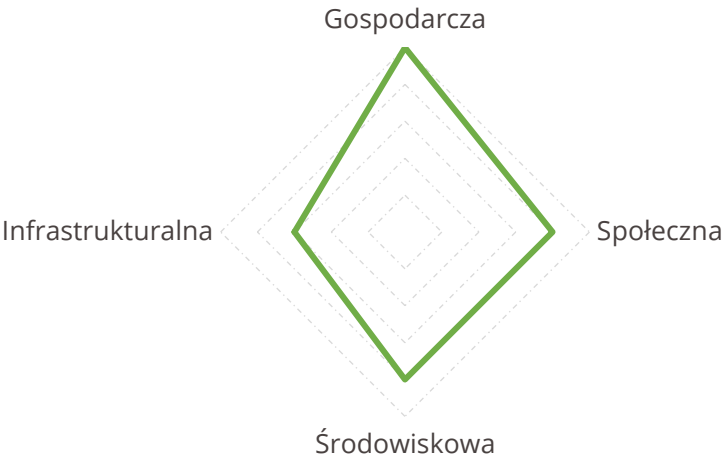
Tabela nr 12. Charakterystyka celów strategicznych Strategii ZIT MOF Krosno

CEL STRATEGICZNY 1	ZWIĘKSZENIE ATRAKCYJNOŚCI GOSPODARCZEJ REGIONU I JEGO RYNKU PRACY
ZARYS STRATEGICZNY ORAZ	Poprzez realizację celu stworzone zostaną sprzyjające warunki dla rozwoju przedsiębiorczości i innowacyjności, zarówno w skali MOF jak i w całym regionie. Działania koncentrować się będą na rozwoju infrastruktury towarzyszącej terenom inwestycyjnym, a także przyciąganiu nowych inwestorów i obsłudze na wysokim poziomie

SPODZIEWANE EFEKTY	tych dotychczas działających. Stworzone zostaną nowe miejsca pracy, w tym te wysokopłatne, a także oferowane będą atrakcyjne warunki rozwoju i edukacji zawodowej oraz wspierana będzie przedsiębiorczość lokalna. Realizacja niniejszego celu zakłada ścisłą współpracę sektora publicznego, w tym szkół z biznesem. W efekcie na terenie MOF stworzony zostanie dynamiczny i konkurencyjny rynek pracy, przyczyniający się do wzrostu gospodarczego i dobrobytu społeczności miejskiego obszaru funkcjonalnego Krosna.
SIŁA POWIĄZAŃ WEWNĄTRZ SFER	W ramach celu najistotniejsze będą aspekty gospodarcze, w tym w szczególności rozwój przedsiębiorczości i możliwości inwestowania w MOF. Poziom rozwoju infrastrukturalnego sędł będzie w parze i stanowił podstawę zwiększania atrakcyjności gospodarczej. Cel powiązany jest bezpośrednio z dążeniem do osiągnięcia dobrobytu mieszkańców oraz gmin, przez co wpłynie również na kwestie społeczne.
TYPY PROJEKTÓW	TP 1.1. Przygotowanie terenów inwestycyjnych i infrastruktury dla biznesu TP 1.2. Opracowanie wspólnego systemu przyciągania i obsługi inwestora TP 1.3. Opracowanie planu przyciągania dobrze płatnych miejsc pracy TP 1.4. Wdrażanie planów i programów gospodarczych oraz wsparcie w tym zakresie TP 1.5. Podniesienie jakości szkolnictwa podstawowego TP 1.6. Rozwój szkolnictwa ponadpodstawowego opartego o lokalne specjalizacje i uwarunkowania rynku pracy TP 1.7. Zwiększenie współpracy lokalnych przedsiębiorców z sektorem

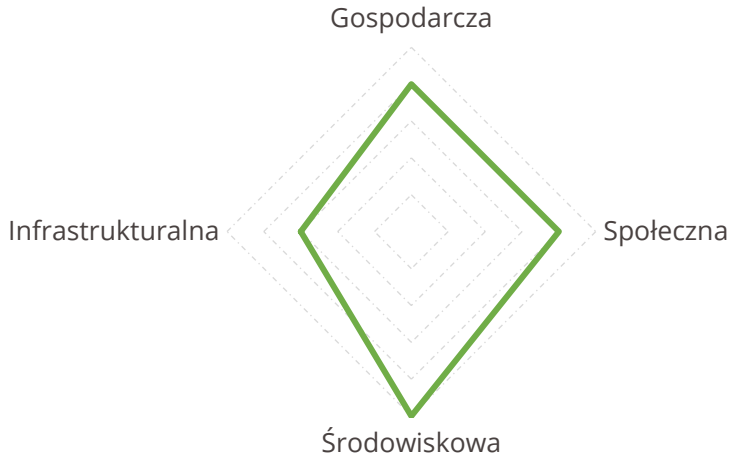
publicznym

TP 1.8. Opracowanie polityki młodzieżowej mającej na celu stworzenie młodym ludziom warunków do rozwoju i pracy

CEL STRATEGICZNY 2	WZMOCNIENIE ISTNIEJĄCEGO POTENCJAŁU PRZYRODNICZEGO, KULTUROWEGO I TURYSTYCZNEGO
ZARYS STRATEGICZNY ORAZ SPODZIEWANE EFEKTY	Jak wskazano MOF Krosno jest obszarem o niezwykle bogatych walorach przyrodniczych i kulturowych. W ramach celu strategicznego będą one wykorzystywane oraz potęgowane, zgodnie z ideą zrównowżenia. Działania zwiększą atrakcyjność regionu poprzez rozwijanie infrastruktury turystycznej i miejsc rekreacyjnych, aktywne promowanie dziedzictwa kulturowego oraz działań edukacyjnych, a także budowanie lokalnej identyfikacji. W ramach niniejszego celu wspierane będą rozwój społeczny i podniesienie poziomu bezpieczeństwa poprzez fizyczną odnowę przestrzeni publicznych oraz stworzenie terenów zieleni zorganizowanej. Dodatkowo efektem jego realizacji będzie wzmocnienie potencjału kulturowego i zwiększenie znaczenia dziedzictwa kulturowego zarówno w MOF, jak i całym regionie. Rezultatem realizacji celu będzie umożliwienie mieszkańcom i turystom spędzania w sposób jakościowy swojego czasu wolnego, a także ugruntowanie marki regionu i podniesienie jego widoczności na turystycznej mapie województwa i Polski. Wykorzystanie i wzmacnianie zidentyfikowanego potencjału odbywać się będzie w sposób zintegrowany i będzie oddziaływać na każdą z 7 gmin.
SIŁA POWIĄZAŃ WEWNĄTRZ SFER	

	Wzmocnienie potencjałów przyrodniczych, kulturowych i turystycznych MOF Krosno, bazujące na współpracy, przyczyni się do wzrostu gospodarczego całego obszaru. Cel skupia się na sferze środowiskowej, gdyż w głównej mierze bazował będzie w swej realizacji na jej walorach. Działania fokusować będą się na ich wykorzystaniu, przy jednoczesnym poszanowaniu. Ponadto sfera środowiskowa bezpośrednio związana jest z przestrzeniami publicznymi, które w ramach realizacji projektów będą poddawane fizycznej odnowie w tym szczególnie atrakcyjnych terenów nadrzecznych Sfera społeczna odnosi się do mieszkańców MOF, którzy spędzać będą swój wolny czas w sposób zorganizowany, wysokiej jakości oraz do turystów odwiedzających cały region. Podniesienie jakości przestrzeni publicznych oraz stworzenie infrastruktury spędzania czasu wolnego przyczyni się do integracji osób zamieszkujących MOF, ich aktywizacji, a w konsekwencji do podniesienia jakości życia. Ponadto dzięki działaniom z zakresu kultury wszyscy mieszkańcy i turyści będą mieli dostęp do wysokiej jakości, nowoczesnej instytucji. Centralne położenie Krosna względem pozostałych gmin obszaru MOF będzie sprzyjać równemu dostępowi do infrastruktury dla różnych grup odbiorców. Wzmocnienie istniejącego potencjału kulturowego oraz rozwój infrastruktury w zakresie kultury przyczyni się do stworzenia i rozwoju wspólnej dla całego MOF Krosno oferty kulturowej bazującej na dziedzictwie tego obszaru włączonej do koncepcji sieciowego produktu turystycznego pod wspólną marką Karpackie Skarby Nafty i Szkła. Oddziaływanie projektu będzie wpływać na wzrost atrakcyjności całego Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Krosno.
TYPY PROJEKTÓW	TP 2.1. Stworzenie, promocja i wdrażanie koncepcji zintegrowanego produktu turystycznego TP 2.2. Tworzenie nowoczesnych miejsc i punktów promujących dziedzictwo kulturowe, historyczne oraz naukę TP 2.3. Podnoszenie walorów i poprawa stanu miejsc promujących dziedzictwo kulturowe, historyczne oraz naukę TP 2.4. Odnowa historycznej architektury TP 2.5. Projektowanie i budowa obiektów małej architektury nawiązujących do historii regionu TP 2.6. Budowa ścieżek rowerowych i pieszych zapewniających wygodny dostęp do atrakcji turystycznych oraz rozwój potencjału TP 2.7. Budowa i tworzenie miejsc o funkcji rekreacyjnej,

- w szczególności związanych z potencjałem przyrodniczym
- TP 2.8. Promocja i edukacja w zakresie potencjału kulturowego i przyrodniczego
- TP 2.9. Organizacja i promocja imprez kulturalnych odbywających się na terenie MOF Krosno – wśród interesariuszy wewnętrznych i zewnętrznych
- TP 2.10. Dostosowanie oferty kulturalnej i turystycznej do potrzeb wszystkich odwiedzających (równy dostęp)
- TP 2.11. Tworzenie wysokiej jakości miejsc służących spędzaniu czasu wolnego, w tym terenów zieleni zorganizowanej

CEL STRATEGICZNY 3	LIKWIDACJA BARIER W SKOMUNIKOWANIU ORAZ UZUPEŁNIENIE BRAKÓW W INFRASTRUKTURZE PODSTAWOWEJ
ZARYS STRATEGICZNY ORAZ SPODZIEWANE EFEKTY	Sprawnie funkcjonujący, niskoemisyjny i dostępny system transportowy stanowi fundament zrównoważonego rozwoju MOF Krosno. Rosnące znaczenie elektromobilności oraz polityka klimatyczna będą prowadziły do wzrostu kosztów transportu w krótkiej perspektywie, co wymaga działań osłonowych w postaci rozwoju dostępnego transportu publicznego. Ponadto poprzez inwestycje w niezbędną infrastrukturę, taką jak ciągi piesze i rowerowe czy sieci uzbrojenia, celem jest stworzenie sprzyjającego środowiska dla rozwoju gospodarczego, poprawa warunków życia mieszkańców oraz zwiększenie atrakcyjności Krosna i sąsiedztwa. Cel jest również odpowiedzią na uwarunkowania w zakresie dążenia do neutralności klimatycznej, w odniesieniu do przepisów prawnych krajowych i europejskich.
SIŁA POWIĄZAŃ WEWNĄTRZ SFER	

	Niniejszy cel koncentruje się na emisyjności transportu, w kontekście jej redukcji oraz uzupełnienia podstawowych braków infrastrukturalnych. Osiągnięcie go nie będzie możliwe bez zmian postaw wśród społeczeństwa oraz w samorządach. Wpłynie również bezpośrednio na kwestie środowiskowe, a także nie pozostanie bez echa wśród przedsiębiorstw i szeroko pojętego sektora gospodarczego.
TYPY PROJEKTÓW	TP 3.1. Działania z zakresu dążenia do niezależności energetycznej TP 3.2. Rozwój mocy wytwórczych OZE oparty na lokalnych potencjałach TP 3.3. Przeciwdziałanie negatywnym skutkom zmian klimatycznych TP 3.4. Modernizacja i rozwój infrastruktury wodno-ściekowej TP 3.5. Budowa i rozwój infrastruktury dla transportu pieszego, rowerowego TP 3.6. Budowa, modernizacja i rozbudowa infrastruktury dla transportu publicznego TP 3.7. Tworzenie warunków do rozwoju transportu zbiorowego nisko i zeroemisyjnego TP 3.8. Zapewnienie dostępu do zielonego transportu publicznego TP 3.9. Zintegrowanie i cyfryzacja polityki transportowej TP 3.10. Integracja systemu transportu publicznego TP 3.11. Zrównoważony transport w turystyce TP 3.12. Opracowanie spójnej polityki rowerowej MOF TP 3.13. Modernizacja monitoringu przestrzeni publicznych TP 3.14. Racjonalne i zrównoważone planowanie przestrzeni TP 3.15. Promocja i edukacja w zakresie zrównoważonej mobilności

CEL STRATEGICZNY 4	SPRAWNIE FUNKCJONUJĄCY, ZINTEGROWANY I INTELIGENTNIE ZARZĄDZANY MOF
ZARYS STRATEGICZNY ORAZ SPODZIEWANE EFEKTY	MOF Krosno tworzyć będzie powiązany funkcjonalnie system efektywnej współpracy między 7 gminami go współtworzącymi. Priorytetem będzie doskonalenie operacyjnej sprawności wszystkich jst, co ma przyczynić się do usprawnienia dostarczania usług publicznych i zaspokajania potrzeb mieszkańców. Ponadto wypracowany zostanie model zarządzania MOF, cechujący się

	elastycznością, wspierający funkcjonowanie obszaru w zgodzie z ideą spójności i stałej współpracy. Będzie on również bazą inspiracji i dobrych praktyk, a także motorem napędowym działań i współpracy.
SIŁA POWIĄZAŃ WEWNĄTRZ SFER	W ramach celu podstawową ideą jest współpraca w każdym aspekcie, w ramach MOF, bazująca na wspólnym rozwiązywaniu problemów, wykorzystywaniu potencjałów, a także sprostanie potrzebom. Działania te wpłyną w głównej mierze na aspekt społeczny (poprzez m. in. podniesienie jakości życia mieszkańców, sprawną administrację).
TYPY PROJEKTÓW	TP 4.1. Promocja zintegrowania MOF Krosno TP 4.2. Wzmocnienie roli Krosna w MOF TP 4.3. Podniesienie sprawności instytucjonalnej jednostek MOF TP 4.4. Prowadzenie działań wspomagających wspólne planowanie i podejmowanie decyzji w MOF TP 4.5. Wprowadzanie nowych technologii w codzienne działania administracji

4.2. Matryca Strategii ZIT

Matryca Strategii ZIT przedstawia logikę projektową działań, skupiając się na dwóch kluczowych elementach strategii ZIT: celach i liście projektów. Wyróżnione projekty zintegrowane realizują cele ZIT. Odniesiono się także do Priorytetów i Celów szczegółowych wynikających z Funduszy Europejskich dla Podkarpacia 2021-2027. Wskazano ponadto na jakie słabe strony i zagrożenia, a także kluczowe problemy i potrzeby każdy cel strategiczny stanowi odpowiedź. Opisano mocne strony, szanse oraz kluczowe potencjały, które będą wzmacniane w trakcie realizacji celów oraz scharakteryzowano oddziaływanie i efekty realizacji na obszar całego MOF.

Tabela nr 13. Matryca Strategii ZIT

Cel strategiczny ZIT	Priorytet FEP 2021-2027	Cel szczegółowy FEP 2021-2027	Tytuł projektu zintegrowanego	Słabe strony i zagrożenia, a także kluczowe problemy i potrzeby, na które odpowiedź stanowi cel	Mocne strony, szanse oraz kluczowe potencjały, które będą wzmacniane w trakcie realizacji celu	Oddziaływanie i efekty realizacji celu na obszar całego MOF
CS 1. Zwiększenie atrakcyjności gospodarczej regionu i jego rynku pracy	Priorytet 6 – Rozwój Zrównoważony Terytorialnie	5(i) wspieranie zintegrowanego i sprzyjającego włączeniu społecznemu rozwoju społecznego, gospodarczego i środowiskowego, kultury, dziedzictwa naturalnego, zrównoważonej turystyki i bezpieczeństwa na obszarach miejskich	Rozwój strefy inwestycyjnej na terenie MOF Krosno	Słabe strony i zagrożenia, które będą niwelowane w trakcie realizacji celu: - Brak różnorodnego rynku pracy, oferującego wysokopłatne miejsca pracy oraz niska atrakcyjność regionu dla młodych mieszkańców, w tym w zakresie kształcenia i doradztwa zawodowego - Wystąpienie niespodziewanych kryzysów (np. kryzys energetyczny, katastrofy naturalne, epidemie) - Wzrost kosztów realizacji inwestycji w każdej z dziedzin funkcjonowania jst Kluczowe problemy i potrzeby, na które odpowiedź stanowi cel: - Niska atrakcyjność gospodarki i rynku pracy, w tym niewystarczający rozwój terenów inwestycyjnych,	Mocne strony i szanse, które będą wzmacniane w trakcie realizacji celu: - Niski udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym, przy jednocześnie wysokim etosie pracy - Występowanie terenów inwestycyjnych - Dobry dostęp i wysoka jakość oferty edukacyjnej - Dobry dostęp do infrastruktury technicznej - Strategiczne położenie w skali Polski - Droga ekspresowa S19 będąca w realizacji Kluczowe potencjały, które będą wzmacniane w trakcie realizacji celu: - Niski udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym - Solidność rynku pracy - Potencjały inwestycyjne	Obszarowość celu obejmuje całość MOF. Jego realizacja przyczyni się do równomiernego rozwoju gospodarczego wszystkich gmin MOF, nowe miejsca pracy powstaną nie tylko w samej strefie inwestycyjnej, ale także w związanych z nią sektorach usługowych i dostawczych w sąsiadujących gminach. Ponadto podniesiony zostanie poziom kształcenia mieszkańców. Kolejnym efektem będzie integracja infrastrukturalna, wiążąca się z rozbudową infrastruktury, takiej jak drogi, sieci energetyczne i telekomunikacyjne. Zmodernizowana infrastruktura poprawi dostępność komunikacyjną i logistyczną wszystkich gmin, co zwiększy ich atrakcyjność dla inwestorów.

				niedobór wysokopłatnych miejsc pracy oraz perspektyw dla osób młodych - Uzupełnienie braków w zakresie inwestycji podstawowych, w tym rozwój infrastruktury rowerowej - Zwiększenie zdolności adaptacyjnych do sytuacji kryzysowych i nadzwyczajnych	- Potencjał nowej, wspólnej integracji członków Obszaru Funkcjonalnego w różnych sferach	
CS 2. Wzmocnienie istniejącego potencjału przyrodniczego, kulturowego i turystycznego	Priorytet 6 – Rozwój Zrównoważony Terytorialnie	5(i) wspieranie zintegrowanego i sprzyjającego włączeniu społecznemu rozwoju społecznego, gospodarczego i środowiskowego, kultury, dziedzictwa naturalnego, zrównoważonej turystyki i bezpieczeństwa	Rozwój i promocja sieciowego produktu turystycznego MOF Krosno Karpackie Skarby Nafty i Szkła Rozwój dziedzictwa kulturowego i usług w dziedzinie kultury w MOF Krosno	Słabe strony i zagrożenia, które będą niwelowane w trakcie realizacji celu: - Brak spójnej dla całego MOF oferty turystycznej opartej na wspólnych potencjałach - Niewystarczające działania promocyjne atraktorów turystycznych regionu - Brak spójnej i bezpiecznej sieci ścieżek rowerowych i infrastruktury rowerowej - Niewystarczający stopień dopasowania do współczesnych standardów i oczekiwań obiektów kulturalnych w MOF	Mocne strony i szanse, które będą wzmacniane w trakcie realizacji celu: - Bogata oferta i wysokie walory turystyczne i kulturowe - Szacunek i świadomość wysokich walorów środowiskowych - Dziedzictwo związane z przemysłem naftowym i szklarskim - Powiązania gmin współtworzących MOF w licznych dziedzinach oraz ich zbieżne cele strategiczne gmin - Chęć współpracy i zrównoważonego,	Obszarowość celu obejmuje całość MOF, ponieważ każda z 7 gmin posiada unikalne zasoby przyrodnicze i kulturowe, które razem stworzą spójny i atrakcyjny produkt turystyczny. Sieciowy charakter produktu oznacza, że atrakcje zlokalizowane w różnych gminach będą ze sobą powiązane, co zachęci turystów do odwiedzania całego regionu w wygodny sposób. Tworzenie wysokiej jakości miejsc spędzania wolnego czasu odbywać będzie się w większości gmin MOF. Co więcej będą to przestrzenie otwarte, dostępne

		na obszarach miejskich	Fizyczna odnowa i bezpieczeństwo przestrzeni publicznych na obszarze MOF Krosno Rozwój i promocja sieciowego produktu turystycznego o MOF Krosno „Karpackie Skarby Nafty i Szkła” – etap II	- Deficyt terenów zieleni pełniących funkcje rekreacyjne i elementów małej architektury - Zmiany klimatyczne, w tym konieczność dostosowania się do regulacji wyższego szczebla, im przeciwdziałających Kluczowe problemy i potrzeby, na które odpowiedź stanowi cel: - Niewystarczające wykorzystanie potencjałów turystycznych i kulturowych – zbyt niska atrakcyjność i rozpoznawalność oferty turystycznej i kulturalnej - Brak integracji wewnętrznej gmin współtworzących MOF Krosno - Zwiększenie zdolności adaptacyjnych do sytuacji kryzysowych i nadzwyczajnych - Przełożenie wspólnej działalności na jakość usług publicznych - Wzrost poziomu zintegrowania w budowaniu atrakcyjności gospodarczej i turystycznej	zintegrowanego rozwoju w obrębie MOF - Rosnąca świadomość ekologiczna mieszkańców oraz chęć w zakresie wsparcia rozwoju OZE i zrównoważonej mobilności - Wysokie walory środowiska przyrodniczego oraz jego jakość Kluczowe potencjały, które będą wzmacniane w trakcie realizacji celu: - Wysokie walory środowiskowe i kulturowe, przekładające się na wysoką atrakcyjność turystyczną - Nowa, wspólna integracja członków Obszaru Funkcjonalnego w różnych sferach	dla wszystkich mieszkańców regionu. Ponadto w ramach realizacji celu wzmocniony zostanie potencjał instytucji kultury. Obszarowość tego zadania również odnosi się do każdej z gmin MOF, gdyż instytucja ta udostępni swoje unikatowe zasoby oraz przyciągać będzie mieszkańców z całego obszaru. Realizacja inwestycji w muzeum, które ulokowane jest w ośrodku miejskim, cechuje się ponadlokalnym zasięgiem. Spodziewanymi efektami realizacji celu są m. in.: - Zwiększenie liczby turystów - Wzrost rozpoznawalności i atrakcyjności MOF Krosno na turystycznej mapie Polski - Ożywienie lokalnej gospodarki, w tym wzrost przychodów z sektora usług, gastronomii i noclegów - Ochrona i promocja dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego - Budowanie marki regionu - Zwiększenie znajomości lokalnej kultury i przyrody
--	--	------------------------	---	---	--	---

						- Poprawa estetyki przestrzeni publicznych - Zwiększenie ilości atrakcyjnych miejsc do spędzania czasu wolnego - Wzrost bezpieczeństwa - Wzmocnienie lokalnej tożsamości i więzi społecznych - Zwiększenie jakości i konkurencyjności ofert kulturalnej - Wzrost atrakcyjności oferty kulturowej
CS 3. Likwidacja barier w skomunikowaniu oraz uzupełnienie braków w infrastrukturze	Priorytet 3 – Mobilność Miejska	2(viii) Wspieranie zrównoważonej multimodalnej mobilności miejskiej jako elementu transformacji w kierunku	Rozwój Mobilności miejskiej na terenie MOF Krosno Rozwój infrastruktury publicznej transportu	Słabe strony i zagrożenia, które będą niwelowane w trakcie realizacji celu: - Niedostatecznie rozwinięta oferta i niska dostępność systemu transportu publicznego	Mocne strony i szanse, które będą wzmacniane w trakcie realizacji celu: - Dobry dostęp do infrastruktury technicznej - Rosnąca świadomość ekologiczna mieszkańców oraz chęć w zakresie wsparcia	Obszarowość celu obejmuje całość MOF, gdyż działania z zakresu mobilności miejskiej realizowane będą w skali wszystkich 7 gmin. Przyczyni się to do spójności komunikacyjnej i równości dostępu do infrastruktury.

e podstawowej		gospodarki zeroemisyjnej	zbiorowego ograniczających zmotoryzowany ruch indywidualny na terenie Gminy Jedlicze zlokalizowanej na obszarze MOF Krosno Budowa infrastruktury rowerowej dla ruchu niezmotoryzowanego i mikromobilności na terenie Gminy Jedlicze, zlokalizowanej na obszarze MOF Krosno Budowa infrastruktury dla ruchu niezmotoryzowanego na	- Brak spójnej i bezpiecznej sieci ścieżek rowerowych i infrastruktury rowerowej - Słabe połączenia komunikacyjne obszaru (zewnętrzne i wewnętrzne) - Zmiany klimatyczne, w tym konieczność dostosowania się do regulacji wyższego szczebla, im przeciwdziałających Kluczowe problemy i potrzeby, na które odpowiedź stanowi cel: - Problemy ze skomunikowaniem wewnętrznym i zewnętrznym (wykluczenie komunikacyjne) - Uzupełnienie braków w zakresie inwestycji podstawowych, w tym rozwój infrastruktury rowerowej - Zintegrowanie oraz poprawa dostępności, przeciwdziałanie wykluczeniu komunikacyjnym	rozwoju OZE i zrównoważonej mobilności - Powiązania gmin współtworzących MOF w licznych dziedzinach oraz ich zbieżne cele strategiczne gmin	Spodziewanymi efektami realizacji celu są m. in.: - Zwiększenie mobilności mieszkańców - Zmniejszenie wykluczenia komunikacyjnego - Poprawa bezpieczeństwa - Zwiększenie atrakcyjności inwestycyjnej - Ochrona środowiska - Zwiększenie dostępności infrastruktury technicznej - Zwiększenie wykorzystania energii pochodzącej z OZE
---------------	--	--------------------------	---	---	---	--

			terenie gminy Wojaszówka			
CS 4. Sprawnie funkcjonujący, zintegrowany i inteligentnie zarządzany MOF	-	-	-	Słabe strony i zagrożenia, które będą niwelowane w trakcie realizacji celu: - Wystąpienie niespodziewanych kryzysów Kluczowe problemy i potrzeby, na które odpowiedź stanowi cel: - Brak integracji wewnętrznej gmin współtworzących MOF Krosno - Niewystarczająca pozycja i siła oddziaływania gmin, niepełniących roli lidera	Mocne strony i szanse, które będą wzmacniane w trakcie realizacji celu: - Powiązania gmin współtworzących MOF w licznych dziedzinach oraz ich zbieżne cele strategiczne gmin - Chęć współpracy i zrównoważonego, zintegrowanego rozwoju w obrębie MOF - Wzrost świadomości samorządowej i obywatelskiej mieszkańców, rozwój i upowszechnianie instrumentów partycypacji społecznej oraz dialogu społecznego Kluczowe potencjały, które będą wzmacniane w trakcie realizacji celu: Potencjał nowej, wspólnej integracji członków Obszaru Funkcjonalnego w różnych sferach	Obszarowość celu obejmuje całość MOF. Spodziewanymi efektami realizacji celu są m. in.: - Zwiększenie efektywności zarządzania w zakresie wykorzystania zasobów i szybkiego reagowania na zagrożenia - Oszczędności finansowe - Poprawa usług publicznych - Wieloaspektowa współpraca międzygminna - Wsparcie strategii zintegrowanego rozwoju terytorialnego

5. Poziom operacyjny

5.1. Lista projektów podstawowych wybieranych w systemie niekonkurencyjnym

Najniższym stopniem hierarchii strategicznej w ramach dokumentu są projekty, zidentyfikowane w oparciu o całość prac nad strategią, w tym o proces diagnostyczny, planistyczny i konsultacyjny.

Tabela nr 14. Lista projektów podstawowych planowanych do dofinansowania w ramach Instrumentu ZIT w FEP 2021–2027 w systemie niekonkurencyjnym

1.	Tytuł projektu nr 1	Rozwój i promocja sieciowego produktu turystycznego MOF Krosno Karpackie Skarby Nafty i Szkła
2.	Priorytet FEP 2021-2027	PRIORYTET 6 – ROZWÓJ ZRÓWNOWAŻONY TERYTORIALNIE
3.	Cel szczegółowy FEP 2021-2027	Cel szczegółowy 5(i) wspieranie zintegrowanego i sprzyjającego włączeniu społecznemu rozwoju społecznego, gospodarczego i środowiskowego, kultury, dziedzictwa naturalnego, zrównoważonej turystyki i bezpieczeństwa na obszarach miejskich
4.	Cel Strategii ZIT	CS 2. Wzmocnienie istniejącego potencjału przyrodniczego, kulturowego i turystycznego
5.	Priorytet Strategii Rozwoju Województwa Podkarpackie 2030	3.5. Rozwój infrastruktury służącej prowadzeniu działalności gospodarczej i turystyki 3.8. Zarządzanie zasobami dziedzictwa przyrodniczego, w tym ochrona i poprawianie stanu różnorodności biologicznej i krajobrazu
6.	Lider projektu/partnerzy projektu	Lider: Gmina Miasto Krosno Partnerzy: Gmina Wojaszówka, Gmina Jedlicze, Gmina Korczyna, Gmina Miejsce Piastowe, Gmina Krościenko Wyżne, Gmina Chorkówka
7.	Forma prawna wnioskodawcy	Jednostka samorządu terytorialnego
8.	Lokalizacja projektu	Miejski Obszar Funkcjonalny Krosno, teren gmin i miast. Miejscowości: Krosno, Wojaszówka, Wojkówka, Jedlicze,

		Chlebna, Korczyna, Czarnorzeki, Miejsce Piastowe, Niżna Łąka, Krościenko Wyżne, Chorkówka, Zręcin, Bóbrka.
9.	Zakres rzeczowy – typ projektu zgodny z FEP 2021-2027	Typ projektu zgodny z FEP 2021-2027: typ I. ochrona, rozwój i promowanie publicznych walorów turystycznych i usług turystycznych Stworzenie i promocja sieciowego produktu turystycznego pn. „Karpackie Skarby Nafty i Szkła”. Gmina Miasto Krosno – projekt koncentruje się na stworzeniu sieciowego produktu turystycznego „Karpackie Skarby Nafty i Szkła” poprzez realizację, w tym oznakowanie szlaku kulturowego „historia światłem malowana” oraz wykonanie iluminacji historycznych obiektów w centrum miasta. Działania obejmują również utworzenie aplikacji mobilnej z informacjami o dziedzictwie oraz budowę trasy pieszo-rowerowej wzdłuż Wisłoka, połączonej z infrastrukturą turystyczną. Gmina Miejsce Piastowe – przedsięwzięcie obejmuje rozwój turystycznego produktu „Karpackie Skarby Nafty i Szkła” poprzez utworzenie pieszej trasy turystycznej w Niżnej Łące, łączącej istniejące i nowe atrakcje przyrodniczo-krajobrazowe. Trasa będzie oznakowana i wzbogacona o infrastrukturę turystyczną. Gmina Jedlicze – przedsięwzięcie obejmuje rozwój turystyki poprzez rewitalizację terenu starego folwarku w Chlebnej i stworzenie kompleksu turystycznego „Folwark Chlebna” oraz budowę nowego budynku. Drugie zadanie zakłada budowę szlaku pieszo-rowerowego w Jedliczu, który łączy lokalne atrakcje z Transgranicznym Szlakiem Rowerowym „Beskidzkie Muzea”. Gmina Krościenko Wyżne – przedsięwzięcie polega na budowie wieży widokowej na szczycie Góry Marynkowskiej w Krościenku Wyżnym wraz z elementami małej architektury. Gmina Chorkówka – przedsięwzięcie polega na budowie wieży widokowej wraz z elementami małej architektury w Zręcinie.

		Gmina Korczyna – modernizacja i rozbudowa infrastruktury turystycznej w Czarnorzekach oraz przy Rezerwacie Prządki. Dodatkowo planuje się utworzenie nowego obiektu turystycznego w Korczynie, który będzie pełnić funkcje wystawiennicze i warsztatowe, a także, w którym organizowane będą wydarzenia cykliczne wspierające turystykę eventową. Inwestycje obejmują także rozbudowę pieszej trasy łączącej lokalne atrakcje turystyczne. Gmina Wojaśzówka – przedsięwzięcie zakłada rozwój turystyki kajakowej i rowerowej w ramach „Karpackich Skarbów Nafty i Szkła – Aktywnie” poprzez utworzenie kompleksu turystycznego w Wojkówce. Planowane działania obejmują budowę wielofunkcyjnego budynku do obsługi turystów kajakowych i rowerowych oraz pozostałej infrastruktury turystycznej. Infrastruktura ta ma służyć turystom aktywnie korzystającym ze szlaku kajakowego Wojkówka-Markuszowa oraz tras rowerowych, wzbogacając ofertę turystyczną regionu MOF Krosno. Dodatkowo, w ramach projektu planuje się wprowadzenie kompleksowego systemu informacji i oznakowania oferty turystycznej dla całego obszaru, który oparty będzie o jednolitą grafikę oraz działanie polegające na promocji utworzonego sieciowego produktu turystycznego „Karpackie Skarby Nafty i Szkła”.
10.	Wskaźniki produktu i rezultatu	<u>Wskaźniki produktu:</u> WLWK-RCO076 - Zintegrowane projekty rozwoju terytorialnego – 1 szt. WLWK-RCO074 - Ludność objęta projektami w ramach strategii zintegrowanego rozwoju terytorialnego – 111 375 os. WLWK-RCO075 - Wspierane strategie zintegrowanego rozwoju terytorialnego – 1 szt. WLWK-RCO077 - Liczba obiektów kulturalnych i turystycznych objętych wsparciem – 27 szt.

		WLWK-RCO058 - Wspierana infrastruktura rowerowa – 7 km WLWK-PLRO137 - Długość utworzonych szlaków turystycznych – 60 km WLWK-PLRO224 - Liczba powstałych Miejsc Przyjaznych Kajakarzom (MPK) – 2 szt. <u>Wskaźniki rezultatów:</u> WLWK-RCR077 - Liczba osób odwiedzających obiekty turystyczne i kulturalne objęte wsparciem - 25 000 osób			
11.	Budżet projektu – źródło finansowania	Wartość całkowita projektu (PLN)	Szacowana wartość wydatków kwalifikowalnych (PLN)	Szacowana wartość dofinansowania ze środków FEP 2021-2027 (PLN)	Szacowana wartość wkładu własnego (PLN)
		<i>wg kursu 1€ = 4.3093 PLN⁹³</i>	<i>wg kursu 1€ = 4.3093 PLN</i>	<i>wg kursu 1€ = 4.3093 PLN</i>	<i>wg kursu 1€ = 4.3093 PLN</i>
		51 894 736,84	51 894 736,84	44 110 526,29	7 784 210,55
		Wartość całkowita projektu (EUR)	Szacowana wartość wydatków kwalifikowalnych (EUR)	Szacowana wartość dofinansowania ze środków FEP 2021-2027 (EUR)	Szacowana wartość wkładu własnego (EUR)
		12 042 498,05	12 042 498,05	10 236 123,34	1 806 374,71
12.	Okres realizacji projektu	2025 – 2027			

⁹³ Miesięczny obrachunkowy kurs wymiany waluty stosowany przez Komisję Europejską w kwietniu 2024 r.

13.	Powiązanie z innymi projektami ze Strategii ZIT	Projekt powiązany jest z projektami pn. Rozwój dziedzictwa kulturowego i usług w dziedzinie kultury w MOF Krosno oraz Fizyczna odnowa i bezpieczeństwo przestrzeni publicznych na obszarze MOF Krosno, poprzez bezpośrednie wzajemne oddziaływanie i synergii obszaru turystyki, kultury oraz przestrzeni publicznych. Rozwój turystyki przyczyni się do promocji i zwiększenia zainteresowania dziedzictwem kulturowym MOF Krosno, a przestrzenie publiczne cechujące się wysokimi walorami estetycznymi i bezpieczeństwem stanowią bazę do działań w tym zakresie. Ponadto projekt, analogicznie do tego pn. Rozwój strefy inwestycyjnej na terenie MOF Krosno bezpośrednio związany jest z rozwojem gospodarczym obszaru.
14.	Opis procesu wskazania projektu i zaangażowania partnerów społeczno-gospodarczych oraz właściwych podmiotów reprezentujących społeczeństwo obywatelskie, podmiotów działających na rzecz ochrony środowiska oraz podmiotów odpowiedzialnych za promowanie włączenia społecznego, praw podstawowych, praw osób niepełnosprawnych, równości płci i niedyskryminacji w pracach nad przygotowaniem i	Zaangażowanie partnerów społeczno-gospodarczych w proces przygotowania i wdrażania projektów w ramach Strategii ZIT MOF Krosno odbywało się aktywnie na każdym etapie pracy nad ich identyfikacją. Zaangażowanie społeczeństwa odbywało się już na etapie diagnostycznym poprzez aktywnie promowane badanie ankietowe. Ponadto przeprowadzono kilkanaście indywidualnych wywiadów pogłębionych (IDI) z przedstawicielami sektora publicznego i prywatnego. Badania pozwoliły na uwzględnienie w procedurze identyfikacji projektów słabych i mocnych stron, potencjałów, potrzeb oraz priorytetów i spostrzeżeń wskazywanych przez ankietowanych, którzy stanowią silną reprezentację lokalnych spostrzeżeń. Ponadto w strukturze Związku ZIT MOF Krosno uwzględniono Radę Programową ds. Strategii ZIT, która pełni funkcję ciała doradczego Lidera Porozumienia tj. Miasta Krosna. W ramach prac nad dokumentem Rada Programowa odbyła 3 spotkania, o charakterze konsultacyjno – weryfikującym, po czym po wewnętrznych konsultacjach, pozytywnie zaopiniowała projekty oraz projekt Strategii ZIT. W ramach prac nad Strategią ZIT MOF Krosno przeprowadzony został modelowy proces partycypacyjny.

wdrażaniem
projektów

Pierwsze konsultacje społeczne projektów i projektu dokumentu trwały od 14.03 do 5.04 2024 r., został on wyłożony do publicznego wglądu na stronach internetowych i portalach BIP każdej z gmin. W proces zaangażowani byli mieszkańcy, a jego promocja i przebieg odbywały się z zachowaniem idei zintegrowania i niewykluczania żadnego z interesariuszy. Mieszkańcom oraz pozostałym zainteresowanym stworzono możliwość zgłaszania uwag.

W wyniku pogłębienia badań diagnostycznych oraz weryfikacji i uzupełnień części strategicznej, w tym listy projektów, po zakończeniu pierwszych konsultacji społecznych podjęto decyzje o ponowieniu procesu. Ponowne wyłożenie do publicznego wglądu i konsultacje społeczne projektów i projektu Strategii ZIT MOF Krosno wraz z Prognozą oddziaływania na środowisko prowadzone były w dniach od 25.09 do 16.10.2024 r. Projekty dokumentów wyłożone zostały do publicznego wglądu w wersji papierowej w siedzibie każdego Urzędu Gminy i Miasta w MOF Krosno oraz w wersji elektronicznej na stronach internetowych BIP jednostek. Mieszkańcom oraz pozostałym zainteresowanym stworzono możliwość zgłaszania uwag. Ponadto 7.10.2024 r. w siedzibie Urzędu Miasta Krosna zorganizowano spotkanie konsultacyjne.

1.	Tytuł projektu nr 2	Rozwój dziedzictwa kulturowego i usług w dziedzinie kultury w MOF Krosno
2.	Priorytet FEP 2021-2027	PRIORYTET 6 – ROZWÓJ ZRÓWNOWAŻONY TERYTORIALNIE
3.	Cel szczegółowy FEP 2021-2027	Cel szczegółowy 5(i) wspieranie zintegrowanego i sprzyjającego włączeniu społecznemu rozwoju społecznego, gospodarczego i środowiskowego, kultury, dziedzictwa naturalnego, zrównoważonej turystyki i bezpieczeństwa na obszarach miejskich
4.	Cel Strategii ZIT	CS 2. Wzmocnienie istniejącego potencjału przyrodniczego, kulturowego i turystycznego
5.	Priorytet Strategii Rozwoju Województwa Podkarpackie 2030	2.3. Kultura i dziedzictwo kulturowe
6.	Lider projektu/partnerzy projektu	Lider: Muzeum Rzemiosła w Krośnie
7.	Forma prawna wnioskodawcy	Instytucja kultury
8.	Lokalizacja projektu	Miejski Obszar Funkcjonalny Krosno, Krosno.
9.	Zakres rzeczowy – typ projektu zgodny z FEP 2021-2027	Typ projektu zgodny z FEP 2021-2027: typ II. Ochrona, rozwój i promowanie dziedzictwa kulturowego i usług w dziedzinie kultury Projekt polega na rozwoju instytucji kultury – Muzeum Rzemiosła w Krośnie poprzez utworzenie nowoczesnej ekspozycji muzealno-doświadczalnej wraz z Centrum Innowacji im. Jana Szczepanika w Krośnie.
10.	Wskaźniki produktu i rezultatu	<u>Wskaźniki produktu:</u> WLWK-RCO076 - Zintegrowane projekty rozwoju terytorialnego – 1 szt. WLWK-PLRO141 - Liczba instytucji kultury objętych wsparciem – 1 szt.

		WLWK-RCO074 - Ludność objęta projektami w ramach strategii zintegrowanego rozwoju terytorialnego – 111 375 os. WLWK-RCO075 - Wspierane strategii zintegrowanego rozwoju terytorialnego – 1 szt. WLWK-PLRO132 - Liczba obiektów dostosowanych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami – 1 szt. <u>Wskaźniki rezultatów:</u> WLWK-RCR095 - Liczba osób odwiedzających obiekty turystyczne i kulturalne objęte wsparciem – 40 000			
11.	Budżet projektu – źródło finansowania	Wartość całkowita projektu (PLN) <i>wg kursu 1€ = 4.3093 PLN</i>	Szacowana wartość wydatków kwalifikowalnych (PLN) <i>wg kursu 1€ = 4.3093 PLN</i>	Szacowana wartość dofinansowania ze środków FEP 2021-2027 (PLN) <i>wg kursu 1€ = 4.3093 PLN</i>	Szacowana wartość wkładu własnego (PLN) <i>wg kursu 1€ = 4.3093 PLN</i>
		14 500 000,00	11 788 617,89	10 020 325,20	1 768 292,69
		Wartość całkowita projektu (EUR)	Szacowana wartość wydatków kwalifikowalnych (EUR)	Szacowana wartość dofinansowania ze środków FEP 2021-2027 (EUR)	Szacowana wartość wkładu własnego (EUR)
		3 364 816,63	2 735 622,46	2 325 279,09	410 343,37
12.	Okres realizacji projektu	2025 – 2026			
13.	Powiązanie z innymi projektami ze Strategii ZIT	Projekt powiązany jest z projektami pn. Rozwój i promocja sieciowego produktu turystycznego MOF Krosno Karpackie Skarby Nafty i Szkła oraz Fizyczna odnowa i bezpieczeństwo przestrzeni publicznych na obszarze MOF Krosno, poprzez			

		bezpośrednie wzajemne oddziaływanie i synergii obszaru turystyki, kultury oraz przestrzeni publicznych. Działania z zakresu podniesienia atrakcyjności usług w dziedzinie kultury i promocja dziedzictwa kulturowego stanowić będą istotny element oferty turystycznej MOF Krosno, jednocześnie wraz z atrakcyjnymi przestrzeniami publicznymi kształtując pozytywny wizerunek regionu. Ponadto projekt, analogicznie do tego pn. Rozwój strefy inwestycyjnej na terenie MOF Krosno bezpośrednio związany jest z rozwojem gospodarczym obszaru.
14.	Opis procesu wskazania projektu i zaangażowania partnerów społeczno-gospodarczych oraz właściwych podmiotów reprezentujących społeczeństwo obywatelskie, podmiotów działających na rzecz ochrony środowiska oraz podmiotów odpowiedzialnych za promowanie włączenia społecznego, praw podstawowych, praw osób niepełnosprawnych, równości płci i niedyskryminacji w pracach nad przygotowaniem i wdrażaniem projektów	Zaangażowanie partnerów społeczno-gospodarczych w proces przygotowania i wdrażania projektów w ramach Strategii ZIT MOF Krosno odbywało się aktywnie na każdym etapie pracy nad ich identyfikacją. Zaangażowanie społeczeństwa odbywało się już na etapie diagnostycznym poprzez aktywnie promowane badanie ankietowe. Ponadto przeprowadzono kilkanaście indywidualnych wywiadów pogłębionych (IDI) z przedstawicielami sektora publicznego i prywatnego. Badania pozwoliły na uwzględnienie w procedurze identyfikacji projektów słabych i mocnych stron, potencjałów, potrzeb oraz priorytetów i spostrzeżeń wskazywanych przez ankietowanych, którzy stanowią silną reprezentację lokalnych spostrzeżeń. Ponadto w strukturze Związku ZIT MOF Krosno uwzględniono Radę Programową ds. Strategii ZIT, która pełni funkcję ciała doradczego Lidera Porozumienia tj. Miasta Krosna. W ramach prac nad dokumentem Rada Programowa odbyła 3 spotkania, o charakterze konsultacyjno – weryfikującym, po czym po wewnętrznych konsultacjach, pozytywnie zaopiniowała projekty oraz projekt Strategii ZIT. W ramach prac nad Strategią ZIT MOF Krosno przeprowadzony został modelowy proces partycypacyjny. Pierwsze konsultacje społeczne projektów i projektu dokumentu trwały od 14.03 do 5.04 2024 r., został on wyłożony do publicznego wglądu na stronach internetowych i portalach BIP każdej z gmin. W proces

	zaangażowani byli mieszkańcy, a jego promocja i przebieg odbywały się z zachowaniem idei zintegrowania i niewykluczania żadnego z interesariuszy. Mieszkańcom oraz pozostałym zainteresowanym stworzono możliwość zgłaszania uwag. W wyniku pogłębienia badań diagnostycznych oraz weryfikacji i uzupełnień części strategicznej, w tym listy projektów, po zakończeniu pierwszych konsultacji społecznych podjęto decyzje o ponowieniu procesu. Ponowne wyłożenie do publicznego wglądu i konsultacje społeczne projektów i projektu Strategii ZIT MOF Krosno wraz z Prognozą oddziaływania na środowisko prowadzone były w dniach od 25.09 do 16.10.2024 r. Projekty dokumentów wyłożone zostały do publicznego wglądu w wersji papierowej w siedzibie każdego Urzędu Gminy i Miasta w MOF Krosno oraz w wersji elektronicznej na stronach internetowych BIP jednostek. Mieszkańcom oraz pozostałym zainteresowanym stworzono możliwość zgłaszania uwag. Ponadto 7.10.2024 r. w siedzibie Urzędu Miasta Krosna zorganizowano spotkanie konsultacyjne.
--	---

1.	Tytuł projektu nr 3	Fizyczna odnowa i bezpieczeństwo przestrzeni publicznych na obszarze MOF Krosno
2.	Priorytet FEP 2021-2027	PRIORYTET 6 – ROZWÓJ ZRÓWNOWAŻONY TERYTORIALNIE
3.	Cel szczegółowy FEP 2021-2027	Cel szczegółowy 5(i) wspieranie zintegrowanego i sprzyjającego włączeniu społecznemu rozwoju społecznego, gospodarczego i środowiskowego, kultury, dziedzictwa naturalnego, zrównoważonej turystyki i bezpieczeństwa na obszarach miejskich
4.	Cel Strategii ZIT	Cel strategiczny 2 – Wzmocnienie istniejącego potencjału przyrodniczego, kulturowego i turystycznego
5.	Priorytet Strategii Rozwoju Województwa Podkarpackie 2030	Obszar tematyczny „Infrastruktura dla zrównoważonego rozwoju i środowiska” Obszar tematyczny „Dostępność usług”

6.	Lider projektu/partnerzy projektu	Lider: Gmina Miasto Krosno Partnerzy: Gmina Wojaszówka, Gmina Jedlicze, Gmina Korczyna, Gmina Chorkówka
7.	Forma prawna wnioskodawcy	Jednostka samorządu terytorialnego
8.	Lokalizacja projektu	Miejski Obszar Funkcjonalny Krosno, teren gmin i miast - Gmina Miasto Krosno, Gmina Wojaszówka, Bratkówka, Łączki Jagiellońskie, Pietrusza Wola, Rzepnik Gmina Jedlicze, Potok, Gmina Korczyna, Korczyna, Gmina Chorkówka, Faliszówka, Sulistrowa
9.	Zakres rzeczowy – typ projektu zgodny z FEP 2021-2027	Typ projektu zgodny z FEP 2021-2027: typ IV. fizyczna odnowa i bezpieczeństwo przestrzeni publicznych Przedmiotem projektu są działania związane z nowym zagospodarowaniem placów, skwerów oraz odnową elementów przestrzeni publicznych. Gmina Miasto Krosno – zagospodarowanie terenu w otoczeniu ogrodu działkowego im. F. Chopina w Krośnie oraz zagospodarowanie terenów zielonych nad rzeką Wisłok. Gmina Wojaszówka – odnowa przestrzeni publicznych poprzez zagospodarowanie terenów w miejscowościach Bratkówka w ogólnodostępnym parku dworskim, Łączki Jagiellońskie, Pietrusza Wola przy Centrum Edukacji Przyrodniczej oraz Rzepnik. Gmina Jedlicze – zagospodarowanie terenów zielonych w miejscowości Potok. Gmina Korczyna – zagospodarowanie i uporządkowanie kompleksu parkowego, terenu tak zwanej Dębiny. Gmina Chorkówka – zagospodarowanie terenów zielonych w Faliszówce i w Sulistrowej.
10.	Wskaźniki produktu i rezultatu	<u>Wskaźniki produktu:</u> WLWK-RCO076 - Zintegrowane projekty rozwoju terytorialnego – 1 szt.

		WLWK-RCO114 - Otwarta przestrzeń utworzona lub rekultywowana na obszarach miejskich – 22 541 m² WLWK-RCO075 - Wspierane strategię zintegrowanego rozwoju terytorialnego – 1 szt. WLWK-RCO074 - Ludność objęta projektami w ramach strategii zintegrowanego rozwoju terytorialnego – 111 375 os. <u>Wskaźniki rezultatów:</u> WLWK-RCR095 - Ludność mająca dostęp do nowej lub udoskonalonej zielonej infrastruktury – 111 375 os.			
11.	Budżet projektu – źródło finansowania	Wartość całkowita projektu (PLN) <i>wg kursu 1€ = 4.3093 PLN</i>	Szacowana wartość wydatków kwalifikowalnych (PLN) <i>wg kursu 1€ = 4.3093 PLN</i>	Szacowana wartość dofinansowania ze środków FEP 2021-2027 (PLN) <i>wg kursu 1€ = 4.3093 PLN</i>	Szacowana wartość wkładu własnego (PLN) <i>wg kursu 1€ = 4.3093 PLN</i>
		16 320 000,00	16 320 000,00	13 872 000,00	2 448 000,00
		Wartość całkowita projektu (EUR)	Szacowana wartość wydatków kwalifikowalnych (EUR)	Szacowana wartość dofinansowania ze środków FEP 2021-2027 (EUR)	Szacowana wartość wkładu własnego (EUR)
		3 787 158,00	3 787 158,00	3 219 084,30	568 073,70
12.	Okres realizacji projektu	2025-2027			
13.	Powiązanie z innymi projektami ze Strategii ZIT	Projekt powiązany jest z projektami pn. Rozwój i promocja sieciowego produktu turystycznego MOF Krosno Karpackie Skarby Nafty i Szkła oraz Rozwój dziedzictwa kulturowego i usług w dziedzinie kultury w MOF Krosno, poprzez			

		bezpośrednie wzajemne oddziaływanie i synergii obszaru turystyki, kultury oraz przestrzeni publicznych. Bezpieczne i odnowione przestrzenie publiczne są kluczowe dla przyciągania turystów, co bezpośrednio wspiera rozwój produktu turystycznego, a także służyć mogą jako miejsca wydarzeń kulturalnych, zwiększając jednocześnie atrakcyjność regionu w tym zakresie. Ponadto projekt, analogicznie do tego pn. Rozwój strefy inwestycyjnej na terenie MOF Krosno bezpośrednio związany jest z rozwojem gospodarczym obszaru.
14.	Opis procesu wskazania projektu i zaangażowania partnerów społeczno-gospodarczych oraz właściwych podmiotów reprezentujących społeczeństwo obywatelskie, podmiotów działających na rzecz ochrony środowiska oraz podmiotów odpowiedzialnych za promowanie włączenia społecznego, praw podstawowych, praw osób niepełnosprawnych, równości płci i niedyskryminacji w pracach nad przygotowaniem i wdrażaniem projektów	Zaangażowanie partnerów społeczno-gospodarczych w proces przygotowania i wdrażania projektów w ramach Strategii ZIT MOF Krosno odbywało się aktywnie na każdym etapie pracy nad ich identyfikacją. Zaangażowanie społeczeństwa odbywało się już na etapie diagnostycznym poprzez aktywnie promowane badanie ankietowe. Ponadto przeprowadzono kilkanaście indywidualnych wywiadów pogłębionych (IDI) z przedstawicielami sektora publicznego i prywatnego. Badania pozwoliły na uwzględnienie w procedurze identyfikacji projektów słabych i mocnych stron, potencjałów, potrzeb oraz priorytetów i spostrzeżeń wskazywanych przez ankietowanych, którzy stanowią silną reprezentację lokalnych spostrzeżeń. Ponadto w strukturze Związku ZIT MOF Krosno uwzględniono Radę Programową ds. Strategii ZIT, która pełni funkcję ciała doradczego Lidera Porozumienia tj. Miasta Krosna. W ramach prac nad dokumentem Rada Programowa odbyła 3 spotkania, o charakterze konsultacyjno – weryfikującym, po czym po wewnętrznych konsultacjach, pozytywnie zaopiniowała projekty oraz projekt Strategii ZIT. W ramach prac nad Strategią ZIT MOF Krosno przeprowadzony został modelowy proces partycypacyjny. Pierwsze konsultacje społeczne projektów i projektu dokumentu trwały od 14.03 do 5.04 2024 r., został on wyłożony do publicznego wglądu na stronach internetowych i portalach BIP każdej z gmin. W proces

	zaangażowani byli mieszkańcy, a jego promocja i przebieg odbywały się z zachowaniem idei zintegrowania i niewykluczania żadnego z interesariuszy. Mieszkańcom oraz pozostałym zainteresowanym stworzono możliwość zgłaszania uwag. W wyniku pogłębienia badań diagnostycznych oraz weryfikacji i uzupełnień części strategicznej, w tym listy projektów, po zakończeniu pierwszych konsultacji społecznych podjęto decyzje o ponowieniu procesu. Ponowne wyłożenie do publicznego wglądu i konsultacje społeczne projektów i projektu Strategii ZIT MOF Krosno wraz z Prognozą oddziaływania na środowisko prowadzone były w dniach od 25.09 do 16.10.2024 r. Projekty dokumentów wyłożone zostały do publicznego wglądu w wersji papierowej w siedzibie każdego Urzędu Gminy i Miasta w MOF Krosno oraz w wersji elektronicznej na stronach internetowych BIP jednostek. Mieszkańcom oraz pozostałym zainteresowanym stworzono możliwość zgłaszania uwag. Ponadto 7.10.2024 r. w siedzibie Urzędu Miasta Krosna zorganizowano spotkanie konsultacyjne.
--	---

1.	Tytuł projektu nr 4	Rozwój strefy inwestycyjnej na terenie MOF Krosno
2.	Priorytet FEP 2021-2027	PRIORYTET 6 – ROZWÓJ ZRÓWNOWAŻONY TERYTORIALNIE
3.	Cel szczegółowy FEP 2021-2027	Cel szczegółowy 5(i) wspieranie zintegrowanego i sprzyjającego włączeniu społecznemu rozwoju społecznego, gospodarczego i środowiskowego, kultury, dziedzictwa naturalnego, zrównoważonej turystyki i bezpieczeństwa na obszarach miejskich
4.	Cel Strategii ZIT	CS 1. Zwiększenie atrakcyjności gospodarczej regionu i jego rynku pracy
5.	Priorytet Strategii Rozwoju Województwa Podkarpackie 2030	1.3. Konkurencyjność gospodarki poprzez innowacje i nowoczesne technologie 3.5. Rozwój infrastruktury służącej prowadzeniu działalności gospodarczej i turystyki

6.	Lider projektu/partnerzy projektu	Lider: Gmina Miasto Krosno Partnerzy: Gmina Krościenko Wyżne
7.	Forma prawna wnioskodawcy	Jednostka samorządu terytorialnego
8.	Lokalizacja projektu	Gmina: Miasto Krosno i Gmina Krościenko Wyżne
9.	Zakres rzeczowy – typ projektu zgodny z FEP 2021-2027	Typ projektu zgodny z FEP 2021-2027: typ V. uzbrajanie terenów inwestycyjnych Zadanie polegać będzie na uzbrojeniu terenów inwestycyjnych zlokalizowanych w gminach: Miasto Krosno i Krościenko Wyżne, w celu zlokalizowania na nich podmiotów gospodarczych. Teren mieści się przy drodze krajowej nr 19, w sąsiedztwie planowanego węzła Krosno na budowanej drodze ekspresowej S19. Teren przylega do linii kolejowej nr 108. Gmina Miasto Krosno – budowa kanalizacji deszczowej, uzbrojenie terenu w sieć wodociągową i kanalizacyjną sanitarną oraz podłączenie do elektroenergetycznej sieci dystrybucyjnej. Gmina Krościenko Wyżne – budowa sieci wodociągowej i kanalizacji sanitarnej, a także rozbudowa drogi publicznej na terenach objętych inwestycją.
10.	Wskaźniki produktu i rezultatu	<u>Wskaźniki produktu:</u> WLWK-RCO074 - Ludność objęta projektami w ramach strategii zintegrowanego rozwoju terytorialnego – 111 375 os. WLWK-RCO075 - Wspierane strategii zintegrowanego rozwoju terytorialnego – 1 szt. WLWK-RCO076 - Zintegrowane projekty rozwoju terytorialnego – 1 szt. WLWK-PLRO145 - Powierzchnia przygotowanych terenów inwestycyjnych – 116 ha

		<u>Wskaźniki rezultatów:</u> WLWK-PLRR037 - Liczba inwestycji zlokalizowanych na przygotowanych terenach inwestycyjnych - 4 sztuki			
11.	Budżet projektu – źródło finansowania	Wartość całkowita projektu (PLN) <i>wg kursu 1€ = 4.3093 PLN</i>	Szacowana wartość wydatków kwalifikowalnych (PLN) <i>wg kursu 1€ = 4.3093 PLN</i>	Szacowana wartość dofinansowania ze środków FEP 2021-2027 (PLN) <i>wg kursu 1€ = 4.3093 PLN</i>	Szacowana wartość wkładu własnego (PLN) <i>wg kursu 1€ = 4.3093 PLN</i>
		26 831 075,00	21 813 882,11	14 160 520,40	7 653 361,71
		Wartość całkowita projektu (EUR)	Szacowana wartość wydatków kwalifikowalnych (EUR)	Szacowana wartość dofinansowania ze środków FEP 2021-2027 (EUR)	Szacowana wartość wkładu własnego (EUR)
		6 226 318,66	5 062 047,69	3 286 037,27	1 776 010,42
12.	Okres realizacji projektu	2025 - 2027			
13.	Powiązanie z innymi projektami ze Strategii ZIT	Projekt powiązany jest z projektami pn. Rozwój i promocja sieciowego produktu turystycznego MOF Krosno Karpackie Skarby Nafty i Szkła, Fizyczna odnowa i bezpieczeństwo przestrzeni publicznych na obszarze MOF Krosno i Rozwój dziedzictwa kulturowego i usług w dziedzinie kultury w MOF Krosno poprzez znaczący wpływ na rozwój gospodarczy MOF, wykorzystanie jego walorów, a także wzrost poziomu jakości życia jego mieszkańców.			
14.	Opis procesu wskazania projektu i zaangażowania partnerów społeczno-	Zaangażowanie partnerów społeczno-gospodarczych w proces przygotowania i wdrażania projektów w ramach Strategii ZIT MOF Krosno odbywało się aktywnie na każdym etapie pracy nad ich identyfikacją.			

gospodarczych oraz właściwych podmiotów reprezentujących społeczeństwo obywatelskie, podmiotów działających na rzecz ochrony środowiska oraz podmiotów odpowiedzialnych za promowanie włączenia społecznego, praw podstawowych, praw osób niepełnosprawnych, równości płci i niedyskryminacji w pracach nad przygotowaniem i wdrażaniem projektów	Zaangażowanie społeczeństwa odbywało się już na etapie diagnostycznym poprzez aktywnie promowane badanie ankietowe. Ponadto przeprowadzono kilkanaście indywidualnych wywiadów pogłębionych (IDI) z przedstawicielami sektora publicznego i prywatnego. Badania pozwoliły na uwzględnienie w procedurze identyfikacji projektów słabych i mocnych stron, potencjałów, potrzeb oraz priorytetów i spostrzeżeń wskazywanych przez ankietowanych, którzy stanowią silną reprezentację lokalnych spostrzeżeń. Ponadto w strukturze Związku ZIT MOF Krosno uwzględniono Radę Programową ds. Strategii ZIT, która pełni funkcję ciała doradczego Lidera Porozumienia tj. Miasta Krosna. W ramach prac nad dokumentem Rada Programowa odbyła 3 spotkania, o charakterze konsultacyjno – weryfikującym, po czym po wewnętrznych konsultacjach, pozytywnie zaopiniowała projekty oraz projekt Strategii ZIT. W ramach prac nad Strategią ZIT MOF Krosno przeprowadzony został modelowy proces partycypacyjny. Pierwsze konsultacje społeczne projektów i projektu dokumentu trwały od 14.03 do 5.04 2024 r., został on wyłożony do publicznego wglądu na stronach internetowych i portalach BIP każdej z gmin. W proces zaangażowani byli mieszkańcy, a jego promocja i przebieg odbywały się z zachowaniem idei zintegrowania i niewykluczania żadnego z interesariuszy. Mieszkańcom oraz pozostałym zainteresowanym stworzono możliwość zgłaszania uwag. W wyniku pogłębienia badań diagnostycznych oraz weryfikacji i uzupełnień części strategicznej, w tym listy projektów, po zakończeniu pierwszych konsultacji społecznych podjęto decyzje o ponowieniu procesu. Ponowne wyłożenie do publicznego wglądu i konsultacje społeczne projektów i projektu Strategii ZIT MOF Krosno wraz z Prognozą oddziaływania na środowisko prowadzone były w dniach od 25.09 do 16.10 2024 r. Projekty dokumentów wyłożone zostały do publicznego wglądu w wersji papierowej w siedzibie każdego Urzędu
---	--

Gminy i Miasta w MOF Krosno oraz w wersji elektronicznej na stronach internetowych BIP jednostek. Mieszkańcom oraz pozostałym zainteresowanym stworzono możliwość zgłaszania uwag. Ponadto 7.10.2024 r. w siedzibie Urzędu Miasta Krosna zorganizowano spotkanie konsultacyjne.

5.2. Lista projektów rezerwowych wybieranych w systemie niekonkurencyjnym

Tabela nr 15. Lista projektów rezerwowych do dofinansowania w ramach Instrumentu ZIT w FEP 2021–2027 w systemie niekonkurencyjnym

1.	Tytuł projektu nr 1	Rozwój i promocja sieciowego produktu turystycznego MOF Krosno – etap II”
2.	Priorytet FEP 2021-2027	PRIORYTET 6 – ROZWÓJ ZRÓWNOWAŻONY TERYTORIALNIE
3.	Cel szczegółowy FEP 2021-2027	Cel szczegółowy 5(i) wspieranie zintegrowanego i sprzyjającego włączeniu społecznemu rozwoju społecznego, gospodarczego i środowiskowego, kultury, dziedzictwa naturalnego, zrównoważonej turystyki i bezpieczeństwa na obszarach miejskich
4.	Działanie FEP 2021-2027	FEPK 06.01 Zrównoważony rozwój miejskich obszarów funkcjonalnych
5.	Cel Strategii ZIT	Cel strategiczny ZIT 2. Wzmocnienie istniejącego potencjału przyrodniczego, kulturowego i turystycznego
6.	Zakres rzeczowy – typ projektu zgodny z FEP 2021-2027	Typ projektu zgodny z FEP 2021-2027: typ I. ochrona, rozwój i promowanie publicznych walorów turystycznych i usług turystycznych Głównym celem projektu jest wzrost atrakcyjności turystycznej Miejskiego Ośrodka Funkcjonalnego Krosno. Przedmiotem przedsięwzięcia jest szereg działań związanych z rozwojem i promowaniem walorów turystycznych w gminach MOF Krosno poprzez kontynuację tworzenia ścieżek/szlaków/ tras rowerowych i kajakowych oraz rozwój infrastruktury turystycznej, w tym związanej z dziedzictwem kulturowym i przyrodniczym regionu. <u>Miasto Krosno – Projekt obejmuje dwa zadania:</u> 1. Oznakowanie i rozbudowę szlaku kajakowego na rzece Wisłok, od Krościenka Wyżnego do granicy z Wojaszówką. 2. Modernizację wyciągu narciarskiego w Czarnorzekach i przystosowanie go do przewozu osób i rowerów w okresie

poza sezonem zimowym oraz budowa na stoku narciarskim bike parku/ flow line oraz tyrolki.

Gmina Korczyna – Projekt obejmuje trzy zadania:

- Rozwój turystycznego centrum kolarstwa górskiego w Czarnorzekach poprzez budowę i oznaczenie kolejnych tras zjazdowych typu downhill.

Rozbudowę istniejącego przystanku autobusowego w centrum Korczyny, przy ul. Rynek.

Oznakowanie i rozbudowę szlaku kajakowego o infrastrukturę w Iskrzynie

Gmina Miejsce Piastowe – Projekt zakłada realizację przedsięwzięcia polegającego na stworzeniu kamperowiska oraz pola namiotowego w Niżnej Łące w pobliżu rzeki Jasiołki oraz stawu.

Gmina Krościenko Wyżne – Projekt obejmuje dwa zadania: Rozbudowę ścieżek pieszo-rowerowych w Krościenku Wyżnym, w tym bulwarów wzdłuż rzeki Wisłok, umożliwiających bezpieczne korzystanie z atrakcji turystycznych oraz rozbudowę szlaku kajakowego.

Gmina Jedlicze – Projekt zakłada rozwój sieciowego produktu turystycznego „Karpackie Skarby Nafty i Szkła” poprzez uzupełnienie infrastruktury turystycznej w poszczególnych miejscowościach, tj.

- Chlebna – budowa infrastruktury turystycznej wspierającej turystykę rowerową i pieszą stanowiącej uzupełnienie infrastruktury turystycznej „Folwark Chlebna”.
- Moderówka – inwestycja obejmuje budowę infrastruktury turystycznej stanowiącej punkt obsługi turysty.
- Jedlicze (ul. Armii Krajowej) – planuje się modernizację istniejącej infrastruktury turystycznej znajdującej się przy szlaku pieszo-rowerowym prowadzącym do atrakcji turystycznych związanych z przemysłem naftowym oraz łączącym się z Transgranicznym Szlakiem Rowerowym „Beskidzie Muzea, w tym wymiana nawierzchni i dodanie nowych elementów

		małej architektury (ławki, tablice informacyjne, stół do gry w szachy). Jedlicze (skrzyżowanie ul. Rejtana i Trzecieckiego) – projekt zakłada budowę infrastruktury związanej z historią przemysłu naftowego, w tym ławki, tablice informacyjne, urządzenia zabawowe, a także ścieżki spacerowe.
7.	Wskaźniki produktu i rezultatu	<u>Wskaźniki produktu:</u> WLWK-RCO077 - Liczba obiektów kulturalnych i turystycznych objętych wsparciem – 5 szt. WLWK-RCO074 - Ludność objęta projektami w ramach strategii zintegrowanego rozwoju terytorialnego – 111 375 os. WLWK-RCO076 - Zintegrowane projekty rozwoju terytorialnego – 1 szt. WLWK-RCO075 - Wspierane strategie zintegrowanego rozwoju terytorialnego – 1 szt. WLWK-RCO058 - Wspierana infrastruktura rowerowa – 2 km WLWK-PLRO224 - Liczba powstałych Miejsc Przyjaznych Kajakarzom (MPK) – 3 szt. <u>Wskaźniki rezultatu</u> Liczba osób odwiedzających obiekty kulturalne i turystyczne objęte wsparciem – 20 000 os.
8.	Budżet projektu	Wartość całkowita projektu: 9 916 000,00 PLN Miasto Krosno: 4 740 000,00 Gmina Jedlicze: 1 276 000,00 Gmina Korczyna 2 150 000,00 Gmina Krościenko Wyżne 1 750 000,00 zł Szacowana wartość wydatków kwalifikowanych: 9 916 000,00 PLN Szacowana wartość dofinansowania ze środków FEP 2021-2027 (PLN): 8 428 600,00 PLN Szacowana wartość wkładu własnego: 1 487 400,00 PLN
9.	Okres realizacji projektu	2026 - 2027

10.	Powiązanie innymi projektami Strategii ZIT z ze	Projekt jest powiązany z projektem podstawowym „Rozwój i promocja sieciowego produktu turystycznego MOF Krosno”, a jego realizacja przyczyni się do rozwoju potencjału turystycznego MOF Krosno i stworzenia wspólnej oferty turystycznej MOF Krosno.
11.	Opis procesu wskazania projektu i zaangażowania partnerów społeczno-gospodarczych oraz właściwych podmiotów reprezentujących społeczeństwo obywatelskie, podmiotów działających na rzecz ochrony środowiska oraz podmiotów odpowiedzialnych za promowanie włączenia społecznego, praw podstawowych, praw osób niepełnosprawnych, równości płci i niedyskryminacji w pracach nad przygotowaniem i wdrażaniem projektów	Zaangażowanie partnerów społeczno-gospodarczych w proces przygotowania i wdrażania projektów w ramach Strategii ZIT MOF Krosno odbywało się aktywnie na każdym etapie pracy nad ich identyfikacją. Zaangażowanie społeczeństwa odbywało się już na etapie diagnostycznym poprzez aktywnie promowane badanie ankietowe. Ponadto przeprowadzono kilkanaście indywidualnych wywiadów pogłębionych (IDI) z przedstawicielami sektora publicznego i prywatnego. Badania pozwoliły na uwzględnienie w procedurze identyfikacji projektów słabych i mocnych stron, potencjałów, potrzeb oraz priorytetów i spostrzeżeń wskazywanych przez ankietowanych, którzy stanowią silną reprezentację lokalnych spostrzeżeń. Ponadto w strukturze Związku ZIT MOF Krosno uwzględniono Radę Programową ds. Strategii ZIT, która pełni funkcję ciała doradczego Lidera Porozumienia tj. Miasta Krosna. W ramach prac nad dokumentem Rada Programowa odbyła 3 spotkania, o charakterze konsultacyjno – weryfikującym, po czym po wewnętrznych konsultacjach, pozytywnie zaopiniowała projekty oraz projekt Strategii ZIT. W ramach prac nad Strategią ZIT MOF Krosno przeprowadzony został modelowy proces partycypacyjny. Pierwsze konsultacje społeczne projektów i projektu dokumentu trwały od 14.03 do 5.04 2024 r., został on wyłożony do publicznego wglądu na stronach internetowych i portalach BIP każdej z gmin. W proces zaangażowani byli mieszkańcy, a jego promocja i przebieg odbywały się z zachowaniem idei zintegrowania i niewykluczania żadnego z interesariuszy. Mieszkańcom oraz pozostałym zainteresowanym stworzono możliwość zgłaszania uwag. W wyniku pogłębienia badań diagnostycznych oraz weryfikacji i uzupełnień części strategicznej, w tym listy

projektów, po zakończeniu pierwszych konsultacji społecznych podjęto decyzję o ponowieniu procesu. Ponowne wyłożenie do publicznego wglądu i konsultacje społeczne projektów i projektu Strategii ZIT MOF Krosno wraz z Prognozą oddziaływania na środowisko prowadzone były w dniach od 25.09 do 16.10.2024 r. Projekty dokumentów wyłożone zostały do publicznego wglądu w wersji papierowej w siedzibie każdego Urzędu Gminy i Miasta w MOF Krosno oraz w wersji elektronicznej na stronach internetowych BIP jednostek. Mieszkańcom oraz pozostałym zainteresowanym stworzono możliwość zgłaszania uwag. Ponadto 7.10.2024 r. w siedzibie Urzędu Miasta Krosna zorganizowano spotkanie konsultacyjne.

5.3. Lista projektów podstawowych wybieranych w systemie konkurencyjnym

Tabela nr 16. Lista projektów podstawowych planowanych do dofinansowania w ramach Instrumentu ZIT w FEP 2021–2027 w systemie konkurencyjnym

	Tytuł projektu nr 1	Rozwój Mobilności miejskiej na terenie MOF Krosno
2.	Priorytet FEP 2021-2027	PRIORYTET 3 – MOBILNOŚĆ MIEJSKA
3.	Cel szczegółowy FEP 2021-2027	Cel szczegółowy 2(viii) Wspieranie zrównoważonej multimodalnej mobilności miejskiej jako elementu transformacji w kierunku gospodarki zeroemisyjnej
4.	Działanie FEP 2021-2027	FEPK.03.01 Zrównoważona mobilność miejska - ZIT
5.	Cel Strategii ZIT	CS 3. Likwidacja barier w skomunikowaniu oraz uzupełnienie braków w infrastrukturze podstawowej
6.	Lider projektu/ partnerzy projektu	Lider: Gmina Miasto Krosno Partnerzy: Gmina Jedlicze
7.	Zakres oddziaływania projektu	MOF Krosno
8.	Zakres rzeczowy – typ projektu zgodny z FEP 2021-2027	<u>Gmina Miasto Krosno – Lider projektu</u> Zakup bezemisyjnego taboru transportu publicznego oraz budowa obiektów niezbędnej infrastruktury technicznej w Krośnie dla potrzeb komunikacji miejskiej opartej na odnawialnych źródłach energii wraz z infrastrukturą ładowania autobusów zeroemisyjnych tj.: • Budynek Stacji Obsługi (w tym hala napraw ze stanowiskami przelotowymi do obsługi serwisowej) oraz inne obiekty niezbędnej infrastruktury technicznej • Myjnia autobusowa • Infrastruktura paliw alternatywnych, w tym plac postojowy zadaszony wyposażony w ładowarki stacjonarne do ładowania szybkiego i wolnego • Plac manewrowy

		• Układ drogowy ze zjazdami do drogi publicznej W ramach projektu planuje się również sfinansowanie dokumentu Planu Zrównoważonej Mobilności Miejskiej SUMP. <u>Gmina Jedlicze – Partner Projektu</u> Budowa "Centrum Przesiadkowego" w Jedliczu wraz z zagospodarowaniem terenu przyległego.
9.	Budżet projektu	Gmina Miasto Krosno: Wartość całkowita projektu: 53 000 000,00 PLN Szacowana wartość wydatków kwalifikowanych: 43 000 000,00 PLN 35 000 000,00 PLN (w ramach typu II), 8 000 000,00 PLN (w ramach typu I) Gmina Jedlicze: Wartość całkowita projektu: 5 000 000,00 PLN Szacowana wartość wydatków kwalifikowanych: 5 000 000,00 PLN (w ramach typu I)
10.	Okres realizacji projektu	2024 – 2028

1.	Tytuł projektu nr 2	Rozwój infrastruktury publicznej transportu zbiorowego ograniczającej zmotoryzowany ruch indywidualny na terenie Gminy Jedlicze zlokalizowanej na obszarze MOF Krosno
2.	Priorytet FEP 2021-2027	PRIORYTET 3 – MOBILNOŚĆ MIEJSKA
3.	Cel szczegółowy FEP 2021-2027	Cel szczegółowy 2(viii) Wspieranie zrównoważonej multimodalnej mobilności miejskiej jako elementu transformacji w kierunku gospodarki zeroemisyjnej
4.	Działanie FEP 2021-2027	FEPK.03.01 Zrównoważona mobilność miejska - ZIT
5.	Cel Strategii ZIT	CS 3. Likwidacja barier w skomunikowaniu oraz uzupełnienie braków w infrastrukturze podstawowej

6.	Beneficjent	Gmina Jedlicze
7.	Zakres oddziaływania projektu	MOF Krosno
8.	Zakres rzeczowy – typ projektu zgodny z FEP 2021-2027	Miejsce realizacji propozycji przedsięwzięcia: miasto Jedlicze. Przebudowa zatok autobusowych na terenie Gminy Jedlicze wraz z przebudową istniejących ciągów pieszych, montażem interaktywnych wiat przystankowych i cyfrowym systemem dynamicznej informacji pasażerskiej oraz zmiana organizacji ruchu na terenie Rynku w Jedliczu, w tym uporządkowanie przestrzeni służącej poprawie bezpieczeństwa.
9.	Budżet projektu	Jedlicze: Wartość całkowita projektu: 1 000 000,00 PLN Szacowana wartość wydatków kwalifikowanych: 1 000 000,00 PLN (w ramach typu I)
10.	Okres realizacji projektu	2024 – 2028

1.	Tytuł projektu nr 3	Budowa infrastruktury rowerowej dla ruchu niezmotoryzowanego i mikromobilności na terenie Gminy Jedlicze, zlokalizowanej na obszarze MOF Krosno
2.	Priorytet FEP 2021-2027	PRIORYTET 3 – MOBILNOŚĆ MIEJSKA
3.	Cel szczegółowy FEP 2021-2027	Cel szczegółowy 2(viii) Wspieranie zrównoważonej multimodalnej mobilności miejskiej jako elementu transformacji w kierunku gospodarki zeroemisyjnej
4.	Działanie FEP 2021-2027	FEPK.03.01 Zrównoważona mobilność miejska - ZIT
5.	Cel Strategii ZIT	CS 3. Likwidacja barier w skomunikowaniu oraz uzupełnienie braków w infrastrukturze podstawowej

6.	Beneficjent	Gmina Jedlicze
7.	Zakres oddziaływania projektu	MOF Krosno
8.	Zakres rzeczowy – typ projektu zgodny z FEP 2021-2027	Budowa ścieżek i tras rowerowych o łącznej długości około 13 km i szerokości 2-3 m, łączących kilka miejscowości Gminy Jedlicze z Miastem Krosno.
9.	Budżet projektu	Jedlicze: 14 660 000,00 PLN (całkowita wartość projektu) 12 660 000,00 PLN (wartość kwalifikowana) (w ramach typu III)
10.	Okres realizacji projektu	2024 – 2028

1.	Tytuł projektu nr 4	Budowa infrastruktury dla ruchu niezmotoryzowanego na terenie gminy Wojaszówka
2.	Priorytet FEP 2021-2027	PRIORYTET 3 – MOBILNOŚĆ MIEJSKA
3.	Cel szczegółowy FEP 2021-2027	Cel szczegółowy 2(viii) Wspieranie zrównoważonej multimodalnej mobilności miejskiej jako elementu transformacji w kierunku gospodarki zeroemisyjnej
4.	Działanie FEP 2021-2027	FEPK.03.01 Zrównoważona mobilność miejska - ZIT
5.	Cel Strategii ZIT	CS 3. Likwidacja barier w skomunikowaniu oraz uzupełnienie braków w infrastrukturze podstawowej
6.	Beneficjent	Gmina Wojaszówka
7.	Zakres oddziaływania projektu	MOF Krosno
8.	Zakres rzeczowy – typ projektu zgodny z FEP 2021-2027	Budowa ciągów komunikacji pieszej (chodników) na terenie miejscowości Odrzykoń.

9.	Budżet projektu	Wartość całkowita przedsięwzięcia: 3 000 000,00 PLN Szacowania wartość wydatków kwalifikowanych: 3 000 000,00 PLN (w ramach typu III) _
10.	Okres realizacji projektu	2024 – 2028

5.4. Lista projektów komplementarnych

Projekty komplementarne odnoszą się do projektów realizowanych na terenie gmin wchodzących w skład ZIT MOF Krosno. Cechą projektów komplementarnych jest możliwość finansowania ich z innych źródeł korzystających z innych źródeł dofinansowania, np. źródeł własnych gminy, ze środków programów regionalnych i krajowych, ale mogą być również dofinansowane ze środków FEP 2021-2027.

Najszerszy spośród projektów komplementarnych jest zakres projektu pn. Krosno przedsiębiorcze, zielone i współzarządzane, finansowane z Polsko-Szwajcarskiego Programu Rozwoju Miast. Zakres działania w ramach projektu realizowany we współpracy z gminami MOF Krosno obejmuje następujące obszary tematyczne: kształcenie oraz szkolenie zawodowe i specjalistyczne, finansowanie dla mikro, małych i średnich przedsiębiorstw. Zakres projektu realizowany samodzielnie przez Miasto Krosno obejmuje obszary tematyczne, takie jak: transport publiczny, ochronę przyrody i różnorodność biologiczna, zdrowie i pomoc społeczna, zaangażowanie obywatelskie i przejrzystość.

Na liście znajduje się ponadto 27 projektów, których potrzebę realizacji określiły gminy MOF. Wszystkie z projektów komplementarnych odnoszą się do Celu strategicznego 3 ZIT – Likwidacja barier w skomunikowaniu oraz uzupełnienie braków w infrastrukturze podstawowej, jeden realizuje cel strategiczny 2 – Wzmocnienie istniejącego potencjału przyrodniczego, kulturowego i turystycznego. Projekty pokrywają się ze Strategią ZIT również zakresem czasowym realizacji.

Tabela nr 17. Lista projektów komplementarnych

Nr proj-ektu	Cel strategiczny ZIT	Tytuł projektu	Okres realizacji projektu	Budżet projektu (PLN)	Źródło finansowania	Priorytet/ cel szczegółowy
1.	Cel strategiczny 1 – Zwiększenie atrakcyjności gospodarczej regionu i jego rynku pracy Cel strategiczny 2 – Wzmocnienie istniejącego potencjału przyrodniczego, kulturowego i turystycznego Cel strategiczny 3 – Likwidacja barier w skomunikowaniu oraz uzupełnienie braków w infrastrukturze podstawowej Cel strategiczny 4 – Sprawnie funkcjonujący, zintegrowany i inteligentnie zarządzany MOF	Nasze Krosno zielone, przedsiębiorcze i współzarządzane z mieszkańcami	2027-2028	80 700 000,00	Polsko-Szwajcarski Program Rozwoju Miast	Podniesienie jakości życia mieszkańców średnich miast w Polsce.
2.	Cel strategiczny 3 – Likwidacja barier w skomunikowaniu oraz uzupełnienie braków w infrastrukturze podstawowej	Rozbudowa i przebudowa budynku remizy OSP w Jaszcwi w gminie Jedlicze	2025 r./2026 r.	550 000,00	Do decyzji np. FEP 2021-2027	Nd.
3.	Cel strategiczny 3 – Likwidacja barier w skomunikowaniu oraz uzupełnienie braków w infrastrukturze podstawowej	Budowa garażu OSP w miejscowości Potok w gminie Jedlicze	2025 r./2026 r.	1 500 000,00	Do decyzji np. FEP 2021-2027	Nd.
4.	Cel strategiczny 3 – Likwidacja barier w skomunikowaniu oraz uzupełnienie braków w infrastrukturze podstawowej	Budowa oświetlenia drogowego drogi powiatowej P1951R w miejscowości Jedlicze i Chlebna w gminie Jedlicze	2025 r./2026 r.	823 000,00	Do decyzji np. FEP 2021-2027	Nd.
5.	Cel strategiczny 3 – Likwidacja barier w skomunikowaniu oraz uzupełnienie braków w infrastrukturze podstawowej	Budowa oświetlenia ulicznego w m. Moderówka – Winnica - dz. nr. ewid. 2033 i 2034 w gminie Jedlicze	2026 r./2027 r.	641 000,00	Do decyzji np. FEP 2021-2027	Nd.
6.	Cel strategiczny 3 – Likwidacja barier w skomunikowaniu oraz uzupełnienie braków w infrastrukturze podstawowej	Budowa oświetlenia drogowego G114655R w m. Moderówka (Zapłocie) w gminie Jedlicze	2026 r./2027 r.	177 000,00	Do decyzji np. FEP 2021-2027	Nd.
7.	Cel strategiczny 3 – Likwidacja barier w skomunikowaniu oraz uzupełnienie braków w infrastrukturze podstawowej	Budowa oświetlenia drogowego w miejscowości Długie – dz. 779 i 765 w gminie Jedlicze	2026 r./2027 r.	46 000,00	Do decyzji np. FEP 2021-2027	Nd.

8.	Cel strategiczny 3 – Likwidacja barier w skomunikowaniu oraz uzupełnienie braków w infrastrukturze podstawowej	Budowa oświetlenia drogowego w miejscowości Żarnowiec – dz. 137 w gminie Jedlicze	2026 r./2027 r.	55 000,00	Do decyzji np. FEP 2021-2027	Nd.
9.	Cel strategiczny 3 – Likwidacja barier w skomunikowaniu oraz uzupełnienie braków w infrastrukturze podstawowej	Budowa oświetlenia drogowego dróg - na działkach – 624, 636, 670, 641, 781” położonych w m. Moderówka w gminie Jedlicze	2026 r./2027 r.	180 000,00	Do decyzji np. FEP 2021-2027	Nd.
10.	Cel strategiczny 3 – Likwidacja barier w skomunikowaniu oraz uzupełnienie braków w infrastrukturze podstawowej	Budowa oświetlenia drogowego dróg - na działkach – 874 i 856 położonych w m. Potok w gminie Jedlicze	2026 r./2027 r.	180 000,00	Do decyzji np. FEP 2021-2027	Nd.
11.	Cel strategiczny 3 – Likwidacja barier w skomunikowaniu oraz uzupełnienie braków w infrastrukturze podstawowej	Budowa oświetlenia drogowego dróg powiatowych położonych w m. Piotrówka-drogi powiatowe w gminie Jedlicze	2026 r./2027 r.	450 000,00	Do decyzji np. FEP 2021-2027	Nd.
12.	Cel strategiczny 2 – Wzmocnienie istniejącego potencjału przyrodniczego, kulturowego i turystycznego Cel strategiczny 3 – Likwidacja barier w skomunikowaniu oraz uzupełnienie braków w infrastrukturze podstawowej	Budowa Domu Kultury wraz z remizą OSP w Świerzowej Polskiej w gminie Chorkówka	Bd.	9 100 000,00	Do decyzji np. FEP 2021-2027	Nd.
13.	Cel strategiczny 3 – Likwidacja barier w skomunikowaniu oraz uzupełnienie braków w infrastrukturze podstawowej	Budowa oświetlenia ulicznego w Gminie Chorkówka	Bd.	2 500 000,00	Do decyzji np. FEP 2021-2027	Nd.
14.	Cel strategiczny 3 – Likwidacja barier w skomunikowaniu oraz uzupełnienie braków w infrastrukturze podstawowej	Budowa dwóch remiz strażackich w miejscowości Łęki Strzyżowskie i Łączki Jagiellońskie w gminie Wojaszówka w celu zwiększenia bezpieczeństwa i ochrony przed skutkami zmian klimatu mieszkańców MOF Krosno	Bd.	Bd.	Do decyzji np. FEP 2021-2027	Nd.
15.	Cel strategiczny 3 – Likwidacja barier w skomunikowaniu oraz uzupełnienie braków w infrastrukturze podstawowej	Budowa chodników w miejscowości Odkrzykoń w gminie Wojaszówka, w obrębie istniejących linii autobusowych, w celu zapewnienia bezpieczeństwa pieszych docierających do przystanków komunikacji miejskiej, korzystających z transportu publicznego.	Bd.	Bd.	Do decyzji np. FEP 2021-2027	Nd.
16.	Cel strategiczny 3 – Likwidacja barier w skomunikowaniu oraz uzupełnienie braków w infrastrukturze podstawowej	Budowa odcinka sieci wodociągowej Dobieszyn- Potok w gminie Jedlicze	2026 r./2027 r.	4 000 000,00	Do decyzji np. FEP 2021-2027	Nd.

17.	Cel strategiczny 3 – Likwidacja barier w skomunikowaniu oraz uzupełnienie braków w infrastrukturze podstawowej	Budowa kanalizacji sanitarnej w miejscowości Długie - Etap II w gminie Jedlicze	2025 r./2026 r.	2 100 000,00	Do decyzji np. FEP 2021-2027	Nd.
18.	Cel strategiczny 3 – Likwidacja barier w skomunikowaniu oraz uzupełnienie braków w infrastrukturze podstawowej	Budowa kanalizacji sanitarnej w miejscowości Chlebna przysiółek Wądoły w gminie Jedlicze	2025 r./2026 r.	3 100 000,00	Do decyzji np. FEP 2021-2027	Nd.
19.	Cel strategiczny 3 – Likwidacja barier w skomunikowaniu oraz uzupełnienie braków w infrastrukturze podstawowej	Rozbudowa sieci kanalizacji sanitarnej w Gminie Jedlicze dla m. Poręby, Podniebyle"	2025 r./2026 r.	5 000 000,00	Do decyzji np. FEP 2021-2027	Nd.
20.	Cel strategiczny 3 – Likwidacja barier w skomunikowaniu oraz uzupełnienie braków w infrastrukturze podstawowej	Rozbudowa sieci kanalizacji sanitarnej w Gminie Jedlicze dla m. Piotrówka	2026 r./2027 r.	5 000 000,00	Do decyzji np. FEP 2021-2027	Nd.
21.	Cel strategiczny 3 – Likwidacja barier w skomunikowaniu oraz uzupełnienie braków w infrastrukturze podstawowej	Budowa sieci wodociągowej w miejscowości Jaszczew, Potok w gminie Jedlicze	2026 r./2027 r.	773 000,00	Do decyzji np. FEP 2021-2027	Nd.
22.	Cel strategiczny 3 – Likwidacja barier w skomunikowaniu oraz uzupełnienie braków w infrastrukturze podstawowej	Budowa odcinka sieci wodociągowej Jedlicze-Długie w gminie Jedlicze	2027 r./2028 r.	4 000 000,00	Do decyzji np. FEP 2021-2027	Nd.
23.	Cel strategiczny 2 – Wzmocnienie istniejącego potencjału przyrodniczego, kulturowego i turystycznego Cel strategiczny 3 – Likwidacja barier w skomunikowaniu oraz uzupełnienie braków w infrastrukturze podstawowej	Modernizacja Domu Ludowego w m. Długie na działkach nr ewid. 462,464 w gminie Jedlicze	2025 r./2026 r.	1 500 000,00	Do decyzji np. FEP 2021-2027	Nd.
24.	Cel strategiczny 3 – Likwidacja barier w skomunikowaniu oraz uzupełnienie braków w infrastrukturze podstawowej	Termomodernizacja Domu Ludowego w Dobieszynie w gminie Jedlicze	2026 r./2027 r.	1 400 000,00	Do decyzji np. FEP 2021-2027	Nd.
25.	Cel strategiczny 3 – Likwidacja barier w skomunikowaniu oraz uzupełnienie braków w infrastrukturze podstawowej	Poprawa efektywności energetycznej budynku Urzędu Gminy w Jedliczu w gminie Jedlicze	2025 r./2026 r.	250 000,00	Do decyzji np. FEP 2021-2027	Nd.
26.	Cel strategiczny 3 – Likwidacja barier w skomunikowaniu oraz uzupełnienie braków w infrastrukturze podstawowej	Budowa kanalizacji sanitarnej (przysiółki) i sieci wodociągowej w gminie Chorkówka	Bd.	Bd.	Do decyzji np. FEP 2021-2027	Nd.

27.	Cel strategiczny 3 – Likwidacja barier w skomunikowaniu oraz uzupełnienie braków w infrastrukturze podstawowej	Budowa instalacji fotowoltaicznych jako odnawialnego źródła energii elektrycznej z przeznaczeniem na pokrycie potrzeb Członków Spółdzielni Energetycznych i potrzeb własnych Spółdzielni Energetycznych zakładanych na obszarze MOF Krosno	2024 r. – 2030 r.	do 100 000 000,00	Fundusze Unijne, Pożyczki wspierające zieloną transformację miast, KPO	Energia i środowisko / Rozwój energetyki rozproszonej i obywatelskiej w tym rozwój spółdzielni energetycznych, wzrost instalacji fotowoltaicznych jako niskoemisyjnych, odnawialnych źródeł energii
28.	Cel strategiczny 2 – Wzmocnienie istniejącego potencjału przyrodniczego, kulturowego i turystycznego	Przestrzeń nauki, kultury i sztuki w Krośnie	02.06.2025 – 31.12.2027	66 410 433,26	Fundusze Europejskie na Infrastrukturę, Klimat, Środowisko 2021-2027	FENX.07.01. Infrastruktura kultury i turystyki kulturowej / tworzenie odpowiednich warunków infrastrukturalnych sprzyjających aktywnemu uczestnictwu w kulturze i w życiu społecznym

6. Warunki i procedury obowiązujące w realizacji Strategii ZIT

6.1. System wdrażania Strategii ZIT

Warunki realizacji ZIT wynikają z zapisów Ustawy Wdrożeniowej, w szczególności z art. 34 ust. 6. w którym wskazuje, że warunkami realizacji ZIT jest:

- 1) powołanie związku ZIT, o którym mowa w ust. 5⁹⁴
- 2) opracowanie i uchwalenie przez podmioty, o których mowa w ust. 5, strategii terytorialnej, o której mowa w art. 29 Rozporządzenia Ogólnego, zwanej dalej „strategią ZIT”, z zastrzeżeniem ust. 9 oraz jej pozytywne zaopiniowanie przez właściwą instytucję zarządzającą programem w terminie 60 dni od dnia otrzymania – w zakresie możliwości finansowania strategii ZIT w ramach tego programu
- 3) opracowanie i uchwalenie do dnia 31 grudnia 2025 r. strategii rozwoju ponadlokalnego, o której mowa w art. 10 g ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym, w przypadku miejskiego obszaru funkcjonalnego, o którym mowa w ust. 2, miasta będącego siedzibą władz samorządowych województwa lub wojewody, a do czasu jej uchwalenia opracowanie i uchwalenie strategii ZIT

Program FEP 2021-2027 jest podstawowym narzędziem wdrażania Strategii ZIT MOF Krosno. Za wdrożenie FEP odpowiada Instytucja zarządzająca (IZ) – Zarząd Województwa Podkarpackiego z siedzibą w Rzeszowie. Rolę Instytucji audytowej pełni Szef Krajowej Administracji Skarbowej, Podmiotu otrzymującego płatności od Komisji Minister właściwy ds. finansów publicznych. W skład Komitetu Monitorującego program regionalny Fundusze Europejskie dla Podkarpacia 2021-2027 wchodzi łącznie 76 członków, w tym:

- z prawem do głosowania (członkowie Komitetu lub ich zastępcy) tj.:
 - instytucje realizujące FEP 2021-2027 (11 osób)
 - strona rządowa (6 osób)
 - partnerzy (38 osób), w tym:
 - władze regionalne, lokalne, miejskie oraz inne instytucje publiczne (12 osób)
 - partnerzy społeczni i gospodarczy (15 osób)
 - podmioty reprezentujące społeczeństwo obywatelskie (11 osób)
- bez prawa do głosowania:

⁹⁴ Art. 34. ust. 5 Ustawy Wdrożeniowej: ZIT są zarządzane przez związek ZIT utworzony w jednej z form współpracy jednostek samorządu terytorialnego, o których mowa w art. 64, art. 74 i art. 84 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2022 r. poz. 559, 583 i 1005) albo w ustawie z dnia 9 marca 2017 r. o związku metropolitalnym w województwie śląskim (Dz. U. z 2022 r. poz. 439 i 583), a w przypadku udziału w związku ZIT powiatu stosuje się również przepisy art. 5 ust. 2, art. 72a, art. 73 i art. 75 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (Dz. U. z 2022 r. poz. 528 i 583).

- o obserwatorzy (21 osób)

Wdrażanie Strategii ZIT MOF Krosno odbywać będzie się za pomocą działań realizowanych, w ramach których wybierane będą projekty. Wybór projektów odbywać będzie się w systemie niekonkurencyjnym i konkurencyjnym.

Szczegóły dotyczące możliwego zakresu realizacji projektów opisane zostały w „Szczegółowym Opisie Priorytetów Programu Fundusze Europejskie dla Podkarpacia 2021-2027”.

Związek ZIT MOF Krosno jako formę współpracy jst wybrał formę porozumienia międzygminnego. Porozumienie międzygminne w sprawie powołania Związku ZIT MOF Krosno zawarte zostało 3 lutego 2023 roku, na okres programowania, negocjowania i przygotowania dokumentów niezbędnych do realizacji ZIT, zgodnie z dokumentami programowymi na lata 2021-2027 właściwego ministra ds. rozwoju regionalnego, a także na czas realizacji oraz trwałości projektów w formule ZIT w perspektywie finansowej Unii Europejskiej 2021-2027. W związku z wybraną formą prawną Strategia ZIT MOF Krosno podlega zatwierdzeniu przez decyzje Lidera.

Zgodnie z obowiązującymi dokumentami struktura związku ZIT MOF Krosno składa się z:

Organ	Charakterystyka i zakres zadań
Lider (organ wykonawczy)	<u>Gmina Miasto Krosno – Prezydent Miasta Krosna</u> – koordynacja prac w programowaniu perspektywy finansowej Unii Europejskiej 2021-2027 dotyczących ZIT MOF Krosno, – programowanie, negocjowanie i przygotowanie dokumentów strategicznych oraz wszelkich innych dokumentów niezbędnych do realizacji ZIT oraz uzgadnianie ich z właściwym ministrem ds. rozwoju regionalnego, Zarządem Województwa Podkarpackiego oraz innymi właściwymi podmiotami – reprezentacja pozostałych jst MOF Krosno w procesie programowania, negocjacji i przygotowania dokumentów strategicznych oraz wszelkich innych dokumentów niezbędnych do realizacji instrumentu ZIT wymaganych w ramach perspektywy finansowej 2021-2027 – pozostałe gminy zobowiązały się do pełnej współpracy z Liderem przy realizacji działań w ramach instrumentu ZIT

Komitet Sterujący (organ uchwałodawczy)	W skład komitetu wchodzi: <u>Prezydent Miasta Krosna, Wójt Gminy Chorkówka, Burmistrz Gminy Jedlicze, Wójt Gminy Korczyna, Wójt Gminy Krościenko Wyżne, Wójt Gminy Miejsce Piastowe, Wójt Gminy Wojaszówka.</u> – podejmowanie kluczowych decyzji dotyczących opracowania i aktualizacji strategii i innych dokumentów – przyjmowanie i opiniowanie strategii i jej zmian – opiniowanie kryteriów wyboru projektów realizowanych w ramach ZIT – przyjmowanie sprawozdań z realizacji Strategii
Zespół Zadaniowy	<u>Powołany w strukturze organizacyjnej Lidera - po dwóch przedstawicieli, z każdej z gmin MOF Krosno</u> – koordynowanie przygotowania oraz wdrażania Strategii ZIT MOF Krosno – koordynowanie współpracy pomiędzy gminami – koordynowanie, identyfikacja oraz realizacja projektów wynikających ze Strategii ZIT MOF Krosno – monitorowanie realizacji Strategii ZIT MOF Krosno
Rada Programowa	<u>Partnerzy społeczno-gospodarczy</u> – wspieranie działania MOF Krosno – ciało doradcze w sprawach związanych z przygotowaniem, prowadzeniem i oceną realizacji Strategii ZIT MOF Krosno – opiniowanie, wymiana informacji, dobrych praktyk, podejmowanie inicjatyw i proponowanie rozwiązań związanych z przygotowaniem, wdrażaniem, monitorowaniem i ewaluacją Strategii ZIT – ciało doradcze Lidera Porozumienia

6.2. System monitoringu Strategii ZIT

Monitoring realizacji Strategii ZIT MOF Krosno polegać będzie na bieżącej ocenie postępu przygotowania i realizacji projektów realizowanych z instrumentu ZIT zgodnie z krajowymi „Wytycznymi dotyczącymi monitorowania postępu rzeczowego realizacji programów na lata 2021-2027”. Koordynowanie stanu realizacji projektów oparte będzie o wybrane wskaźniki produktu i rezultatu wskazane dla Priorytetów w programie FEP 2021-2027 oraz Szczegółowym Opisie Priorytetów, przyporządkowanych do poszczególnych celów strategicznych. Wskaźniki produktu są bezpośrednio związane z wydatkami ponoszonymi w ramach projektu, a wskaźniki rezultatu są bezpośrednim efektem dofinansowanego projektu. Zadaniem Związku ZIT jest koordynowanie stanu realizacji projektów wynikających ze Strategii ZIT dla MOF Krosno. Rzetelne mierzenie postępów w realizacji dokumentu oraz szybkie i skuteczne reagowanie na pojawiające się problemy zapewni kompleksowy system monitoringu.

Tabela nr 18. Wskaźniki produktu

Cel strategiczny ZIT	Wskaźnik produktu	Jednostka miary	Wartość	Rok osiągnięcia wskaźnika
CS 1. Zwiększenie atrakcyjności gospodarczej regionu i jego rynku pracy	WLWK-RCO074 - Ludność objęta projektami w ramach strategii zintegrowanego rozwoju terytorialnego	os.	111 375	2027
	WLWK-RCO075 - Wspierane strategię zintegrowanego rozwoju terytorialnego	szt.	1	2027
	WLWK-RCO076 - Zintegrowane projekty rozwoju terytorialnego	szt.	1	2027
	WLWK-PLRO145 - Powierzchnia przygotowanych terenów inwestycyjnych	ha	116	2027
CS 2. Wzmocnienie istniejącego potencjału przyrodniczego,	WLWK-RCO075 - Wspierane strategię zintegrowanego rozwoju terytorialnego	szt.	1	2027

kulturowego i turystycznego	WLWK-RCO076 - Zintegrowane projekty rozwoju terytorialnego	szt.	3	2027
	WLWK-RCO074 - Ludność objęta projektami w ramach strategii zintegrowanego rozwoju terytorialnego	os.	111 375	2027
	WLWK-RCO077 - Liczba obiektów kulturalnych i turystycznych objętych wsparciem	szt.	27	2027
	WLWK-RCO058 - Wspierana infrastruktura rowerowa	km	7	2027
	WLWK-PLRO137 - Długość utworzonych szlaków turystycznych	km	60	2027
	WLWK-PLRO224 - Liczba powstałych Miejsc Przyjaznych Kajakarzom (MPK)	szt.	2	2027
	WLWK-PLRO141 - Liczba instytucji kultury objętych wsparciem	szt.	1	2026
	WLWK-PLRO132 - Liczba obiektów dostosowanych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami	szt.	1	2026
	WLWK-RCO114 - Otwarta przestrzeń utworzona lub rekultywowana na obszarach miejskich	m ²	22 541	2027
CS 4. Sprawnie funkcjonujący, zintegrowany i inteligentnie zarządzany MOF	WLWK-RCO075 - Wspierane strategie zintegrowanego rozwoju terytorialnego	szt.	1	2027

Tabela nr 19. Wskaźniki rezultatu

Cel strategiczny ZIT	Wskaźnik rezultatu	Jednostka miary	Wartość	Rok osiągnięcia wskaźnika
CS 1. Zwiększenie atrakcyjności gospodarczej regionu i jego rynku pracy	WLWK-PLRR037 - Liczba inwestycji zlokalizowanych na przygotowanych terenach inwestycyjnych	szt.	4	2027
CS 2. Wzmocnienie istniejącego potencjału przyrodniczego, kulturowego i turystycznego	WLWK-RCR077 - Liczba osób odwiedzających obiekty turystyczne i kulturalne objęte wsparciem	os.	65 000	2028
	WLWK-RCR095 - Ludność mająca dostęp do nowej lub udoskonalonej zielonej infrastruktury	os.	111 375	2028

6.3. System ewaluacji i aktualizacji Strategii ZIT

System ewaluacji Strategii ZIT MOF Krosno polegać będzie na ocenie jej aktualności oraz stopnia osiągnięcia zamierzonych celów strategicznych. Kompleksowa i rzetelna ewaluacja pozwoli zbadać efekty podejmowanych działań w zakresie realizacji założonych celów i osiągnięcia przyjętych wskaźników produktu i rezultatu oraz weryfikację racjonalności wykorzystania środków związanych z realizacją projektów. Umożliwi również poprawę jakości działań poprzez zwiększenie ich adekwatności, skuteczności, użyteczności, efektywności i trwałości. Będzie prowadzona w sposób umożliwiający zaangażowanie interesariuszy zewnętrznych. Rekomenduje się, aby ewaluacja prowadzona była w trakcie realizacji Strategii w 2025 roku (on-going), a także na jej zakończenie w 2027 roku (ex-post). Za aktualizację dokumentu odpowiada Związek ZIT, niemniej każda taka zmiana bazować będzie na § 3. ust. 8 Porozumienia.

6.4. Ramy finansowe i źródła finansowania Strategii

Finansowanie realizacji projektów wskazanych w Strategii ZIT MOF Krosno opierać się będzie na środkach unijnych przeznaczonych bezpośrednio dla MOF Krosno oraz na uzupełniających je środkach stanowiących wkład własny beneficjentów projektów. Projekty wynikające ze strategii ZIT mogą być współfinansowane ze środków programów regionalnych i krajowych zarówno z EFRR, jak i EFS+ w ramach wydzielonych działań.

Za wdrażanie instrumentu ZIT w MOF Krosno na poziomie regionalnym główne źródło finansowania pochodzi ze środków w ramach programu FEP. Realizacja projektów zintegrowanych, wdrażanych za pomocą instrumentu terytorialnego ZIT w sposób niekonkurencyjny, przewidziana została w FEP w ramach Priorytetu 6, CS 5(i) ⁹⁵.

Zarząd Województwa Podkarpackiego podjął decyzję w zakresie sposobu podziału środków w Priorytecie 6 uwzględniając wskaźnik dotyczący liczby ludności mieszkańców dla 11 MOF znajdujących się na terenie województwa podkarpackiego. Alokacja przeznaczona na Cs 5(i) w Priorytecie 6 Rozwój Zrównoważony Terytorialnie wynosiła dla MOF Krosno 19 066 524,00 EURO.

Tabela nr 20. Projekty przewidziane do realizacji przez Partnerów MOF w sposób niekonkurencyjny finansowanych w ramach Instrumentu ZIT w FEP 2021-2027

Priorytet FEP 2021-2027	PRIORYTET 6 – ROZWÓJ ZRÓWNOWAŻONY TERYTORIALNIE
Cel szczegółowy FEP 2021-2027	Cel szczegółowy 5(i) wspieranie zintegrowanego i sprzyjającego włączeniu społecznemu rozwoju społecznego, gospodarczego i środowiskowego, kultury, dziedzictwa naturalnego, zrównoważonej turystyki i bezpieczeństwa na obszarach miejskich
Budżet – źródło finansowania (PLN)	
<i>wg kursu 1€ = 4.3093 PLN ⁹⁶</i>	
Wartość całkowita projektu (PLN)	109 545 811,84
Szacowana wartość wydatków kwalifikowalnych (PLN)	101 817 236,84
Szacowana wartość dofinansowania ze środków FEP 2021-2027 (PLN)	82 163 371,89
Szacowana wartość wkładu własnego (PLN)	19 653 864,95
Budżet projektu – źródło finansowania (EUR)	
Wartość całkowita projektu (EUR)	25 420 790

⁹⁵ Fundusze Europejskie dla Podkarpacia 2021-2027 – Załącznik nr 1

⁹⁶ Miesięczny obrachunkowy kurs wymiany waluty stosowany przez Komisję Europejską w kwietniu 2024 r.

Szacowana wartość wydatków kwalifikowalnych (EUR)	23 627 326
Szacowana wartość dofinansowania ze środków FEP 2021-2027 (EUR)	19 066 524
Szacowana wartość wkładu własnego (EUR)	4 560 802
Alokacja przeznaczona na Cs 5(i) w Priorytecie 6 Rozwój Zrównoważony Terytorialnie dla MOF Krosno	19 066 524

Tabela nr 21. Projekty przewidziane do realizacji przez Partnerów MOF w sposób konkurencyjny finansowanych w ramach Instrumentu ZIT w FEP 2021-2027

Tytuł projektu	Priorytet FEP 2021-2027	Cel szczegółowy FEP 2021-2027	Działanie FEP 2021-2027	Budżet projektu
1. Rozwój Mobilności miejskiej na terenie MOF Krosno	PRIORYTET 3 – MOBILNOŚĆ MIEJSKA	Cel szczegółowy 2(viii) Wspieranie zrównoważonej multimodalnej mobilności miejskiej jako elementu transformacji w kierunku gospodarki zeroemisyjnej	FEPK.03.01 Zrównoważona mobilność miejska - ZIT	Gmina Miasto Krosno: Wartość całkowita projektu: 53 000 000,00 PLN Szacowana wartość wydatków kwalifikowanych: 43 000 000,00 PLN 35 000 000,00 PLN (w ramach typu II), 8 000 000,00 PLN (w ramach typu I) Gmina Jedlicze: Wartość całkowita projektu: 5 000 000,00 PLN Szacowana wartość wydatków kwalifikowanych: 5 000 000,00 PLN (w ramach typu I)
2. Rozwój infrastruktury publicznej transportu	PRIORYTET 3 – MOBILNOŚĆ MIEJSKA	Cel szczegółowy 2(viii) Wspieranie	FEPK.03.01 Zrównoważona mobilność miejska - ZIT	Jedlicze: Wartość całkowita projektu: 1 000 000,00 PLN Szacowana wartość

zbiorowego ograniczającej zmotoryzowany ruch indywidualny na terenie Gminy Jedlicze zlokalizowanej na obszarze MOF Krosno		zrównoważone j multimodalnej mobilności miejskiej jako elementu transformacji w kierunku gospodarki zeroemisyjnej		wydatków kwalifikowanych: 1 000 000,00 PLN (w ramach typu I)
3. Budowa infrastruktury rowerowej dla ruchu niezmotoryzowanego i mikromobilności na terenie Gminy Jedlicze, zlokalizowanej na obszarze MOF Krosno	PRIORYTET 3 – MOBILNOŚĆ MIEJSKA	Cel szczegółowy 2(viii) Wsparcie zrównoważone j multimodalnej mobilności miejskiej jako elementu transformacji w kierunku gospodarki zeroemisyjnej	FEPK.03.01 Zrównoważona mobilność miejska - ZIT	Jedlicze: 14 660 000,00 PLN (całkowita wartość projektu) 12 660 000,00 PLN (wartość kwalifikowana) (w ramach typu III)
4. Budowa infrastruktury dla ruchu niezmotoryzowanego na terenie gminy Wojaszówka	PRIORYTET 3 – MOBILNOŚĆ MIEJSKA	Cel szczegółowy 2(viii) Wsparcie zrównoważone j multimodalnej mobilności miejskiej jako elementu transformacji w kierunku gospodarki zeroemisyjnej	FEPK.03.01 Zrównoważona mobilność miejska - ZIT	Wartość całkowita przedsięwzięcia: 3 000 000,00 PLN Szacowania wartość wydatków kwalifikowanych: 3 000 000,00 PLN (w ramach typu III) _

7. Opis procesu zaangażowania partnerów społeczno-gospodarczych

Zaangażowanie partnerów społeczno-gospodarczych w proces opracowywania Strategii ZIT MOF Krosno odbywało się aktywnie na każdym jego etapie i stanowiło jego kluczowy element. Działania te pozwoliły na dostrzeżenie oraz w efekcie uwzględnienie w dokumencie głosu mieszkańców i innych interesariuszy związanych z Obszarem.

Zaangażowanie społeczeństwa odbywało się już na etapie diagnostycznym poprzez aktywnie promowane trzy badania ankietowe realizowane za pomocą narzędzia internetowego oraz ankiet papierowych, co dawało gwarancję niewykluczenia technologicznego. Zainteresowanie pierwszym badaniem diagnostycznym było znaczące, łącznie wypowiedziało się 159 mieszkańców MOF Krosno, z każdej z gmin go tworzącej. Drugie badanie ankietowe, realizowane w związku z koniecznością analizy preferencji i zachowań komunikacyjnych mieszkańców MOF, zaangażowało łącznie 372 osoby. Celem weryfikacji wypracowanych rozwiązań przeprowadzono trzecie badanie CAWI, w której wypowiedziało się 53 mieszkańców. Ponadto na etapie diagnozy MOF Krosno przeprowadzono kilkanaście indywidualnych wywiadów pogłębionych (IDI) z przedstawicielami sektora publicznego i prywatnego. Badania, prowadzone z zaangażowaniem interesariuszy zewnętrznych, pozwoliły na uwzględnienie w procedurze tworzenia Strategii ZIT słabych i mocnych stron, potencjałów, potrzeb oraz priorytetów i spostrzeżeń wskazywanych przez ankietowanych, którzy stanowią silną reprezentację lokalnych spostrzeżeń.

Zgodnie z zapisami Umowy Partnerstwa w strukturze Związku ZIT MOF Krosno uwzględniono Radę Programową ds. Strategii ZIT, która pełni funkcję ciała doradczego Lidera Porozumienia tj. Miasta Krosna. Jej powołanie gwarantuje kontrolę społeczną i większe zaangażowanie podmiotów różnych szczebli w przygotowanie, realizację i wdrażanie Strategii ZIT i odpowiedzialność za planowane interwencje. Pozwala także na korzystanie z wiedzy i doświadczenia szerszej grupy instytucji oraz zapewnia większą przejrzystość w podejmowaniu decyzji⁹⁷. Opis procesu zaangażowania poszczególnych partnerów związanych z opracowaniem Strategii ZIT jest obowiązkowym elementem niniejszego dokumentu – zgodnie z zasadami ustawy o zasadach realizacji zadań finansowanych ze środków europejskich w perspektywie finansowej 2021–2027. Z tego względu we wdrażanie i aktualizację Strategii ZIT zaangażowane będą podmioty, takie jak m.in.:

- partnerzy społeczno-gospodarczy,
- podmioty reprezentujące społeczeństwo obywatelskie,

⁹⁷ Zasady realizacji instrumentów terytorialnych w Polsce w perspektywie finansowej UE na lata 2021-2027

- podmioty działające na rzecz ochrony środowiska,
- podmioty odpowiedzialne za promowanie włączenia społecznego, praw podstawowych, praw osób ze specjalnymi potrzebami, równości płci i niedyskryminacji.

Rada Programowa ds. Strategii ZIT MOF Krosno powołana została w drodze otwartego naboru trwającego od 07.09.2023 r. do 20.10.2023 r. i składała się z 6 członków. Byli to:

- Przedstawicielka Stowarzyszenia Aktywnej Promocji Sportu i Kultury APSIK w Krościenku Wyżnym
- Przedstawicielka Fundacji Wielkie Serce dla Dzieci z siedzibą w Krośnie oraz Gminy Wojaszówka
- Przedstawiciel Podkarpackiego Związku Stowarzyszeń Ogrodowych
- Działacz społeczny
- Przedstawiciel Niezależnego Samorządnego Związku Zawodowego Policjantów przy Komendzie Miejskiej Policji w Krośnie oraz Fundacji Kajakowej Tołhaj GDK
- Pracownik naukowy

W dniu 20.11.2023 r. odbyło się spotkanie konsultacyjne z partnerami społeczno-gospodarczymi, na którym m. in. oficjalnie powołano Członków Rady, przedstawiono kontekst opracowania Strategii ZIT, omówiono wyniki badań diagnostycznych, a także zaprezentowano propozycję celów strategicznych.

Z powodu rezygnacji z pełnienia funkcji dwóch członków Rady Programowej od 12.07.2024 r. do 29.07.2024 r. przeprowadzono otwarty nabór uzupełniający. W rezultacie ciało doradcze ponownie liczyło 6 członków:

- Przedstawicielkę Stowarzyszenia Aktywnej Promocji Sportu i Kultury APSIK w Krościenku Wyżnym
- Przedstawicielkę Fundacji Wielkie Serce dla Dzieci z siedzibą w Krośnie oraz Gminy Wojaszówka
- Przedstawiciela Niezależnego Samorządnego Związku Zawodowego Policjantów przy Komendzie Miejskiej Policji w Krośnie oraz Fundacji Kajakowej Tołhaj GDK
- Pracownika naukowego
- Działaczkę społeczną
- Działacza społecznego, reprezentującego Stowarzyszenie Forum Społeczne Krościenko Wyżne

Pierwsze posiedzenie Rady w nowo powołanym składzie odbyło się 13.08.2024 r. W ramach spotkania omówiono i dyskutowano nad założeniami Strategii ZIT, w tym koncepcjami projektowymi. Drugie posiedzenie Rady (łącznie trzecie) miało miejsce 07.10.2024 r., miało ono na celu przedstawienie projektu dokumentu przed ostatecznym zaopiniowaniem przez Członków Rady oraz umożliwiło dyskusję. Następnie

przeprowadzono wewnętrzne konsultacje Strategii ZIT, po czym każdy z Członków Rady Programowej pisemnie zaopiniował pozytywnie projekt dokumentu.

W ramach prac nad Strategią ZIT MOF Krosno przeprowadzony został modelowy proces partycypacyjny. Konsultacje społeczne projektu dokumentu trwały od 14.03 do 5.04 2024 r., został on wyłożony do publicznego wglądu na stronach internetowych i portalach BIP każdej z gmin. W proces zaangażowani byli mieszkańcy, a jego promocja i przebieg odbywały się z zachowaniem idei zintegrowania i niewykluczania żadnego z interesariuszy. Obwieszczenie o wyłożeniu do publicznego wglądu zamieszczone zostało na BIP-ach każdej z gmin współtworzących MOF Krosno, na tablicach ogłoszeń oraz w lokalnej prasie. Mieszkańcom oraz pozostałym zainteresowanym stworzono możliwość zgłaszania uwag poprzez formularz uwag w formie ankiety online oraz wzoru w formacie .doc do pobrania. Zgłoszone opinie i propozycje zostały przeanalizowane i uwzględnione przy opracowaniu dokumentu Strategii. Raport z przebiegu konsultacji społecznych stanowi dokument odrębny, stanowiący Załącznik nr 1 do Strategii.

W wyniku pogłębienia badań diagnostycznych oraz weryfikacji i uzupełnień części strategicznej, w tym listy projektów, po zakończeniu pierwszych konsultacji społecznych podjęto decyzje o ponowieniu procesu. Ponowne wyłożenie do publicznego wglądu i konsultacje społeczne projektu Strategii ZIT MOF Krosno wraz z Prognozą oddziaływania na środowisko prowadzone były w dniach od 25 września do 16 października 2024 r. Projekty dokumentów wyłożone zostały do publicznego wglądu w wersji papierowej w siedzibie każdego Urzędu Gminy i Miasta w MOF Krosno oraz w wersji elektronicznej na stronach internetowych BIP jednostek. Mieszkańcom oraz pozostałym zainteresowanym stworzono możliwość zgłaszania uwag poprzez formularz uwag w formie ankiety online oraz wzoru w formacie .doc do pobrania. Dokumenty skierowane zostały do konsultacji także bezpośrednio do członków Rady Programowej. Ponadto 7 października 2024 r. o godzinie 15:30 w siedzibie Urzędu Miasta Krosna zorganizowano spotkanie konsultacyjne, w którym wzięło udział łącznie 9 uczestników. Raport z przebiegu ponownych konsultacji społecznych stanowi dokument odrębny, stanowiący Załącznik nr 2 do Strategii.

8. Procedura strategicznej oceny oddziaływania na środowisko

Podstawę prawną dla przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko stanowi ustawa z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz.U. 2023 poz. 1094).

Prezydent Miasta Krosna pismami z dnia 16.08.2023 r. wystąpił z wnioskiem do Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska oraz Podkarpackiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego o uzgodnienie odstąpienia od strategicznej oceny oddziaływania na środowisko dla niniejszego dokumentu.

Pismem z dnia 25.08.2023 r. Podkarpacki Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny odmówił uzgodnienia w zakresie sanitarno-higienicznym odstąpienia od przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko dla projektu dokumentu pn. Strategia ZIT MOF Krosno, tym samym określając zakres i stopień szczegółowości prognozy oddziaływania na środowisko. Pismem z dnia 06.02.2024 r. Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Rzeszowie określił zakres i stopień szczegółowości prognozy oddziaływania na środowisko.

Pismem z dnia 20.03.2024 r. Podkarpacki Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny zaopiniował pozytywnie w zakresie sanitarno-higienicznym projekt dokumentu Strategii i wskazał, iż wykonana w jego ramach prognoza oddziaływania na środowisko pozwala stwierdzić, iż działania Strategii jako całość będą pozytywnie oddziaływać na środowisko i sprzyjać rozwiązaniu niektórych problemów dotyczących poprawy stanu środowiska.

Pismem z dnia 09.07.2024 r. Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Rzeszowie zaopiniował bez wnoszenia uwag projekt Strategii ZIT MOF Krosno wraz z Prognozą oddziaływania na środowisko.

W związku z modyfikacjami dokumentu, które poczynione zostały po zakończeniu jego opiniowania przez organy środowiskowe, został on poddany ponownej procedurze opiniowania. Pismem z dnia 03.10.2024 r. Podkarpacki Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny zaopiniował pozytywnie w zakresie sanitarno-higienicznym projekt dokumentu Strategii i wskazał, iż wykonana w jego ramach prognoza oddziaływania na środowisko pozwala stwierdzić, iż działania Strategii jako całość będą pozytywnie oddziaływać na środowisko i sprzyjać rozwiązaniu niektórych problemów dotyczących poprawy stanu środowiska.

Pismem z dnia 24.10.2024 r. Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Rzeszowie zaopiniował bez wnoszenia uwag projekt Strategii ZIT MOF Krosno wraz z Prognozą oddziaływania na środowisko.

9. Bibliografia

Źródła pisane:

- Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/1060 z dnia 24 czerwca 2021 r. ustanawiające wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego Plus, Funduszu Spójności, Funduszu na rzecz Sprawiedliwej Transformacji i Europejskiego Funduszu Morskiego, Rybackiego i Akwakultury, a także przepisy finansowe na potrzeby tych funduszy oraz na potrzeby Funduszu Azylu, Migracji i Integracji, Funduszu Bezpieczeństwa Wewnętrznego i Instrumentu Wsparcia Finansowego na rzecz Zarządzania Granicami i Polityki Wizowej
- Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/1058 z dnia 24 czerwca 2021 r. w sprawie Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego i Funduszu Spójności
- Strategia „Europa 2020” (Aktualizacja 2019/2020)
- Umowa partnerstwa dla realizacji polityki spójności 2021-2027 w Polsce
- Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.) (SOR)
- Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030 (KSRR)
- Ustawa z dnia 28 kwietnia 2022 r. o zasadach realizacji zadań finansowanych ze środków europejskich w perspektywie finansowej 2021–2027 (Dz. U. 2022 poz. 1079)
- Ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. 2023 poz. 40)
- Ustawa z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (Dz.U. 2023 poz. 1259)
- Wytyczne Ministerstwa Funduszy i Polityki Regionalnej dotyczące realizacji zasady partnerstwa na lata 2021-2027
- Wytyczne Ministerstwa Funduszy i Polityki Regionalnej dotyczące monitorowania postępu rzeczowego realizacji programów na lata 2021-2027
- Zasady realizacji instrumentów terytorialnych w Polsce w perspektywie finansowej UE na lata 2021-2027
- Program „Fundusze Europejskie dla Podkarpacia 2021-2027” wraz z Załącznikami (zatwierdzony decyzją wykonawczą nr C(2022) 8692 podjętą przez Komisję Europejską w dniu 2 grudnia 2022 r., przyjęty Uchwałą Nr 445/ 9205 /22 Zarządu Województwa Podkarpackiego w Rzeszowie z dnia 20 grudnia 2022 r. w sprawie przyjęcia programu regionalnego Fundusze Europejskie dla Podkarpacia 2021-2027 wraz z Prognozą oddziaływania na środowisko)
- Poradnik Civitas Prosperity - opracowanie Planu Zrównoważonej Mobilności Miejskiej
- Strategia rozwoju województwa – Podkarpackie 2030 (przyjęta uchwałą nr

XXVII/458/20 Sejmiku Województwa Podkarpackiego z dnia 28 września 2020 r.)

- Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podkarpackiego – Perspektywa 2030 (przyjęta uchwałą nr LIX/930/18 Sejmiku Województwa Podkarpackiego z dnia 27 sierpnia 2018 r.)
- Roczna Ocena Jakości Powietrza w Województwie Podkarpackim – Raport Wojewódzki za rok 2021
- Plan Gospodarki Odpadami dla Województwa Podkarpackiego (przyjęty Uchwałą Nr XXIII/390/20 Sejmiku Województwa Podkarpackiego z dnia 25 maja 2020 r. w sprawie zmiany Uchwały Nr XXXI/551/17 Sejmiku Województwa Podkarpackiego z dnia 5 stycznia 2017 r. w sprawie uchwalenia Planu Gospodarki Odpadami dla Województwa Podkarpackiego 2022)
- Porozumienie międzygminne w sprawie powołania Związku ZIT mającego na celu współpracę jednostek samorządu terytorialnego Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Krosno służącą realizacji Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych pomiędzy: Gminą Miasto Krosno – Liderem, Gminą Chorkówka, Gminą Jedlicze, Gminą Korczyna, Gminą Krościenko Wyżne, Gminą Miejsce Piastowe, Gminą Wojaszówka zawarte 3 lutego 2023 r. (Dziennik Urzędowy Województwa Podkarpackiego Poz. 1344, data ogłoszenia 6 marca 2023 r.)
- Plan gospodarki niskoemisyjnej dla obszaru obejmującego Miasto Krosno oraz Gminy: Jedlicze, Miejsce Piastowe, Chorkówka, Korczyna, Wojaszówka i Krościenko Wyżne – Aktualizacja 2019
- Plan zrównoważonego rozwoju publicznego transportu zbiorowego dla Gmin: Chorkówka, Jedlicze, Miejsce Piastowe, Korczyna, Krościenko Wyżne, Krosno i Wojaszówka na lata 2021-2030
- Program Rozwoju Przedsiębiorczości Miasta Krosna na lata 2023-2030
- Strategie rozwoju gmin współtworzących MOF Krosno (oraz ich projekty wyłożone do konsultacji społecznych)
- Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Krościenko Wyżne (Uchwała nr LI/344/2023 Rady Gminy Krościenko Wyżne z dnia 30 listopada 2023 r.)
- Wieloletnie Prognozy Finansowe gmin współtworzących MOF Krosno najaktualniejsze na czerwiec 2023 roku
- Raporty o stanie gmin współtworzących MOF Krosno
- Dokument przygotowany przez GUS pn. „Prognoza ludności gmin na lata 2017-2030”
- Koncepcja sieciowego produktu turystycznego dla Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Krosno „Karpackie Skarby Nafty i Szkła”
- Szpara K., Gierczak-Korzeniowska B., Stopa M., Raport z badań ruchu turystycznego w województwie podkarpackim 2023, Podkarpacka Regionalna Organizacja Turystyczna, Rzeszów 2023

- Śleszyński P., „Aktualizacja Delimitacji miast średnich tracących funkcje społeczno-gospodarcze (powiększających dystans rozwojowy)” opracowana dla potrzeb programowania kolejnej perspektywy finansowej na lata 2021-2027, Instytut Geografii i Przestrzennego Zagospodarowania PAN, Warszawa 2019
- Śleszyński P., Problematyka delimitacji miejskich obszarów funkcjonalnych w Polsce, [w:] Delimitacja obszarów metropolitalnych – zagadnienia metodyczne i praktyczne, 2014
- Ministerstwo Rozwoju i Technologii., Miasto dla ludzi. Zrównoważona mobilność w planowaniu przestrzennym, 2023.
- Wolański M., Skuteczność interwencji publicznej w zakresie mobilności miejskiej, 2022.
- Wolański M., Publiczny transport zbiorowy poza miejskimi obszarami funkcjonalnymi, 2016.

Źródła internetowe:

- Bank Danych Lokalnych - <https://bdl.stat.gov.pl/>
- <https://commission.europa.eu/>
- <https://www.funduszeuropejskie.gov.pl>
- <https://rot.podkarpackie.pl/>
- <https://investinkrosno.pl>
- <https://visitkrosno.pl/>
- <http://sip.powiat.krosno.pl/>
- <https://www.gov.pl/>
- <https://chorkowka.pl/>
- <https://jedlicze.pl/>
- <https://korczyna.pl/>
- <https://www.krosno.pl/>
- <https://www.kroscienkowyzne.pl/>
- <https://www.miejscepiastowe.pl/>
- <https://www.wojaszowka.pl/>

10. Spis tabel

Tabela nr 1. Stan ludności w MOF Krosno i województwie podkarpackim w 2016, 2019 i 2022 roku.....	33
Tabela nr 2. Udział ludności MOF Krosno i województwa podkarpackiego według ekonomicznych grup wieku w % ludności ogółem w latach 2016, 2019, 2022.....	35
Tabela nr 3. Saldo migracji w MOF Krosno i województwie podkarpackim w latach 2016, 2019, 2022	36
Tabela nr 4. Wychowanie przedszkolne w gminach MOF Krosno oraz województwie podkarpackim w latach, 2016, 2019, 2022.....	37
Tabela nr 5. Szkoły podstawowe w MOF Krosno i województwie podkarpackim w latach 2016, 2019, 2022	38
Tabela nr 6. Korzystający z instalacji w % ogółu ludności na terenie MOF Krosno oraz w województwie podkarpackim w latach 2016, 2019 i 2021	41
Tabela nr 7. Dochody i wydatki z budżetów gmin na 1 mieszkańca w MOF Krosno i województwie podkarpackim w latach 2016, 2019 i 2022	42
Tabela nr 8. Zjawisko bezrobocia w MOF Krosno i województwie podkarpackim w latach 2016, 2019 i 2022	43
Tabela nr 9. Podmioty wpisane do rejestru REGON w MOF Krosno i województwie podkarpackim w latach 2016, 2019 i 2022.....	44
Tabela nr 10. Analiza wykorzystania i stopnia przygotowania terenów inwestycyjnych w MOF Krosno.....	49
Tabela nr 11. Analiza SWOT	94
Tabela nr 12. Charakterystyka celów strategicznych Strategii ZIT MOF Krosno.....	103
Tabela nr 13. Matryca Strategii ZIT	110
Tabela nr 14. Lista projektów podstawowych planowanych do dofinansowania w ramach Instrumentu ZIT w FEP 2021–2027 w systemie niekonkurencyjnym.....	116
Tabela nr 15. Lista projektów rezerwowych do dofinansowania w ramach Instrumentu ZIT w FEP 2021–2027 w systemie niekonkurencyjnym	134
Tabela nr 16. Lista projektów podstawowych planowanych do dofinansowania w ramach Instrumentu ZIT w FEP 2021–2027 w systemie konkurencyjnym.....	139
Tabela nr 17. Lista projektów komplementarnych	144
Tabela nr 18. Wskaźniki produktu	151
Tabela nr 19. Wskaźniki rezultatu.....	153
Tabela nr 20. Projekty przewidziane do realizacji przez Partnerów MOF w sposób niekonkurencyjny finansowanych w ramach Instrumentu ZIT w FEP 2021-2027	155
Tabela nr 21. Projekty przewidziane do realizacji przez Partnerów MOF w sposób konkurencyjny finansowanych w ramach Instrumentu ZIT w FEP 2021-2027	156

11. Spis rysunków i wykresów

Rysunek nr 1. Obszary funkcjonalne o znaczeniu regionalnym w województwie podkarpackim	15
Rysunek nr 2. Miejskie Obszary Funkcjonalne w województwie podkarpackim	17
Rysunek nr 3. Układ hierarchiczny celów Strategii ZIT MOF Krosno	27
Rysunek nr 4. Lokalizacja MOF Krosno w odniesieniu do województwa podkarpackiego	29
Rysunek nr 5. Struktura przestrzenna MOF Krosno	30
Rysunek nr 6. Stan ludności w gminach MOF Krosno w 2022 roku	34
Rysunek nr 7. Strefa Inwestycyjna „Krosno – Lotnisko” wraz z wykazem inwestorów	46
Rysunek nr 8. Strefa Inwestycyjna „Krosno 2”	47
Rysunek nr 9. Nieruchomości przeznaczone pod tereny inwestycyjne w gminie Krościenko Wyżne.....	48
Rysunek nr 10. Formy ochrony przyrody na terenie MOF Krosno	60
Rysunek nr 11. Obszary Szczególnego Zagrożenia Powodzią 1% z map zagrożenia powodziowego od strony rzeki na terenie MOF Krosno	61
Rysunek nr 12. Zasięg obszarów przekroczeń dobowego poziomu dopuszczalnego pyłu zawieszonego PM ₁₀ określonego ze względu na ochronę zdrowia w województwie podkarpackim w 2021 roku	62
Rysunek nr 13. Zasięg obszarów przekroczeń średniorocznego poziomu dopuszczalnego pyłu zawieszonego PM _{2,5} fazy II określonego ze względu na ochronę zdrowia w województwie podkarpackim w 2021 roku	62
Rysunek nr 14. Obiekty potencjalnie stanowiące generatory ruchu w MOF Krosno	68
Rysunek nr 15. Strefy płatnego parkowania w mieście rdzeniu	72
Rysunek nr 16. Schemat dróg dla rowerów w MOF Krosno	80
Rysunek nr 17. Trasy rowerowe przebiegające przez MOF Krosno.....	82
Rysunek nr 18. Schemat obrazujący dostęp do obiektów oświatowych w MOF Krosno..	85
Rysunek nr 19. Schemat obrazujący dostęp do budynków administracji publicznej i obiektów ochrony zdrowia w MOF Krosno	86
Rysunek nr 20. Układ hierarchiczny celów Strategii ZIT MOF Krosno	102
Rysunek nr 21. Cele strategiczne obszaru ZIT MOF Krosno	103
Wykres nr 1. Liczba samochodów osobowych zarejestrowanych na obszarze m. Krosna i powiatu krośnieńskiego, do którego należą pozostałe gminy MOF Krosno (bez kategorii 31 lat i starsze ze względu na brak aktualizacji bazy CEPiK) wraz z linią wskazującą trend zmian.....	65
Wykres nr 2. Liczba samochodów w badanych gospodarstwach domowych na obszarze ZIT MOF Krosno.....	65

Wykres nr 3. Procentowy udział gmin w liczbie wozokilometrów wykonanych przez MKS Krosno na liniach komunikacyjnych w 2023 r.	74
Wykres nr 4. Czynniki, które mogą skłonić mieszkańców obszaru wdrażania Strategii do częstszego korzystania z transportu publicznego.....	77

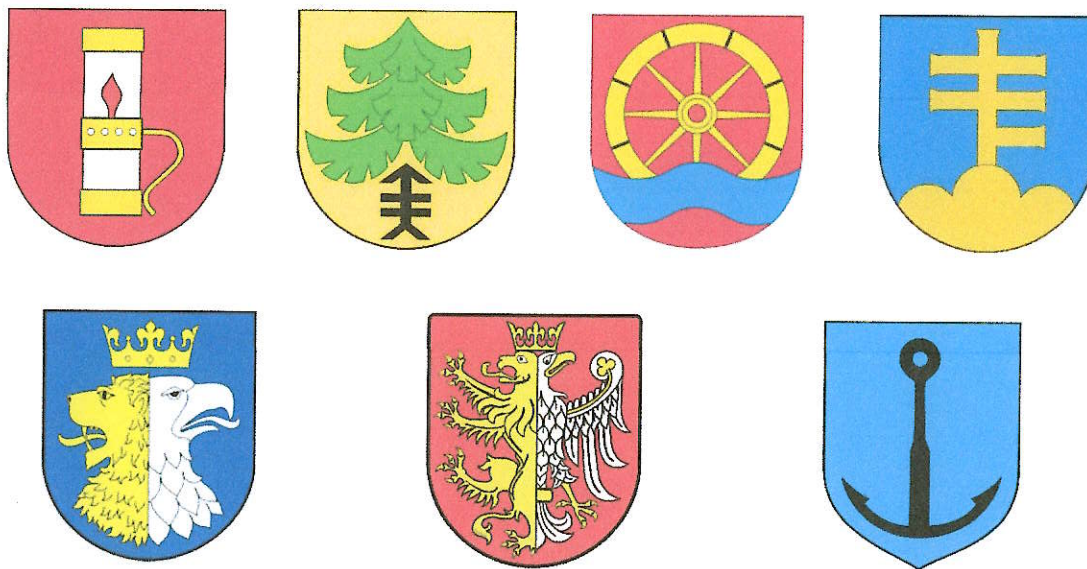
12. Spis załączników

Załącznik nr 1. Raport z konsultacji społecznych dokumentu Strategia ZIT MOF Krosno wraz z Prognozą oddziaływania na środowisko

Załącznik nr 2. Raport z ponownych konsultacji społecznych dokumentu Strategia ZIT MOF Krosno wraz z Prognozą oddziaływania na środowisko

Załącznik nr 1.

Raport z konsultacji społecznych dokumentu
Strategia ZIT MOF Krosno wraz z Prognozą
oddziaływania na środowisko

STRATEGIA ZIT MOF KROSNO

W RAMACH PERSPEKTYWY FINANSOWEJ UNII
EUROPEJSKIEJ 2021-2027

RAPORT Z PRZEBIEGU KONSULTACJI SPOŁECZNYCH

Opracowanie:

C^opoint

ul. Półpińska 8B | 01-683 Warszawa | Polska
www.cdpoint.com

KROSNO 2024

Raport z przebiegu konsultacji społecznych projektu Strategii
ZIT MOF Krosno wraz z prognozą oddziaływania na środowisko

Spis treści

1. Przebieg konsultacji.....	4
2. Wykaz uwag wraz z ich uwzględnieniem	6

1. Przebieg konsultacji

Podstawa prawna

Projekt Strategii ZIT Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Krosno wraz z prognozą oddziaływania na środowisko poddany został konsultacjom społecznym, zgodnie z art. 8 rozporządzenia UE 2021/1060, art. 34 ust. 6. pkt. 2 ustawy z dnia 28 kwietnia 2022 r. o zasadach realizacji zadań finansowanych ze środków europejskich w perspektywie finansowej 2021-2027 oraz art. 39 ust. 1, art. 46 ust. 1 pkt 2 i art. 54 ust. 2 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko.

Przebieg

Prowadzone konsultacje skierowane były do wszystkich zainteresowanych, ze szczególnym uwzględnieniem mieszkańców i partnerów społeczno-gospodarczych gmin wchodzących w skład Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Krosna, celem zwiększenia stopnia ich zaangażowania w proces tworzenia dokumentu.

Konsultacje społeczne prowadzone były w dniach od 14 marca do 05 kwietnia 2024 r.

Projekt Strategii ZIT MOF Krosno wraz z prognozą oddziaływania na środowisko wyłożony został do publicznego wglądu, w wersji elektronicznej, na stronach internetowych BIP gmin współtworzących MOF Krosno. Obwieszczenie o wyłożeniu do publicznego wglądu zamieszczone zostało na BIP-ach każdej z gmin współtworzących MOF Krosno, na tablicach ogłoszeń oraz w lokalnej prasie. Mieszkańcom oraz pozostałym zainteresowanym stworzono możliwość zgłaszania uwag poprzez formularz uwag w formie ankiety online oraz wzoru w formacie .doc do pobrania. Ponadto dokumenty skierowane zostały do konsultacji bezpośrednio do członków Rady Programowej. Możliwość zgłaszania uwag i opinii do projektu Strategii zapewniona została w 4 formach:

- osobiście lub poprzez przesłanie pocztą do Urzędu Miasta Krosna, ul. Lwowska 28A, 38-400 Krosno,
- poprzez przesłanie na adres e-mail: ri@um.krosno.pl,
- poprzez przesłanie za pomocą systemu ePUAP na adres elektronicznej skrzynki podawczej Urzędu Miasta Krosna: /UMKrosna/skrytka (rodzaj e-usługi: pismo ogólne do urzędu),
- poprzez wypełnienie formularza elektronicznego na platformie konsultacyjnej miasta Krosna: <https://miastokrosno.wdialogu.pl/konsultacje>.

W ramach konsultacji społecznych wpłynęły 2 formularze, z łącznie 19 uwagami. Uwagi złożone zostały przez Wydział Rozwoju Miasta i Obsługi Inwestorów Urzędu Miasta

Raport z przebiegu konsultacji społecznych projektu Strategii
ZIT MOF Krosno wraz z prognozą oddziaływania na środowisko

Krosna oraz Burmistrza Gminy Jedlicze. Wykaz uwag wraz z decyzją w ich zakresie oraz odniesieniem przedstawia poniższa tabela.

2. Wykaz uwag wraz z ich uwzględnieniem

Lp.	Podmiot zgłaszający	Dokument, do którego odnosi się uwaga oraz jego część (rozdział, punkt, numer strony)	Obecny zapis	Uwaga/ propozycja zmiany	Uzasadnienie uwagi	Decyzja w zakresie uwagi wraz z odniesieniem
1.	Urząd Miasta Krosna Wydział Rozwoju Miasta i Obsługi Inwestorów	Strategia ZIT MOF Krosno Str.5	Podstawą formalną opracowania Strategii Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Krosno 2027	Usunąć: 2027	Błąd językowy	Uwaga uwzględniona
2.	Urząd Miasta Krosna Wydział Rozwoju Miasta i Obsługi Inwestorów	Strategia ZIT MOF Krosno Nagłówek każdej strony dokumentu	Strategia ZIT Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Krosno 2027	Usunąć: 2027	Błąd językowy	Uwaga uwzględniona
3.	Urząd Miasta Krosna Wydział Rozwoju Miasta i Obsługi	Strategia ZIT MOF Krosno Str.26	W przygotowanie Strategii ZIT MOF Krosno, na każdym jego etapie,	W przygotowanie Strategii ZIT MOF Krosno, na każdym jego etapie,	Brakuje przecinka	Uwaga uwzględniona

Lp.	Podmiot zgłaszający	Dokument, do którego odnosi się uwaga oraz jego część (rozdział, punkt, numer strony)	Obecny zapis	Uwaga/ propozycja zmiany	Uzasadnienie uwagi	Decyzja w zakresie uwagi wraz z odniesieniem
	Inwestorów		zaangażowane były wszystkie JST MOF Krosno a także inni interesariusze zewnętrzni.	zaangażowane były wszystkie JST MOF Krosno, a także inni interesariusze zewnętrzni.		
4.	Urząd Miasta Krosna Wydział Rozwoju Miasta i Obsługi Inwestorów	Strategia ZIT MOF Krosno Str.28	Fundusze Europejskie dla Podkarpackiego 2027	Fundusze Europejskie dla Podkarpacia 2021-2027	Błąd w nazwie programu	Uwaga uwzględniona
5.	Urząd Miasta Krosna Wydział Rozwoju Miasta i Obsługi Inwestorów	Strategia ZIT MOF Krosno Str.33	,które w sposób kompleksowy uwzględniają i opisują pełen wachlarz uwarunkowań	które w sposób kompleksowy uwzględniają i opisują pełen wachlarz uwarunkowań	Należy usunąć przecinek na początku wiersza.	Uwaga uwzględniona
6.	Urząd Miasta Krosna Wydział Rozwoju Miasta i Obsługi	Strategia ZIT MOF Krosno Str.42	Potencjał turystyczny regionu opiera się w głównej mierze na jego	Potencjał turystyczny regionu opiera się w głównej mierze na jego	Należy dopisać literę „w”	Uwaga uwzględniona

Lp.	Podmiot zgłaszający	Dokument, do którego odnosi się uwaga oraz jego część (rozdział, punkt, numer strony)	Obecny zapis	Uwaga/ propozycja zmiany	Uzasadnienie uwagi	Decyzja w zakresie uwagi wraz z odniesieniem
	Inwestorów		walorach środowiskowych, w tym sąsiedztwie licznych form ochrony przyrody, opisanych w Rozdziale 3.3 Sfera środowiskowa.	walorach środowiskowych, w tym w sąsiedztwie licznych form ochrony przyrody, opisanych w Rozdziale 3.3 Sfera środowiskowa.		
7.	Urząd Miasta Krosna Wydział Rozwoju Miasta i Obsługi Inwestorów	Strategia ZIT MOF Krosno Str.46	najwięcej placówek świadczących usługi tego typu w 2021 roku mieściło w Krośnie (19)	najwięcej placówek świadczących usługi tego typu w 2021 roku mieściło się w Krośnie (19)	Należy dopisać wyraz „się”	Uwaga uwzględniona
8.	Urząd Miasta Krosna Wydział Rozwoju Miasta i Obsługi Inwestorów	Strategia ZIT MOF Krosno Str.69	Brak spójności w tym zakresie będzie wynikać z przyjętego przez poszczególne MOF schematy działań, za obowiązującymi przepisami	Brak spójności w tym zakresie będzie wynikać z przyjętego przez poszczególne MOF schematu działań, za obowiązującymi przepisami	Literówka	Uwaga uwzględniona

Lp.	Podmiot zgłaszający	Dokument, do którego odnosi się uwaga oraz jego część (rozdział, punkt, numer strony)	Obecny zapis	Uwaga/ propozycja zmiany	Uzasadnienie uwagi	Decyzja w zakresie uwagi wraz z odniesieniem
9.	Urząd Miasta Krosna Wydział Rozwoju Miasta i Obsługi Inwestorów	Strategia ZIT MOF Krosno Str.73	Działania koncentrować się będą na rozwoju infrastruktury towarzyszącej terenem inwestycyjnym,	Działania koncentrować się będą na rozwoju infrastruktury towarzyszącej terenom inwestycyjnym,	Literówka	Uwaga uwzględniona
10.	Urząd Miasta Krosna Wydział Rozwoju Miasta i Obsługi Inwestorów	Strategia ZIT MOF Krosno Str.79	Tytuł projektu nr 1 „ Kotlina Krośnieńska - twórczo i aktywnie ”	Tytuł projektu nr 1 „Kotlina Krośnieńska - twórczo i aktywnie”	Może należałoby zaznaczyć, że jest to tytuł roboczy- do czasu wypracowania w koncepcji sieciowego produktu turystycznego dla MOF Krosno.	Uwaga uwzględniona
11.	Urząd Miasta Krosna Wydział Rozwoju Miasta i Obsługi Inwestorów	Strategia ZIT MOF Krosno Str.81	Dodatkowo w ramach projektu planowane jest działanie polegające na promocji utworzonego	Dodatkowo w ramach projektu planowane jest działanie polegające na promocji utworzonego	Wykreślić nazwę produktu turystycznego : „Kotlina krośnieńska – twórczo i aktywnie”. Nazwa ta będzie wypracowana	Uwaga uwzględniona

Lp.	Podmiot zgłaszający	Dokument, do którego odnosi się uwaga oraz jego część (rozdział, punkt, numer strony)	Obecny zapis	Uwaga/ propozycja zmiany	Uzasadnienie uwagi	Decyzja w zakresie uwagi wraz z odniesieniem
			sieciowego produktu turystycznego: „Kotlina krośnieńska – twórczo i aktywnie” w ramach 5% wartości kwalifikowanej projektu.	sieciowego produktu turystycznego: „Kotlina krośnieńska – twórczo i aktywnie” w ramach 5% wartości kwalifikowanej projektu.	w ramach przygotowywanej Koncepcji sieciowego produktu turystycznego dla MOF Krosno.	
12.	Urząd Miasta Krosna Wydział Rozwoju Miasta i Usługi Inwestorów	Strategia ZIT MOF Krosno Str.85	Gmina Miasto Krosno – iluminację obiektów zabytkowych na terenie miasta oraz utworzenie nowoczesnej placówki naukowo edukacyjnej „Muzeum moja przestrzeń czasu”, którego założeniem będzie nowoczesna wystawa	Gmina Miasto Krosno – iluminację obiektów zabytkowych na terenie miasta oraz utworzenie nowoczesnej placówki kultury o charakterze naukowo edukacyjnym „Muzeum moja przestrzeń czasu”, którego założeniem	Należy doprecyzować zapisy zgodnie naniesionymi uwagami w kolorze czerwonym.	Uwaga uwzględniona

Lp.	Podmiot zgłaszający	Dokument, do którego odnosi się uwaga oraz jego część (rozdział, punkt, numer strony)	Obecny zapis	Uwaga/ propozycja zmiany	Uzasadnienie uwagi	Decyzja w zakresie uwagi wraz z odniesieniem
			poświęcona historii rzemiosła, przemysłu, nauki oraz designu, angażująca swoich odbiorców zarówno twórczo jak i aktywnie, poprzez szereg warsztatów i pokazów doświadczalnych.	będzie nowoczesna wystawa poświęcona historii rzemiosła, przemysłu, nauki oraz designu, angażująca swoich odbiorców zarówno twórczo jak i aktywnie, poprzez szereg warsztatów i pokazów doświadczalnych.		
13.	Urząd Miasta Krosna Wydział Rozwoju Miasta i Usługi Inwestorów	Strategia ZIT MOF Krosno Str.85	Gmina Krościenko Wyżne – budowę drewnianego budynku gospodarczego przy istniejącej Izbie Muzealnej, w której	Należy sprecyzować zakres rzeczowy projektu Gminy Krościenko Wyżne.	Słabo zobrazowany zakres rzeczowy projektu Gminy Krościenko Wyżne.	Uwaga uwzględniona
14.	Urząd Miasta Krosna	Strategia ZIT MOF	Szacowania wartość	Szacowana wartość	Literówka	Uwaga

Lp.	Podmiot zgłaszający	Dokument, do którego odnosi się uwaga oraz jego część (rozdział, punkt, numer strony)	Obecny zapis	Uwaga/ propozycja zmiany	Uzasadnienie uwagi	Decyzja w zakresie uwagi wraz z odniesieniem
	Wydział Rozwoju Miasta i Obsługi Inwestorów	Krosno Str.88	wydatków kwalifikowanych: 43 000 000,00 PLN	wydatków kwalifikowanych: 43 000 000,00 PLN		uwzględniona
15.	Urząd Miasta Krosna Wydział Rozwoju Miasta i Obsługi Inwestorów	Strategia ZIT MOF Krosno	„Kotlina Krośnieńska - twórczo i aktywnie”	Proponuję przyjąć nazwę boczną tego projektu do czasu opracowania Koncepcji sieciowego produktu turystycznego dla MOF Krosno.	Jak w uwadze	Uwaga uwzględniona
16.	Burmistrz Jedlicze Urząd Jedlicze	Strategia ZIT MOF Krosno Punkt 4. „Kierunki obszaru realizacji ZIT”, podpunkt 4.1. „Lista projektów planowanych do realizacji w systemie niekonkurencyjnym”, strona 81	(...) „Okres realizacji projektu: 2024-2027”	„Okres realizacji projektu: 2024-2028”	Zakres prac projektu „Kotlina Krośnieńska – twórczo i aktywnie” dotyczący budowy ścieżek pieszo-rowerowych na terenie Gminy Jedlicze możliwy jest do wykonania w terminie do II	Uwaga uwzględniona

Lp.	Podmiot zgłaszający	Dokument, do którego odnosi się uwaga oraz jego część (rozdział, punkt, numer strony)	Obecny zapis	Uwaga/ propozycja zmiany	Uzasadnienie uwagi	Decyzja w zakresie uwagi wraz z odniesieniem
17.	Burmistrz Jedlicze Urząd Jedlicze	Strategia ZIT MOF Krosno Punkt 4. „Kierunki obszaru realizacji ZIT”, podpunkt 4.1. „Lista projektów planowanych do realizacji w systemie niekonkurencyjnym”, strona 89	(...) „Budowa zatoki autobusowej (Rynek w Jedliczu)...”	„Zmiana układu komunikacyjnego w celu poprawy bezpieczeństwa i komfortu użytkowników ruchu drogowego w obrębie rynku w Jedliczu wraz z montażem tablicy interaktywnej z cyfrowym systemem ... oraz zagospodarowanie m terenu.”	kwartału 2028 r. Zmiana nazwy i zakresu prac po uwzględnieniu uwag i wniosków zgłaszanych przez mieszkańców.	Uwaga uwzględniona
18.	Burmistrz Jedlicze Urząd Jedlicze	Strategia ZIT MOF Krosno Punkt 4. „Kierunki obszaru realizacji ZIT”, podpunkt 4.1. „Lista projektów planowanych do	(...) „Przebudowa zatoczki autobusowej przy drodze powiatowej nr P1847R wraz z przebudową istniejących ciągów	„Przebudowa zatoczki autobusowej przy drodze powiatowej nr P1847R (ulica Sienkiewicza w Jedliczu) wraz z	Doprecyzowanie zakresu i lokalizacji / miejsca planowanych prac	Uwaga uwzględniona

Lp.	Podmiot zgłaszający	Dokument, do którego odnosi się uwaga oraz jego część (rozdział, punkt, numer strony)	Obecny zapis	Uwaga/ propozycja zmiany	Uzasadnienie uwagi	Decyzja w zakresie uwagi wraz z odniesieniem
		realizacji w systemie niekonkurencyjnym", strona 89	pieszych, montażem dwóch interaktywnych wiat przystankowych i cyfrowym systemem dynamicznej informacji pasażerskiej. Dla realizacji zadania wymagane jest pozyskanie dodatkowego terenu."	przebudową istniejących ciągów pieszych, budową nowego chodnika, który połączy istniejące ciągi piesze, wykonaniem murów oporowych, posadowieniem barierek, montażem dwóch interaktywnych wiat przystankowych i cyfrowym systemem dynamicznej informacji pasażerskiej. Dla realizacji zadania wymagane jest pozyskanie dodatkowego terenu."		

Lp.	Podmiot zgłaszający	Dokument, do którego odnosi się uwaga oraz jego część (rozdział, punkt, numer strony)	Obecny zapis	Uwaga/ propozycja zmiany	Uzasadnienie uwagi	Decyzja w zakresie uwagi wraz z odniesieniem
19.	Burmistrz Jedlicze Urząd Jedlicze	Prognoza oddziaływania na środowisko Strategii ZIT MOF Krosno Punkt 7. „Przewidywane znaczące oddziaływanie, w tym oddziaływanie bezpośrednie, pośrednie, wtórne i skumulowane, krótkoterminowe, średnioterminowe i długoterminowe, stałe i chwilowe oraz pozytywne i negatywne, na cele i przedmiot ochrony obszaru Natura 2000 oraz integralność tego obszaru, a także na środowisko”, tabela	(...) „3. Gmina Jedlicze: prace przy budowlane budynku dworca Stokowskich w Jaszczwi, zagospodarowanie terenu m. Potok, budowa zbiornika wodnego, ścieżek pieszych i infrastruktury turystycznej wraz z monitoringiem”	„3. Gmina Jedlicze: prace budowlane przy budynku Dworu Stokowskich w Jaszczwi, zagospodarowanie terenu m. Potok, budowa zbiornika wodnego, ścieżek pieszych i infrastruktury turystycznej wraz z monitoringiem. Dodatkowo w ramach projektu zakłada się budowę ścieżek pieszo-rowerowych na terenie Gminy Jedlicze ”	W ramach wspólnego projektu „Kotlina Krośnieńska – twórczo i aktywnie” w zakresie rzeczowym prac Gminy Jedlicze jest ujęta budowa pieszo-rowerowych na terenie Gminy Jedlicze.	

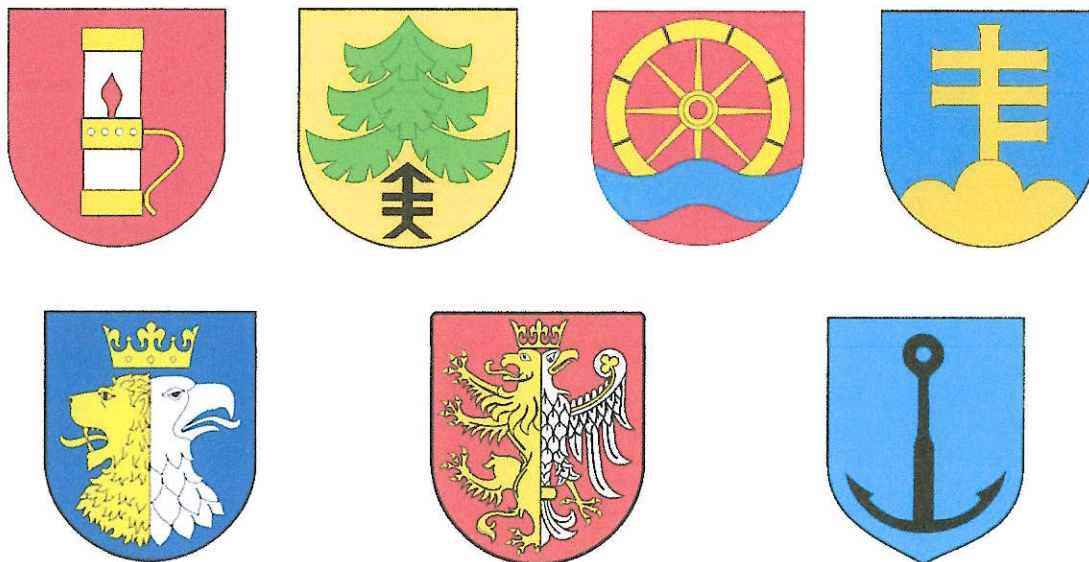
Raport z przebiegu konsultacji społecznych projektu Strategii ZIT MOF Krosno wraz z prognozą oddziaływania na środowisko

Lp.	Podmiot zgłaszający	Dokument, do którego odnosi się uwaga oraz jego część (rozdział, punkt, numer strony)	Obecny zapis	Uwaga/ propozycja zmiany	Uzasadnienie uwagi	Decyzja w zakresie uwagi wraz z odniesieniem
		nr 22, strona 109-110				

PREZYDENT
Miasta Krośna
im. n.
Piotr Przytocki

Załącznik nr 2.

Raport z ponownych konsultacji społecznych
dokumentu Strategia ZIT MOF Krosno wraz
z Prognozą oddziaływania na środowisko

STRATEGIA ZIT MOF KROSNO

W RAMACH PERSPEKTYWY FINANSOWEJ UNII
EUROPEJSKIEJ 2021-2027

RAPORT Z PRZEBIEGU PONOWNYCH KONSULTACJI SPOŁECZNYCH

Opracowanie:

C•point

ul. Pełplińska 8B | 01-683 Warszawa | Polska
www.cdpoint.com

KROSNO 2024

Raport z przebiegu konsultacji społecznych projektu Strategii ZIT MOF Krosno
wraz z prognozą oddziaływania na środowisko

Spis treści

1. Przebieg konsultacji	4
2. Wykaz uwag wraz z ich uwzględnieniem	6

1. Przebieg konsultacji

Podstawa prawna

Projekt Strategii ZIT Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Krosno wraz z prognozą oddziaływania na środowisko poddany został konsultacjom społecznym, zgodnie z art. 8 rozporządzenia UE 2021/1060, art. 34 ust. 6. pkt. 2 ustawy z dnia 28 kwietnia 2022 r. o zasadach realizacji zadań finansowanych ze środków europejskich w perspektywie finansowej 2021-2027 oraz art. 39 ust. 1, art. 46 ust. 1 pkt 2 i art. 54 ust. 2 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko.

Przebieg

Prowadzone konsultacje skierowane były do wszystkich zainteresowanych, ze szczególnym uwzględnieniem mieszkańców i partnerów społeczno-gospodarczych gmin wchodzących w skład Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Krosna, celem zwiększenia stopnia ich zaangażowania w proces tworzenia dokumentu.

Konsultacje społeczne prowadzone były w dniach od 25 września do 16 października 2024 r.

Projekt Strategii ZIT MOF Krosno wraz z prognozą oddziaływania na środowisko wyłożony został do publicznego wglądu:

- w wersji papierowej w siedzibach Urzędów Miasta i Gmin MOF (w godzinach pracy) tj:
 1. W siedzibie Urzędu Miasta Krosno ul. Lwowska 28a, 38-400 Krosno, w Biurze Obsługi Obywatela,
 2. W siedzibie Urzędu Gminy Chorkówka, 38-458 Chorkówka 175, w Sekretariacie,
 3. W siedzibie Urzędu Gminy Jedlicze, ul. Rynek 6, 38-460 Jedlicze, w Biurze Obsługi Klienta,
 4. W siedzibie Urzędu Gminy Korczyna, ul. Rynek 18A, 38-420 Korczyna, w Biurze Obsługi Klienta,
 5. W siedzibie Urzędu Gminy Krościenko Wyżne, ul. Południowa 9, 38-422 Krościenko Wyżne, w Sekretariacie,
 6. W siedzibie Urzędu Gminy Miejsce Piastowe, ul. Dukielska 14, 38-430 Miejsce Piastowe, w Biurze Obsługi Klienta,
 7. W siedzibie Urzędu Gminy Wojaszówka, 38-471 Wojaszówka, w Sekretariacie.
- w wersji elektronicznej na stronach internetowych BIP gmin współtworzących MOF Krosno.

Mieszkańcom oraz pozostałym zainteresowanym stworzono możliwość zgłaszania uwag poprzez formularz uwag w formie ankiety online oraz wzoru w formacie .doc do pobrania. Możliwość zgłaszania uwag i opinii do projektu Strategii zapewniona została w 4 formach:

- osobiście lub poprzez przesłanie pocztą do Urzędu Miasta Krosna, ul. Lwowska 28A, 38-400 Krosno,
- poprzez przesłanie na adres e-mail: ri@um.krosno.pl,
- poprzez przesłanie za pomocą systemu ePUAP na adres elektronicznej skrzynki podawczej Urzędu Miasta Krosna: /UMKrosna/skrytka (rodzaj e-usługi: pismo ogólne do urzędu),
- poprzez wypełnienie formularza elektronicznego na platformie konsultacyjnej miasta Krosna: <https://miastokrosno.wdialogu.pl/konsultacje>.

Ponadto dokumenty skierowane zostały do konsultacji bezpośrednio do członków Rady Programowej.

7 października 2024 r. o godzinie 15:30 w siedzibie Urzędu Miasta Krosna, przy ul. Lwowskiej 28, zorganizowano spotkanie konsultacyjne, w którym wzięło udział łącznie 9 uczestników. Na wydarzeniu podsumowano cały proces i przebieg prac nad Strategią ZIT MOF Krosno, zaprezentowano główne wnioski diagnostyczne, cele strategiczne i typy projektów, a także omówiono projekty planowane do dofinansowania w ramach Instrumentu ZIT w systemie niekonkurencyjnym i konkurencyjnym oraz projekty komplementarne.

W ramach konsultacji społecznych wpłynęły 3 formularze, z łącznie 3 uwagami. Uwagi złożone zostały przez Muzeum Rzemiosła w Krośnie, Stowarzyszenie Forum Społeczne Krościenko Wyżne oraz MPGK Krośnieński Holding Komunalny (koordynator Krośnieńskiego Klastra Energii).

Wykaz uwag wraz z decyzją w ich zakresie oraz odniesieniem przedstawia poniższa tabela.

2. Wykaz uwag wraz z opisem sposobu ich uwzględnienia

Lp.	Podmiot zgłaszający	Dokument, do którego odnosi się uwaga oraz jego część (rozdział, punkt, numer strony)	Obecny zapis	Uwaga/ propozycja zmiany	Uzasadnienie uwagi	Decyzja w zakresie uwagi wraz z odniesieniem
1.	Muzeum Rzemiosła w Krośnie	Strategia ZIT MOF Krosno 5. Poziom operacyjny 5.4. Lista projektów komplementarnych (Tabela nr 17, s.143-144)	Lista projektów komplementarnych od 1 do 27	Wnoszę o dopisanie do Listy projektów komplementarnych (Tabela nr 17) Strategii ZIT MOF Krosno projektu komplementarnego nr 28 pn. „Przestrzeń nauki, kultury i sztuki w Krośnie” Cel strategiczny 2 – Wzmocnienie istniejącego potencjału przyrodniczego, kulturowego i turystycznego Cel strategiczny 3 – Likwidacja barier w komunikowaniu oraz uzupełnienie braków w infrastrukturze podstawowej Okres realizacji projektu: 02.06.2025 – 31.12.2027 Budżet projektu (PLN): 66 410 433,26 Źródło finansowania: Fundusze Europejskie na Infrastrukturę, Klimat, Środowisko 2021-2027 Priorytet/ cel szczegółowy: FENX.07.01. Infrastruktura kultury i turystyki kulturowej / tworzenie odpowiednich warunków infrastrukturalnych sprzyjających aktywnemu uczestnictwu w kulturze i w życiu społecznym	Projekt pn. „Przestrzeń nauki, kultury i sztuki w Krośnie” realizowany będzie na Obszarze Strategicznej Interwencji, tj. w mieście Krośnie będącym miastem średnim tracącym funkcje społeczno-gospodarcze, natomiast zakres oddziaływania projektu będzie skoncentrowany na terenie wszystkich gmin należących do Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Krosno. Projekt pn. „Przestrzeń nauki, kultury i sztuki w Krośnie” jest komplementarny do projektu wpisanego do Strategii ZIT MOF Krosno jako jeden z projektów podstawowych wybieranych w systemie niekonkurencyjnym pn. „Rozwój dziedzictwa kulturowego i usług w dziedzinie kultury w MOF Krosno”. Przedmiotem projektu pn. „Rozwój dziedzictwa kulturowego i usług w dziedzinie kultury w MOF Krosno”, którego Wnioskodawcą jest Muzeum Rzemiosła w Krośnie będzie utworzenie nowoczesnej ekspozycji muzealno-dóświadczałnej wraz z Centrum Innowacji im. Jana Szczepanika w Krośnie na ul. Blich 1. Infrastruktura planowana w ramach projektu komplementarnego pn. „Przestrzeń nauki, kultury i sztuki w Krośnie” będzie istotnym uzupełnieniem oferty kulturalnej Muzeum	Uwaga uwzględniona. Dokument został rozbudowany zgodnie z treścią uwagi.

Lp	Podmiot zgłaszający	Dokument, którego odnosi się uwaga oraz jego część (rozdział, punkt, numer strony)	Obecny zapis	Uwaga/ propozycja zmiany	Uzasadnienie uwagi	Decyzja w zakresie uwagi wraz z odniesieniem
					Rzemiósł i wraz z projektem podstawowym wpisanym do ww. Strategii będzie stanowić całość przedsięwzięcia dostawiającego ofertę kulturalno-turystyczną MOF Krosno do zmieniających się potrzeb i oczekiwań społecznych. Realizacja projektu pn. „Rozwój dziedzictwa kulturowego i usług w dziedzinie kultury w MOF Krosno” wpisanego do Strategii ZIT MOF Krosno wraz z projektem komplementarnym pn. „Przestrzeń nauki, kultury i sztuki w Krośnie” łącznie przyczyni się do wzmocnienia istniejącego potencjału przyrodniczego, kulturowego i turystycznego wykazanego w strategii ZIT MOF Krosno jako cel strategiczny 2, dla którego określono typy projektów, które realizowane będą w jego ramach i pełnić będą funkcję jego uszczegółowienia i dodefiniowania, tj. Typ Projektu 2.1. Tworzenie nowoczesnych miejsc i punktów promujących dziedzictwo kulturowe, historyczne oraz naukę, Typ Projektu 2.2. Podnoszenie walorów i poprawa stanu miejsc promujących dziedzictwo kulturowe, historyczne oraz naukę, a także Typ Projektu 2.10. Dostosowanie oferty kulturalnej i turystycznej do potrzeb wszystkich odwiedzających (równy dostęp).	

Lp	Podmiot zgłaszający	Dokument, do którego odnosi się uwaga oraz jego część (rozdział, punkt, numer strony)	Obecny zapis	Uwaga/ propozycja zmiany	Uzasadnienie uwagi	Decyzja w zakresie uwagi wraz z odniesieniem
2.	Stowarzyszenie Forum Społeczne Krośnice Wyżne	Strategia ZIT MOF Krosno Strategia ZIT MOF Krosno. 5.2 Lista projektów rezerwowanych w systemie niekonkurencyjnym. Tytuł projektu - Rozwój i promocja sieciowego produktu turystycznego MOF Krosno "Karpacie Skarby Nafty i Szklą - etap II"	str. 131 ... Gmina Krośnice Wyżne - Rozbudowę ścieżek pieszo-rowerowych w Krośnicach Wyżnym, w tym bulwarów wzdłuż rzeki Wisłok, umożliwiających bezpieczne korzystanie z terenów zielonych oraz szlaku kajakowego ...	str. 131 ... Gmina Krośnice Wyżne - Rozbudowę ścieżek pieszo-rowerowych w Krośnicach Wyżnym, w tym bulwarów wzdłuż rzeki Wisłok, umożliwiających bezpieczne korzystanie z terenów zielonych oraz szlaku kajakowego ...	Doprecyzowanie charakteru projektowanej wzdłuż rzeki Wisłok infrastruktury. Doprecyzowanie zgodne z opisanymi dotychczasowymi rozbudowy infrastruktury kajakowej, aktywnego wypoczynku i małej architektury.	Uwaga uwzględniona. Dokument został rozbudowany zgodnie z treścią uwagi.
3.	MPGK Krośnicki Holding Komunalny (koordynator Krośnickiego Klastra Energii)	Strategia ZIT MOF Krosno 5. Poziom operacyjny 5.4. Lista projektów komplementarnych (Tabela nr 17, s.143-144)	Lista projektów komplementarnych	Wnioskujemy o dopisanie do Listy projektów komplementarnych (Tabela nr 17) Strategii ZIT MOF Krosno projekt pn. Rozwój Krośnickiego Klastra Energii Rozwój energetyki rozproszonej w ramach Krośnickiego Klastra Energii, w tym budowa nowych instalacji OZE (fotowoltaika, biogaz, pompy ciepła, turbina wodna) wraz z magazynami energii oraz inteligentnym systemem zarządzania energią klastra Okres realizacji projektu: 2025 r. - 2030 r. Budżet projektu (PLN): do 50 000 000 PLN	Cel projektu: Tworzenie efektu synergii w zakresie produkcji i konsumpcji energii elektrycznej na lokalnym rynku	Uwaga nieuwzględniona. Wnioskowany projekt cechuje się szerokim zakresem i niewystarczającym uszczegółowieniem, a co za tym idzie konsekwencje jego dopisanie są niemożliwe do określenia na obecnym etapie. Projekt wskazuje na zastosowanie, powstanie i rozwój wielu technologii OZE, o różnym wpływie na środowisko naturalne i antropogeniczne. Ponadto propozycja projektowa pozostaje niedookreślona w obrębie potencjalnej lokalizacji,

Lp	Podmiot zgłaszający	Dokument, do którego odnosi się uwaga oraz jego część (rozdział, punkt, numer strony)	Obecny zapis	Uwaga/ propozycja zmiany	Uzasadnienie uwagi	Decyzja w zakresie uwagi wraz z odniesieniem
				Źródło finansowania: Fundusze Unijne, KPO, Pożyczki wspierające zieloną transformację miast Priorytet/ cel szczegółowy: TP 3.1. Działania z zakresu dążenia do niezależności energetycznej TP 3.2. Rozwój mocy wytwórczych OZE oparty na lokalnych potencjałach		skali i ilości przedsięwzięć. Określenie niniejszych kwestii jest niezbędne przy implementacji zapisów tego typu w dokumencie Strategia ZIT.

PREZYDENT
Miejska Krosna
Piotr Przytocki

Ustny
Przytocki

